

**UCHWAŁA NR XVI/156/2025
RADY MIEJSKIEJ W WOLBORZU**

z dnia 17 czerwca 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, poz. 1572, poz. 1907, poz. 1940) w związku z art. 14 ust. 1 oraz art. 19 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) oraz Uchwałą Nr IX/74/2025 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 28 listopada 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

**Rada Miejska w Wolborzu
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wolborza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wolborzu

Zbigniew Klewin

Fotografia z zasobów Gminy Wolbórz.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WOLBÓRZ NA LATA 2024-2034

Gminny Program Rewitalizacji
Gminy Wolbórz na lata 2024-2034
programuje przedsięwzięcia
prorozwojowe na obszarze
rewitalizacji określonym w Uchwale
Nr IX/74/2024 Rady Miejskiej
w Wolborzu z dnia 28.11.2024 r.
w sprawie wyznaczenia obszaru
zdegradowanego i obszaru
rewitalizacji.

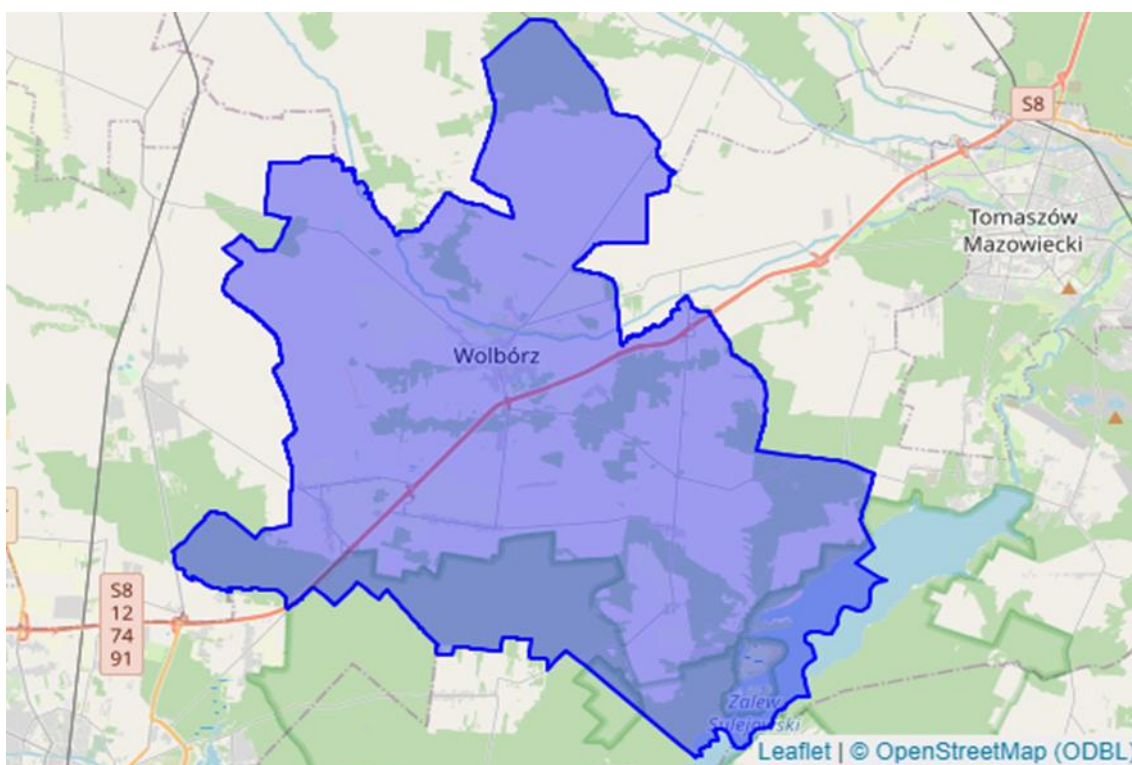
Spis treści

DIAGNOZA SYTUACJI W GMINIE	2
I.1 Ogólna charakterystyka gminy	2
I.2 Sfera społeczna	5
I.3 Sfera gospodarcza	29
I.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	31
I.5 Sfera techniczna	33
I.6 Sfera środowiskowa	39
I.7 Podsumowanie analizy wskaźnikowej	40
SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	50
II.1 Obszary zdegradowane	50
II.2 Obszar rewitalizacji	56
II.3 Skala i rodzaje potrzeb na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji	61
II.4 Kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom	67
II.5 Cele rewitalizacji	67
II.6 Wizja obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji	69
PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	72
III.1 Grupy docelowe	72
III.2 Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	73
III.3 Uzupełniające projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	96
WDRAŻANIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM REWITALIZACJI	102
IV.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	102
IV.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji	106
IV.3 System wdrażania (realizacji) Gminnego Programu Rewitalizacji	115
IV.4 System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji	118
POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY	121
KORELACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z OBOWIĄZUJĄCYMI PRZEPISAMI PRAWA LOKALNEGO	127
VI.1 Określenie zmian w uchwałach	127
VI. 2 Specjalna Strefa Rewitalizacji	129
VI. 3 Zapisy wynikające z art. 166 ust. 1 Prawo wodne	129
VI. 4 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	130
VI. 5 Opis spełnienia przez GP wymogów dla strategii IIT	131
SPIS TABEL	134
SPIS RYSUNKÓW	135
ZAŁĄCZNIKI	135

DIAGNOZA SYTUACJI W GMINIE

I.1 Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Wolbórz leży w południowo-wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie piotrkowskim. Od Piotrkowa Trybunalskiego gmina oddalona jest o kilkanaście kilometrów, około 45 km od Łodzi. Graniczy z gminami: Moszczenica i Czarnocin z powiatu piotrkowskiego, gminą Ujazd z powiatu tomaszowskiego, a także z gminą Mniszków z powiatu opoczyńskiego. Powierzchnia gminy wynosi 151 km². Jednym z najważniejszych atutów gminy jest dogodne położenie przy drodze ekspresowej Nr 8 Warszawa - Wrocław - Katowice, pomiędzy Tomaszowem Mazowieckim, a Piotrkowem Trybunalskim oraz bliskość takich miast jak: Łódź (ok. 45 km) czy Warszawa (ok. 135 km). Gmina Wolbórz jest jedną z większych obszarowo gmin powiatu piotrkowskiego- stanowi 10,6% jego powierzchni oraz 0,8% powierzchni województwa łódzkiego.

Rysunek 1. Położenie gminy Wolbórz

Celem przeprowadzenia analiz dotyczących występowania i natężenia wybranych zjawisk społecznych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i gospodarczych, w dalszej części dokumentu uwzględniono podział gminy Wolbórz na poszczególne miejscowości. Zejście do „najniższych” jednostek podziału pozwala na skupienie się na najbardziej wymagających wsparcia fragmentach gminy oraz na koncentrację działań, co zwiększa ich skuteczność i efektywność, unikając rozproszenia, które mogłoby osłabić rezultaty podejmowanych inicjatyw.

Tabela 1. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych – miejscowościach

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Miejscowość	Liczba mieszkańców
gmina	7700		
Adamów	61	Lubiatów-Zakrzew	37
Apolonka	38	Marianów	26
Bogusławice	570	Modrzewek	71
Bronisławów	41	Młoszów	67
Brudaki	77	Młynary	165
Dębina	0	Polichno	389
Dębsko	10	Proszenie	458
Golesze Duże	245	Psary Stare	156
Golesze Małe	119	Psary Witowskie	113
Golesze-Parcela	93	Psary-Lechawa	113
Janów	52	Stanisławów	123
Kaleń	84	Studzianki	195
Komorniki	304	Swolszewice Duże	323
Krzykowice	49	Świątniki	127
Kuznocin	242	Żarnowica Duża	290
Leonów	68	Żarnowica Mała	31
Lubiaszów	239	Żywocin	337
Lubiatów	192	Wolbórz	2192

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl oraz danych otrzymanych z Urzędu Miejskiego w Wolborzu

Gmina Wolbórz liczy 7700 mieszkańców (stan na 2023 r.), z czego największą część stanowi miejscowość Wolbórz z 2192 mieszkańcami, co może sugerować, że jest to centrum gminy.

Wiele miejscowości, takich jak Dębina (0 mieszkańców), Apolonka (38) czy Bronisławów (41), ma bardzo niską liczbę mieszkańców, co może wskazywać na ich marginalizację lub mniejsze zainteresowanie osiedleniem się w tych lokalizacjach. Miejscowość **Dębina** jest miejscowością wyludnioną, nieaktywną społecznie. Jako miejscowość wchodząca w obszar zdegradowany jest wykazywana w przeprowadzonej diagnozie, jednak wartości wskaźników przypisanej dla Dębiny są równie 0.

Miejscowości jak Golesze Duże (245), Komorniki (304) czy Swolszewice Duże (323) mają średnią liczbę mieszkańców, co może świadczyć o ich potencjale rozwojowym oraz potrzebie inwestycji w infrastrukturę.

Tabela 2. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych dla gminy Wolbórz (ulice)

Ulica	Liczba mieszkańców	Ulica	Liczba mieszkańców
RAZEM:	2192	ul. Pasieka	4
ul. 1 Maja	165	Plac Doktora Siniarskiego	85
ul. Adama Mickiewicza	14	Plac Władysława Jagiełły	44
ul. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	336	ul. Polna	78
ul. Borek	19	ul. Południowa	16
ul. Browarna	25	ul. Różana	28
ul. Garncarska	187	ul. Słoneczna	21
ul. Gliniana	8	ul. Sportowa	197
ul. Grunwaldzka	108	ul. Stefana Batorego	50
ul. Jana III Sobieskiego	102	ul. Stefana Czarnieckiego	31
ul. Księdza Jędrzeja Kitowicza	95	ul. Świętokrzyska	98
ul. Leszka Czarnego	24	ul. Tadeusza Kościuszki	28
ul. Łkowa	19	ul. Targowa	23
ul. Młynarska	27	ul. Warszawska	85
ul. Nadrzeczna	20	ul. Widokowa	5
ul. Ogrodowa	3	ul. Władysława Stanisława Reymonta	88
ul. Ostrowskiego	100	ul. Wycieczka	8
ul. Parkowa	26	ul. Zwierzyniec	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolborzu

Wolbórz liczy 2192 mieszkańców, co wskazuje na umiarkowaną wielkość społeczności lokalnej.

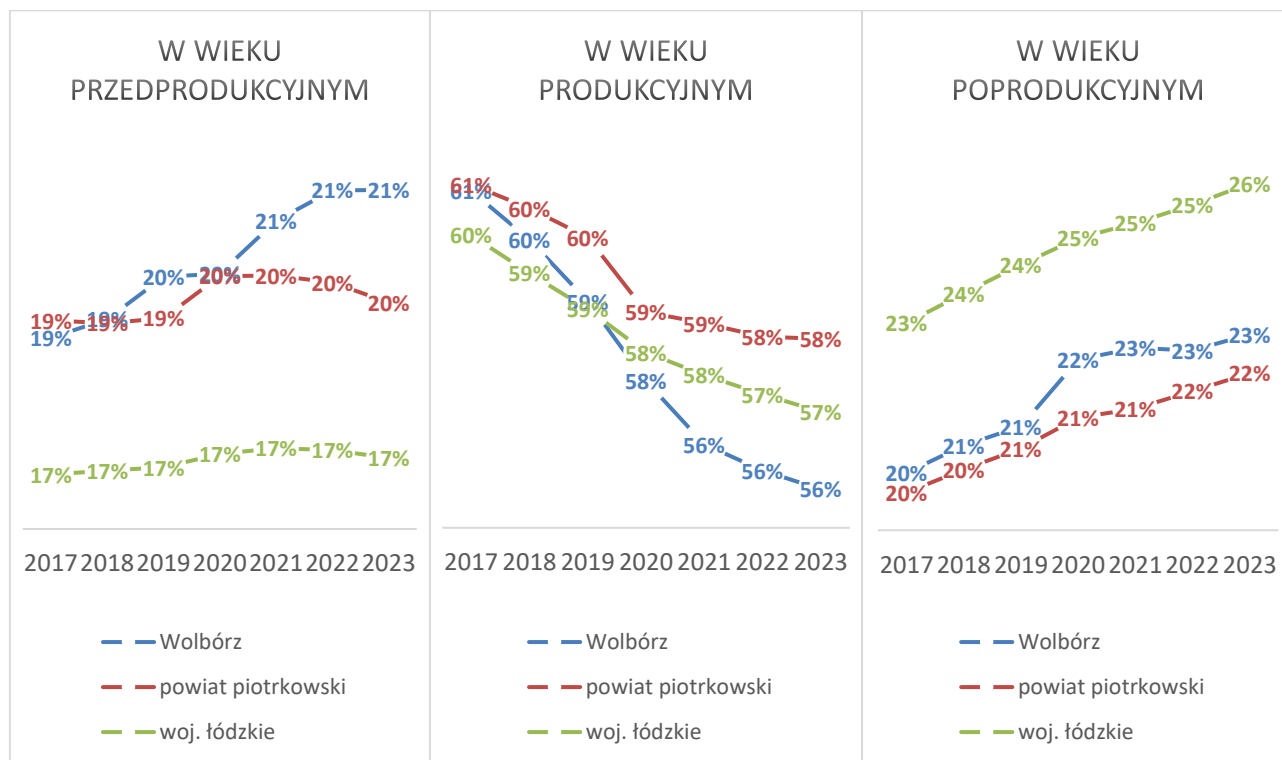
Największe skupiska ludności: ulica Andrzeja Frycza Modrzewskiego (336 mieszkańców, Sportowa (197 mieszkańców) oraz Garncarska (187 mieszkańców) są ulicami z największą liczbą mieszkańców, co może sugerować ich znaczenie w kontekście życia społecznego i gospodarczego Wolborza.

Ulice takie jak Pasieka (4 mieszkańców) i Ogrodowa (3 mieszkańców) mają bardzo niską liczbę mieszkańców, co może sugerować ich marginalizację lub mniejsze zainteresowanie osiedlaniem się w tych lokalizacjach.

Różnorodność liczby mieszkańców na poszczególnych ulicach wskazuje na zróżnicowanie demograficzne Wolborza, co może wpłynąć na potrzeby w zakresie lokalnej infrastruktury, usług oraz działalności społecznej. Dane te mogą być przydatne do planowania lokalnych inicjatyw, inwestycji oraz dostosowywania oferty społecznej do potrzeb mieszkańców.

I.2 Sfera społeczna

Na koniec 2023 r. gminę Wolbórz zamieszkiwało 7700 osób, w tym najwięcej (około 2200 - 32,7%) w miejscowości Wolbórz, stanowiącej centrum administracyjne i usługowo-handlowe gminy. Gęstość zaludnienia wynosiła około 50 os./km², podczas gdy w powiecie piotrkowskim wynosiła 74 os./km², a w województwie łódzkim 131 os./km².

Rysunek 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności [%] w latach 2017-2023

Udział ekonomicznych grup wieku ludności jest zbliżony w gminie Wolbórz, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim. Podobnie jak w całym kraju, w ostatnich kilku latach zauważyć można wzrost udziału liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa. W województwie i powiecie wzrost ten wyniósł odpowiednio +5% i +4,8%, natomiast w gminie Wolbórz 7,9%. Jednocześnie w gminie najwyższy jest udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (20% wobec 18,2% w powiecie piotrkowskim i 17,3% w województwie łódzkim).

Tabela 3. Współczynnik starości demograficznej w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	12,9%	Lubiatów-Zakrzew	18,2%
Apolonka	18,9%	Marianów	16,1%
Bogusławice	21,9%	Modrzewek	18,3%
Bronisławów	31,0%	Młoszów	27,4%
Brudaki	12,8%	Młynary	26,1%
Dębina	0,0%	Polichno	23,3%
Dębsko	36,4%	Prosenie	21,1%

Golesze Duże	11,1%	Psary Stare	26,1%
Golesze Małe	25,7%	Psary Witowskie	16,9%
Golesze-Parcela	17,4%	Psary-Lechawa	25,7%
Janów	11,5%	Stanisławów	17,8%
Kaleń	17,0%	Studzianki	39,2%
Komorniki	20,4%	Swolszewice Duże	21,5%
Krzykowice	25,0%	Świątniki	20,7%
Kuznecin	22,6%	Żarnowica Duża	25,6%
Leonów	15,9%	Żarnowica Mała	25,8%
Lubiaszów	23,5%	Żywocin	21,7%
Lubiatów	18,8%	Wolbórz	20,5%
		średnia gminy	22,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Kolejnym wskaźnikiem demograficznym, który przeanalizowano, jest wskaźnik obciążenia demograficznego, ukazujący stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) do liczby osób w wieku produkcyjnym. Dla gminy Wolbórz wartość tego wskaźnika wynosi 68,6% co oznacza, że jedna osoba w wieku nieprodukcyjnym jest utrzymywana przez niewiele ponad jedną osobę w wieku produkcyjnym. Tak wysoki wskaźnik stanowi wyzwanie dla polityki społecznej oraz gospodarczej, mogąc prowadzić do większego obciążenia osób pracujących oraz kształtować priorytety w polityce publicznej, szczególnie w zakresie opieki nad seniorami.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	82,4%	Lubiatów-Zakrzew	120,0%
Apolonka	48,0%	Marianów	72,2%
Bogusławice	75,7%	Modrzewek	44,9%
Bronisławów	68,0%	Młoszów	82,6%
Brudaki	68,6%	Młynary	95,7%
Dębina	0,0%	Polichno	70,0%
Dębsko	120,0%	Prosenie	69,5%
Golesze Duże	51,5%	Psary Stare	73,9%
Golesze Małe	109,6%	Psary Witowskie	87,3%
Golesze-Parcela	70,4%	Psary-Lechawa	57,8%
Janów	48,6%	Stanisławów	61,6%
Kaleń	66,7%	Studzianki	112,8%
Komorniki	66,1%	Swolszewice Duże	76,1%
Krzykowice	63,0%	Świątniki	55,2%
Kuznecin	69,1%	Żarnowica Duża	92,9%
Leonów	75,0%	Żarnowica Mała	93,8%
Lubiaszów	70,8%	Żywocin	68,3%
Lubiatów	67,5%	Wolbórz	57,7%
		średnia gminy	68,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wyniki tabeli przedstawiają wskaźniki demograficzne, które mogą odnosić się do obciążenia demograficznego w poszczególnych miejscowościach Gminy Wolbórz. Wskaźnik ten pokazuje procentowy udział osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w stosunku do osób w wieku produkcyjnym.

Najwyższe wskaźniki

Dębsko i Lubiatów-Zakrzew (120,0%) mają najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego. Oznacza to, że na jedną osobę w wieku produkcyjnym przypada przeszło jedna osoba w wieku nieprodukcyjnym, co wskazuje na znaczące obciążenie systemu opieki społecznej.

Studzianki (112,8%) , Golesze Małe (109,6%), Młynary (95,7%) oraz Żarnowica Mała (93,8%) również wykazują wysokie wskaźniki, sugerując, że te miejscowości mają znaczny udział osób w wieku poprodukcyjnym lub przedprodukcyjnym.

Średnia gminy

Średni wskaźnik dla całej gminy wynosi 68,6%, co oznacza, że w całej gminie na jedną osobę w wieku produkcyjnym przypada około 1,5 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

Najniższe wskaźniki

Modrzewek (44,9%) ma wskaźnik obciążenia demograficznego na niskim poziomie, co sugeruje wyjątkowo niski udział osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym, a zatem stabilną strukturę demograficzną.

Janów (48,6%) oraz Apolonka (48,0%) mają stosunkowo niskie wskaźniki obciążenia demograficznego, co może świadczyć o bardziej zrównoważonej strukturze demograficznej z większą liczbą osób w wieku produkcyjnym.

Wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego w miejscowościach takich jak Żarnowica Mała, Studzianki i Golesze Małe mogą wskazywać na wyzwania związane z opieką nad osobami w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym. Może to wpływać na konieczność dostosowania polityk lokalnych, w tym zwiększenia nakładów na usługi społeczne, zdrowotne oraz infrastrukturę dla seniorów i dzieci. Miejscowości o niższych wskaźnikach, takie jak Dębina i Apolonka, mogą mieć większy potencjał gospodarczy z powodu większej liczby osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 5. Wskaźnik indeksu starości w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	40,0%	Lubiatów-Zakrzew	50,0%
Apolonka	140,0%	Marianów	62,5%
Bogusławice	103,3%	Modrzewek	144,4%

Bronisławów	325,0%	Młoszów	153,3%
Brudaki	45,8%	Młynary	114,6%
Dębina	0,0%	Polichno	130,1%
Dębsko	200,0%	Proszenie	105,6%
Golesze Duże	48,3%	Psary Stare	160,0%
Golesze Małe	96,6%	Psary Witowskie	57,1%
Golesze-Parcela	72,7%	Psary-Lechawa	236,4%
Janów	54,5%	Stanisławów	87,5%
Kaleń	74,2%	Studzianki	284,4%
Komorniki	105,5%	Swolszewice Duże	98,7%
Krzykowice	183,3%	Świątniki	140,0%
Kuznecin	123,8%	Żarnowica Duża	113,7%
Leonów	58,8%	Żarnowica Mała	114,3%
Lubiaszów	131,0%	Żywocin	115,4%
Lubiatów	87,8%	Wolbórz	130,6%
		średnia gminy	114,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Przedstawione dane pokazują wskaźniki, które mogą odnosić się do różnorodnych aspektów demograficznych lub społeczno-ekonomicznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Wolbórz. Przy tak wysokich wartościach wskaźników można zakładać, że dotyczą one bardziej złożonych zjawisk takich jak migracja, przyrost naturalny, czy struktura wiekowa.

Ekstremalne wartości wskaźników

Bronisławów (325,0%), Studzianki (284,4%), Psary-Lechawa (236,4%), Dębsko (200,0%), Krzykowice (183,3%), Psary Stare (160,0%), Modrzewek (144,4%) oraz Świątniki (140,0%) mają bardzo wysokie wskaźniki. Może to sugerować gwałtowny wzrost liczby ludności lub bardzo dużą liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Tak duże wartości mogą także wskazywać na specyficzne lokalne warunki, np. masowe migracje, osiedlanie się nowych mieszkańców, czy nawet specyficzne błędy w danych.

Apolonka (140,0%) i Młoszów (153,3%) również wyróżniają się wysokimi wskaźnikami, co sugeruje, że miejscowości te doświadczają wyzwań demograficznych, takich jak starzenie się społeczeństwa lub napływ nowych mieszkańców. Umiarkowane wartości wskaźnika występują w Młynarach (114,6%) i Żarnowicy Małej (114,3%).

Niskie wskaźniki

Adamów (40,0%) ma stosunkowo niski wskaźnik, co może świadczyć o lepszej równowadze między osobami w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym, a także o stabilniejszej strukturze demograficznej.

Średnia gminy

Średni wskaźnik dla całej gminy wynosi 114,1%, co sugeruje, że w skali całej gminy obciążenie demograficzne jest znaczne. Wartość powyżej 100% oznacza, że liczba osób w wieku nieprodukcyjnym może przekraczać liczbę osób w wieku produkcyjnym, co stawia wyzwania przed lokalnym systemem wsparcia.

Wysokie wskaźniki, zwłaszcza powyżej 100%, mogą świadczyć o dużych wyzwaniach społecznych, takich jak starzejące się społeczeństwo, wysokie obciążenie systemu opieki, czy też specyficzne migracje.

Miejscowości o umiarkowanych wskaźnikach (np. Komorniki 105,5%, Żywocin 115,4% i Kuznecin 123,8%) mogą mieć bardziej zrównoważoną strukturę demograficzną, ale nadal wymagają uwagi, jeśli chodzi o planowanie społeczno-gospodarcze, gdyż ich wskaźniki są wyższe od średniej gminy.

Przedstawione dane wskazują na potrzebę zróżnicowanego podejścia do poszczególnych miejscowości w gminie. Wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego w niektórych miejscowościach mogą wymagać zwiększenia inwestycji w usługi społeczne i zdrowotne, a także strategicznego planowania w celu poprawy jakości życia mieszkańców.

Tabela 6. Mieszkańcy korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności gminy Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,00	Lubiatów-Zakrzew	27,03
Apolonka	0,00	Marianów	0,00
Bogusławice	29,82	Modrzewek	14,08
Bronisławów	0,00	Młoszków	0,00
Brudaki	0,00	Młynary	6,06
Dębina	0,00	Polichno	5,14
Dębsko	0,00	Prosenie	10,92
Golesze Duże	4,08	Psary Stare	6,41
Golesze Małe	8,40	Psary Witowskie	17,70
Golesze-Parcela	0,00	Psary-Lechawa	17,70
Janów	19,23	Stanisławów	16,26
Kaleń	11,90	Studzianki	5,13
Komorniki	3,29	Swolszewice Duże	9,29
Krzykowice	0,00	Świątniki	15,75
Kuznecin	8,26	Żarnowica Duża	3,45
Leonów	14,71	Żarnowica Mała	0,00
Lubiaszów	8,37	Żywocin	8,90
Lubiatów	20,83	Wolbórz	14,12
		średnia gminy	19,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS

Analiza wskaźników dotyczących mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności w gminie Wolbórz w 2023 roku wskazuje na zróżnicowanie sytuacji pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Średni wskaźnik dla całej gminy wynosi 19,09 osób na 1000 mieszkańców. Oznacza to, że średnio w każdej miejscowości gminy Wolbórz na 1000 mieszkańców około 19 osób korzysta z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Ta wartość służy jako punkt odniesienia do oceny sytuacji w poszczególnych miejscowościach.

Lubiatów-Zakrzew (27,03) oraz Bogusławice (29,82) wyróżniają się najwyższymi wskaźnikami. To oznacza, że te miejscowości mają większy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności niż średnia dla gminy.

Lubiatów (20,83), Janów (19,23), Leonów (14,71), Psary Witowskie (17,70) i Stanisławów (16,26) to miejscowości, które mają wskaźniki zbliżone do średniej gminnej. Ich sytuacja wskazuje na umiarkowane zapotrzebowanie na pomoc społeczną w związku z niepełnosprawnością.

Różnice między miejscowościami są znaczne. Na przykład wskaźniki dla Bogusławic (29,82) są znacząco wyższe niż dla Komornik (3,29). Taka dysproporcja może wynikać z wielu czynników, takich jak struktura demograficzna, warunki zdrowotne mieszkańców, dostęp do opieki zdrowotnej i pomoc społeczna.

Tabela 7. Zarejestrowani bezrobotni (z uwzględnieniem bezrobotnych w szczególnej sytuacji)

bezrobotni zarejestrowani							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	72 662	66 036	58 722	67 812	60 902	54 397	53 158
powiat piotrkowski	2 028	1 851	1 618	1 963	1 827	1 700	1 692
gmina Wolbórz	164	146	123	143	128	141	140
bezrobotne kobiety							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	37 634	35 220	31 154	34 632	30 614	27 789	26 770
powiat piotrkowski	1 099	1 042	885	1 005	954	886	849
gmina Wolbórz	87	71	61	67	62	68	60
bezrobotni długotrwale							
	2017	2018	2018	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	40 567	35 062	30 386	35 093	35 443	28 779	27 026
powiat piotrkowski	982	880	758	902	1 003	860	848
gmina Wolbórz	84	75	61	69	59	66	72
bezrobotni do 25 r.ż.							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	7 250	6 372	5 853	7 065	5 618	5 546	5 739
powiat piotrkowski	291	239	209	268	202	218	226
gmina Wolbórz	12	10	8	15	14	14	14
bezrobotni po 50 r.ż.							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	22 352	20 175	17 925	19 550	18 095	16 115	15 935
powiat piotrkowski	524	504	453	506	500	470	468
gmina Wolbórz	42	44	44	40	40	52	50
bezrobotni z wykształceniem podstawowym							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	24 283	21 543	18 853	21 898	20 696	17 062	16 557
powiat piotrkowski	639	590	511	597	brak danych	brak danych	brak danych
gmina Wolbórz	39	42	35	32	39	34	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Tabela przedstawia dane dotyczące liczby bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Wolbórz oraz w powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim w latach 2017-2023. Wskazuje na zmiany w zatrudnieniu oraz sytuacji bezrobotnych w różnych grupach demograficznych.

Ogólna tendencja bezrobocia: w województwie łódzkim oraz powiecie piotrkowskim w latach 2017-2023 obserwuje się ogólny spadek liczby bezrobotnych z wyjątkiem roku 2020, kiedy nastąpił wzrost. Gmina Wolbórz również notuje wahań, ale z relatywnie niską liczbą bezrobotnych w porównaniu do powiatu i województwa.

Bezrobotne kobiety: liczba bezrobotnych kobiet w gminie Wolbórz spadała do 2020 roku, po czym zaczęła się stabilizować. W 2023 roku wynosiła 60.

Bezrobotni długotrwale: w gminie Wolbórz odnotowano wzrost liczby bezrobotnych długotrwale w 2023 roku, co może sugerować potrzebę większego wsparcia dla tej grupy.

Bezrobotni do 25. r.ż.: liczba bezrobotnych młodych ludzi utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie, co może wskazywać na skuteczne programy wsparcia młodzieży w gminie.

Bezrobotni po 50. r.ż.: w tej grupie wiekowej liczba bezrobotnych pozostaje stabilna, co może sugerować wyzwania związane z zatrudnieniem osób starszych.

Bezrobotni z wykształceniem podstawowym: liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym spada, co może być wynikiem większej dostępności programów edukacyjnych i szkoleń w regionie.

Te dane mogą służyć jako podstawa do planowania lokalnych strategii wsparcia dla osób bezrobotnych, uwzględniając ich specyficzne potrzeby i sytuacje życiowe.

Tabela 8. Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	2,6%	Marianów	3,8%
Bogusławice	5,6%	Modrzewek	0,0%
Bronisławów	2,4%	Młoszów	1,5%
Brudaki	2,6%	Młynary	0,0%
Dębina	0,0%	Polichno	0,5%
Dębsko	0,0%	Prosenie	1,1%
Golesze Duże	1,2%	Psary Stare	0,0%
Golesze Małe	3,4%	Psary Witowskie	0,0%
Golesze-Parcela	7,5%	Psary-Lechawa	0,9%

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	2,6%	Marianów	3,8%
Bogusławice	5,6%	Modrzewek	0,0%
Janów	1,9%	Stanisławów	2,4%
Kaleń	0,0%	Studzianki	1,0%
Komorniki	0,7%	Swolszewice Duże	2,5%
Krzykowice	2,0%	Świątniki	3,9%
Kuznociń	1,2%	Żarnowica Duża	1,7%
Leonów	1,5%	Żarnowica Mała	0,0%
Lubiaszów	3,3%	Żywocin	0,6%
Lubiatów	2,1%	Wolbórz	1,6%
		średnia gminy	2,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza danych dotyczących bezrobocia w gminie Wolbórz, powiecie piotrkowskim i województwie łódzkim w latach 2017–2023, wskazuje na kilka istotnych trendów w różnych kategoriach demograficznych i społecznych.

Ogólna liczba bezrobotnych

Województwo łódzkie: ogólna liczba bezrobotnych spadła z 72 662 osób w 2017 roku do 53 158 osób w 2023 roku, co oznacza spadek o około 26,8%. Tendencja ta wskazuje na ogólną poprawę sytuacji na rynku pracy w regionie, mimo pewnego wzrostu bezrobocia w 2020 roku z powodu pandemii COVID-19.

Powiat piotrkowski: podobnie jak w województwie, liczba bezrobotnych zmniejszyła się, choć w mniejszym stopniu (spadek z 2 028 w 2017 roku do 1 692 w 2023 roku, czyli o około 16,6%). Również tutaj widać pewien wzrost w 2020 roku, który był wynikiem skutków pandemii.

Gmina Wolbórz: spadek liczby bezrobotnych z 164 w 2017 roku do 140 w 2023 roku, co stanowi spadek o około 14,6%. Gmina, podobnie jak inne jednostki, odnotowała wzrost bezrobocia w 2020 roku, ale sytuacja poprawiła się w kolejnych latach. W 2023 roku średni wskaźnik bezrobocia w gminie wynosi 2,3%.

Bezrobotne kobiety

Województwo łódzkie: liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się z 37 634 w 2017 roku do 26 770 w 2023 roku (spadek o 28,8%), co odzwierciedla ogólną poprawę sytuacji na rynku pracy kobiet, choć z podobnym wzrostem w 2020 roku.

Powiat piotrkowski: liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się z 1 099 w 2017 roku do 849 w 2023

roku, co daje spadek o 22,7%. Wzrost w 2020 roku był mniej wyraźny niż w innych regionach, co sugeruje, że powiat był mniej dotknięty kryzysem w tym okresie.

Gmina Wolbórz: liczba bezrobotnych kobiet spadła z 87 w 2017 roku do 60 w 2023 roku (spadek o 31%). Sytuacja kobiet w gminie poprawiła się w sposób zbliżony do średnich dla województwa, choć poziom bezrobocia pozostał na wyższym poziomie w 2022 roku.

Bezrobotni długotrwale

Województwo łódzkie: Liczba długotrwale bezrobotnych (osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy) zmniejszyła się z 40 567 w 2017 roku do 27 026 w 2023 roku (spadek o 33,4%). To istotna poprawa, choć liczba długotrwale bezrobotnych wzrosła w 2020 roku, co jest efektem pandemii.

Powiat piotrkowski: Spadek z 982 w 2017 roku do 848 w 2023 roku (spadek o 13,6%). Powiat odnotował wzrost liczby długotrwale bezrobotnych w 2020 roku, a następnie poprawę w kolejnych latach.

Gmina Wolbórz: Liczba długotrwale bezrobotnych w gminie nie zmniejszyła się w takim stopniu, jak w innych jednostkach, z 84 osób w 2017 roku do 72 osób w 2023 roku (spadek o 14,3%). W 2022 roku ich liczba wzrosła, co może sugerować trudności z reintegracją osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy.

Bezrobotni do 25 r.ż.

Województwo łódzkie: Liczba bezrobotnych młodych osób spadła z 7 250 w 2017 roku do 5 739 w 2023 roku, co oznacza spadek o około 20,8%. Choć spadek ten jest wyraźny, wciąż wiele młodych osób boryka się z bezrobociem, szczególnie w okresach kryzysów gospodarczych.

Powiat piotrkowski: Liczba bezrobotnych osób do 25. roku życia spadła z 291 w 2017 roku do 226 w 2023 roku (spadek o 22,3%), co jest podobnym trendem jak w województwie.

Gmina Wolbórz: Liczba bezrobotnych młodych osób pozostaje na niskim poziomie – wzrost z 12 osób w 2017 roku do 14 w 2023 roku. Sytuacja młodych w gminie jest bardziej stabilna, ale nie widać znaczącej poprawy.

Bezrobotni powyżej 50 r.ż.

Województwo łódzkie: Liczba bezrobotnych osób powyżej 50. roku życia zmniejszyła się z 22 352 w 2017 roku do 15 935 w 2023 roku (spadek o 28,7%). Mimo poprawy, grupa ta nadal stanowi istotną część bezrobotnych, szczególnie podatną na długotrwale bezrobocie.

Powiat piotrkowski: Spadek liczby bezrobotnych osób po 50. roku życia był mniejszy, z 524 w 2017 roku do 468 w 2023 roku (spadek o 10,7%). To wskazuje na potrzebę dodatkowego wsparcia dla tej grupy wiekowej w powiecie.

Gmina Wolbórz: Liczba bezrobotnych osób powyżej 50. roku życia wzrosła z 42 w 2017 roku do 50 w 2023 roku, co oznacza wzrost o 19%. To sygnał, że starsze osoby w gminie mają trudności z ponownym zatrudnieniem i mogą wymagać szczególnej uwagi w politykach aktywizacyjnych.

Bezrobotni z wykształceniem podstawowym

Województwo łódzkie: Liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym zmniejszyła się z 24 283 w 2017 roku do 16 557 w 2023 roku (spadek o 31,8%). Wskaźnik ten pokazuje, że osoby z niskim wykształceniem są jedną z grup najbardziej zagrożonych bezrobociem.

Powiat piotrkowski: Dane dla lat 2021–2023 są niepełne, ale w latach wcześniejszych liczba bezrobotnych spadła z 639 w 2017 roku do 511 w 2019 roku, co oznacza tendencję spadkową.

Gmina Wolbórz: Liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym spadła z 39 w 2017 roku do 30 w 2023 roku, co oznacza spadek o około 23%. Choć sytuacja się poprawia, osoby z niskim wykształceniem nadal mają trudności z zatrudnieniem. We wszystkich analizowanych jednostkach (gmina Wolbórz, powiat piotrkowski, województwo łódzkie) widać wyraźny trend spadkowy w liczbie bezrobotnych. Pomimo wzrostu bezrobocia w 2020 roku (związanego z pandemią COVID-19), sytuacja poprawiła się w kolejnych latach.

Wskaźniki dla gminy Wolbórz generalnie odzwierciedlają tendencje w powiecie i województwie, choć w niektórych kategoriach (np. osoby starsze) sytuacja jest trudniejsza, co może wymagać szczególnej interwencji.

W gminie Wolbórz liczba długotrwale bezrobotnych jest wysoka w porównaniu do innych kategorii, co sugeruje konieczność wdrożenia dodatkowych programów aktywizacyjnych skierowanych do tej grupy.

Starsze osoby w gminie Wolbórz stanowią grupę szczególnie narażoną na bezrobocie, co może wynikać z trudności w powrocie na rynek pracy.

Tabela 9. Udział osób bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	2,6%	Marianów	0,0%
Bogusławice	3,5%	Modrzewek	0,0%
Bronisławów	2,4%	Młoszów	0,0%
Brudaki	2,6%	Młynary	0,0%
Dębina	0,0%	Polichno	0,5%
Dębsko	0,0%	Prosenie	0,4%
Golesze Duże	0,4%	Psary Stare	0,0%
Golesze Małe	0,8%	Psary Witowskie	0,0%
Golesze-Parcela	4,3%	Psary-Lechawa	0,0%
Janów	1,9%	Stanisławów	0,8%
Kaleń	0,0%	Studzianki	1,0%
Komorniki	0,3%	Swolszewice Duże	0,6%
Krzykowice	2,0%	Świątniki	1,6%
Kuznecin	0,4%	Żarnowica Duża	0,3%
Leonów	0,0%	Żarnowica Mała	0,0%
Lubiaszów	1,3%	Żywocin	0,3%
Lubiatów	1,0%	Wolbórz	0,9%
		średnia gminy	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wskaźniki bezrobocia w gminie Wolbórz pokazują, że niektóre miejscowości doświadczają wyższego bezrobocia, podczas gdy inne mają wskaźniki bliskie zeru. Średni wskaźnik bezrobocia w gminie wynosi 2,3%, co sugeruje, że gmina jako całość nie ma poważnych problemów z bezrobociem, ale są znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Golesze-Parcela (7,5%): To najwyższy wskaźnik w gminie, co może sugerować, że mieszkańcy tej miejscowości mają trudności w znalezieniu pracy. Warto zbadać przyczyny tak wysokiego bezrobocia, mogą to być np. braki w dostępnych miejscach pracy, niska mobilność zawodowa czy specyfika lokalnego rynku pracy.

Bogusławice (5,6%), Świątniki (3,9%), Marianów (3,8%), Apolonka (2,6%), Brudaki (2,6%) i Golesze Małe (3,4%): Te miejscowości również wykazują wyższe wskaźniki bezrobocia.

Lubiatów-Zakrzew, Modrzewek, Młynary, Dębina, Dębsko, Psary Stare, Psary Witowskie: W tych miejscowościach wskaźniki bezrobocia wynoszą 0%, co może sugerować, że są one bardziej zintegrowane z rynkiem pracy, być może dzięki lepszym warunkom ekonomicznym, dostępowi do transportu lub różnorodności miejsc pracy.

W wielu mniejszych miejscowościach (np. Polichno z 0,5% czy Żywocin z 0,6%) wskaźniki bezrobocia są na poziomie zbliżonym do średniej gminnej, co może wskazywać na stabilną sytuację

na rynku pracy. Jednak warto zwrócić uwagę na miejscowości, które pokazują jakiegokolwiek wskaźniki wyższe od zera, ponieważ mogą one wymagać interwencji.

Tabela 10. Udział osób bezrobotnych po 50. r.ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	0,0%	Marianów	0,0%
Bogusławice	1,9%	Modrzewek	0,0%
Bronisławów	2,4%	Młoszków	1,5%
Brudaki	1,3%	Młynary	0,0%
Dębina	0,0%	Polichno	0,5%
Dębsko	0,0%	Prosenie	0,2%
Golesze Duże	0,4%	Psary Stare	0,0%
Golesze Małe	0,8%	Psary Witowskie	0,0%
Golesze-Parcela	4,3%	Psary-Lechawa	0,9%
Janów	0,0%	Stanisławów	1,6%
Kaleń	0,0%	Studzianki	0,0%
Komorniki	0,3%	Swolszewice Duże	0,3%
Krzykowice	2,0%	Świątniki	0,0%
Kuznecin	0,4%	Żarnowica Duża	0,3%
Leonów	1,5%	Żarnowica Mała	0,0%
Lubiaszów	1,7%	Żywocin	0,0%
Lubiatów	0,5%	Wolbórz	0,6
		średnia gminy	0,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z analizy danych dotyczących udziału osób powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Wolbórz wynika, że jest on zróżnicowany. Średni wskaźnik dla gminy wynosi 0,8%.

Najwyższe wskaźniki

Golesze-Parcela (4,3%) ma najwyższy wskaźnik, co sugeruje, że w tej miejscowości osoby starsze mogą mieć trudności z zatrudnieniem.

Wśród miejscowości z najwyższym wskaźnikiem bezrobocia w grupie osób powyżej 50 roku życia znalazły się także: Bronisławów (2,4%), Krzykowice (2,0%), Lubiaszów (1,7%), Młoszków (1,5%), Stanisławów (1,6%) oraz Bogusławice (1,9%). W miejscowościach tych wskaźnik jest powyżej średniej dla całej gminy, co wskazuje na problem w znalezieniu zatrudnienia przez osoby starsze.

Niskie wskaźniki

W kilku miejscowościach, takich jak Adamów, Lubiatów-Zakrzew, Apolonka, Marianów, Modrzewek, Młynary, Dębina, Dębsko, Psary Stare, Psary Witowskie, Janów, Kaleń, Studzianki, Żarnowica Mała oraz Żywocin wskaźnik wynosi 0,0%, co może sugerować brak osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej i stabilną sytuację na rynku pracy w tych obszarach.

W miejscowościach Polichno, Golesze Duże, Komorniki, Swolszewice Duże, Kuznecin, Żarnowica Duża oraz Lubiatów wskaźniki wynoszą od 0,2% do 0,5%, co również wskazuje na dość niski poziom bezrobocia wśród seniorów.

Udział osób bezrobotnych po 50. roku życia w gminie Wolbórz w 2023 roku wskazuje na problem z zatrudnieniem tej grupy wiekowej w niektórych miejscowościach, szczególnie w Goleszach-Parcela i Bronisławowie. Warto rozważyć wdrożenie programów wsparcia i aktywizacji zawodowej skierowanych do osób starszych, aby poprawić ich sytuację na rynku pracy.

Tabela 11. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	0,0%	Marianów	0,0%
Bogusławice	1,9%	Modrzewek	0,0%
Bronisławów	0,0%	Młoszów	0,0%
Brudaki	0,0%	Młynary	0,0%
Dębina	0,0%	Polichno	0,0%
Dębsko	0,0%	Prosenie	0,0%
Golesze Duże	0,4%	Psary Stare	0,0%
Golesze Małe	0,8%	Psary Witowskie	0,0%
Golesze-Parcela	2,2%	Psary-Lechawa	0,0%
Janów	0,0%	Stanisławów	0,0%
Kaleń	0,0%	Studzianki	0,0%
Komorniki	0,3%	Swolszewice Duże	0,6%
Krzykowice	2,0%	Świątniki	0,8%
Kuznecin	0,0%	Żarnowica Duża	0,7%
Leonów	0,0%	Żarnowica Mała	0,0%
Lubiaszów	0,0%	Żywocin	0,3%
Lubiatów	0,0%	Wolbórz	0,3%
		średnia gminy	0,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolborzu

Analiza udziału osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w gminie Wolbórz w 2023 roku wskazuje na niski poziom tej grupy wśród ogółu bezrobotnych, co może świadczyć o względnie lepszej sytuacji osób z podstawowym wykształceniem na lokalnym rynku pracy lub ich

niskiej liczbie. Średni wskaźnik dla gminy wynosi 0,5%.

Najwyższe wskaźniki

Golesze-Parcela (2,2%), Krzykowice (2,0%) oraz Bogusławice (1,9%) to miejscowości mające najwyższy wskaźnik w całej gminie.

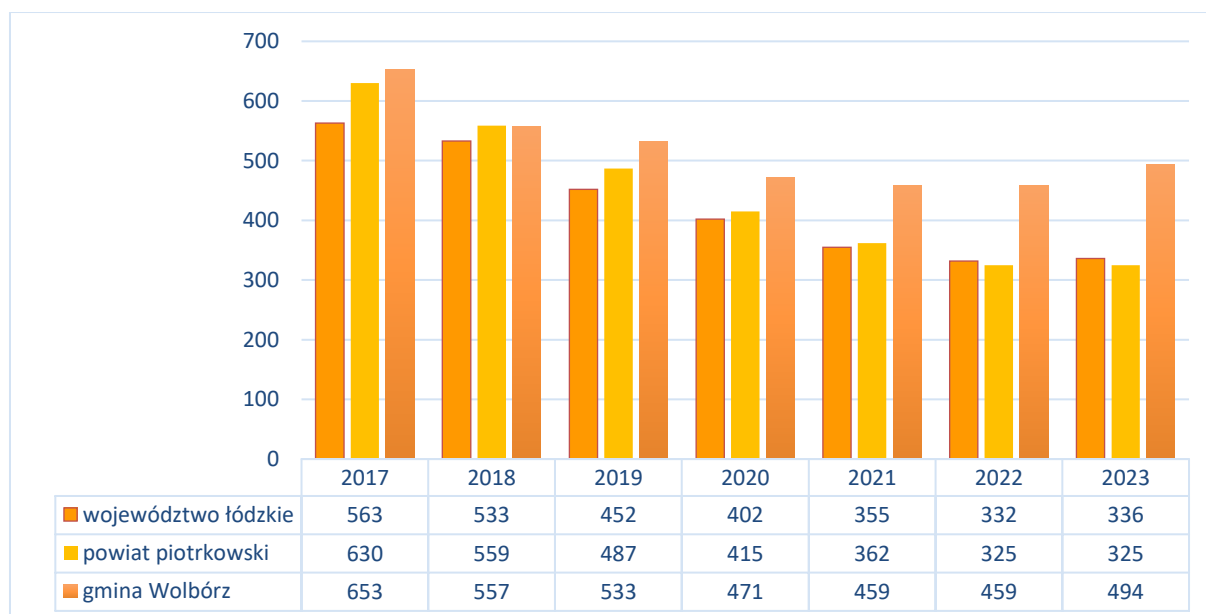
Najniższe wskaźniki

W wielu miejscowościach, takich jak Adamów, Lubiatów-Zakrzew, Modrzewek czy Psary Stare, wskaźnik ten wynosi 0,0%, co oznacza, że nie zarejestrowano tam bezrobotnych z wykształceniem podstawowym.

Niski średni wskaźnik bezrobocia wśród osób z wykształceniem podstawowym (0,5%) może świadczyć o skutecznych programach aktywizacji zawodowej lub o zapotrzebowaniu na pracowników o podstawowym wykształceniu w lokalnej gospodarce. Jednocześnie niski wskaźnik może też sugerować, że osoby te częściej podejmują prace nie wymagające wyższych kwalifikacji.

Należy jednak zachować ostrożność w interpretacji — niski wskaźnik nie wyklucza, że osoby z podstawowym wykształceniem mogą napotykać trudności w dostępie do bardziej stabilnych i dobrze płatnych stanowisk.

We wszystkich tabelach zaznaczono kolorem czerwonym miejscowości i przypisane im wartości wskaźników mniej korzystne niż średnia dla gminy Wolbórz. Ponadto w tabelach prezentujących dane dla poszczególnych wskaźników wymieniono miejscowość Wolbórz jako całość, natomiast dopiero w rozdziałach dotyczących obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wyniki przedstawiono z podziałem na ulice, aby zapewnić większą czytelność danych cząstkowych.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	563	533	452	402	355	332	336
powiat piotrkowski	630	559	487	415	362	325	325
gmina Wolbórz	653	557	533	471	459	459	494

Rysunek 3. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2023 w gminie Wolbórz na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dane z lat 2017–2023 wskazują na wyższy poziom wsparcia społecznego na 10 tys. mieszkańców w gminie Wolbórz w porównaniu do powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego, co może wskazywać na istotne wyzwania, przed którymi stają jej mieszkańcy. Równocześnie odnotowano systematyczny spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej w każdym z obszarów.

Tabela 12. Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,00	Lubiatów-Zakrzew	27,03
Apolonka	0,00	Marianów	0,00
Bogusławice	29,82	Modrzewek	14,08
Bronisławów	0,00	Młoszków	0,00
Brudaki	0,00	Młynary	6,06
Dębina	0,00	Polichno	5,14
Dębsko	0,00	Prosenie	10,92
Golesze Duże	4,08	Psary Stare	6,41
Golesze Małe	8,40	Psary Witowskie	17,70
Golesze-Parcela	0,00	Psary-Lechawa	17,70
Janów	19,23	Stanisławów	16,26
Kaleń	11,90	Studzianki	5,13
Komorniki	3,29	Swolszewice Duże	9,29
Krzykowice	0,00	Świątniki	15,75
Kuznecin	8,26	Żarnowica Duża	3,45
Leonów	14,71	Żarnowica Mała	0,00
Lubiaszów	8,37	Żywocin	8,90
Lubiatów	20,83	Wolbórz	14,12
		średnia gminy	8,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolborzu

W 2023 roku gmina Wolbórz pokazuje zróżnicowany poziom wskaźników korzystania z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, co odzwierciedla sytuację społeczną mieszkańców. W tabeli 12 przedstawiono dane na temat liczby osób korzystających z pomocy na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach. Bogusławice (29,82) oraz Lubiatów-Zakrzew

(27,03) cechują się najwyższymi wskaźnikami, co może sugerować znaczące wyzwania społeczne lub wyższe zapotrzebowanie na wsparcie w tych obszarach.

Tabela 13. Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców w Mieście Wolbórz w 2023 r.- miasto

Ulica	Wskaźnik	Ulica	Wskaźnik
RAZEM:	14,12	ul. Pasieka	0,00
ul. 1 Maja	12,12	Plac Doktora Siniarskiego	11,76
ul. Adama Mickiewicza	0,00	Plac Władysława Jagiełły	22,73
ul. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	23,81	ul. Polna	0,00
ul. Borek	0,00	ul. Południowa	0,00
ul. Browarna	0,00	ul. Różana	0,00
ul. Garncarska	5,35	ul. Słoneczna	0,00
ul. Gliniana	0,00	ul. Sportowa	20,30
ul. Grunwaldzka	18,52	ul. Stefana Batorego	20,00
ul. Jana III Sobieskiego	9,80	ul. Stefana Czarnieckiego	0,00
ul. Księdza Jędrzeja Kitowicza	42,11	ul. Świętokrzyska	0,00
ul. Leszka Czarnego	0,00	ul. Tadeusza Kościuszki	0,00
ul. Łąkowa	0,00	ul. Targowa	0,00
ul. Młynarska	0,00	ul. Warszawska	47,06
ul. Nadrzeczna	0,00	ul. Widokowa	0,00
ul. Ogrodowa	0,00	ul. Władysława Stanisława Reymonta	0,00
ul. Ostrowskiego	0,00	ul. Wycieczka	0,00
ul. Parkowa	38,46	ul. Zwierzyniec	40,00
		Średnia gminy	8,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolborzu

W 2023 roku średni wskaźnik korzystania z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w gminy Wolbórz wyniósł 8,36 według danych gminy. Dane te wskazują, że mieszkańcy terenów wiejskich mogą napotykać na trudności z dostępem do wsparcia socjalnego i usług.

Miasto Wolbórz również wykazuje istotne potrzeby wsparcia, zwłaszcza na ulicach o najwyższych wskaźnikach, takich jak ul. Warszawska (47,06), Księdza Jędrzeja Kitowicza (42,11), Zwierzyniec (40,00) i Parkowa (38,46), co sugeruje większe potrzeby pomocy społecznej w tych rejonach.

Tabela 14. Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	16,39	Lubiatów-Zakrzew	27,03
Apolonka	26,32	Marianów	38,46
Bogusławice	52,63	Modrzewek	0,00
Bronisławów	0,00	Młoszów	14,93
Brudaki	12,99	Młynary	6,06
Dębina	0,00	Polichno	7,71
Dębsko	0,00	Prosenie	4,37
Golesze Duże	4,08	Psary Stare	6,41
Golesze Małe	8,40	Psary Witowskie	8,85
Golesze-Parcela	21,51	Psary-Lechawa	0,00
Janów	0,00	Stanisławów	8,13
Kaleń	11,90	Studzianki	0,00
Komorniki	6,58	Swolszewice Duże	3,10
Krzykowice	20,41	Świątniki	15,75
Kuznocin	4,13	Żarnowica Duża	10,34
Leonów	0,00	Żarnowica Mała	0,00
Lubiaszów	4,18	Żywocin	8,90
Lubiatów	20,83	Wolbórz	8,66
		średnia gminy	11,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolborzu

Wysokie wskaźniki korzystania z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w miejscowościach takich jak Bogusławice (52,63) i Marianów (38,46) sugerują, że mieszkańcy tych obszarów mogą borykać się z większymi trudnościami związanymi z niepełnosprawnością, co może wymagać szczególnej uwagi oraz wsparcia społecznego. Z kolei brak przypadków w miejscowościach takich jak Dębina czy Janów wskazuje na niższe zapotrzebowanie na pomoc w tych lokalizacjach, choć może być to również wynikiem skutecznych działań wspierających zdrowie i aktywność mieszkańców.

Średni wskaźnik w mieście Wolbórz wynosi 8,66 i pozostaje poniżej średniej dla całej gminy (11,30), co sugeruje, że problem korzystania z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności jest bardziej skoncentrowany w wybranych miejscowościach wiejskich niż w mieście. Analiza ulic w Wolborzu wykazała, że ul. Targowa (86,96) i ul. Parkowa (76,92) mają najwyższe wskaźniki w całym mieście, co może sugerować większe potrzeby wsparcia w tych obszarach.

Dodatkowo, w kontekście bezpieczeństwa publicznego na terenie województwa łódzkiego i powiatu piotrkowskiego, dominują przestępstwa przeciwko mieniu oraz o charakterze kryminalnym. Wykrywalność przestępstw w 2021 roku wynosiła odpowiednio 70,1% i 70,9%, co wskazuje na wysoki poziom skuteczności w działaniach policyjnych w tym regionie.

Tabela 15. Wskaźniki dotyczące przestępczości w latach 2017-2023 w powiecie piotrkowskim

przestępstwa stwierdzone							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	44 056	43 212	45 777	44 680	54 836	46 238	49 762
powiat piotrkowski	768	1 875	1 068	962	922	1 526	1 053
wykrywalność przestępstw							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	66	68	69	70	70	65	69
powiat piotrkowski	72	90	80	81	80	87	84

Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiada Komisariat Policji w Wolborzu. Teren działania Komisariatu obejmuje gminy Wolbórz, Moszczenica i Czarnocin.

Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa ogólnego zajmują się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Piotrkowie Trybunalskim oraz 14 jednostek OSP, które mieszczą się w Wolborzu i Lubiaszowie (jednostki posiadające certyfikat KSRG), Bogusławicach, Komornikach, Kuznociu, Lubiatowie, Młynarach, Polichnie, Proszeniu, Psarach Lechawie, Psarach Starych, Świątnikach, Żarnowicy i Żywocinie.

Analiza liczby przestępstw oraz poziomu wykrywalności w województwie łódzkim i powiecie piotrkowskim pokazuje kilka kluczowych trendów.

Liczba przestępstw stwierdzonych:

W województwie łódzkim liczba przestępstw wahała się od 44 056 w 2017 roku do 49 762 w 2023 roku, ze znacznym wzrostem w 2021 roku (54 836). W powiecie piotrkowskim liczba ta również ulegała dużym zmianom, z najwyższą wartością w 2018 roku (1 875 przestępstw) i najniższą w 2023 roku (1 053 przestępstwa).

Wskaźnik wykrywalności przestępstw:

W województwie łódzkim poziom wykrywalności przestępstw pozostawał stosunkowo stabilny, oscylując w granicach od 65% do 70%, osiągając 69% w 2023 roku. W powiecie piotrkowskim wykrywalność przestępstw była wyższa niż w całym województwie, osiągając najwyższy poziom 90% w 2018 roku i stabilizując się na poziomie 84% w 2023 roku.

Porównanie regionalne:

Wyższa wykrywalność przestępstw w powiecie piotrkowskim wskazuje na efektywność działań służb lokalnych, podczas gdy fluktuacje w liczbie przestępstw mogą być wynikiem specyficznych lokalnych wyzwań.

Gmina odznacza się stosunkowo dobrym poziomem edukacji i dostępnością do bazy edukacyjnej i sportowej. Bazę oświatową w gminie stanowią 3 szkoły podstawowe prowadzone przez gminę Wolbórz (Szkoła Podstawowa w Wolborzu, Goleszach Dużych i Komornikach) oraz Szkoła Podstawowa w Proszeniu prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Szkoły w Proszeniu, Przedszkole Samorządowe w Wolborzu, oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Goleszach Dużych, Komornikach i Proszeniu, niepubliczne przedszkole Domowe Przedszkole oraz niepubliczny żłobek Promyczek. Szkolnictwo ponadpodstawowe w gminie reprezentuje Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wolborzu prowadzone przez Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim.

Ocenie postępów nauczania służą wyniki egzaminu ósmoklasisty. Wykorzystanie tego wskaźnika gwarantuje obiektywizm, ponieważ egzamin ten jest identyczny we wszystkich placówkach oświatowych.

Tabela 16. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2021-2024 w gminie Wolbórz na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego [%]

	2021			2022			2023			2024		
	JP	M	JA	JP	M	JA	JP	M	JA	JP	M	JA
województwo łódzkie	58	48	65	58	58	66	64	54	65	59	52	65
powiat piotrkowski	57	47	59	62	56	60	64	54	61	62	50	61
gmina Wolbórz	61	56	61	71	55	67	66	59	70	68	58	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

W tabeli ujęto wyniki procentowe egzaminów z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego.

W języku polskim gmina Wolbórz osiągnęła wynik 70% w 2024 roku, co stanowi przewagę nad powiatem piotrkowskim (61%) oraz województwem łódzkim (65%). W matematyce gmina Wolbórz uzyskała wynik 59% w 2024 roku, co lokuje ją w środku stawki – powyżej powiatu piotrkowskiego (50%), ale poniżej województwa łódzkiego (65%). Natomiast w języku angielskim

gmina Wolbórz osiągnęła wynik 72% w 2024 roku, który jest wyższy od wyniku powiatu piotrkowskiego (61%) i województwa łódzkiego (65%).

Tabela 17. Wyniki egzaminu ósmoklasisty osiągnięte przez uczniów z poszczególnych miejscowości w gminie Wolbórz w 2024 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik		
	JP	M	JA
Wolbórz	68	58	72
Golesze Duże	77	61	61
Komorniki	65	52	46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

Analiza wyników ósmoklasistów w roku 2024 w gminie Wolbórz pokazuje, że najlepszy wynik z języka polskiego uzyskały Golesze Duże (77%), a Wolbórz plasuje się na drugim miejscu (68%). Komorniki uzyskały wynik 65%, co również wskazuje na dobry poziom. Uczniowie Goleszy Dużych (61%) osiągnęli również najwyższe wyniki z matematyki. Jeśli chodzi o język angielski, najwyższy wynik osiągnął Wolbórz (72%). Golesze Duże (61%) są na poziomie zbliżonym do tego z matematyki, natomiast Komorniki (46%) mają znacząco niższy wynik.

Gmina Wolbórz wykazuje zróżnicowane wyniki w egzaminach ósmoklasisty, z Goleszami Dużymi na czołowej pozycji w języku polskim i matematyce oraz z mocnymi wynikami w języku angielskim w Wolborzu. Komorniki wymagają uwagi, szczególnie w nauczaniu języka angielskiego, aby poprawić wyniki uczniów.

Działalność kulturalną na terenie gminy świadczy Wolborskie Centrum Kultury im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego w Wolborzu, Miejska Biblioteka Publiczna w Wolborzu z filiami w Goleszach Dużych i Polichnie oraz Pożarnicze Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej w Wolborzu. Głównym organizatorem życia społeczno-kulturalnego na terenie gminy jest Wolborskie Centrum Kultury w Wolborzu. Działają w nim liczne koła zainteresowań, mają siedziby organizacje, kluby, stowarzyszenia.

Tabela 18. Czytelnictwo w gminie Wolbórz w latach 2017-2023 na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego.

czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	147	144	149	129	131	141	152
powiat piotrkowski	112	108	112	97	98	99	95
gmina Wolbórz	331	341	347	351	357	321	328

wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	20	19,4	18,7	17,5	20,1	19,2	18,1
powiat piotrkowski	20,7	20,7	19,7	16,9	18,1	18,5	18,6
gmina Wolbórz	12	12,3	11,7	9,4	11,1	12,1	11,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Gmina Wolbórz wyróżnia się na tle powiatu piotrkowskiego z wysoką liczbą czytelników na 1000 mieszkańców, co świadczy o zaangażowaniu lokalnej społeczności w czytelnictwo. W latach 2017-2023 średnia liczba wypożyczeń książek na 1 czytelnika w Gminie Wolbórz wyniosła 12 w 2017 roku, a następnie spadła do 9,4 w 2020 roku. Po tym czasie nastąpił wzrost do 12,1 w 2022 roku, jednak w 2023 roku spadła do 11,7. Może to mieć związek z Pandemią. Wzrost w 2021 roku może być wynikiem działań promujących czytelnictwo, takich jak organizacja wydarzeń literackich, spotkań autorskich, czy programów czytelniczych. Mimo dużej liczby czytelników, wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika w Gminie Wolbórz jest niski, co może sugerować potrzebę wzbogacenia oferty bibliotek i zwiększenia dostępu do nowości wydawniczych.

Tabela 19. Czytelnicy na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	196,72	Lubiatów-Zakrzew	0,00
Apolonka	52,63	Marianów	230,77
Bogusławice	8,77	Modrzewek	0,00
Bronisławów	195,12	Młoszów	89,55
Brudaki	0,00	Młynary	0,00
Dębina	0,00	Polichno	118,25
Dębsko	200,00	Prosenie	4,37
Golesze Duże	216,33	Psary Stare	0,00
Golesze Małe	33,61	Psary Witowskie	0,00
Golesze-Parcela	107,53	Psary-Lechawa	0,00
Janów	76,92	Stanisławów	8,13
Kaleń	142,86	Studzianki	10,26
Komorniki	0,00	Swolszewice Duże	58,82
Krzykowice	0,00	Świątniki	0,00
Kuznocin	0,00	Żarnowica Duża	51,72
Leonów	117,65	Żarnowica Mała	0,00
Lubiaszów	50,21	Żywocin	0,00
Lubiatów	0,00	Wolbórz	338,96
		średnia gminy	9,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Wolbórz.

Miasto Wolbórz wyróżnia się najwyższym wskaźnikiem czytelnictwa wynoszącym 338,96, co sugeruje silne zaangażowanie mieszkańców w korzystanie z lokalnej biblioteki. Marianów oraz Golesze Duże również mają stosunkowo wysoki wskaźnik (odpowiednio 230,77 i 216,33), co wskazuje na aktywność mieszkańców w zakresie czytelnictwa.

Wiele miejscowości, takich jak Brudaki, Dębina, Komorniki, Krzykowice czy Lubiaków, nie ma żadnych zarejestrowanych wskaźników, co może sugerować brak dostępu do biblioteki lub niskie zainteresowanie czytelnictwem.

Średni wskaźnik dla gminy wynosi tylko 9,51, co wskazuje na duże zróżnicowanie w korzystaniu z bibliotek w różnych miejscowościach. Natomiast niskie wskaźniki w wielu miejscowościach sugerują potrzebę zwiększenia działań promujących czytelnictwo, takich jak organizacja wydarzeń literackich, spotkań autorskich, czy programów zachęcających do korzystania z zasobów bibliotek.

Aktywność społeczna mieszkańców gminy przejawia się w działalności, fundacji, kół oraz innych organizacji i związków, które poprzez swoją działalność chronią dorobek kulturalny poprzednich pokoleń, służą młodzieży, uczą postaw ekologicznych, dbają o rozwój społeczno-kulturalny i sportowy gminy. W gminie działają: Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza, Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystyki, Stowarzyszenie Senior Uśmiech, Klub Sportowy Golesze, Stowarzyszenie Seniorów i Osób Niepełnosprawnych Senior-Wigor, Towarzystwo Sportowe Szczerbiec Wolbórz, Lumks Wolbórz, Stowarzyszenie Wirtuoz, Stowarzyszenie Kreatywnego Rozwoju Tygiel, Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Abstynenckiej „Zacisze”, Stowarzyszenie „Brzeg” w Swolszewicach Dużych, Lokalna Organizacja Turystyczna „Zalewu Sulejowskiego i okolic”, Stowarzyszenie Eko-Wolbórz, Stowarzyszenie na Rzecz Szkoły w Proszeniu, Stowarzyszenie Trzeźwości „Dobry Dzień” w Wolborzu. Gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Dolina Pilicy”, która działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich gmin: Aleksandrów, Inowódz, Lubochnia, Mniszków, Opoczno, Przedbórz, Sławno, Sulejów, Tomaszów Mazowiecki i Wolbórz. Stowarzyszenie „Dolina Pilicy” jest partnerem finansowo wspomagającym inicjatywy MOK i Pożarniczego Centrum Historyczno-Edukacyjnego w Wolborzu.

Tabela 20. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w latach 2017-2023

organizacje społeczne na 1000 mieszkańców							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	3,60	3,39	3,53	3,64	3,76	3,91	4,15
powiat piotrkowski	3,20	3,35	3,40	3,39	3,47	3,65	3,86
gmina Wolbórz	4,63	4,88	4,97	4,85	5,10	5,84	6,12

Analiza danych dotyczących organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w latach 2017-2023 pokazuje rozwój i aktywność społeczności lokalnych w porównaniu do powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego. Wskaźniki te są istotne, ponieważ wskazują na zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne oraz ich aktywność w ramach organizacji pozarządowych i innych form wsparcia społecznego.

Na terenie gminy aktywną działalność prowadzą także Koła Gospodyń Wiejskich, działające w miejscowościach: Polichno, Żarnowica Duża, Lubiaszów, Młoszów, Studzianki, Wolbórz, Golesze Duże, Psary Stare, Kuznecin, Młynary, Lubiatów, Świątniki, Bogusławice, Żywocin, Komorniki i Prosenie. Organizatorem i współorganizatorem oraz uczestnikiem wielu regionalnych i lokalnych imprez jest Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich.

W województwie łódzkim wskaźnik liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców wzrósł z 3,6 w 2017 roku do 4,15 w 2023 roku. W latach 2017-2023 gmina Wolbórz wykazuje znaczący wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców, począwszy od 4,63 w 2017 roku do 6,12 w 2023 roku. Największy wzrost nastąpił w latach 2021-2023, kiedy to liczba ta wzrosła z 5,1 do 6,12, co wskazuje na intensyfikację działalności społecznej i rozwoju lokalnych inicjatyw.

Tabela 21. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0	Lubiatów-Zakrzew	0
Apolonka	0	Marianów	0
Bogusławice	0	Modrzewek	0
Bronisławów	0	Młoszów	0
Brudaki	0	Młynary	0
Dębina	0	Polichno	0
Dębsko	0	Prosenie	2
Golesze Duże	8	Psary Stare	0
Golesze Małe	0	Psary Witowskie	0
Golesze-Parcela	0	Psary-Lechawa	0
Janów	0	Stanisławów	0
Kaleń	0	Studzianki	0
Komorniki	0	Swolszewice Duże	3
Krzykowice	0	Świątniki	0
Kuznecin	0	Żarnowica Duża	0
Leonów	0	Żarnowica Mała	0
Lubiaszów	0	Żywocin	0
Lubiatów	0	Wolbórz	6
		średnia gminy	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolbórz

W 2023 roku gmina Wolbórz wykazuje różnorodny poziom zaangażowania mieszkańców w organizacje społeczne, co odzwierciedlają wskaźniki na 1000 mieszkańców w poszczególnych miejscowościach. Średni wskaźnik dla gminy wynosi 6 organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

Wiele miejscowości, takich jak Adamów, Polichno, czy Dębina, nie mają zarejestrowanych organizacji. Może to sugerować potrzebę wsparcia i inicjatywy, które mogłyby pobudzić działalność społeczną w tych obszarach.

Zaś w Goleszach Dużych oraz w Wolborzu wskaźniki są wyraźnie wyższe, wynosząc odpowiednio 8 i 6. Miejscowości te wskazują na potencjał dla dalszego rozwoju organizacji społecznych w gminie. Aktywność mieszkańców w tych obszarach może być zachętą do tworzenia nowych inicjatyw oraz organizacji.

I.3 Sfera gospodarcza

Gmina Wolbórz pełni funkcję rolniczą (ok. 60% ogólnej jej powierzchni stanowią użytki rolne), rekreacyjną (południowo-wschodnia część obszaru gminy) oraz administracyjno-usługową. Nie rozwija się tu specjalistyczna działalność produkcyjna. W rejonie drogi krajowej ekspresowej S8 relacji Wrocław - Białystok znajdują się centra logistyczno-magazynowe, obiekty usługowe gastronomiczno-noclegowe oraz konferencyjne na wysokim poziomie. Rejon Zalewu Sulejowskiego to obszar, gdzie przeważa działalność związana z obsługą ruchu turystycznego na bazie ośrodków wypoczynkowych i gospodarstw agroturystycznych.

W gminie Wolbórz następuje systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. W latach 2016-2020 ich liczba wzrosła o ok. 15% (99 podmiotów). Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny - ponad 96% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego, co świadczy o aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy.

Tabela 22. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców w latach

podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	165,4	169	176,3	186,6	195,4	203,5	210,6
powiat piotrkowski	103,9	111,3	118,9	126,9	134,4	140,5	146,4
gmina Wolbórz	118,4	127,9	137,1	145,1	155	159,9	166,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Gmina Wolbórz wykazuje stabilny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON, co wskazuje na rozwijającą się przedsiębiorczość w regionie. W latach 2017-2023 wskaźnik zmienił się z 118,4 na 166,6, co jest znaczącym wzrostem.

Wskaźniki gminy Wolbórz są niższe od województwa łódzkiego, które w 2023 roku wynosi 210,6, ale znacznie przewyższają wartości dla powiatu piotrkowskiego, które osiągnęły 146,4. To sugeruje, że gmina jest bardziej przedsiębiorcza w porównaniu do powiatu.

Utrzymujący się trend wzrostowy w gminie Wolbórz może przyciągać inwestycje oraz wspierać lokalną gospodarkę. Ważne jest, aby kontynuować działania na rzecz wspierania przedsiębiorczości, co może przyczynić się do dalszego rozwoju regionu.

W latach 2017-2023 gmina Wolbórz zdołała osiągnąć znaczący wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, co wskazuje na rozwijającą się działalność gospodarczą w regionie. Przed gminą stoi jednak nadal wyzwanie, aby zbliżyć się do wskaźników województwa łódzkiego. Warto kontynuować działania sprzyjające rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości oraz wspierać innowacje w tym obszarze.

Tabela 23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	147,54	Lubiatów-Zakrzew	108,11
Apolonka	289,47	Marianów	0,00
Bogusławice	28,07	Modrzewek	323,94
Bronisławów	195,12	Młoszów	313,43
Brudaki	246,75	Młynary	315,15
Dębina	0,00	Polichno	316,20
Dębsko	200,00	Prosenie	216,16
Golesze Duże	212,24	Psary Stare	205,13
Golesze Małe	159,66	Psary Witowskie	212,39
Golesze-Parcela	172,04	Psary-Lechawa	212,39
Janów	173,08	Stanisławów	178,86
Kaleń	321,43	Studzianki	384,62
Komorniki	345,39	Swolszewice Duże	244,58
Krzykowice	265,31	Świątniki	283,46
Kuznecin	214,88	Żarnowica Duża	272,41
Leonów	176,47	Żarnowica Mała	387,10
Lubiaszów	146,44	Żywocin	264,09
Lubiatów	250,00	Wolbórz	200,73
		średnia gminy	219,09
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Internetowej REGON GUS.			

Analiza wskazuje na znaczące zróżnicowanie w aktywności gospodarczej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Najwyższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych występuje w miejscowości Żarnowica Mała (387,10) ale też w Studziankach (384,62) i Komornikach (345,39), co sugeruje dużą aktywność przedsiębiorczą.

Miejscowości takie jak Dębina, Marianów oraz Bogusławice mają wskaźniki na poziomie 0, tj. brak zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w tych miejscowościach, co może sugerować mniejsze możliwości rozwoju gospodarczego lub brak inicjatywy w tym zakresie.

Warto zwrócić uwagę na miejscowości z średnim wskaźnikiem, takie jak Wolbórz (200,73) oraz Apolonka (289,47), które mogą stać się miejscami do rozwoju dla nowych inwestycji oraz wsparcia lokalnej przedsiębiorczości.

Średni wskaźnik dla gminy Wolbórz wynosi 219,09, co wskazuje na ogólną tendencję wzrostu aktywności gospodarczej, jednak z wyraźnym rozkładem pomiędzy miejscowościami.

I.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

System wodociągowy zasilany jest z ujęć wody zlokalizowanych w Wolborzu, Polichnie, Kuznocinie, Swolszewicach Dużych i Żywocinie. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 148,87 km, do której podłączonych było 3062 odbiorców (stan na koniec 2020 r.). Wskaźnik zwodociągowania gminy wyrażony liczbą osób korzystających z instalacji do ogółu ludności wynosi 97% dla terenu miasta oraz 95,7% dla obszarów wiejskich. Na terenie gminy funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w miejscowościach Wolbórz, Psary Stare i Żarnowica, które odbierają ścieki siecią kanalizacyjną od 1915 dostawców. Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi 103 km, w tym w mieście 15,9 km. Z kanalizacji korzysta ogółem 75% mieszkańców gminy. Brak w pełni rozwiniętego systemu kanalizacyjnego gminy może ograniczać dalszą konkurencyjność osiedleńczą gminy.

Przez obszar gminy przebiega magistrala gazociągu wysokiego ciśnienia, w Wolborzu znajduje się stacja redukcyjno-pomiarowa. Długość sieci gazowej przesyłowej wynosi 15,611 km, zaś sieci rozdzielczej 13,148 km, a liczba przyłączy 542 szt., w tym 531 szt. na obszarze miasta i 11 szt. w obszarze wiejskim. Mieszkańcy nieobjęci siecią gazową, do celów socjalno-bytowych wykorzystują gaz ciekły propan-butan dystrybuowany w butlach. W gminie nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania. Wszystkie obiekty i mieszkania zasilane są w ciepło na potrzeby grzewcze oraz na przygotowanie ciepłej wody użytkowej z własnych indywidualnych źródeł.

Tabela 24. Korzystający z instalacji technicznych w % ludności w gminie Wolbórz na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w latach 2017-2023

wodociąg							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	94,2	94,3	94,3	94,4	94,5	94,6	94,6
powiat piotrkowski	96	96	96,1	96,2	96,3	96,3	96,3
gmina Wolbórz	96	96	96,1	96,1	96,1	96,2	96,2
kanalizacja							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	63,9	64	64,3	64,3	64,6	64,7	64,7
powiat piotrkowski	31,8	31,9	32,6	33,3	34	34,5	34,5
gmina Wolbórz	74,3	74,9	75	75,4	75,9	76,7	77,2
gaz							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
województwo łódzkie	39,5	39,6	39,6	41,1	41,4	41,5	41,5
powiat piotrkowski	4,4	4,5	4,6	6,9	7,3	7,9	7,9
gmina Wolbórz	16,1	16,1	15,8	18,8	19,5	22,7	23,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza danych dotyczących korzystania z instalacji technicznych w gminie Wolbórz w latach 2017-2023 pokazuje, w jakim stopniu mieszkańcy mają dostęp do podstawowych usług komunalnych, takich jak wodociąg, kanalizacja oraz gaz. Gmina Wolbórz wykazuje pozytywne tendencje w zakresie dostępu do instalacji technicznych, zwłaszcza w obszarze wodociągów i kanalizacji. Wzrost dostępu do gazu również jest zauważalny, ale wymaga jeszcze większych wysiłków, aby osiągnąć poziomy podobne do województwa łódzkiego.

Tabela 25. Sieć kanalizacyjna w gminie Wolbórz w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	TAK	Lubiatów-Zakrzew	TAK
Apolonka	NIE	Marianów	TAK
Bogusławice	TAK	Modrzewek	NIE
Bronisławów	TAK	Młoszów	TAK
Brudaki	TAK	Młynary	TAK

Dębina	NIE	Polichno	TAK
Dębsko	TAK	Prosenie	TAK
Golesze Duże	TAK	Psary Stare	TAK
Golesze Małe	TAK	Psary Witowskie	TAK
Golesze-Parcela	TAK	Psary-Lechawa	TAK
Janów	NIE	Stanisławów	TAK
Kaleń	TAK	Studzianki	TAK
Komorniki	TAK	Swolszewice Duże	TAK
Krzykowice	TAK	Świątniki	TAK
Kuznecin	TAK	Żarnowica Duża	TAK
Leonów	TAK	Żarnowica Mała	NIE
Lubiaszów	TAK	Żywocin	NIE
Lubiatów	TAK	Wolbórz	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolbórz.

Analiza wskazuje na znaczną rozbudowę infrastruktury kanalizacyjnej w gminie Wolbórz, co ma istotne znaczenie dla zdrowia publicznego oraz jakości życia mieszkańców. Większość miejscowości w gminie Wolbórz posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej, co jest kluczowe dla poprawy warunków sanitarnych i ochrony zdrowia mieszkańców. Miejscowości takie jak Apolonka, Dębina, Janów, Modrzewek, Żarnowica Mała oraz Żywocin nie mają dostępu do sieci kanalizacyjnej, co może stanowić wyzwanie dla mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami oraz wpływać na jakość środowiska. Istnieje możliwość dalszej rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej w miejscowościach, które obecnie jej nie posiadają. Działania te mogą przyczynić się do poprawy komfortu życia i zabezpieczenia zdrowia mieszkańców.

Wzrost inwestycji w infrastrukturę kanalizacyjną powinien być priorytetem dla gminy, co może prowadzić do dalszej poprawy warunków życia mieszkańców oraz przyciągnięcia nowych mieszkańców i inwestycji.

I.5 Sfera techniczna

Najcenniejsze obiekty architektoniczne zostały objęte ochroną prawną (Wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków poniżej) wpisane są do rejestru zabytków województwa łódzkiego: zespół dworski w Bogusławicach, Lubiatowie, kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Biskupa w Wolborzu, zespół pałacowy dawnej rezydencji biskupów kujawskich w Wolborzu. Cennymi obiektami dziedzictwa kulturowego na terenie gminy są również: układ przestrzenny Wolborza oraz wsi historycznych Bogusławice, Komorniki, Kuznecin i Lubiatów, kaplica cmentarna św. Rocha w Wolborzu, kapliczka w Studziankach, zabytki techniki (zabytkowe młyny w Wolborzu, Lubiatowie i Studziankach Kolonii), stanowiska archeologiczne oraz miejsca Pamięci Narodowej.

Podczas planowania działań w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji należy mieć na uwadze zarówno korzyści, jak i zagrożenia z nich wynikające.

Rewitalizacja pozwala na zachowanie unikatowych obiektów, które stanowią cenne elementy lokalnej i regionalnej historii, kultury i tradycji. Działania te pozwalają na utrzymanie materialnych śladów przeszłości, które mogą być źródłem wiedzy o historii danego miejsca. Zgodnie z art. 35 pkt. 1, ustawy z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z 2023 r. poz. 28) przewiduje się możliwość dotowania robót budowlanych i prac konserwatorskich na nieruchomościach nie stanowiących zabytków rejestrowanych. Należy jednak pamiętać, że niekiedy poszczególne elementy obiektów lub/i obszarów ujętych w ewidencji zabytków nie są wpisane do rejestrów zabytków, dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na detale, by utrzymać unikatowy charakter obiektów.

Ochrona zabytków i rewitalizacja historycznych przestrzeni może przyciągnąć turystów, co z kolei może przynieść korzyści ekonomiczne dla gminy, m.in. poprzez rozwój branży turystycznej, hotelarskiej i gastronomicznej. Cenne obiekty architektoniczne i historyczne stanowią silny punkt w promocji lokalnej, co może poprawić wizerunek gminy oraz zwiększyć jej rozpoznawalność.

Działania rewitalizacyjne mogą poprawić estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych, takich jak place, ulice czy parki, co wpływa na komfort życia mieszkańców. Odrestaurowanie historycznych obiektów i przestrzeni może podnieść wartość nieruchomości w danym rejonie, co jest korzystne dla właścicieli oraz lokalnych inwestorów.

Ponadto prace konserwatorskie i budowlane związane z rewitalizacją mogą stworzyć nowe miejsca pracy w branży budowlanej, rzemieślniczej i konserwatorskiej. Możliwość uzyskania dotacji na prace konserwatorskie i budowlane może wspierać lokalnych przedsiębiorców i organizacje.

Należy mieć jednak na uwadze ryzyko, że niewłaściwie przeprowadzone prace rewitalizacyjne mogą prowadzić do utraty autentyczności obiektów. Zbyt intensywna modernizacja może zniszczyć unikalne cechy historyczne budynków i przestrzeni, zmieniając ich charakter. Prace, które nie będą w pełni uwzględniały kontekstu historycznego obiektów, mogą sprawić, że nie będą one już tak cenne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.

Prace rewitalizacyjne często wiążą się z wysokimi kosztami. Niewystarczające finansowanie lub błędna alokacja środków mogą prowadzić do nie ukończenia projektów lub ich zrealizowania w sposób nieodpowiedni do wymaganej jakości.

Ponadto istnieje ryzyko, że niektóre obiekty będą poddawane rewitalizacji w sposób, który sprzyja ich komercjalizacji, zamiast dbać o ich autentyczność. Może to prowadzić do zmiany charakteru miejscowości, gdzie zbyt duży nacisk na turystykę i handel może zniszczyć lokalny klimat i tradycję.

Przy planowaniu działań rewitalizacyjnych na obszarach i obiektach zabytkowych dobrze jest uwzględnić opinię mieszkańców. Pominięcie konsultacji społecznych w tym zakresie może powodować zakłócenia w ich realizacji.

Kluczowe jest, aby działania były dobrze zaplanowane, uwzględniały opinie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i społeczności lokalnej oraz były przeprowadzone z należytą starannością w oparciu o zezwolenia wymagane obowiązującymi przepisami.

Wykaz Gminnej Ewidencji Zabytków

WYKAZ OBIEKTÓW

	Miejscowość	Ulica/nr	Nazwa	Określenie	Data	Materiał	
1	Bogusławice	-	Układ przestrzenny	Folwark	1388	-	
2	Bogusławice	56	Zespół dworski		XVIII-XX w.	różne	
3	Bogusławice	56	Dwór		XVIII w., rozb. 2 poł XIX w.	murowany	
4	Bogusławice	56	Park	dworski	Pocz. XIX w.		
5	Bogusławice	56	Żrębiciarnia		1920 r.	murowany	W.T.
6	Bogusławice	75	Dom masztalerski	Ob. 77	1937 – 1938 r.	murowany	W.T.
7	Bogusławice	77	Dom masztalerski	Ob. 75	1937 r.	murowany	W.T.
8	Bogusławice	89	Dom masztalerski		1937 r.	murowany	W.T.
9	Bogusławice	56	Stodoła		1912 r.	murowany	W.T.
10	Bogusławice	56	Gorzelnia		Kon. XIX w.	murowany	W.T.
11	Bogusławice	56	Dom przy gorzelni		XIX w.	murowany	W.T.
12	Bogusławice	56	Stajnie (podwórce południowe)		XX w.	murowane	
13	Bogusławice	56	Stajnie (podwórce północne)		XX w.	murowane	
14	Bogusławice	56	Oficyna		1920 r.	murowany	
15	Bogusławice	56	Spichlerz		1920 r.	murowany	
16	Bogusławice	53	Cmentarz rzymsko-katolicki		XVI w.		Z.W.
17	Bogusławice	53	Kaplica p.w. św. Anny		1886 - 1887	murowany	Z.W.
18	Golesze Parcela	21	Park	Dworski	Pocz. XIX w.		
19	Golesze Parcela	21	Spichlerz	Podworski	Pocz. XX w.	murowany	W.T.
20	Golesze Duże	26	Dom		2 poł. XIX w.	murowany	W.T.

				– pocz. XX w.		
21	Komorniki -	25	Dom ✓	2 poł. XIX w. – pocz. XX w.	drewniany	W.R.
22	Komorniki	34	Dom ✓	1929 r.	murowany	
23	Komorniki	33	Dom ✓	2 poł. XIX w. – pocz. XX w.	murowany	W.R.
24	Kuznocin	13	Dom ✓	1893 r.	drewniany	W.R.
25	Kuznocin	73	Dom ✓	2 poł. XIX w. – pocz. XX w.	murowany	W.R.
26	Leonów	-	Cmentarz ewangelicki ✓	XIX w.		20
27	Lubiaszów	-	Cmentarz ewangelicki ✓	2 poł. XIX w.		20
28	Lubiatów	72	Dwór	Styl „willa włoska” 2 poł. XIX w.	murowany	
29	Lubiatów	72	Park	2 poł. XIX w.		
30	Lubiatów	73 ✓	Zespół dworski	XIX/XX w.	murowany	
31	Lubiatów	73	Gorzelnia z kotłownią ✓	1907 r.	murowany	
32	Lubiatów	73	Spichlerz i wozownia ✓	Koniec XIX w.	murowany	W.R.
33	Lubiatów	73	Magazyn ✓	1908 – 1910 r.	murowany	W.R.
34	Lubiatów	46	Dom ✓	2 poł. XIX w. – pocz. XX w.	drewniany	W.R.
35	Lubiatów	68	Młyn gospodarczy ✓	Motorowy, Gierut 1918 r.	murowany	W.R.
36	Młoszów		Cmentarz ewangelicki ✓	XIX w.		20
37	Młoszów	20	Dom ✓	XIX/ XX w.	drewniany	W.R.
38	Polichno		Cmentarz ewangelicki ✓	Koniec XIX w.		20
39	Polichno	66	Budynek OSP ✓	1918 – 1939 r.	murowany	
40	Polichno	82	Dom ✓	1918 – 1939 r.	murowany	W.R.
41	Prosenie	9	Dom ✓	XX w.	drewniany	W.R.
42	Prosenie	38	Dom ✓	XIX/ XX w.	drewniany	W.R.
43	Psary Stare	4	Dom ✓	XIX/ XX w.	drewniany	W.R.
44	Psary Stare	24	Dom ✓	XIX/ XX w.	drewniany	W.R.
45	Studzianki	25	Młyn ✓	1918 – 1939 r.	Murowano - drewniany	W.R.

46	Wolbórz		Układ przestrzenny ✓	Miejski układ przestrzenny	1136 r.		
47	Wolbórz	Ul. Gadki przy lesie	Cmentarz żydowski ✓		XIX w.		Zł
48	Wolbórz	Pl. Jagiełły 3	Dom		Okolo 1885 r.	murowany	
49	Wolbórz	Pl. Jagiełły 4	Dom		Okolo 1860 r.	murowany	
50	Wolbórz	Pl. Jagiełły 5	Plebania parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Mikołaja ✓		1 poł. XX w.	murowany	Zł
51	Wolbórz	Pl. Jagiełły 5	Kościół parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Mikołaja ✓		XV w.	murowany	Zł
52	Wolbórz	Pl. Jagiełły 15	Dom ✓		Pocz. XX w.	murowany	
53	Wolbórz	Pl. Jagiełły 24	Dom ✓	Dom handlowy	Pocz. XX w.	murowany	
54	Wolbórz	Ul. Kitowicza ✓	Kapliczka ✓	Rzymsko – katolicka	1955 r.	murowany	Zł
55	Wolbórz	Ul. Kitowicza 23 ✓	Dom ✓		2 poł. XIX w – pocz. XX w.	drewniany	W.r
56	Wolbórz	Ul. Kościuszki 1	Dom ✓		Okolo 1870 r.	drewniany	W.r
57	Wolbórz	Ul. Kościuszki 5	Dom ✓		Pocz. XX w.	drewniany	W.r
58	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 2 ✓	Dom ✓		XIX/ XX w	murowany	
59	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Park pałacowy ✓		2 poł. XVIII w.		Sp
60	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Pawilon ✓	południowy	1773 r.	murowany	Sp
61	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Pawilon ✓	północny	1773 r.	murowany	Sp
62	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Zespół pałacowy ✓		1626 – 1800 r.	różne	Sp
63	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Aleja lipowa ✓		2 poł. XVIII w.		Sp
64	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Pałac ✓		1626 – 1773 r.	murowany	Sp
65	Wolbórz	Ul. Modrzewskiego 107	Oficyna ✓	południowa	1773 r.	murowany	Sp
66		Ul. Modrzewskiego 107	Oficyna ✓	północna	1773 r.	murowany	Sp
67	Wolbórz	Ul. Świętokrzyska 6/8	Dom ✓		XIX – XX w.	murowany	W.r
68	Wolbórz	Ul. Warszawska	Kaplica p.w. św. Rocha ✓		Początek XIX w.	murowany	Zł
69	Wolbórz	Ul. Warszawska 6	Dom ✓		Okolo 1880	murowany	
70	Wolbórz	Ul. Warszawska 9	Dom ✓		Koniec XIX w.	murowany	W.r

Rysunek 4. Gminna Ewidencja Zabytków - zabytki nieruchome (2023-01-31) | źródło: BIP - Urząd Miejski w Wolborzu

Tabela 26. Udział budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów w gminie Wolbórz w 2023 r. [%]

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	0,0%	Lubiatów-Zakrzew	0,0%
Apolonka	0,0%	Marianów	0,0%
Bogusławice	7,7%	Modrzewek	0,0%
Bronisławów	0,0%	Młoszów	3,3%
Brudaki	0,0%	Młynary	0,0%
Dębina	0,0%	Polichno	1,4%
Dębsko	0,0%	Prosenie	1,1%
Golesze Duże	0,7%	Psary Stare	1,3%
Golesze Małe	0,0%	Psary Witowskie	0,0%
Golesze-Parcela	2,5%	Psary-Lechawa	0,0%
Janów	0,0%	Stanisławów	1,4%
Kaleń	0,0%	Studzianki	0,0%
Komorniki	2,9%	Swolszewice Duże	0,0%
Krzykowice	0,0%	Świątniki	0,0%
Kuznocin	1,9%	Żarnowica Duża	4,5%
Leonów	1,6%	Żarnowica Mała	0,0%
Lubiaszów	0,3%	Żywocin	0,0%
Lubiatów	9,0%	Wolbórz	2,6%
		średnia gminy	1,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolbórz.

Tabela przedstawia procentowy udział budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów w poszczególnych miejscowościach gminy Wolbórz w 2023 roku. Analiza tych danych pozwala na ocenę stanu dziedzictwa kulturowego oraz zaangażowania lokalnych społeczności w jego ochronę.

Średni udział budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w gminie Wolbórz wynosi zaledwie 1,9%. To wskazuje na ograniczone zasoby zabytkowe w porównaniu do ogólnej liczby obiektów, co może sugerować potrzebę większej ochrony i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Najwyższy udział budynków zabytkowych odnotowano w Lubiatowie (9,0%) oraz Bogusławicach (7,7%). Miejscowości te mogą stanowić potencjalne centra dla inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo i turystykę.

Wiele miejscowości, takich jak Adamów, Apolonka, czy Brudaki, nie posiada żadnych obiektów wpisanych do ewidencji, co może wskazywać na utratę wartości kulturowych w tych regionach lub na brak działań w kierunku ich ochrony.

Konieczne są działania zmierzające do identyfikacji, dokumentacji i ochrony zabytków, a także do edukacji społeczności lokalnych na temat znaczenia ich dziedzictwa kulturowego.

Gmina powinna rozważyć zwiększenie środków na promocję i ochronę zabytków oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi, aby wspierać lokalne inicjatywy na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

I.6 Sfera środowiskowa

Gmina Wolbórz jest terenem o znacznych walorach krajobrazowych oraz przyrodniczych. Charakteryzuje się atrakcyjnymi terenami leśnymi, dolinami rzek i obecnością – jednego z największych w rejonie – Zalewu Sulejowskiego. Gmina Wolbórz położona jest w obrębie zlewni Pilicy. Wszystkie wody powierzchniowe zajmują łącznie 3,7% powierzchni gminy. Wskaźnik lesistości dla całej gminy wynosi ok. 27,4% i jest nieco niższy od wskaźnika dla kraju 29,3%, przekracza jednak wskaźnik dla powiatu piotrkowskiego 23,9% oraz dla województwa łódzkiego 21,5%. Pod względem lesistości gmina Wolbórz jest piątą gminą w powiecie. Na terenie gminy Wolbórz występują elementy środowiska przyrodniczego, które z uwagi na wysokie wartości, objęte zostały różnymi formami ochrony. Należą do nich: Obszar Natura 2000 Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH100026), Sulejowski Park Krajobrazowy, rezerваты przyrody: Lubiaszów, Dęby w Meszczach oraz Czarny ług, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wolborki, pomniki przyrody oraz użytek ekologiczny. Ponadto na terenie gminy znajdują się podworskie, zabytkowe parki: park przy Zespole Pałacowym Biskupów Kujawskich w Wolborzu - postulowany do utworzenia parku kulturowego, park przy Zespole Dworsko-Folwarcznym w Bogusławicach, park przy Zespole Dworsko-Folwarcznym w Lubiatowie, park w Goleszach, który według ewidencji zabytkowej zieleni jest parkiem wiejskim podlegającym ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Tabela 27. Liczba budynków opalanych paliwami stałymi (węgiel i węglopodobne) zgłoszonych do CEEB w gminie Wolbórz na 100 mieszkańców

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
Adamów	62	Lubiatów-Zakrzew	19
Apolonka	26	Marianów	31
Bogusławice	26	Modrzewek	38
Bronisławów	59	Młoszów	61
Brudaki	73	Młynary	28
Dębina	0	Polichno	38
Dębsko	60	Prosenie	25
Golesze Duże	39	Psary Stare	35
Golesze Małe	27	Psary Witowskie	32
Golesze-Parcela	55	Psary-Lechawa	27
Janów	48	Stanisławów	33
Kaleń	27	Studzianki	23

Komorniki	25	Swolszewice Duże	65
Krzykowice	27	Świątniki	32
Kuznecin	34	Żarnowica Duża	34
Leonów	35	Żarnowica Mała	45
Lubiaszów	70	Żywocin	29
Lubiatów	36	Wolbórz	26
		średnia gminy	33,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Wolbórz

Analiza danych dotyczących liczby budynków opalanych paliwami stałymi (węgiel i węglopodobne) zgłoszonych do CEEB w gminie Wolbórz na 100 mieszkańców wskazuje na silne zróżnicowanie metod ogrzewania, stanu środowiska lokalnego (zanieczyszczenia powietrza) oraz stanu technologicznego (dostęp do nowoczesnych technik grzewczych) i infrastruktury (np. dostęp do sieci gazowej) może dostarczyć informacji o rozwoju infrastruktury oraz o potrzebach lokalnych społeczności.

W gminie Wolbórz występują znaczne różnice w liczbie obiektów w poszczególnych miejscowościach. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Brudakach (73), ale również bardzo wysoki w Lubiaszowie (70). Dębina nie posiada żadnych obiektów, co może sugerować potrzebę zwiększenia inwestycji w tę miejscowość lub problem z ich identyfikacją. Średni wskaźnik dla gminy wynosi 33,33, co wskazuje, że niektóre miejscowości znacznie przewyższają tę wartość, a inne pozostają znacznie poniżej, co może wpływać na rozwój regionu. Miejscowości z niskimi wskaźnikami, takie jak Komorniki (25), Prosenice (25), Apolonka (26) czy Studzianki (23), mogą potrzebować wsparcia w zakresie rozwoju infrastruktury, co może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dużym wyzwaniem dla gminy w walce o czystość powietrza jest posiadanie przez znaczną liczbę budynków mieszkalnych kotłów ogrzewanych paliwami stałymi. Należy uruchomić programy pomocowe i dotacyjne w celu wsparcia wymiany kotłów. Prowadzić spotkania edukacyjno-świadomościowe o zanieczyszczaniu powietrza spalaniem złej jakości paliw stałych w starych kotłach.

I.7 Podsumowanie analizy wskaźnikowej

Na podstawie analizy, która posłużyła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Wolbórz, zastosowano mierzalne wskaźniki opisujące przede wszystkim problemy społeczne występujące w gminie. Dokonano również analizy innych podstawowych obszarów funkcjonowania gminy, takich jak obszar gospodarczy, funkcjonalno-przestrzenny, techniczny oraz środowiskowy.

W celu wyznaczenia obszarów określono listę potencjalnych wskaźników, które posłużyły zarówno do analizy porównawczej sytuacji gminy na tle regionu, jak i do przestrzennego

zobrazowania wewnętrznego zróżnicowania. Poziom wewnętrznym dysproporcji rozwoju został zbadany w odniesieniu do 40 jednostek analitycznych, tj. miejscowości.

W przypadku miasta Wolbórz przeprowadzono dodatkowo analizę w odniesieniu do poszczególnych punktów adresowych. Ma to związek z faktem, że jest to ośrodek miejski oraz najistotniejsza miejscowość gminy, będąca jej siedzibą i posiadająca wyodrębnione ulice.

Z uwagi na różnorodny charakter poszczególnych części miasta (zabudowa jednorodzinna, nowe osiedla mieszkaniowe, historyczne centrum), analiza w odniesieniu do ulic pozwoli na skoncentrowanie wsparcia na najbardziej wymagającym fragmencie miasta.

Dla wskazanych jednostek pozyskano dane z Urzędu Miejskiego w Wolborzu oraz instytucji zewnętrznych m.in. Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim, czy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu.

Tabela 28. Zestawienie wskaźników w sferze społecznej w gminie Wolbórz

Miejscowość/ulica	Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do ogólnej ludności	Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym	Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym	Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w ogóle mieszkańców	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Udział bezrobotnych po 50. r. ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych	Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności	Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 ludności gminy	Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty	Czytelnicy na 1000 mieszkańców	Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	Wskaźnik wykluczenia transportowego dzieci i młodzieży	Współczynnik zaludnienia
	22,29%	68,64%	114,10%	2,27%	1,19%	0,82%	0,48%	8,36	11,30	62,23	9,51	6,38	6,71	53,07
Adamów	12,9%	82,4%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	16,39	-	196,72	0	2,06	51,73
Apolonka	18,9%	48,0%	140,0%	2,6%	2,6%	0,0%	0,0%	0,00	26,32	-	52,63	0	1,05	36,94
Bogusławice	21,9%	75,7%	103,3%	5,6%	3,5%	1,9%	1,9%	29,82	52,63	-	8,77	0	32,88	154,89
Bronisławów	31,0%	68,0%	325,0%	2,4%	2,4%	2,4%	0,0%	0,00	0,00	-	195,12	0	0,37	36,54
Brudaki	12,8%	68,6%	45,8%	2,6%	2,6%	1,3%	0,0%	0,00	12,99	-	0,00	0	13,26	42,54
Dębina	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0,00	31,30
Dębsko	36,4%	120,0%	200,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	200,00	0	0,21	51,73
Golesze Duże	11,1%	51,5%	48,3%	1,2%	0,4%	0,4%	0,4%	4,08	4,08	66,33	216,33	8,16	5,14	51,73
Golesze Małe	25,7%	109,6%	96,6%	3,4%	0,8%	0,8%	0,8%	8,40	8,40	-	33,61	0	2,66	36,54
Golesze-Parcela	17,4%	70,4%	72,7%	7,5%	4,3%	4,3%	2,2%	0,00	21,51	-	107,53	0	2,26	51,73
Janów	11,5%	48,6%	54,5%	1,9%	1,9%	0,0%	0,0%	19,23	0,00	-	76,92	0	3,29	40,72
Kaleń	17,0%	66,7%	74,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	11,90	11,90	-	142,86	0	9,28	40,72
Komorniki	20,4%	66,1%	105,5%	0,7%	0,3%	0,3%	0,3%	3,29	6,58	54,33	0,00	0	10,26	56,72
Krzykowice	25,0%	63,0%	183,3%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	0,00	20,41	-	0,00	0	4,88	39,84
Kuznecin	22,6%	69,1%	123,8%	1,2%	0,4%	0,4%	0,0%	8,26	4,13	-	0,00	0	10,00	57,62
Leonów	15,9%	75,0%	58,8%	1,5%	0,0%	1,5%	0,0%	14,71	0,00	-	117,65	0	1,75	51,73
Lubiaszów	23,5%	70,8%	131,0%	3,3%	1,3%	1,7%	0,0%	8,37	4,18	-	50,21	0	3,85	36,54
Lubiatów	18,8%	67,5%	87,8%	2,1%	1,0%	0,5%	0,0%	20,83	20,83	-	0,00	0	6,17	34,49
Lubiatów-Zakrzew	18,2%	120,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	27,03	27,03	-	0,00	0	1,81	34,49
Marianów	16,1%	72,2%	62,5%	3,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	38,46	-	230,77	0	0,82	51,73

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034

Modrzewek	18,3%	44,9%	144,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,08	0,00	-	0,00	0	1,89	36,94
Młoszów	27,4%	82,6%	153,3%	1,5%	0,0%	1,5%	0,0%	0,00	14,93	-	89,55	0	6,30	36,94
Młynary	26,1%	95,7%	114,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,06	6,06	-	0,00	0	15,19	61,11
Polichno	23,3%	70,0%	130,1%	0,5%	0,5%	0,5%	0,0%	5,14	7,71	-	118,25	0	5,83	31,07
Prosenie	21,1%	69,5%	105,6%	1,1%	0,4%	0,2%	0,0%	10,92	4,37	-	4,37	2,18	9,31	47,36
Psary Stare	26,1%	73,9%	160,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,41	6,41	-	0,00	0	19,23	120,00
Psary Witowskie	16,9%	87,3%	57,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	17,70	8,85	-	0,00	0	6,84	22,08
Psary-Lechawa	25,7%	57,8%	236,4%	0,9%	0,0%	0,9%	0,0%	17,70	0,00	-	0,00	0	17,38	178,52
Stanisławów	17,8%	61,6%	87,5%	2,4%	0,8%	1,6%	0,0%	16,26	8,13	-	8,13	0	6,11	31,30
Studzianki	39,2%	112,8%	284,4%	1,0%	1,0%	0,0%	0,0%	5,13	0,00	-	10,26	0	6,50	39,63
Swolszewice Duże	21,5%	76,1%	98,7%	2,5%	0,6%	0,3%	0,6%	9,29	3,10	-	58,82	3,10	6,23	26,13
Świątniki	20,7%	55,2%	140,0%	3,9%	1,6%	0,0%	0,8%	15,75	15,75	-	0,00	0	9,95	63,18
Żarnowica Duża	25,6%	92,9%	113,7%	1,7%	0,3%	0,3%	0,7%	3,45	10,34	-	51,72	0	5,94	26,12
Żarnowica Mała	25,8%	93,8%	114,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0,57	26,12
Żywocin	21,7%	68,3%	115,4%	0,6%	0,3%	0,0%	0,3%	8,90	8,90	-	0,00	0	5,64	29,25
Wolbórz	21%	58%	131%	1,60%	0,9%	0,6%	0,3%	14,12	8,66	66,03	338,96	5	0	144,41
ul. 1 Maja	25%	62%	186%	1,82%	1,8%	0,0%	0,0%	12,12	6,06	-	0,00	0	0	144
ul. Adama Mickiewicza	29%	40%	300%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	26%	71%	171%	1,79%	0,9%	0,3%	0,0%	23,81	17,86	-	2211,31	15	0	0
ul. Borek	16%	55%	100%	5,26%	5,3%	5,3%	5,3%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Browarna	16%	56%	80%	8,00%	8,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Garncarska	22%	76%	114%	1,07%	0,5%	0,5%	0,0%	5,35	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Gliniana	0%	33%	0%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Grunwaldzka	16%	55%	89%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	18,52	9,26	-	0,00	0	0	0
ul. Jana III Sobieskiego	8%	28%	57%	1,96%	0,0%	0,0%	0,0%	9,80	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Kitowicza	18%	51%	113%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	42,11	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Leszka Czarne	33%	71%	400%	4,17%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034

ul. Łąkowa	26%	58%	250%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Młynarska	7%	17%	100%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Nadrzeczna	25%	100%	100%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Ogrodowa	0%	50%	0%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Ostrowskiego	11%	46%	55%	2,00%	1,0%	2,0%	0,0%	0,00	10,00	-	0,00	0	0	0
ul. Parkowa	19%	63%	100%	3,85%	3,8%	3,8%	3,8%	38,46	76,92	-	0,00	0	0	0
ul. Pasieka	0%	100%	0%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
Plac Doktora Siniarskiego	21%	55%	150%	1,18%	1,2%	1,2%	0,0%	11,76	23,53	-	0,00	0	0	0
Plac Władysława Jagiełły	25%	52%	275%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	22,73	22,73	-	0,00	0	0	0
ul. Polna	17%	59%	81%	6,41%	5,1%	2,6%	1,3%	0,00	12,82	-	0,00	0	0	0
ul. Południowa	25%	45%	400%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Różana	11%	47%	50%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Słoneczna	0%	70%	0%	4,76%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Sportowa	21,3%	52%	158%	1,02%	0,5%	0,5%	0,5%	20,30	0,00	-	0,00	15	0	0
ul. Stefana Batorego	24%	72%	133%	2,00%	0,0%	0,0%	0,0%	20,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Stefana Czarnieckiego	26%	63%	200%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Świętokrzyska	22%	69%	122%	1,02%	0,0%	1,0%	1,0%	0,00	10,20	-	0,00	0	0	0
ul. Tadeusza Kościuszki	32%	93%	225%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Targowa	4%	15%	50%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	86,96	-	0,00	0	0	0
ul. Warszawska	28%	65%	267%	2,35%	1,2%	1,2%	1,2%	47,06	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Widokowa	0%	0%	0%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	0	0	0
ul. Władysława Stanisława Reymonta	22%	58%	146%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	-	0,00	23	0	0
ul. Wycieczka	0%	14%	0%	0,00%	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,00	93	0,00	0	0	0
ul. Zwierzyniec	20%	39%	250%	8,00%	4,0%	4,0%	4,0%	40,00	40,00	-	0,00	0	0	0

Tabela 29. Zestawienie wskaźników w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej w gminie Wolbórz

Miejscowość/ ulica	Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców	sieć wodociągowa [tak/nie]	Sieć kanalizacyjna [tak/nie]	sieć gazociągowa [tak/nie]	sieć elektryczna [tak/nie]	sieć telekomunikacyjna [tak/nie]	stan drogi	nr drogi	Budynki w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe na 100 mieszkańców	Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków [%]
GMINA	219,09								40,68	2,19
Adamów	148	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zadowalający	110514E	62	0
Apolonka	289	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	-	110534E	26	0
Bogusławice	28	TAK	TAK	NIE	TAK	częściowo	zadowalający, bardzo zły, zadowalający	110520E, 110521E, 110522E	26	17
Bronisławów	195	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zadowalający, zadowalający	110514E, 110515E	59	0
Brudaki	247	TAK	NIE	NIE	TAK	częściowo	zadowalający	110522E	73	0
Dębina	0	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE	zły	110530E	0	0
Dębsko	200	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	-	1526E (droga powiatowa)	60	0
Golesze Duże	212	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	dobry	110537E	39	1
Golesze Małe	160	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zły	110516E	27	0
Golesze-Parcela	172	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zadowalający	110514E	55	2
Janów	173	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zły	110533E	48	0
Kaleń	321	TAK	TAK	częściowo	TAK	częściowo	zadowalający	110533E	27	0
Komorniki	345	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	bardzo dobry	110519E	25	3
Krzykowice	265	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zadowalający	110523E	27	0
Kuznecin	215	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	-	1531E (droga powiatowa)	34	2
Leonów	176	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zły	110534E	35	1
Lubiaszów	146	TAK	TAK	NIE	TAK	częściowo	zadowalający, zadowalający	110515E, 110539E	70	1

Lubiatów	250	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zły, zły	110056E, 110524E	36	8
Lubiatów-Zakrzew	108	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zły	110056E	19	0
Marianów	0	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	zadowolający	110535E	31	0
Modrzewek	324	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	bardzo dobry, zły	110531E, 110534E	38	0
Młoszów	313	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	bardzo dobry	110531E	61	2
Młynary	315	TAK	NIE	NIE	TAK	częściowo	dobry, dobry	110525E, 110526E	28	0
Polichno	316	TAK	TAK	NIE	TAK	częściowo	zadowolający, dobry	110528E, 110537E	38	3
Proszenie	216	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	dobry, dobry	110266E, 110537E	25	2
Psary Stare	205	TAK	TAK	NIE	TAK	częściowo	dobry	110266E	35	1
Psary Witowskie	212	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zadowolający	110527E	32	0
Psary-Lechawa	212	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zadowolający	110256E	27	0
Stanisławów	179	TAK	TAK	częściowo	TAK	TAK	zły	110530E	33	1
Studzianki	385	TAK	NIE	NIE	TAK	częściowo	zły	110530E	23	0
Swolszewice Duże	245	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	-	1526E (droga powiatowa)	65	0
Świątniki	283	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	dobry	110525E	32	0
Żarnowica Duża	272	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	zadowolający	110537E	34	6
Żarnowica Mała	387	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	dobry	110517E	45	0
Żywocin	264	TAK	w budowie	NIE	TAK	NIE	zły, zadowolający	110518E, 110538E	29	0
Wolbórz	201	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	-	-	26	29
ul. 1 Maja	164	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110506E	27	0
ul. Adama Mickiewicza	143	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	zadowolający	110512E	36	0
ul. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	313	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	powiatowa	1913E	21	9
ul. Borek	211	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	zadowolający	ul Borek	53	0
ul. Browarna	0	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	zadowolający	110512E	32	0
ul. Garncarska	219	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110506E	28	0
ul. Gliniana	250	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	zły	ul Gliniana	38	0

ul. Grunwaldzka	111	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110505E	19	0
ul. Jana III Sobieskiego	98	TAK	TAK	TAK	TAK	częściowo	dobry	110502E	26	0
ul. Księdza Jędrzeja Kitowicza	179	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	powiatowa	1531E	26	2
ul. Leszka Czarnego	83	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110504E	21	0
ul. Łąkowa	211	TAK	TAK	częściowo	TAK	NIE	zadowolający	110508E	37	0
ul. Młynarska	259	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	dobry	110510E	33	0
ul. Nadrzeczna	150	TAK	TAK	NIE	częściowo	NIE	zadowolający	110513E	20	0
ul. Ogrodowa	0	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	zadowolający	ul Ogrodowa	67	0
ul. Ostrowskiego	80	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110502E	15	0
ul. Parkowa	77	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110504E	23	0
ul. Pasieka	0	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	zadowolający	ul Pasieka	0	0
Plac Doktora Siniarskiego	82	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110507E	21	0
Plac Władysława Jagiełły	545	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110509E	34	6
ul. Polna	269	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	zadowolający	110501E	35	0
ul. Południowa	188	częściowo	TAK	NIE	częściowo	NIE	droga wewnętrzna	ul Południowa	44	0
ul. Różana	143	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	dobry	110510E	32	0
ul. Słoneczna	190	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	bardzo dobry	ul Słoneczna	10	0
ul. Sportowa	173	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110501E	28	0
ul. Stefana Batorego	80	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110502E	24	0
ul. Stefana Czarnieckiego	97	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110503E	19	0
ul. Świętokrzyska	296	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	powiatowa	1511E	24	1
ul. Tadeusza Kościuszki	143	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	dobry	110511E	21	2
ul. Targowa	174	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	dobry	110510E	30	0
ul. Warszawska	141	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	powiatowa	1913E	28	7
ul. Widokowa	0	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE	zły	ul Widokowa	0	0

ul. Władysława Stanisława Reymonta	352	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	powiatowa	1511E	23	0
ul. Wycieczka	250	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	zadowalający	110512E	38	0
ul. Zwierzyniec	320	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	zły	ul Zwierzyniec	52	0

Najwyższy wskaźnik działalności gospodarczej został zdiagnozowany dla Placu Władysława Jagiełły w Wolborzu (545), ale wysokie wartości przypadają również na ul. Władysława Stanisława Reymonta (352) i ul. Zwierzyniec (320), ale też poza Wolborzem w miejscowościach: Studzianki (385), Żarnowica Mała (387) i Komorniki (345). Najbliżej średniego poziomu ok 219 plasują się Prosenie (216), Psary Witowskie i Psary Lechawa (po 212), zaś najniższe wartości zostały odnotowane w przypadku Bogusławic (28), ul. Parkowej (77) i ul. Ostrowskiego (80).

Sieć Wodociągowa występuje na terenie całej gminy za wyjątkiem: Apolonki, Dębiny, ul. Glinianej, ul. Pasięka oraz częściowo ul. Południowej. Sieć kanalizacyjna również występuje w większości miejscowości, jednak w 14 wciąż tej sieci nie ma, podobnie jak na kilku ulicach Wolborza. Za wyjątkiem części Kaleni, Stanisławowa sieć gazowa występuje tylko w Wolborzu. Za wyjątkiem części ulic Nadzecznej, Południowej oraz całych ulic Gliniana, Pasięka i Widokowej sieć elektryczna występuje w całej gminie. Sieć telekomunikacyjna jest mniej powszechna i jej występowanie na terenie gminy jest zróżnicowane. Na terenie miasta Wolbórz większość dróg jest w dobrym stanie jednak na obszarach wiejskich aż w 10 miejscowościach zidentyfikowane 10 dróg w złym stanie. Pozostała część najczęściej jest w stanie zadowalającym.

W całej gminie około 40% budynków jest ogrzewanych kotłami na paliwa stałe, jednak udział ten w poszczególnych miejscowościach jest zróżnicowany, od 15 na ulicy Ostrowskiego po 73 w Brudakach. W Większości miejscowości nie występują zabytki, jednak wskaźnik dla Wolborza (29) i Bogusławic (17) jest znacznie ponad średnia gminy: 2,19.

SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

II.1 Obszary zdegradowane

W gminie Wolbórz o całkowitej powierzchni około 151 km², zamieszkaney przez 7700 mieszkańców zidentyfikowano obszar zdegradowany o powierzchni około 110 km², zamieszkały przez 5120 osób. Jako wyznacznik kryterium degradacji danego obszaru przyjęto średnią ilość wskaźników kryzysowych na poziomie 8,82 (analiza tabeli 28), wszystkie miejscowości posiadające więcej, tj. 9 czynników zostały uznane za zdegradowane i są to miejscowości na terenie następujących sołectw:

- Golesze Duże, miejscowości: Adamów, Dębsko, Golesze Parcela, Leonów, Marianów,
- Młoszów, miejscowości: Apolonka, Modrzewek, Młoszów,
- Bogusławice
- Lubiaszów, miejscowości: Bronisławów, Golesze Małe, Lubiaszów
- Brudaki,
- Stanisławów, miejscowości: Dębina, Stanisławów,
- Kaleń
- Krzykowice
- Kuznocin,
- Młynary,
- Prosenie,
- Psary Stare,
- Psary Witowskie,
- Psary-Lechawa,
- Swolszewice Duże,
- Świątniki,
- Żarnowica,
- Żywocin
- Wolbórz w okolicach ulic: Borek, Browarna, Gliniana, Leszka Czarnego, Łukowa, Nadrzeczna, Parkowa, Pasieka, Polna, Południowa, Stefana Batorego, Warszawska, Widokowa i Zwierzyniec oraz w okolicy Placu Doktora Siniarskiego.

Tabela 30. Zestawienie wskaźników dla gminy Wolbórz i obszaru zdegradowanego

Wskaźnik	Wartość referencyjna	Wartość wskaźnika dla obszaru zdegradowanego
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności [%]	22,29%	22,41%
Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym [%]	68,64%	72,34%
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym [%]	114,10%	150,75%
Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w ogóle mieszkańców [%]	2,27%	1,69%
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie [%]	1,19%	0,91%
Udział bezrobotnych po 50. r. ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,82%	0,79%
Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,48%	0,47%
Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności	8,36	12,01
Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 ludności gminy	11,30	12,08
Przestępstwa i wykroczenia na 1000 mieszkańców	30,39	0,00
Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%]	62	66,33
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	9,51	37,90
Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	6,38	1,35
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców	219,09	135,02
Sieć kanalizacyjna [tak/nie]	częściowo	częściowo
Budynki w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe na 100 mieszkańców	33,33	46,64
Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków [%]	1,87%	0,38%

Obszar zdegradowany został oznaczony obrysem w kolorze różowym i obejmuje on zdegradowane sołectwa oraz ulice Wolborza, w tym z przynależnymi do ulicy przyległymi działkami.

Rysunek 5. Opracowanie własne- zidentyfikowane obszary zdegradowane na terenie Gminy Wolbórz.

W sołectwie **Golesze Duże**, głównymi czynnikami degradującymi jest wysoki odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym (głównie osób w wieku poprodukcyjnym), bezrobocie w tym długotrwałe i dotyczące osób po 50 roku życia i/lub z wykształceniem podstawowym. W związku z tym, w miejscowościach Adamów, Golesze-Parcela oraz Marianów odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia jest również wyższy niż dla średnia dla gminy. Na terenie sołectwa

udział obiektów zabytkowych również jest niski na tle gminy a samo sołectwo jest stosunkowo gęsto zaludnione. Gólesze duże charakteryzują się również niskim odsetkiem przedsiębiorstw zarejestrowanych we wszystkich miejscowościach sołectwa. Za wyjątkiem miejscowości Marianów w całym sołectwie dominującym źródłem ogrzewania budynków są kotły na paliwa stałe. W całym sołectwie nie ma dostępu do sieci gazowej a w miejscowości Marianów do sieci telekomunikacyjnej. W miejscowości Leonów zidentyfikowano zły stan drogi nr 110534E.

W sołectwie **Młoszów** głównymi czynnikami degradującymi jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wysoki udział bezrobocia i w związku z tym również osób korzystających z pomocy społecznej. Na terenie sołectwa działa znacznie mniej organizacji społecznych niż w pozostałych sołectwach, przy jednoczesnym dużym zaludnieniu. Za wyjątkiem miejscowości Młoszów nie występują obiekty zabytkowe. W sołectwie większość budynków jest ogrzewanych kotłami na paliwa stałe nie występuje sieć gazowa. Kanalizacja występuje tylko w Modrzewku oraz w Apolonie częściowo, gdzie dodatkowo nie ma sieci wodociągowej i telekomunikacyjnej. Droga nr 110534E w Modrzewku jest w złym stanie.

Sołectwo **Bogusławice** jest degradowane przede wszystkim bardzo dużym udziałem osób w wieku nieprodukcyjnym w populacji oraz bardzo wysokim bezrobociem (we wszystkich kategoriach), odsetkiem korzystających z pomocy społecznej, przy niskim odsetku czytelników na 1000 mieszkańców i brakiem organizacji społecznych. Ponadto sołectwo charakteryzuje się dużym odsetkiem osób młodych przy jednoczesnym niskim stopniu zabudowy zagrażających wykluczeniem komunikacyjnym osób nieletnich. W sołectwie działa mało przedsiębiorstw, nie ma sieci gazowej a droga nr 110521E jest w bardzo złym stanie.

Sołectwo **Lubiaszów** charakteryzuje się wysokim bezrobociem, odsetkiem korzystających z pomocy społecznej oraz brakiem organizacji społecznych. Wszystkie miejscowości są gęsto zaludnione i nie występują tam obiekty zabytkowe. Na terenie sołectwa działa mniej przedsiębiorstw niż w reszcie gminy. Większość domów jest ogrzewana piecami na paliwa stałe, nie ma sieci gazowej a miejscowości Gólesze Małe droga jest w złym stanie.

Miejscowość **Brudaki** jest degradowana przez wysoki udział bezrobocia, bardzo wysoki odsetek korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, niski poziom czytelnictwa i brak organizacji społecznych. Miejscowość jest gęsto zaludniona a osoby nieletnie mogą być narażone na wykluczenie transportowe. Ponad 70% domów jest ogrzewanych kotłami na paliwo stałe i nie sieci gazowej.

Przyczyna degradacji sołectwa **Stanisławów** jest wysokie bezrobocie, udział osób korzystających z pomocy społecznej, brak organizacji społecznych oraz wysokie zaludnienie sołectwa. Działa tam bardzo mało przedsiębiorstw, w miejscowości Dębina nie ma żadnej infrastruktury technicznej a drogi są w złym stanie.

Miejscowość **Kaleń** charakteryzuje się wysokim bezrobociem, odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej, brakiem organizacji społecznych, gęstym zaludnieniem przy jednoczesnym niskiej liczbie działających przedsiębiorstw. Budynki są ogrzewane przez spalanie paliw stałych i nie występuje sieć gazowa i kanalizacyjna. Drogi są w złym stanie.

W **Krzykowicach** dominują osoby w wieku poprodukcyjnym, często trwale bezrobotne i korzystające z pomocy społecznej. W miejscowości nie ma organizacji społecznych ani obiektów zabytkowych choć zaludnienie jest wysokie. Nie ma sieci gazowej.

Analogicznie w **Kuznocinie** odsetek osób w wieku produkcyjnym jest niski i działa tam bardzo mało przedsiębiorstw przy całkowitym braku organizacji społecznych. Wiele budynków jest ogrzewanych kotłami na paliwa stałe i nie występuje sieć gazowa.

Miejscowość **Młynary** charakteryzuje wysoki udział osób niepełnoletnich oraz w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym rozległych terenów niezabudowanych co może grozić wykluczeniem transportowym osób nieletnich. Nie występują tam organizacje społeczne ani obiekty zabytkowe. Brakuje sieci gazowej i telekomunikacyjnej.

W **Proszeniu** występuje dużo osób w wieku przedprodukcyjnym i duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. Ludzie młodzi są zagrożeni wykluczeniem transportowym mimo gęstego zaludnienia. W miejscowości działa mało przedsiębiorców.

Przyczyną degradacji **Psar Starych** jest wysoki odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym i poprodukcyjnym, nieduża ilość organizacji społecznych i przedsiębiorstw oraz obiektów zabytkowych. Brakuje sieci gazowej a wiele domów ogrzewa się kotłami na paliwa stałe.

Psary Witowskie to obszar, na którym występuje dużo osób w wieku przedprodukcyjnym, narażonych na wykluczenie transportowe. W miejscowości nie ma organizacji społecznych ani zabytków a przedsiębiorców jest mniej niż na pozostałym terenie gminy. Nie ma sieci gazowej.

Natomiast **Psary Lechawa** charakteryzują się największym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym oraz korzystających z pomocy społecznej w całej gminie. Działa tu niewiele przedsiębiorstw i nie ma organizacji społecznych, obiektów zabytkowych i sieci gazowej.

W **Swolszewicach Dużych** występuje wysoki udział osób w wieku nieprodukcyjnym oraz bez pracy w tym z podstawowym wykształceniem. Większość domów jest ogrzewanych kotłami na paliwa stałe, nie ma sieci gazowej.

W miejscowości **Świątniki** występuje duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wysokie bezrobocie oraz odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia i niepełnosprawności. Nie ma tam organizacji społecznych, obiektów zabytkowych i sieci gazowej.

W **Żarnowicy** dominują osoby w wieku nieprodukcyjnym, bez dostępu do organizacji społecznych, sieci gazowej i kanalizacji. Większość domów ogrzewanych jest kotłami na paliwa stałe.

W **Żywocinie** występuje duży odsetek osób starszych w tym korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Na terenie miejscowości nie występują obiekty zabytkowe, organizacji społeczne, sieć kanalizacyjna, sieć gazowa i sieć telekomunikacyjna. Drogi są w złym stanie.

W mieście **Wolbórz** na degradację ulicy Borek ma wpływ głównie wysokie bezrobocie, mały udział przedsiębiorstw oraz brak zabytków, organizacji społecznych, sieci gazowej i kanalizacyjnej. Większość domów ogrzewane jest kotłami na paliwa stałe. Przyczyną degradacji ul. Glinianej jest brak jakiegokolwiek infrastruktury (gazowej, wodnej, kanalizacyjnej, elektrycznej i telekomunikacyjnej oraz zły stan dróg. Nie występują tam zabytki ani organizacje społeczne. Ul. Leszka Czarnego jest zamieszкана głównie przez osoby w wieku poprodukcyjnym i występuje tam bardzo mało przedsiębiorstw. Ulice Łąkowa, Nadrzeczna, Pasieka, Południowa, Widokowa i Zwierzyniec podobnie jak ul. Gliniana są pozbawione większości infrastruktury sieciowej a drogi są w złym stanie. Dodatkowo ul. Południowa jest zamieszкана w dużej mierze przez osoby w wieku poprodukcyjnym podobnie jak ulice Stefana Batorego i Warszawska. Na wszystkich tych ulicach działa mało przedsiębiorstw a na ulicach Warszawskiej, Parkowej, Polnej i na placu Siniarskiego zidentyfikowano wysokie na tle gminy bezrobocie i bardzo wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

Wyznaczając zasięg obszaru rewitalizacji, kierowano się następującymi przesłankami, wynikającymi wprost z ustawy o rewitalizacji:

- Zgodnie z przyjętą metodyką analizy sołectwami całe sołectwo Lubiatów zostało uznane za zdegradowane. Podobnie w przypadku miejscowości Dobra Golesze, które są miejscowością w zdegradowanym sołectwie Golesze Parcela. Ulica A. Mickiewicza również jest ulicą zdegradowaną, natomiast ul. Sportowa zdegradowana nie jest, ale sąsiadujące z nią ze wszystkich stron ulice już są zdegradowane i to w znacznym stopniu. Stąd też, ta pojedyncza ulica nie jest wyłączana z całego obszaru zdegradowanego. Takie działanie pozostawiłoby dziurę w obszarze zdegradowanym co stanowiłoby fikcję względem stanu faktycznego;
- Dane dla miejscowości Dobra Golesze (miejscowości w sołectwie Golesze Parcela) –ujęte są w zestawieniach wskaźnikowych dla sołectwa Golesze Parcela, które wg wyników analizy są obszarem zdegradowanym;
- Obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- Obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

II.2 Obszar rewitalizacji

Na zdegradowanym obszarze gminy wytypowano sześć obszarów rewitalizacji. Cztery w miejscowościach Prosenie, Lubiaszów, Dobra Gólesze, Bronisławów, Adamów, Leonów, Psary Witowskie, Kuznecin, Młynary, Lubiatów, Świątniki oraz w mieście Wolbórz w okolicach ulic Adama Mickiewicza oraz ulicy Sportowej. Wytypowane miejscowości wykazują nie tylko zagęszczenie zjawisk kryzysowych ale są wskazywane przez lokalną społeczność jako miejsca w których procesy rewitalizacyjne są niezbędne. Pokrywa się to także z potrzebami identyfikowanymi przez samorząd oraz inne instytucje planujące działania inwestycyjne we wskazanym obszarze. Obszar rewitalizacji obejmuje 14,03 km² co odpowiada 9,29% powierzchni gminy. Obszar ten jest zamieszkały przez 1389 co stanowi 18,03% wszystkich mieszkańców gminy.

Tabela 31. Zestawienie wskaźników dla gminy Wolbórz i obszaru (podobszarów) rewitalizacji

Wskaźnik	Wartość referencyjna	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji	Wartość wskaźnika dla OR Wolbórz	Wartość wskaźnika dla OR gmina
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności [%]	22,2%	19%	21%	17%
Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym [%]	68,6%	64%	73%	54%
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym [%]	114,1%	126%	116%	135%
Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w ogóle mieszkańców [%]	2,27%	1,64%	1,6%	1,6%
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	1,19%	0,90%	0,8%	0,9%
Udział bezrobotnych po 50. r. ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,82%	0,65%	0,6%	0,6%
Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,48%	0,39%	0,2%	0,4%
Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności	8,36	8,72	8,36	8,91
Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 ludności gminy	11,30	9,79	10,58	9,04
Przestępstwa i wykroczenia na 1000 mieszkańców	30,39	0,00	0,00	0,00
Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%]	62,23	69,92	60,33	93,00

Czytelniczy na 100 mieszkańców	9,51	63,67	56,29	63,18
Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	6,38	1,00	0,38	1,51
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców	219,09	196,80	222,34	171,15
Sieć kanalizacyjna [tak/nie/częściowo]	częściowo	częściowo	częściowo	częściowo
Budynki w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe na 100 mieszkańców	33,33	32,89	37,86	28,13
Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków [%]	1,87%	1,45%	1,13%	1,73%

Obszar Rewitalizacji nr 1 (OR1) obejmuje część zdegradowanego sołectwa Prosenie, na którym zidentyfikowano duży odsetek osób starszych i korzystających z pomocy społecznej oraz osób nieletnich zagrożonych wykluczeniem transportowym.

Obszar obejmuje działki od 231 do 284 (231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243/1, 243/2, 244, 245, 246/1, 246/2, 247, 248, 249/1, 249/2, 250, 251, 252, 253/1, 253/2, 253/3, 253/4, 254, 255, 256, 257, 258/1, 258/2, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270/1, 270/2, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280/1, 280/2, 281, 282, 283, 284/1, 284/2, 284/3).

Obszar Rewitalizacji nr 2 (OR2) obejmuje części zdegradowanych miejscowości Lubiaszów, Bronisławów, Adamów, Leonów, Golesze i Dobra Golesze. **Obszar rewitalizacji jest ograniczony działkami:**

- Obręb Lubiaszów, działki nr: 101, 103, 107/1, 107/2, 107/3, 107/4, 107/5, 112/1, 112/2, 112/3, 112/4, 112/5, 112/6, 112/7, 112/8, 112/9, 112/10, 112/11, 112/12, 112/13, 112/14, 112/15, 113/1, 113/2, 113/3, 113/4, 113/5, 113/6, 113/7, 113/8, 113/9, 113/10, 113/11, 113/12, 113/13, 115, 118, 119/1, 119/2, 119/3, 119/4, 120/1, 120/2, 120/3, 120/4, 120/5, 120/6, 120/7, 120/8, 120/9, 121/1, 121/2, 123/1, 123/2, 123/3, 123/4, 123/5, 123/6, 123/7, 123/8, 123/9, 123/10, 123/11, 123/12, 123/13, 123/14, 123/15, 123/16, 124, 127, 128, 131, 132, 135, 136/1, 136/2, 139/1, 139/2, 140, 143, 144, 147, 148, 151, 152, 155, 157/1, 157/2, 158/1, 158/2, 158/3, 158/4, 160/1, 160/2, 163/1, 163/2, 164/1, 164/2, 167/1, 167/2, 167/3, 167/4, 168, 171, 173, 247, 248/1, 248/2, 248/3, 248/4
- Obręb Bronisławów, działki nr: 241/2, 32/1, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 32/6, 32/7, 32/8, 32/9, 32/10, 32/11, 32/12, 32/13, 32/14, 31/1, 31/2, 31/3, 31/4, 31/5, 31/6, 31/7, 31/8, 31/9, 31/10, 31/11, 31/12, 31/13, 31/14, 31/15, 31/16, 30/1, 30/2, 30/3, 30/4, 30/5, 30/6, 30/7, 30/8, 30/9, 30/10, 30/11, 30/12, 30/13, 30/14, 30/15, 30/16, 30/17, 30/18, 30/19, 30/20, 30/21, 30/22, 30/23, 30/24, 30/25, 30/26, 30/27, 30/28, 29, 159/2, 27/1, 27/2, 27/3, 27/4, 27/5, 27/6, 27/7, 27/8,

- 27/9, 27/10, 27/11, 27/12, 27/13, 26/1, 26/2, 26/3, 26/4, 26/5, 26/6, 26/7, 26/8, 26/9, 26/10, 26/11, 26/12, 26/13, 39/2, 40/3, 41/3, 42/3, 43/3, 44/3, 45/3, 46/3, 47/3, 48/3, 49/3, 50/3, 51/3, 52/3, 51/2, 14/1, 14/3, 13/3, 12/3, 11/3, 10/2, 10/1, 9, 8, 7, 6, 5, 198/2, 3, 2, 197/3, 1/3, 1/2
- Obręb Adamów, działki nr: 70/1, 70/8, 70/7, 70/6, 70/5, 70/3, 53/1, 53/2, 52, 51/1, 51/2, 51/3, 51/4, 51/5, 50, 24, 7, 33/1, 35/1, 35/2, 35/3, 35/4, 35/5, 35/6, 63/19, 63/9, 94/2, 94/11, 94/5, 95/20, 96/10, 97, 98, 99/3, 100/12, 101/2, 102, 103/4, 104/1, 105, 106, 107/1, 108/4, 108/5
- Obręb Leonów, działki nr: 98/1, 97/1, 96/6, 95/10, 95/1, 94, 93/1, 93/2, 93/3, 92/1, 92/2, 91/1, 91/2, 90, 89, 88, 87, 86, 85, 84, 83/1, 83/3, 82, 81/2, 81/1, 80, 79, 78/1, 78/2, 77, 76/1, 76/2, 76/3, 76/4, 76/5, 76/6, 110/26, 111, 110/1, 110/2, 110/3, 110/4, 140, 103, 102, 101/5, 139, 100/1, 99/7, 99/14, 99/13
- Golesze, działki nr: 198/1
- Obręb Dobra Golesze, działki nr: 228/72, 228/71, 228/48, 228/46, 228/64, 228/41, 49/1, 49/14, 49/2, 49/13, 49/12, 37/1, 37/4, 38/4, 38/5, 39, 40/1, 46/2, 47, 86/2, 83, 84, 79, 78/1, 78/2, 78/3, 70

Obszar rewitalizacji nr 3 (OR3) obejmuje część zdegradowanej miejscowości Psary Witowskie ograniczonej działkami w obszarze Psary o nr: 626, 626, 627/1, 627/2, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639/1, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651/1, 652, 653/1, 653/2, 654, 655, 656, 657, 658/1, 658/2, 659, 660, 661, 662, 663/1, 664, 665, 1377, 1388, 1376, 1375, 710, 709, 708, 707, 706, 705, 704, 703/1, 703/2, 702/1, 702/2, 701, 700, 699, 698/1, 698/2, 697, 696/1, 695, 694, 693, 692, 691, 690, 689, 688, 687, 686, 685, 684, 683, 682, 681, 680, 679, 678, 677, 676, 675, 1978/2, 1977, 1976/2, 1975

Obszar rewitalizacji nr 4 (OR4) obejmuje część zdegradowanych sołectw Młynary, Kuznocin, Lubiatów i Świątniki. Obszar rewitalizacji jest ograniczony działkami:

- Obręb Młynary działki nr: 792, 792, 791, 790, 789, 788, 750, 749, 748, 747, 746, 745, 744, 743, 742, 741, 740, 739, 738, 737, 736, 735, 734, 721, 720, 719, 718, 717, 716, 715, 714, 713/1, 713/2, 713/3, 712, 711, 197, 196, 195, 194, 193, 192, 191, 190, 189, 188, 187, 186, 185, 184, 183, 182, 181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 166, 165, 164, 163, 162, 161, 160, 159, 158, 157, 156/1, 156/2, 156/3, 155, 154, 153, 150, 149/3, 148/3, 147, 146/2, 145/2, 144, 143, 142/1, 140/1, 139, 138, 136/2, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135
- Obręb Kuznocin działki nr: 457, 457, 286, 525, 285, 284, 283/3, 283/2, 282, 281, 280, 279, 278, 277, 276/3, 276/2, 275, 274, 273, 272, 271/2, 270, 269, 268, 267, 266, 265, 264, 263, 262, 261, 260, 259/2, 258/2, 257/2, 256/1, 255, 254, 253/2, 252, 251, 250, 249, 248, 247, 246, 245, 244,

243, 242, 241, 240, 239, 238, 237, 236, 235, 234, 233, 232, 231, 230, 229, 228, 227, 226, 225, 224, 223, 222, 221, 220, 219, 218, 217, 216, 215, 214, 213, 212, 211, 210, 209, 208, 207, 206, 205, 204, 203, 202, 201, 200, 199, 198, 197, 196, 195, 194, 454, 80, 79, 78, 77, 76, 75, 74, 73, 72, 71, 70, 69, 68, 67, 66, 65, 64, 63, 62, 61, 60, 59, 58, 57, 56, 55, 54, 53, 52, 51, 50/3, 50/2, 50/1, 527/1, 527/2, 527/3, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88/1, 89/1, 90/1, 91, 92/1, 93/2, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102/1, 102/2, 102/3, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 526/1, 116, 117/1, 118, 119, 120, 121/2, 123, 124/2, 125, 126, 127, 128/1, 129/1, 130/1, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138

➤ Obręb Lubiatów działki nr: 341, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358/1, 359/2, 457, 508, 86/4, 85/1, 70/1, 70/2, 70/3, 484, 485, 483, 482/3, 482/5, 450, 248, 249, 250, 251

➤ Obręb Świątniki działki nr: 66, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 378, 367, 108, 109/2, 110/2, 111, 112/2, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 426, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 284, 283

Obszar rewitalizacji nr 5 (OR5) obejmuje okolice ulicy Adama Mickiewicza w Wolborzu, obejmując tereny w obrębie drugim ograniczone działkami nr: 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 183/9, 183/8, 183/7

Obszar rewitalizacji nr 6 (OR 6) obejmuje okolice ulicy Sportowej w Wolborzu, obejmując tereny w obrębie drugim ograniczone działkami nr: 929, 873/12, 873/11, 873/3, 873/5, 916, 917/1, 918/1, 919, 920, 921, 894/6, 894/5, 894/4, 894/3, 894/2, 896/1, 915/9, 1059, 1058, 1057, 1056, 1055, 1054, 1053, 1052, 1051, 1050, 1093/1, 1091/3, 1091/2, 1091/1, 1025/1.

Łączna powierzchnia wszystkich obszarów rewitalizacji wynosi 14,03 ha, co stanowi 9,3% całej powierzchni gminy Wolbórz, a całkowita liczba ludności zamieszkującej te obszary to 1389 osób, co stanowi 18% mieszkańców gminy Wolbórz. Obszary rewitalizacji obejmują zarówno mniejsze miejscowości, jak i większe kompleksy terenowe, a ich zakres rewitalizacji obejmuje różnorodne przestrzenie.

Tabela 32. Podobszary rewitalizacji- powierzchnia i ludność

Obszary rewitalizacji	Powierzchnia [ha]	Ludność	Zakres obszaru rewitalizacji
1	44	58	Prosenie
2	364	163	Lubiaszów, Golesze Duże, Golesze Parcela, Bronisławów, Adamów
3	88	112	Psary Witowskie
4	872	668	Kuznocin, Młynary, Lubiatów, Świątniki
5	15	169	Wolbórz obszar wokół ulic Nadrzeczna i Warszawska (w tym Mickiewicza)
6	20	219	Wolbórz obszar wokół placu Siniarskiego, ulic Parkowej, Leszka Czarnego (w tym ul. Sportowa)
SUMA	1403	1389	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Wolborzu

W obszarach nr 1 i nr 5 występują poważne problemy demograficzne, z dużą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, co może stawiać wyzwania związane z utrzymaniem równowagi społecznej i gospodarczej.

Obszar nr 2 wydaje się mieć najbardziej zrównoważoną strukturę społeczną, ale może borykać się z brakiem aktywności społecznej.

Obszar nr 4 i nr 6 cierpią na problemy z infrastrukturą, zwłaszcza w zakresie kanalizacji oraz wysokim poziomem bezrobocia i pomocy społecznej.

W obszarze nr 3 problemy społeczne są mniej widoczne, ale nadal występuje mała aktywność gospodarcza i społeczna.

Większość obszarów boryka się z podobnymi wyzwaniami dotyczącymi starzejącego się społeczeństwa, wysoką liczbą osób korzystających z pomocy społecznej oraz brakiem odpowiednich organizacji społecznych i rozwoju gospodarczego.

II.3 Skala i rodzaje potrzeb na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji

W obszarze zdegradowanym gminy Wolbórz występują liczne potrzeby, które wymagają kompleksowego podejścia. Kluczowe obszary działań to:

- poprawa aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców,
- wsparcie dla osób starszych i długotrwale bezrobotnych,
- rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacyjnej i związanej z efektywnością energetyczną,
- rozwój organizacji społecznych oraz działalności kulturalnej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

Działania w tych obszarach mogą przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarze zdegradowanym oraz jego dalszego rozwoju.

We wskazanym obszarze, występują następujące potrzeby:

Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności wynosi na obszarze zdegradowanym 21,58%, co jest zbliżone do wartości referencyjnej (22,29%), ale z wyższym odsetkiem osób w wieku nieprodukcyjnym względem osób w wieku produkcyjnym (78,47% na obszarze zdegradowanym vs 68,64% w gminie). To wskazuje na potrzebę większej liczby działań wspierających osoby starsze, takie jak usługi opiekuńcze, oraz interwencje w zakresie poprawy aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym.

Chociaż ogólny wskaźnik bezrobocia w obszarze zdegradowanym (1,49%) jest niższy niż w całej gminie (2,27%), warto zwrócić uwagę na obecność długotrwale bezrobotnych (0,93% na obszarze zdegradowanym vs 1,19% w gminie), co może wskazywać na potrzeby w zakresie programów aktywizacji zawodowej oraz szkoleń zawodowych, zwłaszcza dla osób długotrwale bezrobotnych.

Udział bezrobotnych w tej grupie wiekowej jest niemal identyczny w gminie i obszarze zdegradowanym (0,83% vs 0,82%). Istnieje potrzeba wdrożenia programów skierowanych do osób 50+ w celu ich aktywizacji zawodowej oraz wsparcia w zakresie przekwalifikowania.

Ze względu na brak danych o wynikach ósmoklasistów dla obszaru zdegradowanego, trudno dokładnie określić potrzeby w zakresie edukacji, ale można przypuszczać, że poprawa jakości edukacji, dostępność zasobów edukacyjnych oraz wsparcie uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej mogą być kluczowe.

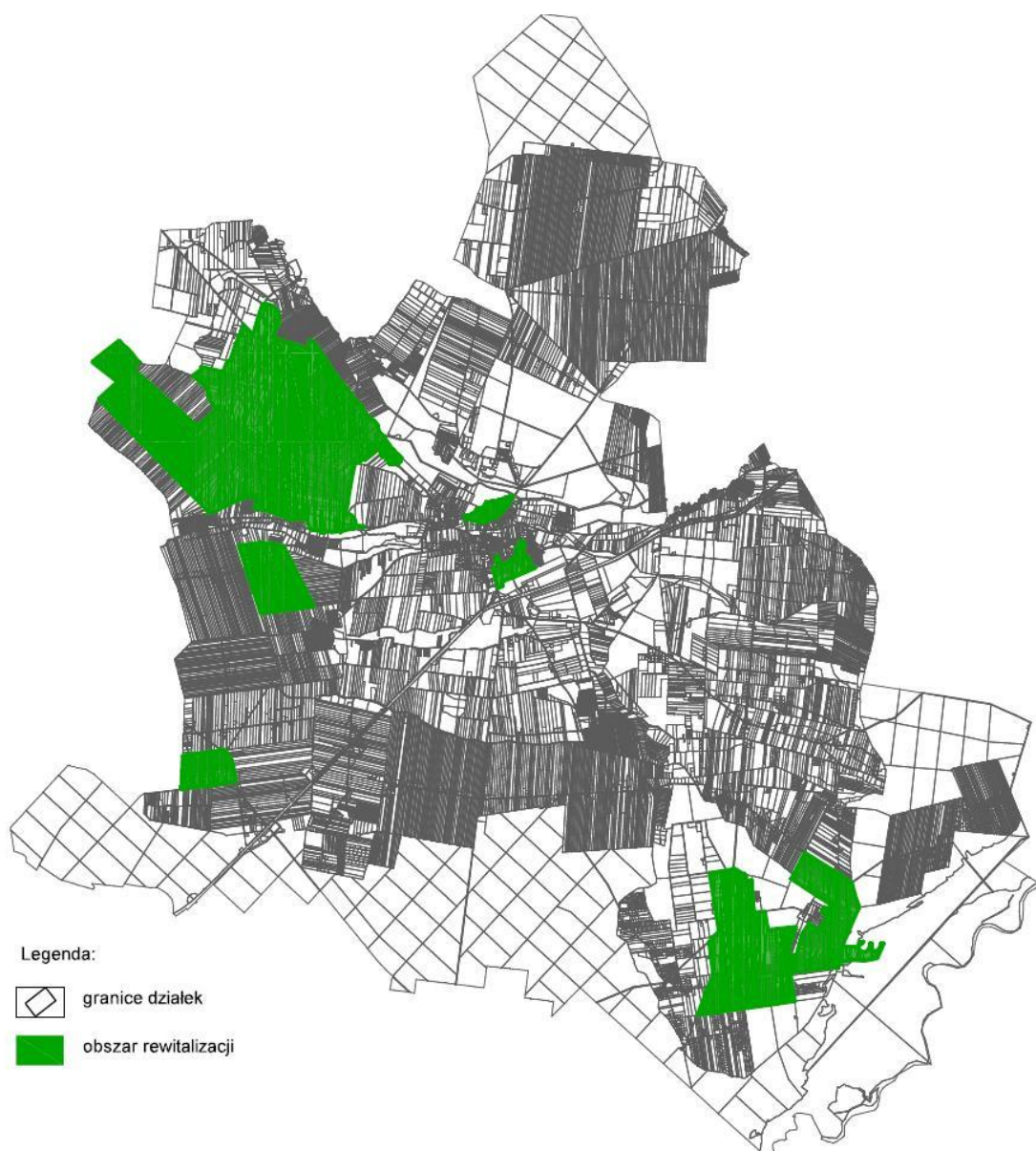
Istnieje duży udział czytelników w obszarze zdegradowanym (54,76 na 1000 mieszkańców), co może sugerować wysoki poziom zainteresowania edukacją i kulturą. Jednak warto skupić się na zwiększeniu dostępu do nowoczesnych źródeł edukacyjnych oraz rozwijaniu programów wsparcia edukacyjnego.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia i niepełnosprawności w obszarze zdegradowanym jest nieco niższa niż w gminie, co może wskazywać na potrzebę lepszego dostępu do usług wsparcia oraz możliwości aktywizacji zawodowej.

Mimo że wskaźnik przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców w gminie wynosi 30,39, dla obszaru zdegradowanego jest on równy 0. Może to sugerować, że na obszarze tym brakuje pełnych danych lub są błędy w raportowaniu, co wymaga wyjaśnienia. W każdym razie istnieje potrzeba monitorowania sytuacji bezpieczeństwa publicznego i wdrożenia działań mających na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

W obszarze zdegradowanym istnieje bardzo niski udział organizacji społecznych (0,17 na 1000 mieszkańców w porównaniu do 6,38 w gminie). To wyraźnie wskazuje na potrzebę stworzenia warunków do rozwoju takich organizacji, które mogłyby wspierać aktywizację lokalnych społeczności, przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i wzmocnić integrację społeczną. Obszar zdegradowany posiada częściową sieć kanalizacyjną, co wskazuje na konieczność dalszej rozbudowy infrastruktury sanitarnej, aby poprawić warunki życia mieszkańców. W obszarze zdegradowanym aż 46,64 budynków na 100 mieszkańców korzysta z pieców na paliwa stałe, co stanowi wyraźną potrzebę modernizacji źródeł ciepła oraz wdrożenia działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków, co wpłynie na jakość życia oraz ochronę środowiska.

Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków na obszarze zdegradowanym wynosi 0,38%, co jest znacznie poniżej wartości referencyjnej (1,87%). Istnieje potrzeba ochrony dziedzictwa kulturowego oraz promowania turystyki związanej z zabytkami, co mogłoby wpłynąć na rozwój gospodarczy i integrację społeczną.

Rysunek 6. Opracowanie własne- wyznaczone obszary rewitalizacji.

Potrzeby zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji częściowo pokrywają się z tymi odnoszącymi się do obszaru zdegradowanego w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju infrastruktury oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i gospodarczym. Różnica polega na tym, że obszar rewitalizacyjny obejmuje miejsca o szczególnie wysokiej koncentracji problemów i jest priorytetem dla działań naprawczych.

Główne potrzeby obszaru rewitalizacji w gminie Wolbórz obejmują:

- Aktywność zawodową i wspieranie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych i starszych.
- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i rozwój usług opiekuńczych.
- Edukację, w tym wsparcie uczniów i poprawę infrastruktury edukacyjnej.

- Wspieranie organizacji społecznych i inicjatyw lokalnych.
- Rozwój infrastruktury (kanalizacja, modernizacja źródeł ciepła).
- Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz rozwój działań kulturalnych.

Te działania, odpowiednio skoordynowane, mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszaru rewitalizacji w gminie Wolbórz.

Osoby w wieku poprodukcyjnym: Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w obszarze rewitalizacji wynosi 19%, co jest niższe niż wartość referencyjna (22,29%), ale wyższe niż w gminie Wolbórz (17%). Chociaż odsetek ten jest stosunkowo niski, nadal warto skupić się na wsparciu osób starszych, takich jak usługi opiekuńcze, dostępność do rehabilitacji czy programy aktywizacji.

Stosunek osób nieprodukcyjnych do produkcyjnych: Na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten wynosi 64%, co sugeruje, że istnieje potrzeba poprawy aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza w kontekście niwelowania wykluczenia społecznego i zawodowego.

Osoby w wieku poprodukcyjnym względem przedprodukcyjnym: Stosunek 126% w obszarze rewitalizacji sugeruje wyższy udział osób starszych w porównaniu do dzieci i młodzieży. Może to wskazywać na potrzebę większej liczby działań skierowanych do osób starszych, np. w zakresie zdrowia, rehabilitacji czy integracji społecznej.

Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w obszarze rewitalizacji wynosi 1,64%, co jest niższe niż wartość referencyjna (2,27%) i zbliżone do wskaźników w pozostałych obszarach. Chociaż ogólny poziom bezrobocia nie jest bardzo wysoki, warto inwestować w programy aktywizacji zawodowej, wsparcia dla osób bezrobotnych oraz inicjatywy gospodarcze, które mogłyby zwiększyć możliwości zatrudnienia.

W obszarze rewitalizacji wskaźnik długotrwałego bezrobocia wynosi 0,90%, co jest poniżej wartości referencyjnej (1,19%). Niemniej jednak, dalsze inwestowanie w programy przekwalifikowywania i aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych może zmniejszyć ten odsetek i wspierać ich powrót na rynek pracy.

Udział tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosi 0,65%, co jest stosunkowo niskie, ale wciąż sugeruje potrzebę tworzenia programów wspierających osoby starsze w zdobywaniu nowych umiejętności zawodowych i aktywizacji zawodowej.

Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosi 0,39%, co jest poniżej wartości referencyjnej. Istnieje potrzeba wsparcia dla osób z niższym poziomem wykształcenia poprzez programy edukacyjne i szkolenia zawodowe.

W obszarze rewitalizacji wskaźnik ten wynosi 8,72 na 1000 mieszkańców, co jest nieznacznie wyższe niż w gminie (8,36), ale wciąż mieści się w granicach normy. Istnieje potrzeba rozwoju usług

wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym dostosowywanie przestrzeni publicznych i programów opieki społecznej.

W obszarze rewitalizacji wskaźnik wynosi 9,79 na 1000 mieszkańców, co sugeruje, że potrzebne są dalsze działania mające na celu zwiększenie aktywności zawodowej osób korzystających z pomocy społecznej, takie jak programy wsparcia w szukaniu pracy i inicjatywy lokalne wspierające przedsiębiorczość.

Wskaźnik przestępczości w obszarze rewitalizacji wynosi 0,00 na 1000 mieszkańców, co może sugerować brak odpowiednich danych lub brak przestępstw w tym obszarze. Niemniej jednak, warto monitorować sytuację i wprowadzić działania mające na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa, w tym rozwój patroli społecznych lub systemów monitoringu.

Średnia wyników w obszarze rewitalizacji wynosi 69,92%, co wskazuje na wyższy poziom wyników w porównaniu do wartości referencyjnej (62,23%). To pozytywny sygnał, ale nadal warto kontynuować inwestycje w infrastrukturę edukacyjną, rozwój umiejętności nauczycieli oraz wsparcie uczniów w trudnej sytuacji społecznej, aby poprawić wyniki.

Wskaźnik czytelnictwa na 100 mieszkańców wynosi 63,67 w obszarze rewitalizacji, co wskazuje na silne zainteresowanie kulturą i literaturą. Należy inwestować w rozwój lokalnych bibliotek i centrów kultury, a także organizowanie wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, które mogłyby angażować mieszkańców i wspierać integrację społeczną. W obszarze rewitalizacji istnieje tylko 1 organizacja społeczna na 1000 mieszkańców, co wskazuje na konieczność wspierania tworzenia nowych organizacji, stowarzyszeń i fundacji, które będą działać na rzecz wspólnoty lokalnej.

W obszarze rewitalizacji wskaźnik podmiotów gospodarczych wynosi 196,80 na 1000 mieszkańców, co jest nieco niższe niż wartość referencyjna (219,09). Konieczne jest wspieranie przedsiębiorczości, zwłaszcza w zakresie tworzenia małych i średnich firm, organizowania inkubatorów przedsiębiorczości oraz wspierania lokalnych inicjatyw gospodarczych. Obszar rewitalizacji posiada częściową sieć kanalizacyjną, co wskazuje na konieczność dalszych inwestycji w rozwój infrastruktury sanitarnej. W obszarze rewitalizacji 37,86 budynków na 100 mieszkańców korzysta z paliw stałych, co wymaga modernizacji systemów grzewczych, szczególnie z uwagi na kwestie zdrowia i ochrony środowiska.

Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków wynosi 1,45%, co wskazuje na obecność wartościowych zasobów do ochrony i promocji. Działania rewitalizacyjne powinny obejmować również ochronę i restaurację zabytków, co może wspierać turystykę i wzmocnić tożsamość lokalną.

Zidentyfikowane problemy obszarów rewitalizacji:

P1 Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób 50+ oraz osób z niskimi kwalifikacjami

- Wysoki odsetek osób po 50. roku życia oraz długotrwale bezrobotnych z niskimi kwalifikacjami, którzy mają utrudniony dostęp do rynku pracy i trudności w podnoszeniu swoich umiejętności zawodowych.

P2 Wysoki poziom bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej

- Wysoki poziom bezrobocia, szczególnie wśród osób młodszych i starszych, powodujący zależność od pomocy społecznej, co wpływa na stabilność ekonomiczną mieszkańców.

P3 Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna

- Niska liczba organizacji pozarządowych i słaba aktywność społeczna, co ogranicza możliwości mieszkańców do wspólnego działania i rozwiązywania lokalnych problemów.

P4 Słaba infrastruktura techniczna i transportowa

- Niewystarczający dostęp do podstawowych mediów (gaz, kanalizacja, sieć wodociągowa) i słaba jakość dróg oraz infrastruktury transportowej, szczególnie w odległych miejscowościach.

P5 Niska jakość budynków i dostęp do energii

- Przestarzała infrastruktura budowlana i niewydolne systemy grzewcze, co prowadzi do niskiej efektywności energetycznej budynków oraz wysokich kosztów utrzymania.

P6 Zaniedbanie dziedzictwa kulturowego

- Niezadowalający stan obiektów zabytkowych oraz brak inwestycji w ich konserwację, co prowadzi do utraty wartości historycznych i kulturowych, a także ograniczenia turystycznego potencjału regionu.

P7 Niedostateczny rozwój lokalnej gospodarki

- Brak wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców i małych firm, szczególnie w mniej rozwiniętych sołectwach, co ogranicza tworzenie nowych miejsc pracy i rozwój gospodarczy.

P8 Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym

- Mieszkańcy, zwłaszcza w miejscowościach o ograniczonej dostępności do komunikacji publicznej, mają trudności z poruszaniem się, co utrudnia dostęp do pracy, edukacji i usług.

P9 Problemy z integracją i wsparciem dla młodzieży

- Ograniczone możliwości rozwoju edukacyjnego i kulturalnego dla dzieci i młodzieży, a także brak miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego, co prowadzi do zagrożenia marginalizacją młodszych pokoleń.

P10 Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych

- Osoby starsze, niepełnosprawne i w trudnej sytuacji życiowej mają utrudniony dostęp do wsparcia społecznego, usług i dostosowanej przestrzeni publicznej, co utrudnia im aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

II.4 Kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Dla obszaru rewitalizacji w gminie Wolbórz, najważniejsze kierunki działań obejmują:

1. **Aktywizację zawodową i społeczną** - wsparcie osób bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych, starszych oraz osób z niższym wykształceniem.
2. **Wsparcie osób w trudnej sytuacji życiowej** - pomoc osobom z niepełnosprawnościami oraz w trudnych sytuacjach rodzinnych.
3. **Rewitalizację infrastruktury** - modernizacja sieci kanalizacyjnej, wymiana pieców, rozwój przestrzeni publicznych.
4. **Edukację i rozwój kompetencji** - wsparcie dla uczniów i dorosłych, poprawa wyników edukacyjnych oraz rozwój kompetencji zawodowych.
5. **Ochronę dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki** - restauracja zabytków, promocja turystyki lokalnej.
6. **Wspieranie organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej** - tworzenie warunków do rozwoju organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej.

Te kierunki działania będą miały na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój gospodarczy, a także wzmocnienie tożsamości lokalnej gminy Wolbórz.

GDDKIA w Łodzi rekomenduje by przy realizacji inwestycji na obszarach zagrożonych uwzględniono oddziaływanie ruchu drogowego na tereny przylegające do drogi ekspresowej S8, szczególnie to związane z oddziaływaniem akustycznym.

II.5 Cele rewitalizacji

Celem rewitalizacji obszarów wyznaczonych do rewitalizacji w Gminie Wolbórz jest poprawa jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności społeczno-gospodarczej oraz zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego i zawodowego poprzez realizację kompleksowych działań mających na celu przezwyciężenie zidentyfikowanych problemów.

Cele rewitalizacji są następujące:

C1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób 50+ oraz osób z niskimi kwalifikacjami – szczególną uwagę należy zwrócić na osoby po 50. roku życia, osoby z wykształceniem podstawowym, oraz osoby długotrwale bezrobotne. Działania będą obejmować programy aktywizacji zawodowej, wsparcie w poszukiwaniach pracy, szkolenia zawodowe oraz pomoc w podnoszeniu kwalifikacji.

C2 Redukcja bezrobocia oraz zależności od pomocy społecznej – realizacja działań mających na celu zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej, szczególnie w związku z bezrobociem,

poprzez poprawę dostępności do rynku pracy, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz rozwój przedsiębiorczości.

C3 Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej – stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu organizacji pozarządowych oraz wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych, co pomoże w integracji społecznej mieszkańców oraz poprawie jakości życia w danej miejscowości.

C4 Rozwój infrastruktury technicznej:

- **Zwiększenie dostępności do sieci gazowej i kanalizacyjnej** oraz modernizacja istniejących sieci wodociągowych i telekomunikacyjnych, szczególnie w miejscowościach takich jak Młoszów, Stanisławów, Kaleń, Krzykowice, Kuznocin, Młynary, Psary Stare, Psary Witowskie, Psary Lechawa, Swolszewice Duże, Świątniki, Żarnowica, Żywocin, Brudaki, Lubiaszów, Golesze Duże, Adamów, Golesze-Parcela, Marianów, Leonów, Golesze Małe oraz w obszarze miasta Wolbórz.
- **Modernizacja dróg gminnych** – poprawa stanu technicznego dróg, w tym dróg nr 110534E, 110521E, a także lokalnych dróg w miejscowościach charakteryzujących się złym stanem infrastruktury drogowej.

C5 Poprawa jakości budynków i dostępności do energii – modernizacja systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych poprzez zastąpienie kotłów na paliwa stałe bardziej ekologicznymi źródłami energii, a także rozbudowa sieci gazowej i elektrycznej, szczególnie w miejscowościach pozbawionych dostępu do tych mediów.

C6 Ochrona dziedzictwa kulturowego – poprawa stanu obiektów zabytkowych oraz zwiększenie ich dostępności, szczególnie w miejscowościach takich jak Młoszów czy Golesze Duże, gdzie jest niewielki udział obiektów zabytkowych. Wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu.

C7 Wzrost liczby przedsiębiorstw i rozwój lokalnej gospodarki – zwiększenie liczby zarejestrowanych firm poprzez wsparcie dla przedsiębiorców, tworzenie korzystnych warunków do rozwoju biznesów lokalnych, w tym małych i średnich przedsiębiorstw, w sołectwach z niskim odsetkiem przedsiębiorstw, takich jak Golesze Duże, Lubiaszów, Bogusławice, Krzykowice, Psary Stare i inne.

C8 Zwiększenie dostępności transportowej i zapobieganie wykluczeniu transportowemu – szczególnie w miejscowościach z wysokim udziałem osób niepełnoletnich oraz wysokim zagrożeniem wykluczeniem transportowym (np. w Młynarach, Żarnowicy, Żywocinie, Psarach Witkowskich). Działania obejmować będą poprawę dostępności komunikacyjnej oraz tworzenie nowych połączeń transportowych, a także poprawę infrastruktury drogowej.

C9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży – zapewnienie większych możliwości edukacyjnych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży, w tym organizacja miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i społecznej.

C10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem – realizacja działań w zakresie wsparcia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z trudną sytuacją życiową, w tym poprzez utworzenie punktów wsparcia, poradnictwa oraz dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością.

Rewitalizacja obszarów Gminy Wolbórz ma na celu zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, poprawę warunków życia mieszkańców, wzmocnienie aktywności obywatelskiej, a także integrację i włączenie społeczne osób z różnych grup społecznych i zawodowych. Priorytetem jest poprawa jakości infrastruktury, dostępność usług, aktywizacja zawodowa i społeczna oraz wzrost lokalnej gospodarki.

II.6 Wizja obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji

Po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji w Gminie Wolbórz, obszar rewitalizowany powinien charakteryzować się zrównoważonym rozwojem społeczno-gospodarczym, poprawą jakości życia mieszkańców oraz wyraźnym wzrostem atrakcyjności zarówno pod względem społecznym, jak i gospodarczym. Wizja obszaru po rewitalizacji uwzględniać będzie realizację celów rewitalizacji i wskazanych kierunków działań, które zmienią wizerunek Gminy Wolbórz na bardziej nowoczesny, przyjazny dla mieszkańców i dostępny dla inwestorów. Poniżej przedstawiono szczegółowy opis wizji obszaru po zakończeniu procesu rewitalizacji:

Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej

Po rewitalizacji mieszkańcy Gminy Wolbórz, szczególnie osoby starsze (po 50. roku życia) oraz osoby z niskimi kwalifikacjami, będą aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym. Zmniejszy się liczba osób długotrwale bezrobotnych, a lokalny rynek pracy stanie się bardziej dostępny, zwłaszcza dla osób o niższych kwalifikacjach. Dzięki rozwojowi programów aktywizacji zawodowej oraz szkoleń, mieszkańcy będą w stanie podnieść swoje kwalifikacje, co przyczyni się do wzrostu zatrudnienia, a także do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw lokalnych. Powstaną nowe miejsca pracy w różnych branżach, a szczególną uwagę poświęci się osobom starszym, wspierając ich w integracji zawodowej.

Redukcja bezrobocia i zależności od pomocy społecznej

Po rewitalizacji znacząco spadnie liczba osób korzystających z pomocy społecznej, a także zmniejszy się odsetek osób bezrobotnych. Gmina Wolbórz stanie się miejscem, w którym

mieszkańcy łatwiej znajdą zatrudnienie dzięki wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości, organizowaniu szkoleń zawodowych i aktywizacji osób bezrobotnych. Zostaną również wdrożone programy wspierające lokalne inicjatywy, co przełoży się na dynamiczny rozwój gospodarczy obszaru. Bezrobocie zostanie zredukowane, a mieszkańcy będą mniej zależni od pomocy państwowej.

Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej

Obszar po rewitalizacji będzie miejscem, w którym organizacje społeczne i pozarządowe będą miały możliwość rozwoju, a ich działalność stanie się integralną częścią lokalnego życia. Wzrost liczby organizacji społecznych przyczyni się do aktywności obywatelskiej, integracji mieszkańców i tworzenia przestrzeni do wspólnych inicjatyw. Mieszkańcy będą bardziej zaangażowani w życie lokalnej społeczności, a organizacje te będą aktywnie wspierały różne grupy społeczne, w tym osoby starsze, młodzież i osoby z trudną sytuacją życiową.

Poprawa infrastruktury technicznej

Po rewitalizacji infrastruktura techniczna w Gminie Wolbórz będzie w pełni rozwinięta i nowoczesna. Mieszkańcy zyskają łatwiejszy dostęp do sieci gazowej i kanalizacyjnej, a istniejące sieci wodociągowe i telekomunikacyjne zostaną zmodernizowane, co poprawi jakość życia i zwiększy komfort mieszkańców. W miejscowościach takich jak Młoszów, Stanisławów czy Krzykowice, gdzie stan infrastruktury jest wciąż niewystarczający, zrealizowane zostaną inwestycje w sieć kanalizacyjną oraz modernizację dróg gminnych, co poprawi dostępność komunikacyjną i zwiększy atrakcyjność tych miejsc do życia.

Poprawa jakości budynków i dostępności do energii

Po rewitalizacji, budynki mieszkalne będą spełniać wyższe standardy energooszczędności. Dzięki modernizacji systemów grzewczych oraz zastąpieniu kotłów na paliwa stałe bardziej ekologicznymi źródłami energii, Gmina Wolbórz stanie się bardziej przyjazna środowisku. Dodatkowo, rozbudowa sieci gazowej i elektrycznej poprawi jakość życia mieszkańców, szczególnie w miejscowościach pozbawionych dostępu do tych mediów, co uczyni je bardziej konkurencyjnymi na rynku nieruchomości.

Ochrona dziedzictwa kulturowego

Po zakończeniu rewitalizacji, obiekty zabytkowe, takie jak te w Młoszowie czy Goleszach Dużych, zostaną przywrócone do świetności i staną się atrakcjami turystycznymi oraz kulturowymi.

Gmina Wolbórz stanie się bardziej atrakcyjna turystycznie, przyciągając odwiedzających zainteresowanych zarówno historią, jak i lokalną kulturą. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprawi sytuację gospodarczą gminy, wspierając lokalne inicjatywy biznesowe, szczególnie w zakresie gastronomii, hotelarstwa i rekreacji.

Wzrost liczby przedsiębiorstw i rozwój lokalnej gospodarki

Gmina Wolbórz stanie się dynamicznym centrum rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w miejscowościach z niskim poziomem przedsiębiorczości. Dzięki rozwojowi infrastruktury, wsparciu dla przedsiębiorców oraz tworzeniu korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, liczba firm w regionie wzrośnie. Mieszkańcy będą mieć dostęp do szerokiej oferty usług lokalnych, a także łatwiejszy dostęp do rynków zbytu dla lokalnych produktów.

Zwiększenie dostępności transportowej i zapobieganie wykluczeniu transportowemu

Po rewitalizacji Gmina Wolbórz stanie się lepiej skomunikowana, a mieszkańcy, zwłaszcza w miejscowościach zagrożonych wykluczeniem transportowym (np. Młynary, Żarnowica), będą mieć łatwiejszy dostęp do transportu publicznego. Dodatkowe połączenia transportowe, modernizacja dróg oraz poprawa infrastruktury komunikacyjnej umożliwią mieszkańcom swobodniejsze poruszanie się i łatwiejszy dostęp do pracy, edukacji i usług.

Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży

Gmina Wolbórz stanie się miejscem przyjaznym dla młodych ludzi, którzy będą mieli dostęp do szerokiej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej. Wzrost liczby miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i społecznej umożliwi młodzieży rozwój talentów i zainteresowań, a także zminimalizuje ryzyko wykluczenia społecznego.

Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem

Po rewitalizacji mieszkańcy Gminy Wolbórz, szczególnie osoby starsze, niepełnosprawne oraz z trudną sytuacją życiową, będą mieli zapewnione odpowiednie wsparcie. Utworzenie punktów wsparcia, poradnictwa oraz dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością sprawi, że będą one mogły aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Rewitalizacja obszaru będzie także sprzyjać integracji różnych grup społecznych, a mieszkańcy będą żyli w harmonii i współpracy.

Po przeprowadzeniu rewitalizacji Gmina Wolbórz stanie się miejscem zrównoważonego rozwoju, w którym poprawi się jakość życia, dostępność usług oraz infrastruktury. Będzie to gmina,

w której każdy mieszkaniec, bez względu na wiek czy status społeczny, będzie miał równe szanse na rozwój, uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Gmina stanie się bardziej atrakcyjna zarówno dla nowych inwestorów, jak i dla mieszkańców, którzy będą korzystać z poprawy jakości życia i większych możliwości.

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

III.1 Grupy docelowe

Wszystkie projekty zidentyfikowane i realizowane będą na obszarze rewitalizacji. Ich założenia będą zgodne z zasadami planowania uniwersalnego, aby obiekty i przestrzenie były dostępne dla wszystkich osób, niezależnie od wieku czy stanu zdrowia. Przewiduje się obniżanie krawężników, miejsca dla wózków inwalidzkich przy ławkach na terenach zielonych, zwiększenie liczby ławek, automatyczne drzwi do budynków, bezpieczną nawierzchnię na placach zabaw, itp. Z kolei w przypadku projektów społecznych, „miękkich”, przewiduje się ich organizowanie w obiektach i przestrzeniach dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami, np. z podjazdami, zainstalowanymi pętlami indukcyjnymi, itp. Już na etapie informowania o planowanych projektach będzie stosowana np. opcja powiększania czcionek na stronach internetowych, stosowanie prostego języka, ulotki czy plakaty zostaną przygotowane z wykorzystaniem wysokiego kontrastu.

Przyjęta na potrzeby definiowania działań projektowych, klasyfikacja interesariuszy projektów

IP1 - dzieci i rodzice.

IP2 - seniorzy i rodziny,

IP3 - osoby ze szczególnymi potrzebami,

IP4 - osoby korzystające z pomocy MOPS lub inne w trudnej sytuacji życiowej;

IP5 - organizacje, instytucje, przedsiębiorcy,

IP6 - pozostałe otoczenie społeczne

IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,

IP13 - wszyscy mieszkańcy Gminy

III.2 Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Karta przedsięwzięcia (KP1)

Nazwa projektu	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w Gminie Wolbórz
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Miejski/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Zakres realizowanych działań	• Diagnozowanie indywidualnych potrzeb i problemów klientów pomocy społecznej. • Pracę socjalną oraz wdrażanie pozafinansowych metod wsparcia dla osób i rodzin. • Aktywizację osób bezrobotnych, w tym pomoc w poszukiwaniach pracy, motywowanie do podjęcia zatrudnienia oraz wspieranie ich w rozwoju zawodowym. • Szkolenia, kursy zawodowe oraz doradztwo zawodowe, mające na celu podniesienie kwalifikacji lub zmianę zawodu. • Przygotowanie osób do skutecznego uczestnictwa w rozmowach kwalifikacyjnych i adaptacji do wymogów współczesnego rynku pracy.
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Szacowana wartość	200 000,00 zł
Źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Działanie 07.13 oraz środki własne Gminy Wolbórz
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Wśród osób długotrwale bezrobotnych, szczególnie wśród osób z niższym poziomem wykształcenia oraz osób powyżej 50. roku życia ulega obniżeniu samoocena, co stanowi istotną barierę w aktywizacji zawodowej. Grupy te często tracą motywację do poszukiwania pracy, co stanowi istotną barierę w aktywizacji zawodowej. P1. Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami P2. Wysoki poziom bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru Rewitalizacji	Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w Gminie Wolbórz, gdzie zdiagnozowano wyższy niż w całej gminie poziom bezrobocia, w tym także bezrobocia długotrwałego, szczególnie wśród osób z niższym poziomem wykształcenia oraz osób powyżej 50. roku życia. IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP3- osoby ze szczególnymi potrzebami, IP4- osoby korzystające z pomocy MOPS lub inne w trudnej sytuacji życiowej;

Cel(-e) projektu	Celem projektu jest skuteczna reintegracja zawodowa i społeczna osób, które z różnych powodów znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, w tym przez wykluczenie społeczne i zawodowe. Projekt ma na celu nie tylko poprawę ich sytuacji materialnej, ale również wzmocnienie ich poczucia wartości i kompetencji na rynku pracy. Celu 1: Aktywizacja zawodowa i społeczna osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami. Celu 3: Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba osób zaktywizowanych zawodowo - 20 Liczba osób, które podjęły zatrudnienie - 5
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP2)	
Nazwa projektu	Przebudowa drogi powiatowej nr 1522E
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Zakłada się: - Wykonanie dokumentacji projektowej, - Wykonanie nowej konstrukcji jezdni, drogi dla pieszych i rowerów, drogi dla rowerów, zjazdów na odcinku 1 km, - Wykonanie solarnych, aktywnych przejść dla pieszych oświetlonych lampami zasilanymi energią słoneczną, - Przebudowa odcinka sieci elektroenergetycznej wraz z rozbudową oświetlenia ulicznego, - Wdrożenie nowej organizacji ruchu. Realizacja solarnych aktywnych przejść dla pieszych, wykonanie drogi dla pieszych i rowerów oraz wdrożenie nowej organizacji ruchu wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i komfort życia mieszkańców poprzez zwiększenie widoczności na drodze. Inwestycja wpłynie również na zmniejszenie zużycia energii i obniżenie kosztów eksploatacyjnych, a także poprawę walorów estetycznych miejscowości. Dzięki nowej nawierzchni drogi poprawi się również płynność oraz przepustowość ruchu, co

	przełoży się na zmniejszenie emisji spalin do powietrza. Zadanie – wraz z obszarem oddziaływania – będzie mieścić się w granicy terenu objętego projektem.
Lokalizacja	Obręb Golesze, działki nr ewid. 178/2, Obręb Dobra Golesze, działki nr ewid. 106/1, 125, 118
Szacowana wartość	5 200 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne gminy, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Problemy z jakością dróg wpływają na wiele aspektów życia mieszkańców – od bezpieczeństwa, przez koszty transportu, aż po jakość życia i gospodarkę. Złe drogi nie tylko zwiększają ryzyko wypadków i opóźnień, ale również prowadzą do wykluczenia społecznego i gospodarczego, co może ograniczać rozwój regionów. Z tego powodu poprawa infrastruktury drogowej jest kluczowa zarówno z punktu widzenia bezpieczeństwa, jak i jakości życia mieszkańców oraz dalszego rozwoju lokalnych społeczności. P8. Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami. IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami.
Cel(-e) projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg: Poprawa nawierzchni i usunięcie zagrożeń (dziury, nierówności, niebezpieczne skrzyżowania). Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (chodniki, pasy rowerowe, sygnalizacja świetlna). Poprawa widoczności i oświetlenia. Poprawa jakości życia mieszkańców: Redukcja hałasu i wibracji. Zmniejszenie zanieczyszczeń (emisja spalin, pyły). Ułatwienie dostępu do usług (szkoły, szpitale, miejsca pracy). Zwiększenie efektywności transportu: Skrócenie czasu podróży. Zwiększenie przepustowości dróg (szersze jezdnie, dodatkowe pasy). Zwiększenie efektywności transportu towarów: Poprawa infrastruktury dla transportu drogowego (szlaki transportowe). Zwiększenie atrakcyjności regionu dla inwestycji i rozwoju lokalnej gospodarki. Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej.

Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	1) Długość przebudowanego odcinka drogi- 1 km, 2) Długość wykonanej drogi dla pieszych i rowerów- 250 mb, 3) Długość drogi dla rowerów- 750 mb, 4) Liczba nowych organizacji ruchu zapewniającej wzrost bezpieczeństwa niezmotoryzowanych uczestników ruchu – 1 przyjęty i wdrożone nowe organizacje ruchu. Protokoły odbioru oraz wpis do książki dróg.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP3)	
Nazwa projektu	Przebudowa drogi gminnej nr 110514E oraz 110534E w Adamowie
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Zakłada się: - Wykonanie dokumentacji projektowej, - Wykonanie nowej konstrukcji drogi na długości 2 km, - Wykonanie chodników/ciągów pieszo-rowerowych oraz pobocza - Wykonanie nowej organizacji ruchu zapewniającej wzrost bezpieczeństwa niezmotoryzowanych uczestników ruchu Zadanie – wraz z obszarem oddziaływania – będzie mieścić się w granicy terenu objętego projektem, pozostając bez wpływu na drogę wojewódzką.
Lokalizacja	Golesze Parcela, Bronisławów, Adamów. Działka 136 obr. Ewid. Leonów, działki 114, 110, 109 obr. Ewid. Adamów
Szacowana wartość	3 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Realizacja projektu ma za zadanie zniwelować problemy związane z chaosem przestrzennym oraz złym stanem technicznym obiektów. Poprzez zagospodarowanie pasa zieleni w bezpośrednim sąsiedztwie poprawi się estetyka i jakość przestrzeni publicznej. Wykonanie nowej nawierzchni drogi i chodników zapewni poprawę bezpieczeństwa i dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także usprawni płynność ruchu, co przełoży się na

	zmniejszenie emisji spalin do powietrza. P8. Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami. IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami.
Cel(-e) projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg: Poprawa nawierzchni i usunięcie zagrożeń (dziury, nierówności, niebezpieczne skrzyżowania). Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (chodniki, pasy rowerowe, sygnalizacja świetlna). Poprawa widoczności i oświetlenia. Poprawa jakości życia mieszkańców: redukcja hałasu i wibracji. Zmniejszenie zanieczyszczeń (emisja spalin, pyły). Ułatwienie dostępu do usług (szkoły, szpitale, miejsca pracy). Zwiększenie efektywności transportu: Skrócenie czasu podróży. Zwiększenie przepustowości dróg (szersze jezdnie, dodatkowe pasy). Zwiększenie efektywności transportu towarów: p oprawa infrastruktury dla transportu drogowego (szlaki transportowe). Zwiększenie atrakcyjności regionu dla inwestycji i rozwoju lokalnej gospodarki. Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	1) Długość przebudowanego odcinka drogi- 2 km, 2) Długość wykonanych chodników/ciągów pieszo-rowerowych oraz pobocza- 2 km 3) Liczba nowych organizacji ruchu zapewniającej wzrost bezpieczeństwa niezmotoryzowanych uczestników ruchu – 1 przyjęty i wdrożone nowe organizacje ruchu. Protokoły odbioru oraz wpis do książki dróg.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP4)

Nazwa projektu	Rozbudowa, przebudowa i nadbudowa szkoły podstawowej w Proszeniu.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Zakłada się: - Zwiększenie powierzchni użytkowej budynku Szkoły Podstawowej w Proszeniu poprzez rozbudowę istniejącego budynku o trzy sale lekcyjne, salę ruchową, szatnie, gabinet dyrektora, wc przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, pomieszczenie porządkowe i techniczne, wiatrołap oraz stołówkę. - Wykonanie instalacji elektrycznej, sanitarnej, c.o i c.w.o.. Obiekt zasilany będzie pompą ciepła zasilaną energią elektryczną. Przedsięwzięcie ma na celu poprawę jakości kształcenia, zapewnienie lepszych warunków dla uczniów oraz personelu szkoły, a także odpowiedzenie na rosnące zapotrzebowanie na miejsca w szkołach podstawowych. Nowoczesne przestrzenie edukacyjne i lepsze warunki w szkole sprzyjają rozwojowi uczniów, umożliwiają lepsze wykorzystanie nowych metod nauczania oraz dostosowanie przestrzeni do różnorodnych potrzeb dzieci i młodzieży. Nowoczesne przestrzenie edukacyjne i lepsze warunki w szkole sprzyjają rozwojowi uczniów, umożliwiają lepsze wykorzystanie nowych metod nauczania oraz dostosowanie przestrzeni do różnorodnych potrzeb dzieci i młodzieży. Instalacja pompy ciepła zmniejszających koszty eksploatacyjne budynku. Realizacja projektu pozwoli dostosować budynek do nowych przepisów, takich jak standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
Lokalizacja	Proszenie 47A, Działki 234, 238 obręb Proszenie
Szacowana wartość	2 500 000,00 zł
Źródła finansowania	środki własne, środki zewnętrzne, Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Działanie FELD.05.03 Rewitalizacja obszarów wiejskich
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Niewystarczająca ilość sal dydaktycznych, budynek nie spełnia wszystkich współczesnych norm bezpieczeństwa, ekologicznych i zdrowotnych i wymaga modernizacji i rozbudowy, aby poprawić warunki pracy, nauki i pobytu uczniów w szkole. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Dzieci i młodzież oraz ich rodziców z terenu Gminy Wolbórz. IP1- dzieci i rodzice. IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami.

Cel(-e) projektu	Stworzenie lepszych warunków do nauki i rozwoju uczniów, poprawa jakości edukacji, dostosowanie obiektu do współczesnych wymagań, a także zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa użytkowników szkoły. Cel 9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży oraz Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	1. Zwiększenie powierzchni budynku o trzy sale lekcyjne, salę ruchową, szatnie, gabinet dyrektora, wc przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, pomieszczenie porządkowe i techniczne, wiatrołap oraz stołówkę razem 230 m ² 2. Podłączenie obiektu do zasilania pompą ciepłą - 1 3. Wykonanie instalacji elektrycznej, sanitarnej, c.o i c.w.o - 2 Dokumentacja projektowa, protokoły zdawczo-odbiorcze
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP5)	
Nazwa projektu	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przebudową drogi gminnej nr 110266E
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	- Wykonanie dokumentacji projektowej. - Wykonanie kanalizacji sanitarnej o długości około 2,8 km - Przebudowa drogi w zakresie jezdni na odcinku 1,2 km
Lokalizacja	Psary Stare, Działka 1256 obr. ewid. Psary
Szacowana wartość	5 000 000,00 zł
Źródła finansowania	środki własne, środki zewnętrzne
Opis problemu, jaki ma rozwiązać	Potrzeba poprawy bezpieczeństwa drogowego poprzez przebudowę drogi oraz poprawy jakości życia mieszkańców miejscowości Psary Stare oraz ochrony środowiska oraz rozwój infrastruktury publicznej.

realizacja projektu	P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P8. Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańcy miejscowości Psary Stare IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi bami
Cel(-e) projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego – Przebudowa drogi gminnej może poprawić stan nawierzchni, zapewniając lepsze warunki do jazdy oraz chodzenia (np. poprzez budowę chodników), a także poprawić odwodnienie drogi, co zmniejsza ryzyko powstawania niebezpiecznych zastoisk wodnych. Poprawa warunków sanitarnych i zdrowotnych – Budowa kanalizacji sanitarnej rozwiązuje problem braku odpowiedniego systemu odprowadzania ścieków, co jest niezbędne dla utrzymania czystości, higieny oraz zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska. Podniesienie jakości życia mieszkańców – dostęp do kanalizacji znacząco poprawia komfort życia mieszkańców, eliminując konieczność stosowania zbiorników bezodpływowych (szamb). Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej Cel 8 Zwiększenie dostępności transportowej i zapobieganie wykluczeniu transportowemu.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	1. Długość nowej infrastruktury sanitarnej- ok. 2,8 km 2. Liczba i długość przebudowanych dróg- 1 na długości 1,2 km Dokumentacja projektowa, protokół zdawczo-odbiorczej
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP6)	
Nazwa projektu	Budowa kanalizacji sanitarnej.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	- Wykonanie dokumentacji projektowej. - Budowa kanalizacji sanitarnej (kanał grawitacyjny, kanał tłoczny, pompownie ścieków) w miejscowościach Świątniki, Lubiatów, Kuznecin, Młynary. Łączna długość nowej sieci- ok. 10,5 km
Lokalizacja	Świątniki, Lubiatów, Kuznecin, Młynary
Szacowana wartość	18 500 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, Środki zewnętrzne.
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Poprawa warunków sanitarnych i zdrowotnych – Budowa kanalizacji sanitarnej rozwiązuje problem braku odpowiedniego systemu odprowadzania ścieków, co jest niezbędne dla utrzymania czystości, higieny oraz zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska. Podniesienie jakości życia mieszkańców – dostęp do kanalizacji znacząco poprawia komfort życia mieszkańców, eliminując konieczność stosowania zbiorników bezodpływowych (szamb). Redukcja kosztów jakie ponoszą mieszkańcy związanych z opróżnianiem indywidualnych szamb. P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P8. Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańcy Świątnik, Lubiatowa, Kuznecina, Młynar IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Poprawa warunków sanitarnych i zdrowotnych w miejscowościach Świątniki, Lubiatów, Kuznecin, Młynary Podniesienie jakości życia mieszkańców Świątników, Lubiatowa, Kuznecina, Młynar – dostęp do kanalizacji znacząco poprawia komfort życia mieszkańców, eliminując konieczność stosowania zbiorników bezodpływowych (szamb). Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej

	Cel 8 Zwiększenie dostępności transportowej i zapobieganie wykluczeniu transportowemu.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej o długości 10,5 km Dokumentacja projektowa, protokół zdawczo-odbiorcze.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP7)	
Nazwa projektu	Rozbudowa Gminnego Przedszkola w Wolborzu wraz z utworzeniem Samorządowego Żłobka.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej, Wykonanie rozbudowy istniejącego budynku przedszkola Samorządowego o pomieszczenia, które umożliwią prowadzenie żłobka samorządowego.
Lokalizacja	Wolbórz, ul. Mickiewicza 13, Działka 593 obr. ewid. nr 2 m. Wolbórz
Szacowana wartość	3 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne. Środki zewnętrzne.

Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Brak samorządowego żłobka, stanowi barierę dla rodziców w zakresie podejmowania lub kontynuacji swojego zatrudnienia. Rosnące zapotrzebowania na miejsca w instytucjach opieki nad dziećmi. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańców Gminy Wolbórz – osób posiadających dzieci do lat 3 IP1- dzieci i rodzice. IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Zapewnienie odpowiedniej opieki nad małymi dziećmi oraz wsparcie rodziców, szczególnie w kontekście łączenia życia zawodowego z wychowaniem dzieci. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla rodzin, co jest szczególnie ważne w kontekście rosnącego zapotrzebowania na miejsca w instytucjach opieki nad dziećmi. Ułatwienie rodzicom godzenia obowiązków zawodowych z opieką nad dziećmi. Wsparcie rozwoju lokalnego społeczeństwa Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opiekuńczych, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Cel 2 Redukcja bezrobocia oraz zależności od pomocy społecznej. Cel 7 Wzrost liczby przedsiębiorstw i rozwój lokalnej gospodarki
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba rozbudowanych budynków przedszkola o sale, w których będzie prowadzony żłobek samorządowy - 1 Liczba obiektów żłobkowych na terenie Gminy Wolbórz - 1 Dokumentacja projektowa, protokoły zdawczo-odbiorcze.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP8)	
Nazwa projektu	Rozbudowa ulicy Mickiewicza w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej. Rozbudowa ul. Mickiewicza w zakresie jezdni, chodników i zieleni przydrożnej oraz połączenie ciągu ul. Mickiewicza z ul. Warszawską. Długość odcinka drogi ok. 0,5 km. Rozbudowa ma na celu poprawę bezpieczeństwa i komfortu uczestników ruchu drogowego przy skrzyżowaniu ul. Mickiewicza i Kościuszki oraz połączenie ul. Mickiewicza bezpośrednio z ul. Warszawską.
Lokalizacja	Wolbórz, 594, 615, 631, 628/1, 629/1, 630/1, 633/1, 640, 531, 616 obr. ewid. nr 2 m. Wolbórz
Szacowana wartość	3 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne.
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg: Poprawa nawierzchni i usunięcie zagrożeń (dziury, nierówności, niebezpieczne skrzyżowania). Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (chodniki, pasy rowerowe, sygnalizacja świetlna). Poprawa widoczności i oświetlenia. Poprawa jakości życia mieszkańców: redukcja hałasu i wibracji. Zmniejszenie zanieczyszczeń (emisja spalin, pyły). Ułatwienie dostępu do usług (szkoły, szpitale, miejsca pracy). Zwiększenie efektywności transportu: Skrócenie czasu podróży. Zwiększenie przepustowości dróg (szersze jezdnie, dodatkowe pasy). Zwiększenie efektywności transportu towarów: poprawa infrastruktury dla transportu drogowego (szlaki transportowe). Zwiększenie atrakcyjności regionu dla inwestycji i rozwoju lokalnej gospodarki. P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P8. Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańców Wolborza IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,

Cel(-e) projektu	Poprawę bezpieczeństwa i komfortu uczestników ruchu drogowego przy skrzyżowaniu ul. Mickiewicza i Kościuszki oraz połączenie ul. Mickiewicza bezpośrednio z ul. Warszawską. Usprawnienie obsługi komunikacyjnej Przedszkola Samorządowego. Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba przebudowanych układów drogowych w zakresie jezdni, chodników i zieleni przydrożnej Liczba połączonych ciągów komunikacji ul. Mickiewicza z ul. Warszawską - 1 Długość rozbudowanego odcinka drogowego na długości ok. 0,5 km. Dokumentacja projektowa, protokoły zdawczo-odbiorcze.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP9)	
Nazwa projektu	Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja budynku komunalnego w Wolborzu.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej. Rozbudowa budynku przy ul. Sportowej 7 o klatkę schodową z windą, wymiana instalacji wewnętrznych, zagospodarowanie terenu wokół budynku. Rozbudowa przyczyni się do poprawy dostępności obiektu dla osób z niepełnosprawnościami. Pozwoli również na dostosowanie obiektu do obecnie pełniowanych funkcji (przychodnia POZ oraz MOPS)
Lokalizacja	Wolbórz, ul. Sportowa 7, działka 896/1 obr. ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	3 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, Środki zewnętrzne.

Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	1. Słaba dostępność budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami min. Brak windy, wąska klatka schodowa itp. 2. Potrzeba dostosowania obiektu do rodzajów działalności jakie są w nim prowadzone- przychodnia POZ oraz MOPS. 3. Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa i spełnienie obowiązujących norm przepisów prawa przez budynek. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańców Wolborza I1 – w szczególności klienci pomocy społecznej, osoby bezrobotne I12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami
Cel(-e) projektu	1. Zwiększenie dostępności budynku do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. 2. Zwiększenie dostępności usług świadczonych przez POZ I MOPS 3. Poprawa bezpieczeństwa. 4. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Cel 5 Poprawa jakości budynków i dostępności do energii oraz Cel 4: Rozwój infrastruktury technicznej.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	• Liczba wymienionych instalacji wewnętrznych w budynku przy ul. Sportowej 7 - 5 • Liczba przebudowanych i dostosowanych do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami budynków - 1 • Liczba zagospodarowanych przestrzeni wspólnych - terenów wokół budynku - 1 Dokumentacja projektowa, protokoły zdawczo-odbiorcze.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP10)	
Nazwa projektu	Budowa budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	- Wykonanie dokumentacji projektowej. - Budowa budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Wolborzu wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku. W ramach projektu przewiduje się stworzenie przestrzeni dla ciężkich wozów bojowych oraz innego sprzętu wykorzystywanego przez jednostkę OSP Wolbórz, która wpisana jest do Krajowego Rejestru Ratowniczo- Gaśniczego. Budynek ma również być dostosowany do stacjonowania załogi Wojewódzkiej Stacji Ratownictwa Medycznego w Łodzi.
Lokalizacja	Działka 896/1 obr. ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	6 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne.
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Brak należytej przestrzeni dla wolborskiej jednostki OSP wpisanej Krajowego Rejestru Ratowniczo- Gaśniczego. Budowa budynku Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) w Wolborzu odpowiada na następujące potrzeby: Zapewnienie odpowiednich warunków dla strażaków, umożliwiających szybki i sprawny wyjazd do akcji ratunkowych. Stworzenie bazy operacyjnej do przechowywania sprzętu ratowniczego oraz pojazdów strażackich, co ułatwia ich utrzymanie w gotowości. Lepsza dostępność OSP w przypadku pożarów, wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz innych sytuacji kryzysowych. Szybszy czas reakcji i dotarcia strażaków na miejsce zdarzenia, co minimalizuje ryzyko szkód i ofiar w ludziach. Budowa odpowiednich przestrzeni dla organizacji i koordynacji działań ratowniczych, w tym stanowisk dowodzenia i pomieszczeń dla zespołów operacyjnych. Umożliwienie lepszej współpracy z innymi służbami ratunkowymi i organizacjami w zakresie reagowania na kryzysy. Budowa budynku OSP zwiększy zaangażowanie lokalnej społeczności w działalność ratowniczą oraz umożliwi lepszą integrację strażaków z mieszkańcami Wolborza. Zwiększenie liczby nowych członków i wolontariuszy, którzy będą chcieli dołączyć do OSP i uczestniczyć w jej działaniach. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa

Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	Mieszkańców Wolborza IP5- organizacje, instytucje, przedsiębiorcy, IP6 - pozostałe otoczenie społeczne IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	1. Poprawa bezpieczeństwa na terenie rewitalizowany, 2. Poprawa warunków pracy strażaków. 3. Zwiększenie efektywności działań ratunkowych poprzez lepszą lokalizację, która umożliwić szybki dostęp do najważniejszych punktów w gminie i okolicach, co pozwala na szybsze dotarcie do miejsca pożaru, wypadku czy innych zdarzeń wymagających interwencji. 4. Ułatwienie organizacji działań ratunkowych, dzięki odpowiedniemu zapleczu logistycznemu i technicznemu. Cel 5 Poprawa jakości budynków i dostępności do energii.
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Wybudowana siedziba OSP w Wolborzu z zapleczem technicznym i logistycznym - 1 Dokumentacja projektowa, protokół zdawczo-odbiorczy
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP11)	
Nazwa projektu	Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja pod kątem zmiany sposobu użytkowania części budynku szkoły podstawowej na dzienny dom seniora oraz bibliotekę.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz

Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja pod kątem zmiany sposobu użytkowania części budynku szkoły podstawowej na dzienny dom seniora i bibliotekę. Prace restauratorskie, roboty budowlane prowadzące do utrzymania, przywrócenia lub nadania obiektowi nowych funkcji, w tym funkcji istotnych z punktu widzenia podtrzymania lub przywrócenia lokalnych zwyczajów i tradycji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu. Projekt ma na celu poprawę dostępności obiektu dla osób z niepełnosprawnościami, zmniejszenie energochłonności obiektu, wymianę instalacji wewnętrznych oraz zmianę rozkładu pomieszczeń – dot. części budynku, która zyska nową funkcję.
Lokalizacja (nazwa miejscowości, numery działek)	Wolbórz, działka 1091/1 obr. ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	4 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne – Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Działanie FELD.05.02 Rewitalizacja obszarów miejskich
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności wynosi na obszarze zdegradowanym 21,58%, co jest zbliżone do wartości referencyjnej (22,29%), ale z wyższym odsetkiem osób w wieku nieprodukcyjnym względem osób w wieku produkcyjnym (78,47% na obszarze zdegradowanym vs 68,64% w gminie). To wskazuje na potrzebę większej liczby działań wspierających osoby starsze, takie jak usługi opiekuńcze. Niski poziom aktywizacji seniorów z terenu Gminy Wolbórz. Brak przestrzeni do pobudzania aktywności wśród seniorów. Na obszarze rewitalizacji dużym wyzwaniem dla instytucji gminnych jest starzejące się społeczeństwo oraz niepełnosprawność niektórych mieszkańców. Obiekt zostałby wyremontowany zgodnie z zasadami planowania uniwersalnego, dzięki czemu stałby się dostępny także dla osób ze szczególnymi potrzebami. Atutem tych pomieszczeń jest fakt ich są zlokalizowane na parterze, dzięki czemu są one dostępne także dla osób z dysfunkcjami układu narządów ruchu. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych

Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru Rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	1. Aktywizacja społeczna seniorów. 2. Obiekty i przestrzenie publiczne dostępne dla każdego mieszkańca, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. C9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży Cel 10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba dostosowanie pomieszczeń części szkoły w Wolborzu do usług na rzecz seniorów – 6-8 Liczba dostosowanych pomieszczeń do utworzenia biblioteki - 2 Liczba utworzonych dziennych domów seniora - 1 Liczba utworzonych bibliotek - 1 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach, (szt.) - 1 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1 Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach -1 Dokumenty projektowe, protokoły zdawczo-odbiorcze.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP12)	
Nazwa projektu	Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz

Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Wolborzu.
Lokalizacja	Wolbórz, działka 1091/1 obr. ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	4 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Potrzeba poprawy warunków i jakości kształcenia dzieci i młodzieży z terenu Gminy Wolbórz oraz dostosowania budynku do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. Wysokie koszty utrzymania budynku wymuszają poprawę energochłonności budynku poprzez jego termomodernizację. P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru Rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Projekt ma na celu poprawę dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami, zmniejszenie energochłonności obiektu, wymianę instalacji wewnętrznych oraz zmianę rozkładu pomieszczeń. Cel 9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba obiektów szkolnych w których przeprowadzono termomodernizacja Liczba obiektów szkolnych w których poprawie uległa dostępności budynku - 1 Liczba rozbudowanych budynków szkolnych - 1 Materiały projektowe, protokoły zdawczo-odbiorcze
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP13)	
Nazwa projektu	Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja Hali Sportowej Szkoły Podstawowej w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej Rozbudowa, przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja Hali Sportowej Szkoły Podstawowej w Wolborzu. Projekt ma na celu zmniejszenie energochłonności obiektu.
Lokalizacja	Wolbórz, działka 1091/1 obr. ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	4 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne: Fundusz rozwoju kultury fizycznej, Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej - Sportowa Polska, obszarów wiejskich Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021 2027, Działanie 05.02
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Potrzeba poprawy warunków i jakości kształcenia dzieci i młodzieży z terenu Gminy Wolbórz oraz dostosowania budynku do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. Wysokie koszty utrzymania budynku wymuszają poprawę energochłonności budynku poprzez jego termomodernizację. P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P5. Niska jakość budynków i efektywność energetyczna budynków publicznych i komunalnych na terenie Gminy. P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru Rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,

Cel(-e) projektu	Projekt rozbudowy, przebudowy, nadbudowy i termomodernizacji Hali Sportowej Szkoły Podstawowej w Wolborzu ma na celu stworzenie nowoczesnego, funkcjonalnego i energooszczędnego obiektu, który będzie służył uczniom, społeczności lokalnej oraz przyszłym pokoleniom. Dzięki tej inwestycji poprawią się warunki do uprawiania sportu, wzrośnie bezpieczeństwo użytkowników, a sama szkoła stanie się bardziej atrakcyjna, zarówno pod względem edukacyjnym, jak i społecznym. Cel 3 Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej. Cel 5 Poprawa jakości budynków i dostępności do energii Celu 3: Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej. Cel 9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba obiektów szkolnych w których przeprowadzono termomodernizację Liczba obiektów szkolnych w których poprawie uległa dostępności budynku - 1 Liczba rozbudowanych budynków szkolnych -1 Materiały projektowe, protokoły zdawczo-odbiorcze
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia (KP14)	
Nazwa projektu	Budowa Parku w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Wykonanie dokumentacji projektowej. Budowa obejmuje: wodny plac zabaw, skate park, pumptrac, strefę relaksu, amfiteatr miejski, nowe nasadzenia, obiekty małej architektury, toaletę.
Lokalizacja	Wolbórz, działka nr 1093/3, 1093/1, 1016 ob.r ewid. nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	5 000 000,00 zł

Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne: Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Działanie FELD.05.02 Rewitalizacja obszarów miejskich, Fundusz rozwoju kultury fizycznej, Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej - Sportowa Polska
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Budowa parku będzie uzupełnieniem oferty sportowo-kulturalnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprawi zagospodarowanie terenu. Jest to tym ważniejsze, że w pobliżu znajduje się szkoła, boisko, w tym miejscu odbywają się zajęcia lekcyjne, dodatkowe zajęcia sportowe organizowane przez kluby sportowe, w tym bezpłatne, skierowane do dzieci i młodzieży z ubogich rodzin. Gminne instytucje organizują tu również bezpłatne imprezy integracyjne dla mieszkańców w różnym wieku. Ponadto do utrzymania obiektów zatrudnione mogą być np. w ramach prac społecznie użytecznych osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji. P1. Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru Rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Celem projektu jest zagospodarowanie przestrzeni publicznej na podobzdarze rewitalizacji Wolbórz (OR6) na miejsce rekreacji, aktywności fizycznej oraz interakcji społecznych, pozwalające jednocześnie rozwinąć i uatrakcyjnić ofertę kulturalno – sportową dla mieszkańców Cel 9 Wsparcie osób młodych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu młodzieży
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba wybudowanych obiektów rekreacji publicznej - 1 Liczba zagospodarowanych terenów zielonych - 1 Materiały projektowe, protokoły zdawczo-odbiorcze
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak

	osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.
--	---

Karta przedsięwzięcia (KP15)	
Nazwa projektu	Budowa skweru Seniora w Wolborzu
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	Zagospodarowanie terenu wraz z oświetleniem, tężnią solankową, ławkami i ścieżkami spacerowymi.
Lokalizacja	Wolbórz, działka 873/11 nr 4 m. Wolbórz
Szacowana wartość	1 500 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne, Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Działanie FELD.05.02 Rewitalizacja obszarów miejskich
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Brak miejsc aktywizacji seniorów w Gminie Wolbórz. Seniorzy często doświadczają samotności, szczególnie po przejściu na emeryturę czy utracie bliskich. Skwer może być miejscem spotkań i budowania relacji. Takie miejsce może sprzyjać spotkaniom między seniorami a młodszymi pokoleniami, co pozytywnie wpływa na więzi społeczne. Skwer może służyć jako przestrzeń, gdzie seniorzy znajdą pomoc i uczestniczą w organizowanych dla nich wydarzeniach. Seniorzy potrzebują ruchu, aby utrzymać sprawność fizyczną. Skwer z urządzeniami do ćwiczeń czy ścieżkami spacerowymi może być doskonałym rozwiązaniem. Skwer w pobliżu ich miejsca zamieszkania ułatwia korzystanie z niego bez konieczności pokonywania dużych odległości. P1. Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Poprawa jakości życia seniorów – zapewnienie miejsca do relaksu i aktywności. Wsparcie zdrowia fizycznego – umożliwienie spacerów, ćwiczeń i rehabilitacji. Wzmocnienie zdrowia psychicznego – przeciwdziałanie samotności i stresowi.

	Integracja społeczna – stworzenie przestrzeni do spotkań i budowania relacji. Edukacja i rozwój – organizacja warsztatów, zajęć i wydarzeń kulturalnych. Poprawa bezpieczeństwa – przestrzeń dostosowana do potrzeb osób starszych. Kontakt z naturą – zapewnienie zielonego otoczenia sprzyjającego relaksowi. Promocja aktywnego starzenia się – zachęcanie seniorów do aktywnego udziału w życiu społecznym. Celu 3: Wzrost liczby organizacji społecznych i aktywności obywatelskiej. Celu 6: Ochrona dziedzictwa kulturowego. Cel 10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba wybudowanych obiektów rekreacji publicznej dostosowanych do potrzeb seniorów - 1 Liczba zagospodarowanych terenów zielonych - 1 Materiały projektowe, protokoły zdawczo-odbiorcze
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

III.3 Uzupełniające projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Karta przedsięwzięcia uzupełniającego (U1)	
Nazwa projektu	Aktywny, zdrowy i bezpieczny senior.
Podmiot(-y) realizujący(-e)	MOPS
Zakres realizowanych działań	• Cykl spotkań dla seniorów (np. z radcą prawnym, farmaceutą, psychologiem, strażakiem) • Gminna Wigilia dla podopiecznych MOPS i GKRPA • Świetlica środowiskowa dla dzieci i seniorów podopiecznych MOPS • Zajęcia sportowe dla seniorów (np. fitness 65+, zdrowy kręgosłup)
Lokalizacja	OR1- OR6 ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców OR1(Proszenie) i OR5 (Wolbórz obszar wokół ulic Nadrzeczna i Warszawska (w tym Mickiewicza)
Szacowana wartość	300 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne

Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Cykl spotkań dla seniorów (np. z radcą prawnym, farmaceutą, psychologiem, strażakiem) odpowiada na problem z dostępem do wiedzy – brak wiedzy o przysługujących prawach, lekach czy zagrożeniach; trudności w rozwiązywaniu codziennych problemów prawnych i zdrowotnych. Wspiera działania wychodzenia z izolacji społecznej – spotkania integrują i ułatwiają nawiązywanie kontaktów. Gminna Wigilia dla podopiecznych MOPS i GKRPA odpowiada na problem Samotność i wykluczenie – brak bliskich osób do wspólnego świętowania; trudności finansowych – niemożność przygotowania świątecznych posiłków. Odpowiada na potrzeba przynależności – budowanie wspólnoty w okresie świątecznym. Świetlica środowiskowa dla dzieci podopiecznych MOPS, odpowiada na problemy brak wsparcia w rozwoju – dzieci z rodzin trudnych oraz seniorów potrzebują miejsca do nauki i zabawy; świetlica zapewni będzie opiekę i bezpieczne otoczenie. Zajęcia sportowe dla seniorów (np. fitness 65+, zdrowy kręgosłup) odpowiada na problemy w zakresie dostępu do usług prozdrowotnych – choroby układu ruchu i brak aktywności fizycznej, wspiera wychodzenie z samotności i apatii – zajęcia angażują i integrują. Wpłynie na poprawę sprawności i przeciwdziałanie starzeniu. P1. Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P4. Słaba infrastruktura techniczna i transportowa P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Integracja społeczna – budowanie więzi i przeciwdziałanie izolacji wśród seniorów i dzieci. Edukacja i wsparcie – zwiększenie świadomości seniorów na temat prawa, zdrowia, bezpieczeństwa i codziennych wyzwań. Poprawa jakości życia – zapewnienie aktywności fizycznej i psychicznej dostosowanej do potrzeb seniorów. Wsparcie rodzin w trudnej sytuacji – organizacja zajęć i opieki dla dzieci i seniorów będących podopiecznymi MOPS. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu – stworzenie wspólnoty i integracja poprzez wydarzenia, takie jak Gminna Wigilia. Promowanie zdrowego stylu życia – propagowanie aktywności fizycznej wśród

	seniorów. Zapewnienie bezpiecznej przestrzeni – oferowanie miejsc do rozwoju, nauki i wsparcia emocjonalnego. Zwiększenie poczucia przynależności – podkreślenie wartości wspólnoty i solidarności lokalnej. Cel 10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba seniorów którzy wezmą udział w oferowanych formach wsparcia (rocznie) 20-30 Liczba miejsc wspierających seniorów na terenie gminy Wolbórz- 4 Listy obecności na spotkaniach, relacje i protokoły.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

Karta przedsięwzięcia uzupełniającego (U2)	
Nazwa projektu	Sportowe sołectwa!
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	• Zawody sołeckie organizowane przez sołtysów (siatkówka, badminton) • Zawody tenisa ziemnego dla młodzieży i dorosłych • Sołeckie spotkania edukacyjne, integracyjne- np. piknik sołeckie
Lokalizacja	OR1- OR6
Szacowana wartość	300 000,00
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Mieszkańcy małych miejscowości często nie mają łatwego dostępu do boisk, sal gimnastycznych czy miejsc do aktywności fizycznej. Brak ruchu prowadzi do problemów zdrowotnych, takich jak otyłość, choroby układu krążenia czy bóle stawów. W małych społecznościach mieszkańcy, szczególnie seniorzy i młodzież, mogą doświadczać samotności i braku kontaktu z rówieśnikami. Brak zorganizowanych zajęć sportowych ogranicza możliwości spędzania wolnego czasu w sposób aktywny i zdrowy. Młodzi ludzie często odczuwają brak ciekawych aktywności lokalnych, co prowadzi do nudy i sięgania po

	niezdrowe formy rozrywki. Różne grupy wiekowe w sołectwach mogą nie mieć okazji do wspólnego spędzania czasu, co ogranicza budowanie więzi społecznych. Starsi mieszkańcy potrzebują bezpiecznych i dostosowanych form ruchu, aby poprawić swoją kondycję i jakość życia. Brak możliwości treningów i rywalizacji w lokalnym środowisku ogranicza rozwój zdolności sportowych dzieci i młodzieży. Brak wspólnych inicjatyw może prowadzić do osłabienia poczucia wspólnoty w sołectwie. P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP2- seniorzy i rodziny, IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,
Cel(-e) projektu	Promowanie aktywnego stylu życia – zachęcanie mieszkańców do regularnego ruchu. Poprawa zdrowia fizycznego i psychicznego – zmniejszenie problemów zdrowotnych wynikających z braku aktywności. Integracja lokalnej społeczności – budowanie więzi międzypokoleniowych i między mieszkańcami. Zapewnienie dostępu do sportu – organizacja zajęć i wydarzeń sportowych w małych miejscowościach. Wsparcie rozwoju talentów sportowych – umożliwienie dzieciom i młodzieży rozwijania pasji sportowych. Tworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjnej – wypełnienie luki w formach aktywnego spędzania czasu. Zmniejszanie wykluczenia społecznego – zaangażowanie osób w różnym wieku i o różnych możliwościach fizycznych. Wzmocnienie wspólnoty sołectwa – zwiększenie poczucia przynależności mieszkańców do lokalnej społeczności. Cel 10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba sołectw dla których zostanie zorganizowana aktywność- 22 Liczba mieszkańców sołectw zaangażowanych w spotkania, w tym tych biorących udział w aktywnościach- (rocznie) ok. 1500 Listy obecności na spotkaniach, relacje i protokoły.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze

	Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.
--	--

Karta przedsięwzięcia uzupełniającego (U3)	
Nazwa projektu	Nasze dzieci! Nasza sprawa!
Podmiot(-y) realizujący(-e)	Gmina Wolbórz
Zakres realizowanych działań	- Wypożyczenie ekopracowni- zajęcia ekologiczne dla uczniów - Zajęcia pływania dla uczniów klas I-III - Zajęcia dla dzieci i młodzieży na Orliku pod opieką animatorów
Lokalizacja	OR1- OR6
Szacowana wartość	500 000,00
Źródła finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Ograniczony dostęp do świetlic, boisk, pracowni artystycznych czy sal sportowych. Niewielka liczba organizowanych warsztatów, zajęć sportowych czy kół zainteresowań. Trudności w dotarciu do większych miast, gdzie odbywają się zajęcia dodatkowe. Wysokie opłaty za zajęcia, dojazdy i sprzęt mogą być barierą dla rodzin o niskich dochodach. Niewiedza rodziców i dzieci o dostępnych zajęciach i programach wsparcia. Mała świadomość wagi zajęć dodatkowych i brak inicjatyw na ich organizację w mniejszych miejscowościach. Ograniczone możliwości integracji z rówieśnikami spoza szkoły czy najbliższego otoczenia. Dzieci spędzają więcej czasu przed ekranami z braku alternatyw, co wpływa negatywnie na ich rozwój fizyczny i społeczny. P3. Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna P9. Problemy z integracją i wsparciem dla dzieci i młodzieży P10. Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych
Przedsięwzięcie skierowane do następujących grup mieszkańców obszaru rewitalizacji	IP1- dzieci i rodzice. IP12 - wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami,

Cel(-e) projektu	Edukacja ekologiczna – kształtowanie postaw proekologicznych i świadomości środowiskowej wśród dzieci i młodzieży. Rozwijanie umiejętności praktycznych – nauka przez doświadczenie w ekopracowni oraz podczas zajęć ekologicznych. Poprawa bezpieczeństwa w wodzie – nauka podstaw pływania i rozwijanie umiejętności radzenia sobie w środowisku wodnym. Promowanie aktywności fizycznej – zapewnienie różnorodnych form ruchu na Orliku i basenie. Wsparcie rozwoju psychofizycznego – rozwijanie zdolności motorycznych, koordynacji i pewności siebie. Integracja rówieśnicza – tworzenie warunków do współpracy i budowania relacji między dziećmi. Wyrównywanie szans edukacyjnych – zapewnienie dostępu do dodatkowych zajęć, niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji materialnej. Zachęcanie do aktywnego spędzania czasu – alternatywa dla spędzania czasu przed ekranami. Wzmacnianie współpracy lokalnej – angażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz dzieci i młodzieży. Tworzenie atrakcyjnych warunków edukacyjnych – wyposażenie ekopracowni i zajęcia z animatorami jako dodatkowe wsparcie nauki i rozwoju. Cel 10 Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba dzieci która weźmie udział w zajęciach dodatkowych- (rocznie) ok. 300 Liczba utworzonych pracowni- 1 Listy obecności na spotkaniach, relacje i protokoły.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną wyszczególnione w projekcie technicznym. Działania te będą zgodne ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. W projekcie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami będą szczegółowo opisane w projekcie technicznym, zgodnie ze Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Działania te obejmą dostosowanie wszystkich rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz innymi ograniczeniami mobilności, jak osoby starsze czy rodziny z małymi dziećmi.

WDRAŻANIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM REWITALIZACJI

IV.1. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z definicją procesu rewitalizacji wynikającą wprost z ustawy o rewitalizacji, należy go prowadzić w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności,

przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Istotne zatem będzie realizowanie tego procesu zgodnie z zasadami: integracji, koncentracji oraz oparcia o konkretny dokument, co również wskazuje, że działania muszą być zaplanowane i przemyślane, poprzedzone analizą, a nie dobierane w sposób chaotyczny.

W niniejszym Programie dokonano wyodrębnienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych, dzięki którym możliwe będzie ograniczenie zdiagnozowanych problemów i wyzwań w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej. Każde z tych przedsięwzięć zostało przeanalizowane pod kątem potrzeb, na które odpowiada oraz celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań, niezależnie od tego, czy zostało zaklasyfikowane do projektów podstawowych, czy uzupełniających. Zaplanowane przedsięwzięcia oddziałują na zidentyfikowane problemy i potrzeby zarówno w sposób bezpośredni, jak i pośredni, przynosząc spodziewane efekty w długim okresie. Pozostaje to zgodne z ideą rewitalizacji, która jest długotrwałym procesem i nie może być traktowana (również w zamyśle ustawodawcy) jako zbiór niepowiązanych przedsięwzięć, których efekty są widoczne „natychmiast”, jak to ma miejsce w przypadku zadań inwestycyjnych. Dzięki komplementarności przedsięwzięć reprezentujących sferę społeczną, gospodarczą, funkcjonalno-przestrzenną, techniczną i środowiskową nie nastąpi tzw. fragmentacja działań, co utrudniałoby efektywne wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Komplementarność problemowa reprezentowana jest zarówno na poziomie wzajemnych oddziaływań projektów, jak również w odniesieniu do komplementarności przedsięwzięć względem celów (a co za tym idzie, potrzeb rewitalizacyjnych).

Tabela 33. Matryca komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych z problemami i potencjałami obszaru rewitalizacji.

	P 1	P 2	P 3	P 4	P 5	P 6	P 7	P 8	P 9	P 10	P 11	P 12	P 13	P 14	P 15	U 1	U 2	U 3
P1 Brak aktywizacji zawodowej i społecznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz osób z niskimi kwalifikacjami																		
P2 Wysoki poziom bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej																		
P3 Niedostateczna aktywność obywatelska i organizacyjna																		
P4 Słaba infrastruktura techniczna i transportowa																		
P5 Niska jakość budynków i dostęp do energii																		
P6 Zaniedbanie dziedzictwa kulturowego																		
P7 Niedostateczny rozwój lokalnej gospodarki																		
P8 Brak dostępności transportowej i zagrożenie wykluczeniem transportowym																		
P9 Problemy z integracją i wsparciem dla młodzieży																		
P10 Wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych																		

Źródło: opracowanie własne

W zdecydowanej większości zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą na jednym z pięciu podobszarów rewitalizacji. W przypadku przedsięwzięć społecznych czy gospodarczych (doradztwo) najistotniejsze będzie uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji, jednak jeśli zainteresowanie udziałem w nich wyrażą osoby spoza obszaru - również zostaną w nie włączone. Celem Programu Rewitalizacji jest bowiem oczywiście przede wszystkim kreowanie pozytywnych oddziaływań na zdegradowany teren gminy, objęty procesami rewitalizacji, ale nadrzędną zasadą jest integracja mieszkańców i inkluzja społeczna. To zaś możliwe będzie jedynie dzięki wzajemnej współpracy. Zapobiega to przenoszeniu negatywnych zjawisk społecznych na inne części gminy oraz doprowadzi do wymiany doświadczeń i wzajemnego wsparcia wśród lokalnej społeczności. Zaplanowane przedsięwzięcia realizowane będą na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia służyć będą zarówno mieszkańcom obszaru rewitalizacji, jak również całej gminy. Nie doprowadzi to zatem do ograniczenia dostępności tych obiektów i nie ma zagrożenia niskim poziomem korzystania z nich.

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie możliwe dzięki zaangażowaniu różnych podmiotów - publicznych i prywatnych. Proces ten rozpoczęto już na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji, do którego w procesie konsultacji społecznych zaangażowano mieszkańców. Te same podmioty i osoby (oraz kolejni interesariusze) będą włączani w proces rewitalizacji na kolejnych etapach, co zostało scharakteryzowane w rozdziałach dotyczących partycypacji społecznej oraz systemu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach części przedsięwzięć, zwłaszcza „miękkich”, uwzględniono także aktywną współpracę gminy czy jej jednostki organizacyjnej z organizacjami pozarządowymi - jako podmiotami wyspecjalizowanymi w kreowaniu wybranych aspektów polityk. Na etapie realizacji konkretnych projektów zostaną w związku z tym opracowane procedury pozwalające na podział zadań i obowiązków umożliwiający osiągnięcie najlepszych rezultatów. Ponadto planuje się poszukiwanie partnerów do realizacji innych działań, gospodarczych czy społecznych, na etapie wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aby zapewnić dodatkowe źródła finansowania i jeszcze lepiej dostosować już konkretne działania do potrzeb interesariuszy rewitalizacji. Jednym z takich rozwiązań może być prowadzenie inwestycji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Silny nacisk położony został na dalszą integrację i aktywizację społeczną mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze obszaru przy uwypukleniu i uwzględnieniu roli obiektów publicznych, które zyskają nowe funkcje i staną się dostępne dla osób ze specjalnymi potrzebami.

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie możliwa dzięki środkom własnym gminy Wolbórz, ale także krajowym i zagranicznym dotacjom. Władze gminy podejmują bardzo aktywne i skuteczne starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych, współpracując przy tym z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy. Gmina Wolbórz w Programie Rewitalizacji na lata 2024-2034 zaplanowała 15 podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także

3 przedsięwzięcia o charakterze uzupełniającym. Ponadto władze gminy aktywnie działają w szeroko pojętym ujęciu prorozwojowym, aby zwiększać dochody gminy z różnych, przewidzianych w polskim prawodawstwie źródeł. Takie podejście pozwala zwiększyć szansę na skuteczną realizację niniejszego Programu Rewitalizacji i osiągnięcie celów rewitalizacji oraz szerzej - celów rozwojowych gminy.

Tabela 34. Szacunkowe ramy finansowe programu

Przedsięwzięcie	Szacunkowa wartość [zł]	Środki UE [zł]	Środki publiczne [zł]	Środki prywatne [zł]
P1	200 000	180 000	20 000	0
P2	5 200 000	4 420 000	780 000	0
P3	3 000 000	2 550 000	450 000	0
P4	2 500 000	2 125 000	375 000	0
P5	5 000 000	4 250 000	750 000	0
P6	18 500 000	15 725 000	2 775 000	0
P7	3 000 000	2 550 000	450 000	0
P8	3 000 000	2 550 000	450 000	0
P9	3 000 000	2 550 000	450 000	0
P10	6 000 000	5 100 000	900 000	0
P11	4 000 000	3 400 000	600 000	0
P12	4 000 000	3 400 000	600 000	0
P13	4 000 000	3 400 000	600 000	0
P14	5 000 000	4 250 000	750 000	0
P15	1 500 000	1 275 000	225 000	0
U1	300 000	285 000	15 000	0
U2	300 000	285 000	15 000	0
U3	500 000	475 000	25 000	0

Podsumowując, poniżej przedstawiono metody zapewnienia spójności działań (projektów i przedsięwzięć) w ramach programu w kontekście przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, międzyokresowym oraz z perspektywy źródeł finansowania:

1. **Spójność przestrzenna:** Działania są planowane tak, aby wzajemnie się uzupełniały na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, co umożliwia osiągnięcie synergii i kompleksowe rozwiązanie problemów przestrzennych.
2. **Spójność problemowa:** Projekty i przedsięwzięcia są dostosowane do zidentyfikowanych problemów, takich jak bezrobocie, ubóstwo, starzenie się społeczności, a także kwestie środowiskowe, techniczne i gospodarcze, co zapewnia ich skuteczne rozwiązanie.
3. **Spójność instytucjonalno-proceduralna:** Program obejmuje jasno określone procedury i mechanizmy współpracy między instytucjami odpowiedzialnymi za realizację projektów, co gwarantuje efektywne zarządzanie i koordynację działań.
5. **Spójność międzyokresowa:** Działania są zaplanowane i realizowane w sposób ciągły, z uwzględnieniem długoterminowych celów i efektów, co zapewnia trwałe osiągnięcie założonych rezultatów. Zaplanowane działania są kontynuacją projektów realizowanych na terenie gminy Wolbórz we wcześniejszych okresach programowania(2007-2013) korzystał ze środków w ramach polityki spójności w zakresie min. w zakresie przebudowy drogi gminnej Psary Lechawa - Prosenie oraz drogi gminnej Polichno – Żarnowica, Programu ochrony wód zbiornika sulejowskiego – budowa kanalizacji sanitarnej południowo-wschodniej części gminy Wolbórz, budowy Zintegrowanego Systemu e-Usług Publicznych Województwa Łódzkiego (Wrota Regionu Łódzkiego), budowy placów zabaw na terenie gminy Wolbórz, odnowy centrum miejscowości Wolbórz poprzez przebudowę placu Jagiełły jako przestrzeni społeczno-kulturowej, organizacji pikniku ekologicznego w gminie Wolbórz, wyposażenia boisk sportowych w Polichnie i Swolszewicach Dużych, promocji i popularyzacji walorów ziemi wolborskiej, budowy placu zabaw dla dzieci w miejscowościach Prosenie i Bogusławice, a także w latach 2014-2020 w zakresie przebudowy drogi gminnej Prosenie - Polichno, budowy oczyszczalni ścieków w Wolborzu. **Spójność finansowa:** Projekty są finansowane z różnorodnych źródeł, co gwarantuje stabilność finansową programu i umożliwia realizację wszystkich zaplanowanych działań.

IV.2. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa o rewitalizacji wyraźnie określiła, z jakich etapów powinien się składać proces konsultacji społecznych w ramach prac nad gminnym programem rewitalizacji. Przepisy prawa

wskazują szeroki (minimalny) wachlarz możliwych do wykorzystania metod zaangażowania mieszkańców w proces przygotowywania dokumentu. Pracując nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Wolbórz, spełniono wszystkie minimalne wymagania co do form partycypacji społecznej, rozszerzając je również o dodatkowe przedsięwzięcia.

IV.2.1 Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji

Prace nad dokumentem przebiegały w sposób uporządkowany, w podziale na etapy, w ramach których starano się zaangażować również mieszkańców do wniesienia własnego wkładu w cały proces. Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o złożonej specyfice, odnoszącym się do konkretnych, wyodrębnionych obszarów - fragmentów gminy, co utrudnia zaangażowanie licznej i zróżnicowanej grupy mieszkańców w prace nad nim. Niemniej pracownicy Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych gminy podjęli starania, by poprzez zróżnicowanie form oraz metod przeprowadzania konsultacji społecznych, podwyższyć frekwencję, co zostało opisane w dalszej części rozdziału. Istotne było pozyskanie opinii i punktów widzenia osób ze zróżnicowanych grup społecznych oraz mieszkających w różnych częściach gminy. Takie podejście pozwoliło na odpowiednie dostosowanie dokumentu do lokalnych potrzeb, w szczególności zaś wspomogło proces wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców oraz różnych podmiotów społecznych i gospodarczych udało się zebrać wiele pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które przyczynią się do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze rewitalizacji. Zgodnie z logiką procesu, dotyczącą przygotowywania tych dokumentów, a wynikającą z ustawy o rewitalizacji - prace nad GPR zostały podzielone na dwa zasadnicze etapy.

W ramach pierwszego opracowano „Diagnozę i delimitację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Wolbórz”. Drugi z etapów obejmował zaś opracowanie samego Programu Rewitalizacji. Ważnym elementem było przeprowadzenie konsultacji społecznych. Całość prac merytorycznych nad dokumentem rozpoczęła się od przeprowadzenia wizji lokalnej na terenie gminy Wolbórz. W wydarzeniu tym brali udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych. W każdym z wizytowanych miejsc uczestnicy wskazywali na ważne problemy występujące na danym terenie. Zebrane informacje były niezwykle przydatne podczas opracowywania szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, gdyż pozwoliły na uzupełnienie danych statystycznych wykorzystanych do wyznaczenia obydwu rodzajów obszarów.

Podjęto również działania, by proces opracowywania GPR był dla społeczności lokalnej transparentny oraz by miała ona wiedzę, w jakim celu jest on przygotowywany. Dlatego też na oficjalnej stronie Urzędu Miasta Wolborza w zakładce Aktualności umieszczano wszystkie bieżące

informacje związane z postępowaniem prac nad dokumentem. Pozwoliło to na zwiększenie prawdopodobieństwa dotarcia do tych informacji przez mieszkańców. Informacje o konsultacjach społecznych pojawiały się na stronie internetowej gminy czy jej profilu na portalu społecznościowym Facebook. Ten kanał kontaktu jest popularnym narzędziem przekazywania informacji i posiada znaczącą liczbę odbiorców.

Po zebraniu danych statystycznych oraz przeprowadzeniu niezbędnych analiz przygotowana została diagnoza, która stanowiła podstawę dla przygotowania projektu uchwały Rady Miejskiej w Wolborzu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przygotowanie tej uchwały stanowiło zakończenie pierwszego z wymienionych etapów prac nad GPR. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji poddano ją konsultacjom społecznym, które trwały od 14 października do 18 listopada 2024 r. (na podstawie Obwieszczenia Burmistrza Gminy Wolbórz z dnia 14 października 2024 r.). Konsultacje zostały przeprowadzone z myślą o zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się wszystkim zainteresowanym mieszkańcom na temat proponowanego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Obwieszczenie o konsultacjach opublikowano w BIP i na stronie internetowej gminy oraz na sołeckich tablicach ogłoszeń.

Wszyscy zainteresowani mogli się zapoznać z:

- projektem uchwały,
- załącznikami w postaci poglądowych map obszarów zdegradowanych na tle całej gminy,
- sześciu map poglądowych przedstawiających sześć podobszarów rewitalizacji (dla lepszego zobrazowania przebiegu granic),
- dokumentem „Opis obszarów rewitalizacji”.

Wszystkie te dokumenty zostały udostępnione do publicznego wglądu w Urzędzie Miejskim oraz na stronie internetowej gminy. Starając się zaangażować mieszkańców z różnych grup wiekowych i zawodowych, konsultacje prowadzono z wykorzystaniem różnych metod. Zbierano uwagi w postaci elektronicznej za pomocą edytowalnego formularza dostępnego na stronie internetowej Urzędu Miejskiego. Opinie i uwagi można było również złożyć w wersji papierowej za pomocą formularza dostępnego na stronach Urzędu Miejskiego oraz w siedzibie Urzędu. Formularze należało składać drogą korespondencyjną na adres Urzędu lub drogą elektroniczną (w postaci skanu) na adres: poczt@wolborz.eu. Uwagi ustne można było zgłaszać, dzwoniąc pod podany w obwieszczeniu numer telefonu, poniedziałek, środa, czwartek w godz. 7:30-15:30, wtorek w godz. 7:30-16:30 oraz piątek w godz. 7:30-14:30. Ponadto 29 października 2024 r. w Urzędzie Miejskim w Wolborzu zorganizowano spotkanie konsultacyjno-informacyjne poświęconą projektowi uchwały o wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Dodatkowo w celu włączenia w proces partycypacji większej liczby interesariuszy w dniu 5.11.2024 r. zostały rozesłane pisma z prośbą o przygotowanie zakresu inwestycji, które będą realizowane na obszarze zidentyfikowanym jako obszar zagrożony. Wskazując cel programu jako poprawę jakości życia mieszkańców oraz przywrócenie funkcji społeczno-gospodarczych w tej części gminy. Do pism dołączono poglądową mapę i opis obszarów zidentyfikowanych jak te wymagające rewitalizacji. Pisma zostały wysłane do:

1. KOM-WOL Sp. z o.o., 97-320 Wolbórz, ul. Reymonta 36
2. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi, 91-857 Łódź, ul. Irysowa 2
3. Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Gazownia w Piotrkowie Trybunalskim, 97-300 Piotrków Trybunalski, ul. Krakowskie Przedmieście 112
4. Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim, 97-300 Piotrków Trybunalski, ul. Dąbrowskiego 7
5. PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź, 90-021 Łódź, ul. Tuwima 58

Na pisma odpowiedziały:

1. Polska Spółka Gazownictwa – pozytywne zaopiniowanie dokumentu
2. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad – przekazała, że nie planuje na terenie Gminy Wolbórz realizacji inwestycji w kontekście rewitalizacji ww. obszarów. Jednak GDDKiA podkreśla zasadność przeanalizowania sposobu zagospodarowania oraz skomunikowania rewitalizowanych terenów w m. Wolbórz pod kątem obowiązujących przepisów prawa ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 320 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1518). Zwrócono również uwagę na uwzględnienie oddziaływania ruchu drogowego na tereny przylegające do ww. drogi, zwłaszcza w zakresie oddziaływania akustycznego (w odniesieniu do zapisów uchwały nr II/40?24 Sejmiku Województwa Łódzkiego „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego” (Dz. U. W.Ł z 2024, poz. 5537), wraz z tworzeniem w bezpośrednim otoczeniu dróg, stref buforowych wolnych od terenów podlegających ochronie przed hałasem.

Dokładny opis procesu konsultacji społecznych zawiera „Raport z konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Miejskiej w Wolborzu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”. Został on opublikowany po zakończeniu konsultacji społecznych na stronie Urzędu Miasta.

Rada Miejska w Wolborzu podjęła uchwałę nr IX/75/2024 z dnia 28.11.2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034.

W ramach uspołecznienia procesu przygotowania GPR zostały przeprowadzone II konsultacje społeczne, które trwały od 18 grudnia do 22 stycznia 2025 r. (na podstawie Obwieszczenia Burmistrza Gminy Wolbórz z dnia 18 grudnia 2024 r.). Konsultacje zostały przeprowadzone z myślą o zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się wszystkim zainteresowanym mieszkańcom na temat projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034. Obwieszczenie o konsultacjach opublikowano w BIP i na stronie internetowej gminy oraz na sołeckich tablicach ogłoszeń. Wszyscy zainteresowani mogli się zapoznać z:

- Projektem Gminnego Programu Rewitalizacji
- Mapą obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

Powyższe dokumenty wraz z formularzem konsultacji i kartą projektu zostały udostępnione do publicznego wglądu w Urzędzie Miejskim oraz na stronie internetowej gminy. Starając się zaangażować mieszkańców, konsultacje prowadzono z wykorzystaniem różnych metod tj. zbierano uwagi w postaci elektronicznej za pomocą edytowalnego formularza dostępnego na stronie internetowej Urzędu Miejskiego, w wersji papierowej za pomocą formularza dostępnego na stronach Urzędu Miejskiego oraz w siedzibie Urzędu. Formularze należało składać drogą korespondencyjną na adres Urzędu lub drogą elektroniczną (w postaci skanu) na adres: poczta@wolborz.eu. Uwagi ustne można było zgłaszać, dzwoniąc pod podany w obwieszczeniu numer telefonu, poniedziałek, środa, czwartek w godz. 7:30-15:30, wtorek w godz. 7:30-16:30 oraz piątek w godz. 7:30-14:30. Ponadto 7 stycznia 2025 r. w Urzędzie Miejskim w Wolborzu zorganizowano spotkanie konsultacyjno-informacyjne.

Dokładny opis procesu konsultacji społecznych zawiera „Raport z konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2024-2034”. Został on opublikowany po zakończeniu konsultacji społecznych na stronie BIP oraz stronie Urzędu Miejskiego.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznaczała konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej Gminny Program Rewitalizacji został poddany weryfikacji poszczególnych organów, o których mowa w art. 17, ust. 2, pkt 4 ustawy o rewitalizacji, o wydanie opinii wystąpił Burmistrz Gminy Wolbórz.

Projekt Programu przekazano do zaopiniowania przez:

- zarząd właściwego powiatu - w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,

- zarząd właściwego województwa - w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę - w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej - w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zdobie Nieruchomości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1054, 1688 i 1693) - w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,
- właściwego regionalny dyrektor ochrony środowiska- w zakresie form ochrony przyrody,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków- w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie- w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe- w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Na podstawie art. 18 ust 2 ustawy o rewitalizacji Burmistrz Gminy Wolbórz wyznaczył 21 dniowy termin na przekazanie opinii licząc od dnia przekazania wniosku wraz z załączonym do niego projektem GPR.

Opinie dot. projektu GPR zgodnie z art. 17 Ustawy o rewitalizacji

Tabela 35. Wykaz instytucji opiniujących GPR

Lp.	Nazwa instytucji	Znak pisma	Data	Opinia
1.	Zarząd Powiatu Piotrkowskiego	-	-	-
2.	Zarząd Województwa Łódzkiego	BPPWŁ.ZS.411.2.2025	08.01.2025r.	Pozytywna z uwagami - wskazane uwagi zostały uwzględnione

3.	Wojewoda Łódzki	GPB-I.749.59.2024JMCe	07.01.2025r.	Pozytywna
4.	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Łodzi	CWCR_OZ_Łódź- WWWiZ.0732.499.2024	23.12.2024r.	Brak uwag
5.	Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Piotrkowie Trybunalskim	MZ.5263.23.2024.TG	14.01.2025r.	Pozytywna
6.	Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	NS OZNS.9022.633.2024.KH	04.01.2025r.	Pozytywna
7.	Opinia Gminnej Komisji Urbanistyczno- architektonicznej Gminy Wolbórz	-	07.01.2025r.	Pozytywna
8.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi	OŁO.Z-3.438.83.2024.1.JP	08.01.2025r.	Pozytywna, brak uwag
9.	Zarząd Dróg Powiatowych w Piotrkowie Trybunalskim	-	-	-
10.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi	OŁO.Z-3.438.83.2024.1.JP	08.01.2025r.	Pozytywna z uwagami
11.	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi	LO.RODZ.422.513.DT.202 4	30.12.2024r.	Pozytywna
12.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	-	-	-
13.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi	WPN.614.13.2024.AKa	20.01.2025r.	Zalecenie, aby przeanalizować czy przedstawione działania będą się wiązały z czynnościami polegającymi zakazom obowiązującymi w stosunku do gatunków

				objętych ochroną – art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.
14.	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź	PGED0031058KW25/2025	13.01.2025r.	Pozytywna, brak uwag
15.	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi	WUOZ-PP.5150.17.2025.AD	20.01.2025r.	Negatywna z uwagami- wskazane uwagi zostały uwzględnione
16.	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi	ZS.2210.1.6.2025	22.01.2025r.	Brak właściwości rzeczowej, aby wydać opinię

Wymienione wyżej podmioty wypowiedziały się pozytywnie o dokumencie lub nie wniosły uwag. Jediną instytucją, która zaopiniowała projekt GPR negatywnie jest Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi. Wszelkie uwagi zostały uwzględnione w GPR. Kilka podmiotów nie wypowiedziało się w wyznaczonym 21-dniowym terminie, co uznano za brak uwag do przekazanego im Programu.

IV.2.2 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Ważnym aspektem Gminnego Programu Rewitalizacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w procesie implementacji dokumentu. Należy bowiem pamiętać, że sam dokument tworzy ogólne ramy, wyznaczając kierunki interwencji publicznej, które mają się przełożyć na pozytywną zmianę społeczno-ekonomiczną na obszarze rewitalizacji. Jednocześnie jednak realizacja konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie będzie zachodzić w „próżni społecznej”. Właśnie od postawy i zaangażowania m.in. mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych w dużej mierze zależeć będzie przyszły sukces poszczególnych działań. Tylko we współpracy z nimi możliwa jest realizacja większości zadań, które ze względu na specyfikę niniejszego dokumentu muszą być realizowane z lokalnymi beneficjentami lub partnerami. Ponadto należy wyraźnie podkreślić, że jednostka samorządowa nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich niezbędnych zasobów do wdrożenia całego katalogu przedsięwzięć zapisanych w tym dokumencie. Dla zapewnienia wysokiej efektywności i racjonalności podjętych działań niezbędne jest wykreowanie efektu synergii na obszarze rewitalizacji poprzez zaangażowanie do procesu lokalnych partnerów i ich zasobów. Przez pojęcie zasobów należy rozumieć zarówno środki finansowe, jak i ludzi i ich umiejętności/zdolności oraz potencjał materialny (np. lokalowy). Wspomniana współpraca może być realizowana zarówno z podmiotami społecznymi (np. poprzez konkursy dla organizacji pozarządowych), gospodarczymi (np. w ramach partnerstwa publiczno- prywatnego), jak

i publicznymi (np. umowy o współpracy). Istotą jest tu wykorzystanie efektu synergii w ramach realizacji konkretnych przedsięwzięć, poprzez zaangażowanie wzajemnie uzupełniających się zasobów, którymi dysponują różne podmioty.

Zasadniczym elementem pozwalającym na wytworzenie efektu synergii jest stworzenie stałych kanałów kontaktu pomiędzy gminą a innymi podmiotami oraz mieszkańcami obszaru rewitalizacji, rozumianymi jako interesariusze rewitalizacji. Pozwala to na wzrost wzajemnego zaufania oraz uświadomienie wspólnych celów i korzyści płynących z realizacji przedsięwzięć. Stała wymiana informacji pomiędzy interesariuszami jest również mechanizmem wspomagającym proces ewaluacji i monitoringu. Dzięki tym działaniom program rewitalizacji może być na bieżąco modyfikowany tak, by dostosować go do zmieniającego się otoczenia i nowych trendów. W tabeli poniżej podano interesariuszy programu wraz z mechanizmami ich włączenia w realizację GPR.

Tabela 36. Interesariusze procesu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Interesariusze	Działania
mieszkańcy obszaru rewitalizacji	• przeprowadzanie cyklicznych spotkań dla mieszkańców, w trakcie których przedstawiany będzie postęp prac związanych ze wdrażaniem programu rewitalizacji (przynajmniej raz w roku), • w trakcie realizowania większości projektów rewitalizacyjnych przewiduje się przeprowadzenie partycypacji społecznej w celu rozpoznania potrzeb oraz wzmocnienia osiąganych przez nie rezultatów i dostosowania konkretnych działań do lokalnych preferencji, • powiadomienie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem GPR (np. na stronie internetowej Gminy Wolbórz i portalach społecznościowych, tablicach ogłoszeń, itp.)
przedsiębiorcy z obszaru rewitalizacji	• organizacja cyklicznych (przynajmniej raz w roku lub na prośbę przedsiębiorców) spotkań z przedsiębiorcami z obszaru rewitalizacji dot. możliwych form wsparcia dla ich działalności oraz wzajemnej wymiany informacji między samorządem a podmiotami gospodarczymi, • powiadomienie o ważnych wydarzeniach związanych z wdrażaniem GPR (np. na stronie internetowej Gminy Wolbórz i portalach społecznościowych, tablicach ogłoszeń, itp.)
organizacje pozarządowe	• przeprowadzanie cyklicznych (przynajmniej raz w roku lub na wniosek organizacji) spotkań na temat możliwości włączenia się w procesy rewitalizacyjne (np. poprzez prowadzenie projektów uzupełniających które na zasadzie synergii wspierać będą osiągnięcie celów wyznaczonych w ramach projektu rewitalizacyjnego), • organizacja konkursów na realizację zadań publicznych bądź poszukiwanie partnerów do wspólnej realizacji projektów

służby porządkowe	• utrzymywanie stałych kontaktów z policją, w szczególności z dzielnicowymi, w celu stałej wymiany informacji między urzędnikami a funkcjonariuszami, • konsultowanie projektów zagospodarowania przestrzeni publicznych celem zastosowania narzędzi zwiększających bezpieczeństwo publiczne
------------------------------	---

Źródło: opracowanie własne

Informacje na temat kolejnych etapów realizacji procesu rewitalizacji będą przekazywane szerokiej rzeszy interesariuszy przy wykorzystaniu różnorodnych metod komunikacji. Na oficjalnej stronie internetowej gminy, w której zamieszczane będą bieżące informacje o rewitalizacji, w tym sprawozdania z monitoringu rocznego, jak i ocen dokonywanych w cyklach trzyletnich. Informacje o kolejnych działaniach rewitalizacyjnych publikowane będą również na tablicach informacyjnych. W przypadku projektowania zagospodarowania przestrzeni oraz obiektów publicznych planuje się organizację spotkań z udziałem projektantów, w czasie których mieszkańcy będą mogli zasugerować pożądane rozwiązania. W przypadku dokonywania nasadzeń zieleni w przestrzeniach publicznych zakłada się realizację „czynów społecznych” czy imprez w stylu „święta ulicy”, w czasie których mieszkańcy będą mogli brać udział w pracach ogrodniczych i jednocześnie będą organizowane warsztaty dla najmłodszych czy koncerty.

W ramach różnych wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców gminy organizowane będą spacer po obszarach rewitalizacji, które będą pokazywały zachodzące na nich przemiany.

Zinstytucjonalizowaną formą współdecydowania i zaangażowania interesariuszy w proces rewitalizacji będzie Komitet Rewitalizacji, powołany w drodze odrębnej uchwały Rady Miejskiej. Będzie on zaangażowany do wypracowywania i opiniowania rozwiązań technicznych w zakresie wszystkich wdrażanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie duże zaangażowanie Komitetu będzie niezbędne na etapie monitorowania procesu rewitalizacji, co zostało opisane w rozdz. IV.4.

IV.3. System wdrażania (realizacji) Gminnego Programu Rewitalizacji

Za zarządzanie - koordynację i zapewnienie spójności procesu - odpowiada Burmistrz Wolborza, natomiast w jego imieniu kompetencje te realizować będzie referat odpowiedzialny za rewitalizację zgodnie z regulaminem organizacyjnym (na etapie opracowywania GPR - Referat Budownictwa). Osoby te będą zarówno inicjowały realizację poszczególnych przedsięwzięć, jak i zbierały informacje o poziomie ich realizacji. W tym celu przewiduje się możliwość organizowania spotkań kierownictwa komórek merytorycznych oraz jednostek organizacyjnych. Podczas takich zebrań będzie można wymieniać się informacjami o podejmowanych działaniach, wspierać się w ich realizacji, a także wypracowywać rozwiązania zapewniające ich większą efektywność.

Ponadto na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych niezbędna będzie współpraca i dokonywanie uzgodnień z różnymi instytucjami. Przykładem może być

prorowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych w obiektach zabytkowych. Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji realizowane więc będzie w ramach zadań i obowiązków pracowników Urzędu Miejskiego w Wolborzu na podstawie Regulaminu Organizacyjnego, który określa kompetencje i zadania poszczególnych komórek organizacyjnych. Nie będzie ono generowało dodatkowych kosztów, gdyż nawet funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji nie wiąże się z ich ponoszeniem - uczestnictwo w pracach tego ciała ma charakter społeczny. Podczas przeprowadzania prac związanych z przygotowaniem Programu Rewitalizacji duży nacisk położono na aspekt zaangażowania mieszkańców w ten proces. Dzięki informowaniu lokalnej społeczności, mieszkańcy mieli możliwość zrozumienia zasadności tworzenia takich dokumentów, włączenia się w proces wypracowywania ich zapisów, a następnie w ich realizację. Należy zaznaczyć, że w dotychczasowe działania angażowali się mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych oraz pracownicy administracji samorządowej. Osoby te uczestniczyły w konsultacjach społecznych oraz zgłaszały pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Zinstytucjonalizowaną formą współdecydowania i zaangażowania interesariuszy w proces rewitalizacji będzie **Komitet Rewitalizacji**, powołany w drodze odrębnej uchwały Rady Miejskiej. W skład komitetu wchodzić będą min. przedstawiciele Urzędu Gminy, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, radni, przedstawiciele sołectw, jednostek organizacyjnych, mieszkańców, OSP itp. Będzie on zaangażowany do wypracowywania i opiniowania rozwiązań technicznych w zakresie wszystkich wdrażanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie duże zaangażowanie Komitetu będzie niezbędne na etapie monitorowania procesu rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, na mocy zarządzenia Burmistrza Wolborza, powołany zostanie (w terminie do 3 miesięcy od uchwalenia GPR) Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z władzami gminy. Dokładne zasady powoływania i funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji określa Uchwała Nr XII/116/2025 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 13.03.2025 r. w sprawie określenia zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Wolbórz. Ponieważ jego rola będzie w gminie bardzo szeroka, a co do zasady koncentruje się on na projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych wpisanych do Programu Rewitalizacji oraz realizowanych na obszarze rewitalizacji, niezbędne będzie dokładne rozważenie planu prac. W tym celu można tworzyć grupy robocze lub zapraszać dodatkowe osoby, przede wszystkim kierowników jednostek organizacyjnych gminy, komórek merytorycznych Urzędu Miejskiego, sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, itp., działających na terenie gminy.

Wśród członków proponowanego Komitetu Rewitalizacji istotną rolę pełnić będą przedstawiciele strony społecznej. Komitet będzie odbywał posiedzenia co najmniej raz w roku, zaś jego pracami będzie kierował Burmistrz Wolborza lub osoba przez niego wskazana. Tryb i szczegółowe zasady przebiegu pracy ustalą wspólnie jego członkowie. Podstawowym efektem

działalności KR będzie przygotowywany, do końca marca każdego roku, raport z postępów we wdrażaniu zapisów GPR w roku wcześniejszym. Opracowanie to powinno uwzględniać ewentualne bariery w realizacji zadań rewitalizacyjnych, przyczyny ich wystąpienia oraz propozycje środków zaradczych, zgodnie z Kartą monitoringu, o której mowa w rozdziale IV.4. Poza danymi określającymi zaangażowanie w realizacji poszczególnych przedsięwzięć istotnym elementem będzie także zbieranie opinii mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji przy wsparciu pracowników Urzędu Miejskiego będzie organizował np. spacerów badawczych po zagospodarowanych przestrzeniach, wizyty w przebudowanych obiektach, aby pozyskać opinie mieszkańców o ich funkcjonalności, ewentualnie sugestie dotyczące dalszych zmian. Po przyjęciu raportu przez KR będzie on przekazywany do wiadomości radnym oraz publikowany na stronach internetowych gminy.

Wszystkie uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji zadania obejmują cały horyzont obowiązywania dokumentu, tj. do 2034 r. Istotne jest, że większość z przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowanych w długim okresie, wykraczającym poza roczną perspektywę. Dodatkowo przedsięwzięcia te będą realizowane etapami, co ma oczywiście związek z możliwościami budżetowymi (należy tu bowiem zaznaczyć, że nawet w przypadku pozyskania dofinansowania zewnętrznego, niezbędne będzie zapewnienie wkładu własnego).

Tabela 37. Harmonogram wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
P1											
P2											
P3											
P4											
P5											
P6											
P7											
P8											
P9											
P10											
P11											
P12											
P13											
P14											

P15											
U1											
U2											
U3											

Źródło: opracowanie własne

Harmonogram może ulec zmianie i jest uzależniony od konkursów ogłaszanych przez Instytucje Zarządzające programami UE i innymi. Przewiduje się finansowanie przedsięwzięć po roku 2029 zakończenie kwalifikowalności środków w ramach programu FEŁ2021-2027) ze środków krajowych, środków własnych gminy oraz ewentualnie środków z nowej perspektywy finansowej.

IV.4. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Monitoring to proces ciągły, dzięki czemu możliwe jest sprawne i szybkie reagowanie na okoliczności utrudniające właściwą realizację Gminnego Programu Rewitalizacji bądź też sprzyjające jego realizacji (jak pojawienie się nowych źródeł finansowania). Obejmuje on przede wszystkim analizę stopnia realizacji zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Służyć temu będzie Karta monitoringu, która w usystematyzowany sposób pozwoli na ustalenie postępu prac związanych z wdrożeniem poszczególnych przedsięwzięć (zarówno z listy podstawowej, jak i uzupełniającej). Karta będzie również bardzo przydatnym narzędziem, pozwalającym całościowo spojrzeć na proces wdrażania Programu Rewitalizacji. W szczególności dotyczy to wyróżnienia tych przedsięwzięć, których poziom zaawansowania nie jest dostateczny i w związku z tym wymagać będą one szczególnej uwagi. Dane niezbędne do realizacji monitoringu będą dostarczały komórki merytoryczne i jednostki organizacyjne gminy, ewentualnie - w sytuacji współpracy z innymi podmiotami (gospodarczymi, społecznymi, itp.) - podmioty zewnętrzne. Wnioski zawarte w raporcie monitoringowym będą uwzględniane w corocznym Raporcie o stanie gminy.

Tabela 38. Karta monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji

	Podjęte działania	Planowany okres zakończenia	Poziom zaangażowania prac [%]	Zdefiniowane ważne problemy	Planowane/ podjęte działania naprawcze
P1					
P2					
...					
U1					
...					

Źródło: opracowanie własne

Ponadto raz na 3 lata realizowana będzie ocena skuteczności Gminnego Programu Rewitalizacji, odnosząca się także do sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej na obszarze rewitalizacji. Ocena ta będzie dokonywana z wykorzystaniem wskaźników analizowanych na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Pozwoli ona wychwycić tendencje i zmiany zachodzące na tym obszarze, a przez to także uzupełniać lub zmieniać katalog projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Realizacja procesu rewitalizacji ma docelowo przełożyć się na osiągnięcie następujących zmian na obszarze rewitalizacji (w kontekście wskaźników, stanowiących podstawę jego wyznaczenia):

Tabela 39. Wskaźniki służące ewaluacji skuteczności procesu rewitalizacji w gminie Wolbórz

Wskaźnik	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji 2023 r.	Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji 2034 r.	Kierunek zmiany
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności [%]	19 %	18%	↓
Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym [%]	64 %	69,48%	↑
Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym [%]	126 %	117,99%	↓
Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w ogóle mieszkańców [%]	1,64%	1,64%	↔
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,90%	0,50%	↓
Udział bezrobotnych po 50. r. ż. w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,65%	0,35%	↓
Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,39%	0,26%	↓
Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 ludności	8,72%	6,47%	↓
Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 ludności gminy	9,79%	5,48%	↓
Przestępstwa i wykroczenia na 1000 mieszkańców	0,00%	0,00%	↔
Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%]	69,92%	72,70%	↑
Czytelnicy na 100 mieszkańców	63,67%	68,67%	↑
Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	1,00%	1,8%	↑
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON na 1000 mieszkańców	196,80%	198,80%	↑
Sieć kanalizacyjna [tak/nie/częściowo]	częściowo	tak	↑

Budynki w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe na 100 mieszkańców	32,89%	25,89%	↓
Udział obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie budynków [%]	1,45%	1,45%	↔

Źródło: opracowanie własne

W celu zapewnienia aktywnego udziału społeczności lokalnej w proces monitorowania rezultatów i oceny efektów wdrożenia Programu planuje się wykorzystanie ankiet w celu prowadzenia badań i ewaluacji działań rewitalizacyjnych. Zakłada się coroczne prowadzenie badań ankietowych pozwalających na pozyskanie informacji zwrotnej o efektach realizowanych działań rewitalizacyjnych przy okazji spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi. Za monitorowanie i ocenę działań rewitalizacyjnych na etapie wdrażania i monitorowania będą odpowiedzialni członkowie Komitetu Rewitalizacji oraz pracownicy urzędu gminy. Informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności, m.in. na stronie internetowej gminy, mediach społecznościowych, lokalnej prasie, tablice sołeckiej, placówki edukacyjne itp. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji, a co za tym idzie wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy.

Każde sprawozdanie (zarówno z monitoringu rocznego, jak i oceny dokonywanej w cyklu trzyletnim) będzie opiniowane przez Komitet Rewitalizacji. Włączenie społeczne w proces monitorowania odbywać się będzie m.in. w ramach działalności Komitetu Rewitalizacji. W trakcie spotkań tego Komitetu będzie możliwość podejmowania rozmów na temat bieżącego stopnia realizacji przedsięwzięć, etapów realizacji programu, problemów, barier wynikających z wdrażania poszczególnych działań. Cykliczne oceny aktualności i stopnia realizacji GPR podlegać będą ocenie i opiniowaniu Komitetu Rewitalizacji, a także upublicznieniu w BIP, dzięki czemu możliwy będzie dialog społeczny wokół jakości procesu rewitalizacji i jego bieżących rezultatów. W efekcie analiz uzasadnione może się okazać korygowanie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji. Propozycja zmian powinna być przedstawiona, przedyskutowana i zaakceptowana przez jak najszersze grono społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji, przedsiębiorców, organizacje pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na podstawie zebranych wniosków, Zespół odpowiedzialny za zbieranie uwag będzie mógł wnioskować do Burmistrza o wprowadzenie zmian w treści dokumentu. Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji, tj. przeprowadzeniem

pełnej procedury konsultacji społecznych, zgodnie z ustawą o rewitalizacji. W przypadku wskazania konieczności zmiany Burmistrz Wolborza wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o zmianę GPR, przekazując Radzie także opinię KR. Gdy planowane zmiany dotyczyć będą projektów wskazanych na liście podstawowych projektów rewitalizacyjnych, Gminny Program Rewitalizacji wymagać będzie uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych zgodnie z tą ustawą. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miejska w Wolborzu uchyli uchwałę w sprawie GPR w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza.

POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM

Niniejszy dokument pozostaje zgodny z innymi dokumentami strategicznymi gminy oraz na poziomie powiatu i województwa, co zostało przedstawione poniżej poprzez wskazanie zapisów z dokumentów strategicznych, w które wpisują się założenia GPR.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Wolbórz na lata 2022-2030 (przyjętą uchwałą Nr XLIII/410/2022 Rady Gminy Wolbórz z dnia 30 marca 2022 r.)

Cel I Aktywne i wykształcone społeczeństwo

Priorytet 1.1. Wysoki standard usług społecznych i zdrowotnych

“Ze względu na trendy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa ważnym działaniem jest zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych i oferty kulturalnej dla każdej grupy wiekowej. [...] Jednym z ważniejszych działań będzie m.in. dalsze wsparcie rodziców w powrocie na rynek pracy (przedszkola, żłobki, kluby dziecięce).”

Priorytet 1.2. Wysoka jakość oświaty wizytówką gminy Wolbórz

“Poprawie warunków dla jego rozwoju sprzyja wzrost poziomu i dostępności usług publicznych, efektywność w rozwiązywaniu problemów społecznych, stworzenie dogodnych warunków do nauki i kształcenia, rozwój cyfrowych kompetencji społeczeństwa oraz budowanie społeczeństwa obywatelskiego.”

Priorytet 1.3. Rozwój tożsamości oraz integracja społeczeństwa lokalnego

“Kluczowym elementem rozwoju gminy jest kapitał społeczny o wysokich kompetencjach i kwalifikacjach, dostosowany do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości.”

Priorytet 1.4 Aktywna współpraca oraz wzmocnienie potencjału jednostek pomocniczych i organizacji pozarządowych

“Wymiar społeczny strategii będzie wdrażany poprzez szerokie zaangażowanie lokalnej społeczności, ważna jest współpraca gminy z mieszkańcami, inwestorami, innymi jednostkami samorządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz inicjowanie współpracy międzysektorowej.”

Cel II Rozwój gospodarczy bazujący na lokalnych walorach i zrównoważonym rozwoju

Priorytet 2.1. Wsparcie przedsiębiorców oraz tworzenia nowych miejsc pracy

“W obrębie gospodarki Samorząd może oddziaływać głównie poprzez tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki (m.in. poprzez prawo miejscowe i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego).”

Priorytet 2.2. Rozwój efektywnego rolnictwa

“Atutami rolnictwa w gminie są grunty rolne, dobrze wyposażone gospodarstwa oraz hodowla zwierząt. Głównymi barierami rozwoju rolnictwa jest niski wskaźnik przedsiębiorczości ludności wiejskiej oraz niska opłacalność produkcji pierwotnej. Za bardzo ważny czynnik rozwoju gminy uznaje się inwestycje w sektorze przetwórstwa produktów rolnych, które z upływem czasu powinny przyczynić się również do istotnego wzrostu liczby trwałych miejsc pracy. Ponadto wspieranie wielofunkcyjności i specjalizacji w rolnictwie, może być szansą na zwiększenie konkurencyjności gospodarstw.”

Priorytet 2.3. Atrakcyjna oferta inwestycyjna

“[...]należy podejmować działania ukierunkowane na tworzenie klimatu proinwestycyjnego, jak również profesjonalizację obsługi przedsiębiorców/inwestorów. Szansą rozwojową jest wykorzystanie terenów inwestycyjnych (przy trasie tranzytowej) na działania strategicznych inwestorów zewnętrznych, które potencjalnie mogą przyczynić się do stworzenia miejsc pracy poza rolnictwem dla mieszkańców gminy.”

Priorytet 2.4. Wysoka jakość oferty turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej

“Wykorzystanie atutów środowiska naturalnego, stworzenie bogatej oferty turystycznej i agroturystycznej dla różnych grup turystów, włączenie gminy w szlaki turystyczne oraz szeroka promocja gminy to ważne kierunki interwencji zaplanowane do realizacji w niniejszym celu.”

Cel III Wysokiej jakości infrastruktura oraz prawidłowa polityka przestrzenna podstawą podnoszenia jakości życia mieszkańców

Priorytet 3.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej

“Ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest optymalna sieć i jakość infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Dobrej jakości infrastruktura warunkuje atrakcyjność inwestycyjną obszaru, co wpływa na liczbę powstających przedsiębiorstw.”

Priorytet 3.2. Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury komunikacyjnej

“Ważne jest dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb wszystkich mieszkańców. Zmodernizowane, bezpieczne drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, bezkolizyjne skrzyżowania i zjazdy z dróg głównych oraz oświetlenie uliczne gwarantują bezpieczeństwo komunikacyjne.”

Priorytet 3.3. Ochrona środowiska oraz promowanie odnawialnych źródeł energii

“Gmina ma dostęp do dobrej jakości wody podziemnej, nie wymagającej uzdatniania oraz kompletną sieć wodociągową. W tym zakresie konieczne są tylko inwestycje modernizacyjne oraz przyłączanie nowych mieszkańców. Natomiast sieć kanalizacyjna w gminie jest niewystarczająca, nie gwarantuje wystarczającej ochrony dla środowiska i tu konieczne są poważne inwestycje budowlane. Planowaną inwestycją w gminie jest także budowa zbiornika małej retencji w Wolborzu, który może podnieść walory turystyczne gminy. [...] Istotnym elementem infrastruktury ochrony środowiska jest wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, które stopniowo zyskują coraz większą popularność ze względu na większą świadomość społeczną oraz konieczność dostosowania się do norm Unii Europejskiej w odsetku energii pozyskiwanej z OZE.”

Priorytet 3.4. Polityka przestrzenna gminy oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju

“[...] polityka zrównoważonego rozwoju kładzie silny nacisk na kwestie związane z ochroną środowiska naturalnego. Korzystny stan środowiska zamierza się osiągnąć poprzez działania w sferze gospodarki wodami, prowadzenie gospodarki rolnej i przestrzennej nie powodującej degradacji środowiska, rozbudowę infrastruktury technicznej chroniącej środowisko.”

Zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolbórz na lata 2024-2030 (przyjętą uchwałą nr Uchwała IV/29/2024. Rady Gminy Wolbórz z dnia 21 czerwca 2024r.)

Cele strategiczne:

- Wspieranie rodzin w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz wspomagania rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży;
- Rozwój lokalnej polityki włączającej, skierowanej na osoby w szczególnej sytuacji, w tym seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami;

- Ograniczenie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, poprzez profilaktykę oraz podnoszenie poziomu usług pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- Zapewnienie wysokiej skuteczności działań wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej;
- Ochrona dobrostanu psychicznego mieszkańców oraz budowanie gminnej infrastruktury pomocowej w tym zakresie;
- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym oraz żyjącym w niewystarczających warunkach materialnych, a także aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Zgodność z Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029 (Uchwała Nr XXXVI/333/2021 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 31 sierpnia 2021r.)

Najistotniejsze cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i ochrony środowiska określone dla gminy Wolbórz dotyczą:

- racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (zmniejszenia zużycia energii, surowców i materiałów, wzrostu udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych),
- ochrony powietrza (zapewnienia wysokiej jakości powietrza, redukcji emisji gazów i pyłów),
- ochrony przed hałasem (zminimalizowania uciążliwego hałasu),
- ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- ochrony wód (zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacji zużycia wody, właściwej gospodarki wodno-ściekowej),
- ochrony gleb,
- ochrony zasobów przyrodniczych (zachowania zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych, racjonalnej eksploatacji lasów),
- prowadzenia skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej, gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkie 2030 (przyjętą Uchwałą Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 roku)

Cel strategiczny 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka;

Cel operacyjny 1.2 Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego;

Kierunek działań 1.2.3 Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo, w tym bezrobotnych
Kierunek działań 1.2.4 Rozwój kompetencji kluczowych;

Cel strategiczny 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans;

Cel operacyjny 2.1 Rozwój kapitału społecznego;

Kierunek działań 2.1.1 Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych;

Kierunek działań 2.1.3 Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji;

Kierunek działań 2.1.4 Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej
Cel operacyjny 2.3 Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego;

Kierunek działań 2.3.1 Wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem;

Kierunek działań 2.3.2 Rozwój placówek i usług świadczonych przez lokalne środowiska (deinstytucjonalizacja usług);

Cel strategiczny 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń;

Cel operacyjny 3.1 Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska
Kierunek działań 3.1.1 Poprawa jakości powietrza;

Kierunek działań 3.1.2 Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości
Cel operacyjny 3.2 Ochrona i kształtowanie krajobrazu;

Kierunek działań 3.2.1 Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego;

Kierunek działań 3.2.2 Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych;

Kierunek działań 3.2.3 Rewaloryzowanie, poszerzanie i wzbogacanie przestrzeni o atrakcyjnie zaaranżowane tereny zieleni.

Cel operacyjny 3.3 Zwiększenie dostępności transportowej

Kierunek działań 3.3.1. Zwiększenie dostępności drogowej województwa

Kierunek działań 3.3.2. Włączenie w system szybkich połączeń kolejowych i zwiększenie dostępności kolejowej województwa

Kierunek działań 3.3.3. Zwiększenie dostępności lotniczej województwa
Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego – 67 – Poz. 2686

Kierunek działań 3.3.4. Stworzenie atrakcyjnej i konkurencyjnej oferty przewozowej publicznym transportem zbiorowym

Kierunek działań 3.3.5. Zwiększenie intermodalności transportu towarowego i rozwój usług logistycznych

Cel horyzontalny Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo

Kierunek działań a. Podnoszenie wiedzy i umiejętności z zakresu planowania i zarządzania rozwojem pracowników administracji samorządowej wszystkich szczebli

Kierunek działań b. Upowszechnianie wykorzystania technologii informacyjno- komunikacyjnych w zarządzaniu rozwojem

Kierunek działań c. Wzmacnianie współpracy i partnerstwa samorządów

Kierunek działań d. Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego

Zgodność z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego 2030+ (przyjętym Uchwałą nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Osadnictwo.

Cel szczegółowy I Region spójny, o zrównoważonym systemie osadniczym.

Transport.

Cel szczegółowy II Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury transportowej.

Infrastruktura techniczna.

Cel szczegółowy III Region o wysokiej jakości i dostępności infrastruktury technicznej.

Środowisko przyrodnicze.

Cel szczegółowy IV Region o wysokiej jakości środowiska przyrodniczego.

Dziedzictwo kulturowe.

Cel szczegółowy V Region o dobrze zachowanym dziedzictwie kulturowym.

Turystyka i rekreacja.

Cel szczegółowy VI Region o wysokiej atrakcyjności turystycznej.

Krajobraz i ład przestrzenny.

Cel szczegółowy VII Region o krajobrazie wysokiej jakości.

Obronność i bezpieczeństwo publiczne.

Cel szczegółowy VIII Region o wysokim poziomie bezpieczeństwa publicznego.

Obszary funkcjonalne.

Cel szczegółowy IX Region efektywnie wykorzystujący endogeniczny potencjał rozwojowy na rzecz zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

KORELACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z OBOWIĄZUJĄCYMI PRZEPISAMI PRAWA LOKALNEGO

VI.1 Określenie zmian w uchwałach

Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie kodeksu cywilnego.

Nie przewiduje się konieczności zmian w uchwałach definiujących politykę mieszkaniową gminy, o których mowa w art. 21 ust 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zawarto zapisy dotyczące kwestii powoływania i funkcjonowania KR, które są zgodne z uchwałą w sprawie przyjęcia Regulaminu określającego zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz na lata 2025 – 2034.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego niezbędne jest wprowadzenie następujących zmian:

Nie przewiduje się zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy. Gmina Wolbórz jest w trakcie opracowania Planu Ogólnego Gminy. Przewidywany termin zakończenia prac listopad 2025 r.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Na obszarze rewitalizacji obowiązuje ustalenia 4 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pokrycie obszaru rewitalizacji planami miejscowymi wynosi 0,067%. Plany sporządzane były w oparciu o dwa akty prawne:

- ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Informacje o poszczególnych planach miejscowych zawiera sporządzony wykaz (Tab. 39).

Uwzględnia on także informację o statusie planu.

Tabela 40. Lista obowiązujących na terenie Gminy Wolbórz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego

LP	NR UCHWAŁY	DATA UCHWAŁY	NAZWA PLANU	PRZEZNACZENIE TERENÓW	STATUS/ ZAKRES ZMIAN
1	Uchwała Nr LXVII/615/2024	2024-03-27	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie Lubiatów w Gminie Wolbórz	teren usług lub zieleni parkowej, oznaczony na rysunku planu symbolem U-ZP; teren zabudowy zagrodowej, oznaczony na rysunku planu symbolem RZM; teren zabudowy związanej z rolnictwem, oznaczony na rysunku planu symbolem RZ; teren rolnictwa z zakazem zabudowy, oznaczony na rysunku planu symbolem RN; teren drogi zbiorczej, oznaczony na rysunku planu symbolem KDZ; teren komunikacji drogowej wewnętrznej, oznaczony na rysunku planu symbolem KR	Nie wymaga zmian.
2	Uchwała Nr XLIV/415/2022	2022-04-27	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów obejmujących fragmenty obrębu geodezyjnego Psary w miejscowościach Psary Stare, Psary Witowskie, Psary Lechawa, gm. Wolbórz	Teren zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych	Nie wymaga zmian.
3	Uchwała Nr XLV/421/2022	2022-05-31	Miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów obejmujących fragmenty obrębu geodezyjnego Prosenie w	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, Teren zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych	Nie wymaga zmian.

			miejsowości Prosenie, gm. Wolbórz		
4	Uchwała Nr XXXI/140/97	1997-06-19	Gazociąg	Tereny zwarte i skupionego budownictwa mieszkaniowego o różnej intensywności zabudowy i tereny zabudowy usługowej	Nie wymaga zmian.

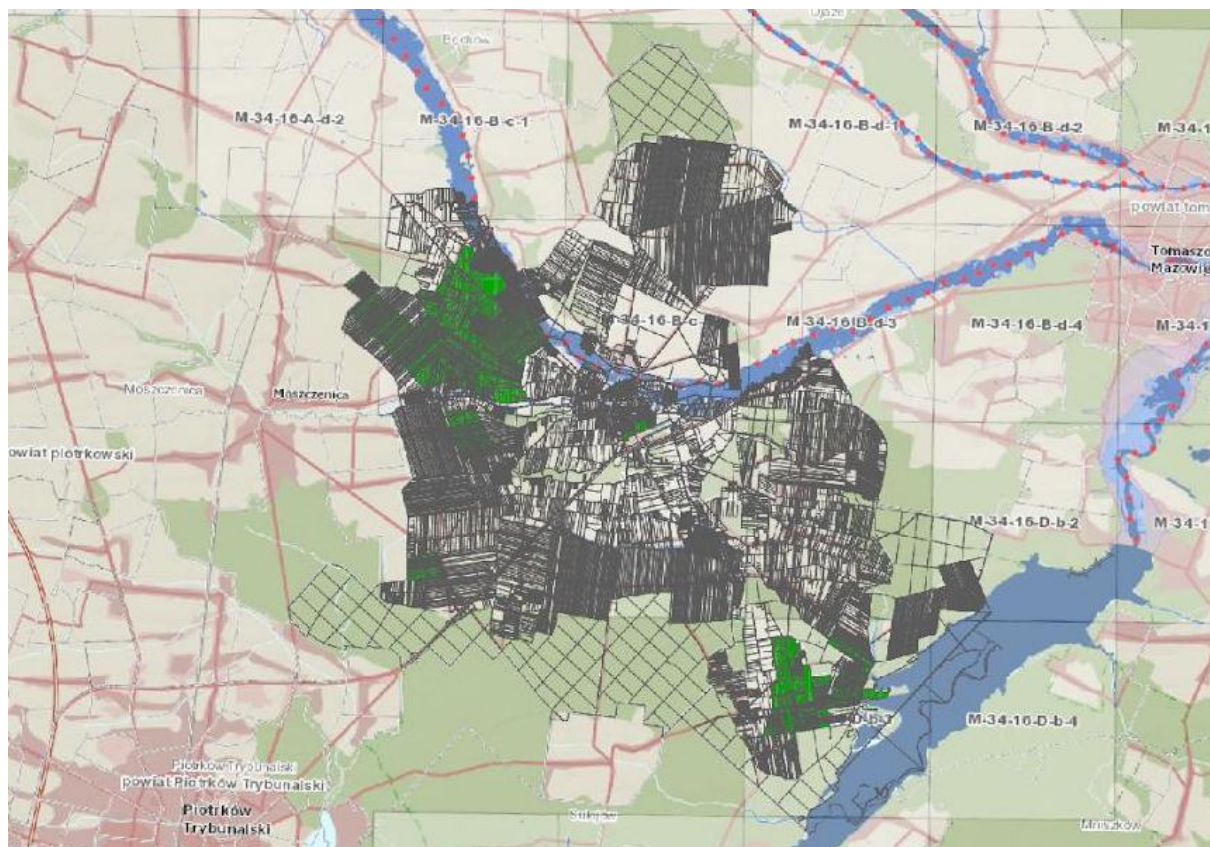
Źródło: opracowanie własne

VI. 2 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji nie przewiduje się ustanowienia na 10 lat Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Jeżeli w trakcie realizacji programu powstanie potrzeba ustanowienia Strefy oraz określenia zakresu jej regulacji - zgodnie z dyspozycją ustawy – będzie to przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Wolborzu.

VI. 3 Zapisy wynikające z art. 166 ust. 1 Prawo wodne

Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, których granice zostały wrysowane na mapie przedstawiającej kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych, stanowiącej załącznik do GPR. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązuje zakaz zabudowy.

Rysunek 7. Obszary zagrożone powodzią (wg. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZIP) na obszarach rewitalizacji

Zagospodarowanie terenów znajdujących się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią jest możliwe na podstawie przepisów odrębnych.

VI. 4 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Program rewitalizacji jest dokumentem ogólnym, w ramach którego zaproponowano działania o charakterze nie inwestycyjnym (poprawiającymi aktywność mieszkańców), które uzupełnione zostały działaniami inwestycyjnymi z zakresu modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, poprawy stanu technicznego budynków, poprawy stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych i terenów zieleni, poprawy jakości powietrza. W ramach realizacji GPR zakłada się m.in. stworzenie miejsc rekreacji przyjaznych i bezpiecznych dla mieszkańców, służących integracji i aktywizacji, odnowę istniejących obiektów w celu realizacji nowych usług społecznych dla ludności.

Celem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wolbórz jest ograniczenie skali negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzennych, występujących w centralnej części miasta, objętej granicami obszaru rewitalizacji, liczącym 14,03 km kw. (co stanowi

9,25% powierzchni gminy), zamieszkanym przez 2323 mieszkańców (18,4 % populacji gminy). Działania rewitalizacyjne mają poprawić jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez zadania porządkujące przestrzeń publiczną, poprawiające stan techniczny zabudowy wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz stan środowiska naturalnego.

Cele rewitalizacji i przedsięwzięcia mają charakter komplementarny wobec obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych miasta. Działania realizowane będą wyłącznie na terenie gminy Wolbórz. Zadania związane z przeprowadzeniem robót budowlanych elementów zabudowy obszaru rewitalizacji, czy zagospodarowaniem terenów zieleni, mogą na etapie realizacji wykazywać negatywne, krótkoterminowe oddziaływanie na środowisko, które będzie miało charakter lokalny, związany z miejscem inwestycji, i odwracalny, tj. ustąpi po zakończeniu prac.

Gminny Program Rewitalizacji nie zalicza się do dokumentów planistycznych wyszczególnionych w art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy, jak również nie stanowi dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy, gdyż nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Program będący opracowaniem koncepcyjnym, mający wymiar lokalny, ograniczony do terenu Gminy Wolbórz, nie ustala ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kwalifikowanych jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

Program nie zalicza się również do dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt 3 ustawy, gdyż teren obszaru rewitalizacji znajduje się w oddaleniu od obszarów Natura 2000, dlatego realizacja założeń dokumentu nie będzie powodować oddziaływania na te obszary.

W przypadku, gdy projekt dokumentu nie spełnia jednej z przesłanek warunkujących do kwalifikacji go do dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 ustawy ooś, tj. nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie jest dokumentem, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy ooś. W związku z tym nie podlega procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu.

VI. 5 Opis spełnienia przez GPR wymogów dla strategii IIT

Struktura GPR Gminy Wolbórz na lata 2024-2034 zawiera w sobie zarówno elementy obligatoryjne wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, jak i zagadnienia wymagane od strategii IIT, o których mowa w art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej. Poniżej dokonano zestawienia kluczowych elementów dokumentu GPR, udowadniając spełnienie wymogów i ustawy o rewitalizacji, i przewidzianych dla strategii IIT. Zgodnie z Ustawą z dnia 28

kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawa wdrożeniowa, Dz.U. z 2022, poz. 1079) gminny program rewitalizacji jest uznawany za inny instrument terytorialny (IIT), upoważniający do ubiegania się o wsparcie na realizację zadań rewitalizacyjnych ze środków strukturalnych UE, dostępnych w ramach m.in. programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego na lata 2021-2027. Warunkiem jest jednak spełnienie przez GPR wymogów dotyczących strategii IIT, które zostały określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego dla polityki spójności na lata 2021-2027 oraz art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej.

Tabela 41. Elementy GPR potwierdzające spełnienie funkcji strategii IIT dla dokumentu

Wymogi dla strategii IIT wynikające z art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej	Odpowiadające elementy GPR Gminy Wolbórz+ wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji
Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	Rozdz. II Podobszary rewitalizacji i ich diagnoza
	Rozdz. II Wyznaczenie obszaru rewitalizacji – podsumowanie „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie”
	Rozdz. II.3 Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary i poszczególne sfery
Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu	Rozdz. II.5, II.6 Integralność systemu wizji, celów i kierunków działań
	Rozdz. III.2, III.3 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	Rozdz. IV.4 System monitorowania i oceny GPR
Listę projektów realizujących cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami	Rozdz. III.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	Rozdz. III.2 Planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne
	Rozdz. III.3 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,	Rozdz. IV.1 Mechanizmy służące integrowaniu działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	Rozdz. IV Realizacja zasady partycypacji społecznej i partnerstwa
	Rozdz. IV.3 Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji
	Rozdz. IV.4 System monitorowania i oceny GPR
	Rozdz. IV.3, IV.4 Komitet Rewitalizacji

podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT	
--	--

Dzięki tym założeniom należy uznać GPR Gminy Wolbórz za dokument, w którego opracowanie i wdrożenie włączono interesariuszy, o których mowa w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej, co tym samym umożliwia uznanie GPR za strategię IIT.

Cele rewitalizacji, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane na podobszarach rewitalizacji problemy i wynikające z nich kierunki działań, mają charakter zintegrowany, gwarantując całościową odpowiedź na potrzeby obszaru rewitalizacji. Z uwagi na zbieżność problemów i potrzeb podobszarów stworzono dla nich wspólne cele i kierunki działań, którym dedykowano dopasowane do potrzeb przedsięwzięcia. Z dopełniającymi się celami zostały powiązane podstawowe i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dodatkowo świadcząc o zintegrowanym charakterze interwencji.

Zapisy GPR uwzględniają wymogi wynikające z Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, jak również art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej.

Spełnienie przez GPR wymogów uwarunkowań polityki spójności UE umożliwia ubieganie się o dofinansowanie na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

SPIS TABEL

TABELA 1 LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTKACH ANALITYCZNYCH – MIEJSCOWOŚCIACH.	3
TABELA 2 LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTKACH ANALITYCZNYCH DLA GMINY WOLBÓRZ (ULICE).	4
TABELA 3 WSPÓŁCZYNNIK STAROŚCI DEMOGRAFICZNEJ W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%].	5
TABELA 4 WSKAŹNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%]	6
TABELA 5 WSKAŹNIK INDEKSU STAROŚCI W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%]	8
TABELA 6 MIESZKAŃCY KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI NA 1000 LUDNOŚCI GMINY WOLBÓRZ W 2023 R.	9
TABELA 7 ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI (Z UWZGLĘDNIENIEM BEZROBOTNYCH W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI)	11
TABELA 8 UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH W OGÓLE MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	12
TABELA 9 UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH DŁUGOTRWALE W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%].	16
TABELA 10 UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH PO 50. R.Ż. W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%].	17
TABELA 11 UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH Z WYKSZTAŁCENIEM PODSTAWOWYM W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%].	18
TABELA 12 KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	20
TABELA 13 CZ. 1 KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI NA 1000 MIESZKAŃCÓW W MIEŚCIE WOLBÓRZ W 2023 R. - MIASTO	21
TABELA 14 CZ. 2 KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU BEZROBOCIA NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	22
TABELA 15 WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE PRZESTĘPCZOŚCI W LATACH 2017-2023 W POWIECIE PIOTRKOWSKIM	23
TABELA 16 WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W LATACH 2021-2024 W GMINIE WOLBÓRZ NA TLE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO [%].	24
TABELA 17 WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY OSIĄGNIĘTE PRZEZ UCZNIÓW Z POSZCZEGÓLNYCH MIEJSCOWOŚCI W GMINIE WOLBÓRZ W 2024 R. [%].	25
TABELA 18 CZYTELNICTWO W GMINIE WOLBÓRZ W LATACH 2017-2023 NA TLE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.	25
TABELA 19 CZYTELNICZY NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	26
TABELA 20 ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W LATACH 2017-2023	27
TABELA 21 ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ	28
TABELA 22 PODMIOTY GOSPODARCZE ZAREJESTROWANE W REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH	29
TABELA 23 PODMIOTY GOSPODARCZE ZAREJESTROWANE W REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	30
TABELA 24 KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI TECHNICZNYCH W % LUDNOŚCI W GMINIE WOLBÓRZ NA TLE POWIATU PIOTRKOWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LATACH 2017-2022	32
TABELA 25 SIEĆ KANALIZACYJNA W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R.	32
TABELA 26 UDZIAŁ BUDYNKÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW W OGÓLNEJ LICZBIE OBIEKTÓW W GMINIE WOLBÓRZ W 2023 R. [%]	38
TABELA 27 LICZBA BUDYNKÓW OPALANYCH PALIWAMI STAŁYMI (WĘGIEL I WĘGLOPODOBNE) ZGŁOSZONYCH DO CEEB W GMINIE WOLBÓRZ NA 100 MIESZKAŃCÓW.	39
TABELA 28 ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ W GMINIE WOLBÓRZ.	42
TABELA 29 ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW W SFERACH: GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNO FUNKCJONALNEJ, ŚRODOWISKOWEJ I TECHNICZNEJ W GMINIE WOLBÓRZ	45
TABELA 30 ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW DLA GMINY WOLBÓRZ I OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	51
TABELA 31 ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW DLA GMINY WOLBÓRZ I OBSZARU (PODOBSZARÓW) REWITALIZACJI	56
TABELA 32 PODOBSZARY REWITALIZACJI- POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ	60
TABELA 33 MATRYCA KOMPLEMENTARNOŚCI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH Z PROBLEMAMI I POTENCJAŁAMI OBSZARU REWITALIZACJI	103
TABELA 34 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU	105
TABELA 35 WYKAZ INSTYTUCJI OPINIUJĄCYCH GPR	111
TABELA 36 INTERESARIUSZE PROCESU WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	114

TABELA 37 HARMONOGRAM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	117
TABELA 38 KARTA MONITORINGU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	118
TABELA 39 WSKAŹNIKI SŁUŻĄCE EWALUACJI SKUTECZNOŚCI PROCESU REWITALIZACJI W GMINIE WOLBÓRZ	119
TABELA 40 LISTA OBOWIĄZUJĄCYCH NA TERENIE GMINY WOLBÓRZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	128
TABELA 41 ELEMENTY GPR POTWIERDZAJĄCE SPEŁNIENIE FUNKCJI STRATEGII IIT DLA DOKUMENTU	132

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Wolbórz

Rysunek 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności [%] w latach 2017-2023

Rysunek 3. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2017-2023 w gminie Wolbórz na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego

Rysunek 4. Gminna Ewidencja Zabytków- zabytki nieruchome (2023-01-31)| źródło: BIP- Urząd Miejski w Wolborzu

Rysunek 5. Opracowanie własne- zidentyfikowane obszary zdegradowane na terenie gminy Wolbórz

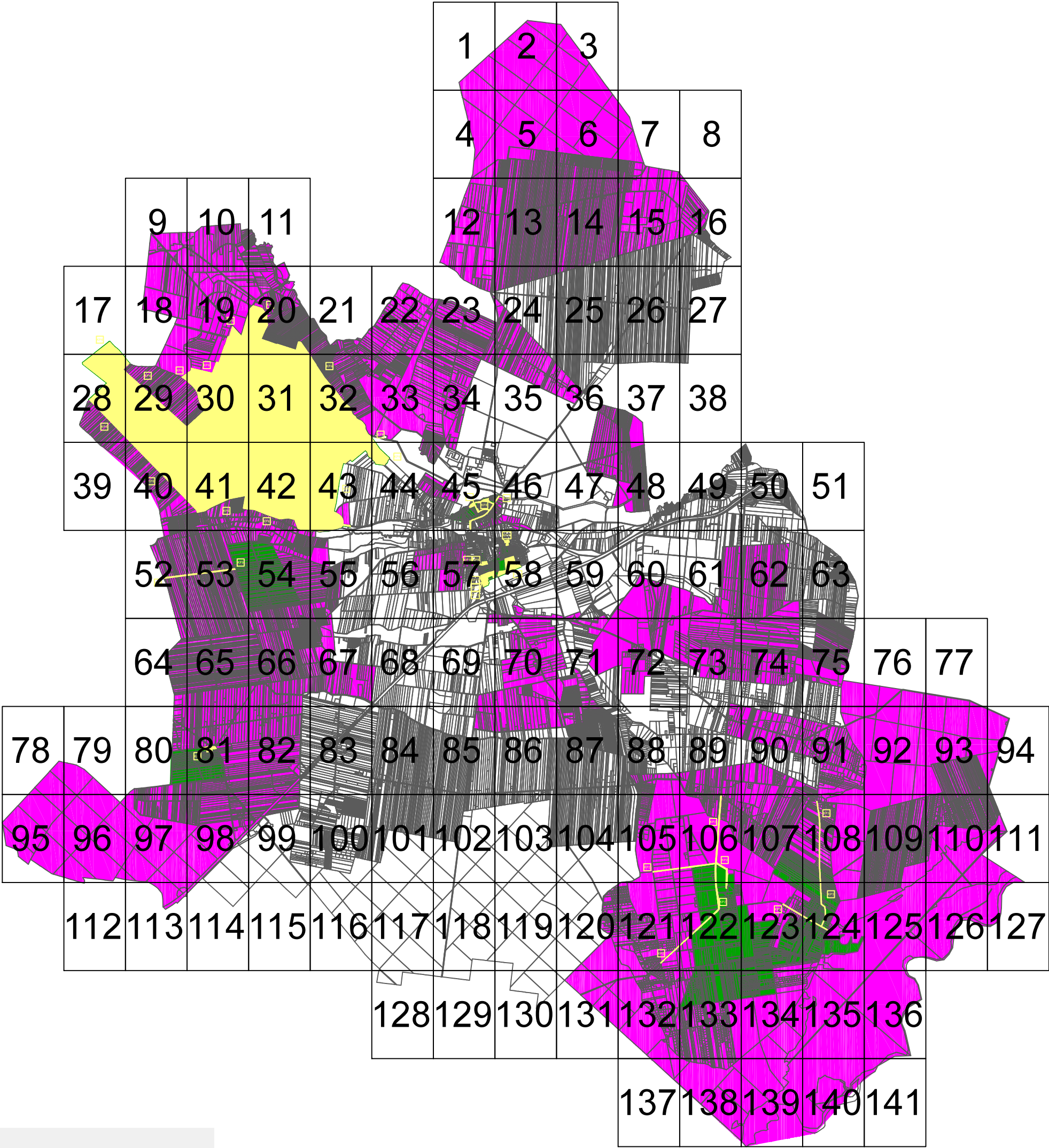
Rysunek 6. Opracowanie własne- wyznaczone obszary rewitalizacji

Rysunek 7. Obszary zagrożone powodzią na obszarach rewitalizacji

ZAŁĄCZNIKI

1. Mapa – Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Załącznik 1 - Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji w gminie Wolbórz

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

U1

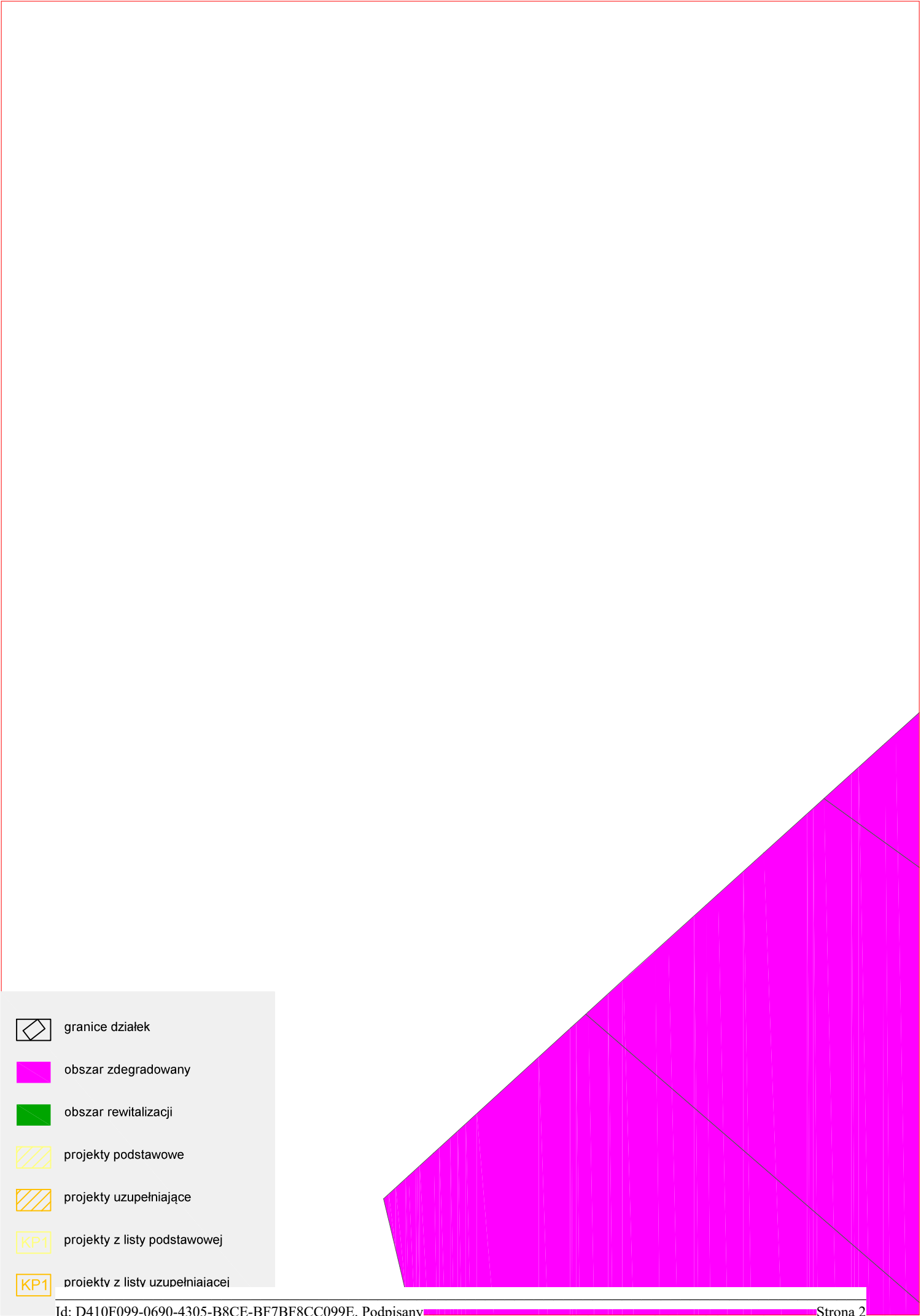
U2

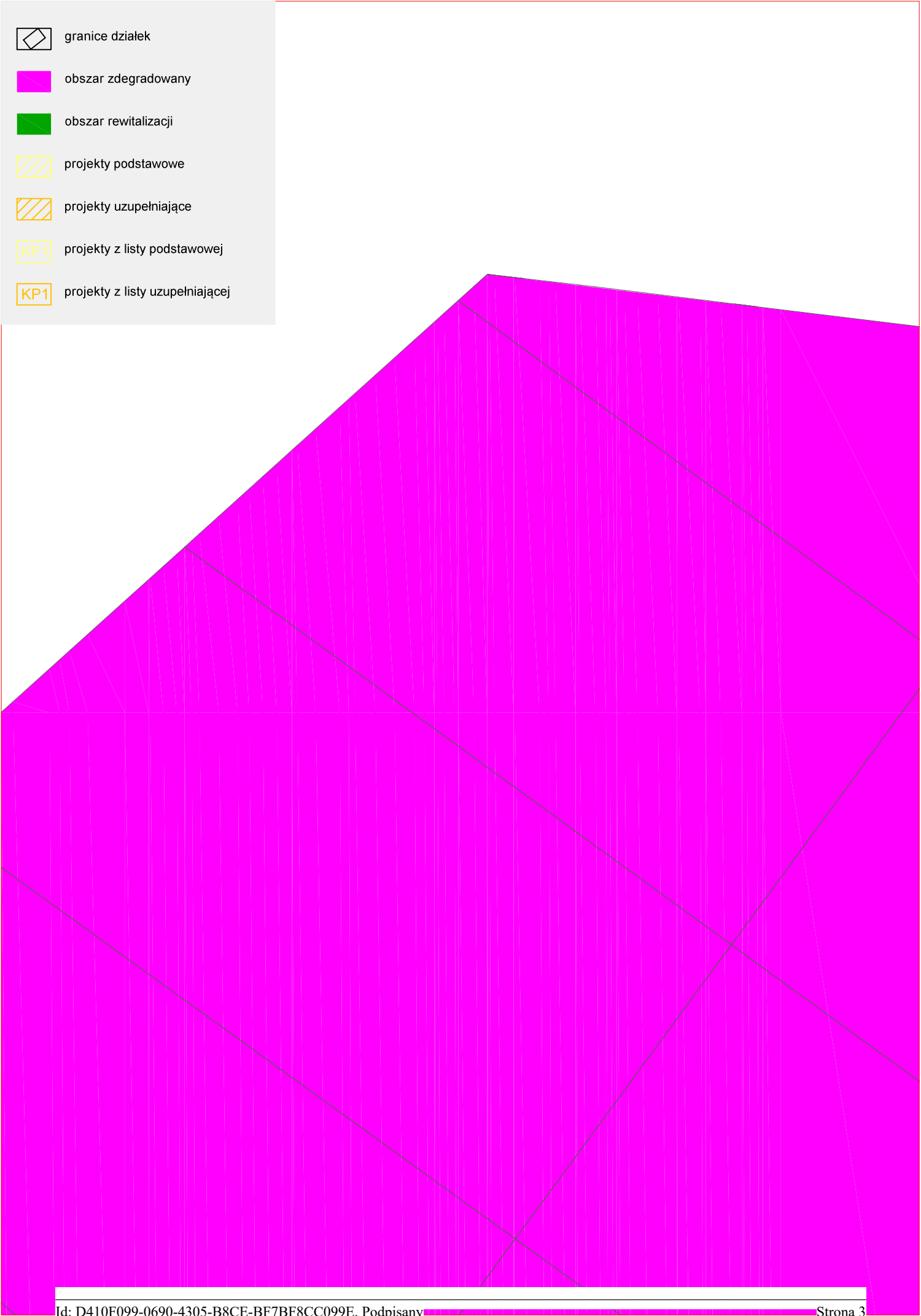
U3

realizowane na całych
obszarach OR1-OR6

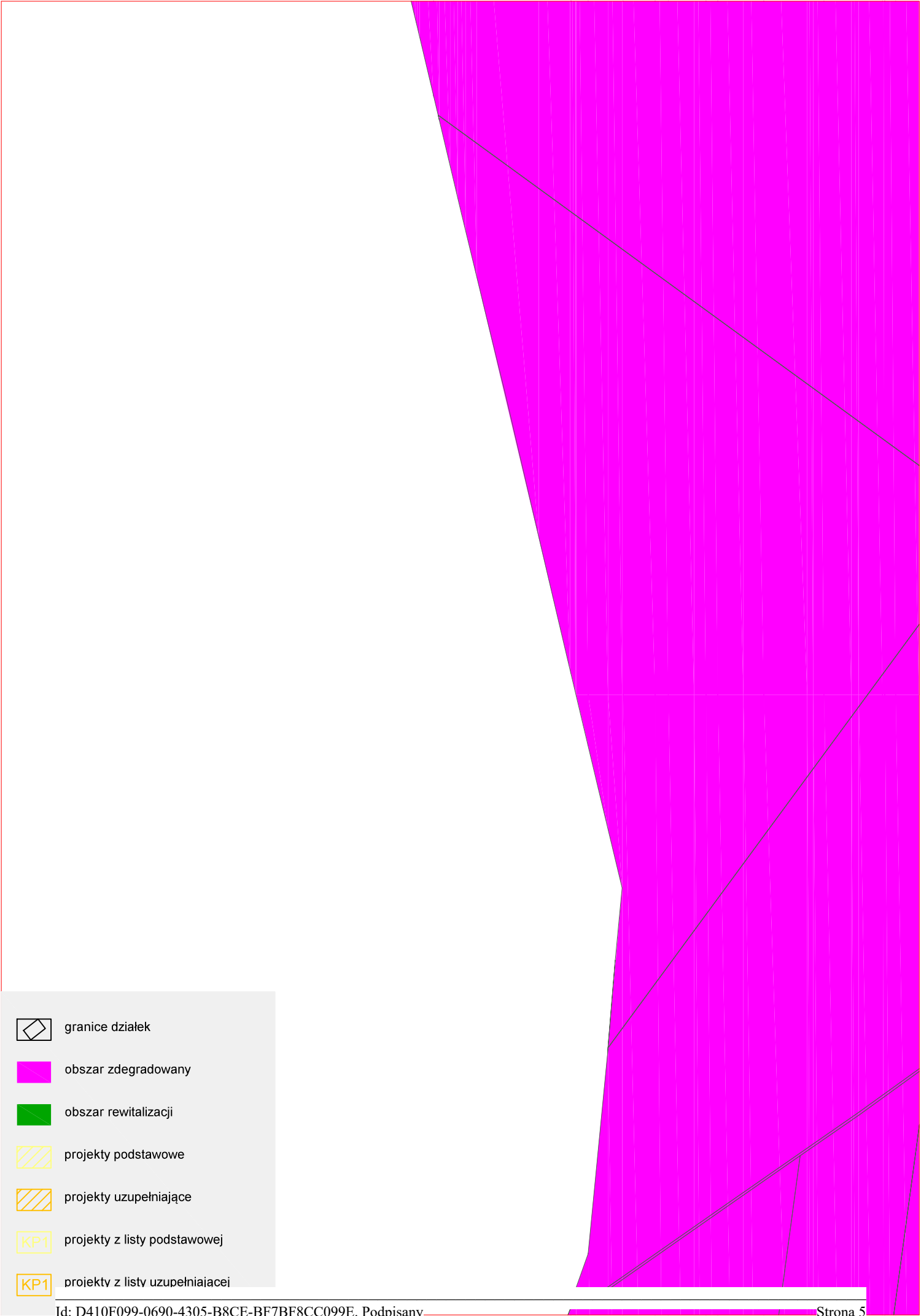
KP1

realizowane na całych
obszarach OR1-OR6

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

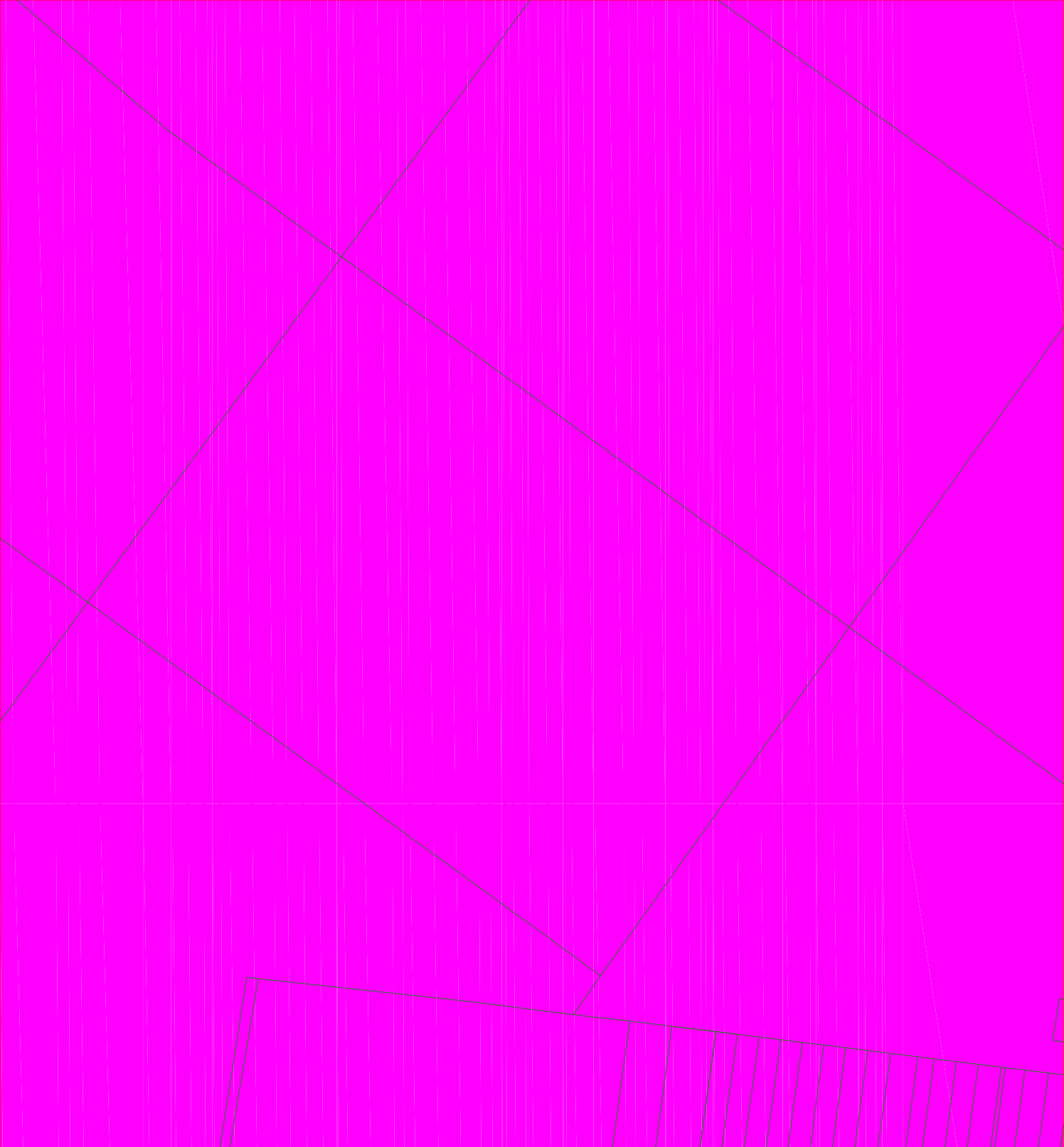
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacei

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

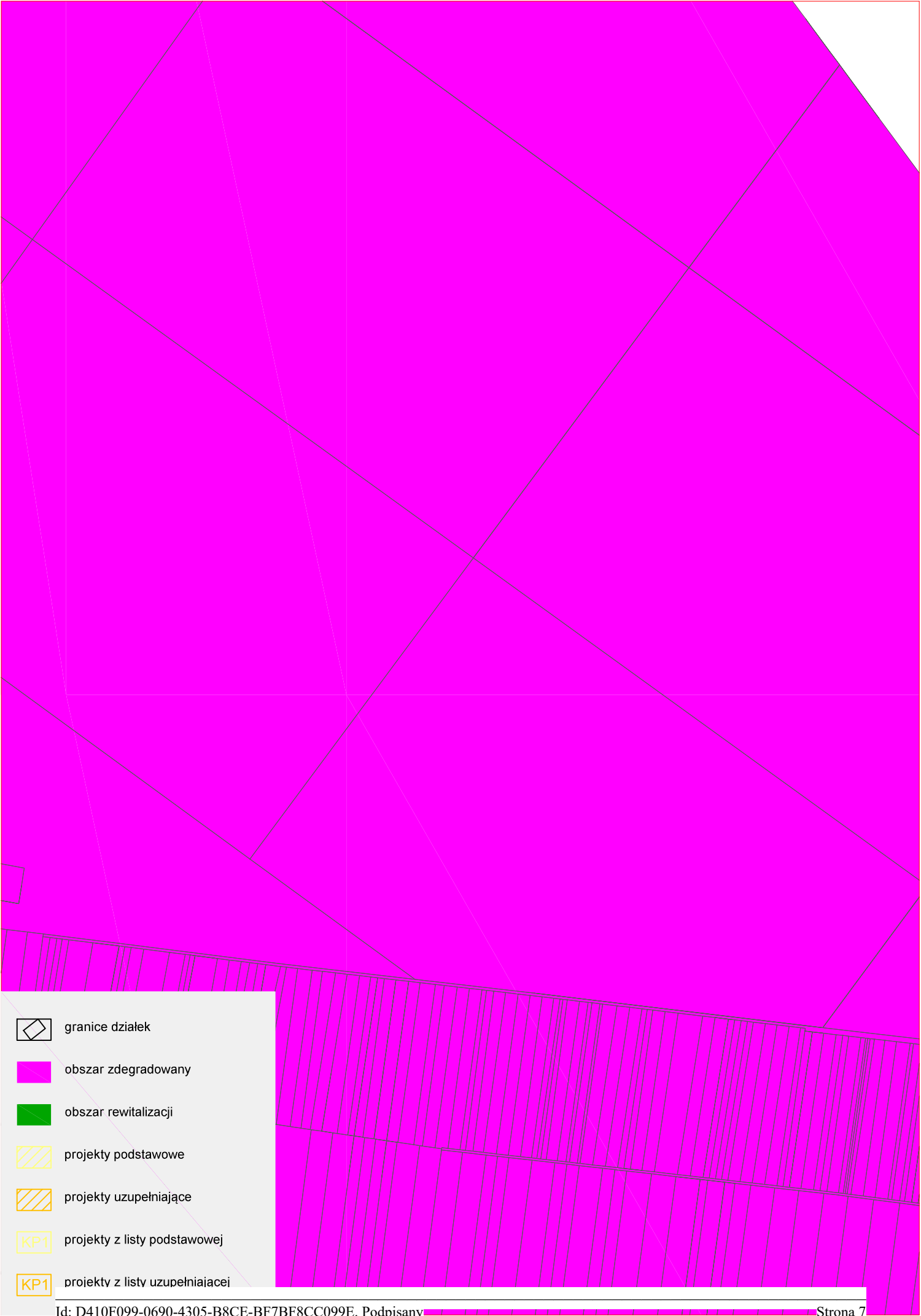
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacei

 granice działek

 obszar zdegradowany

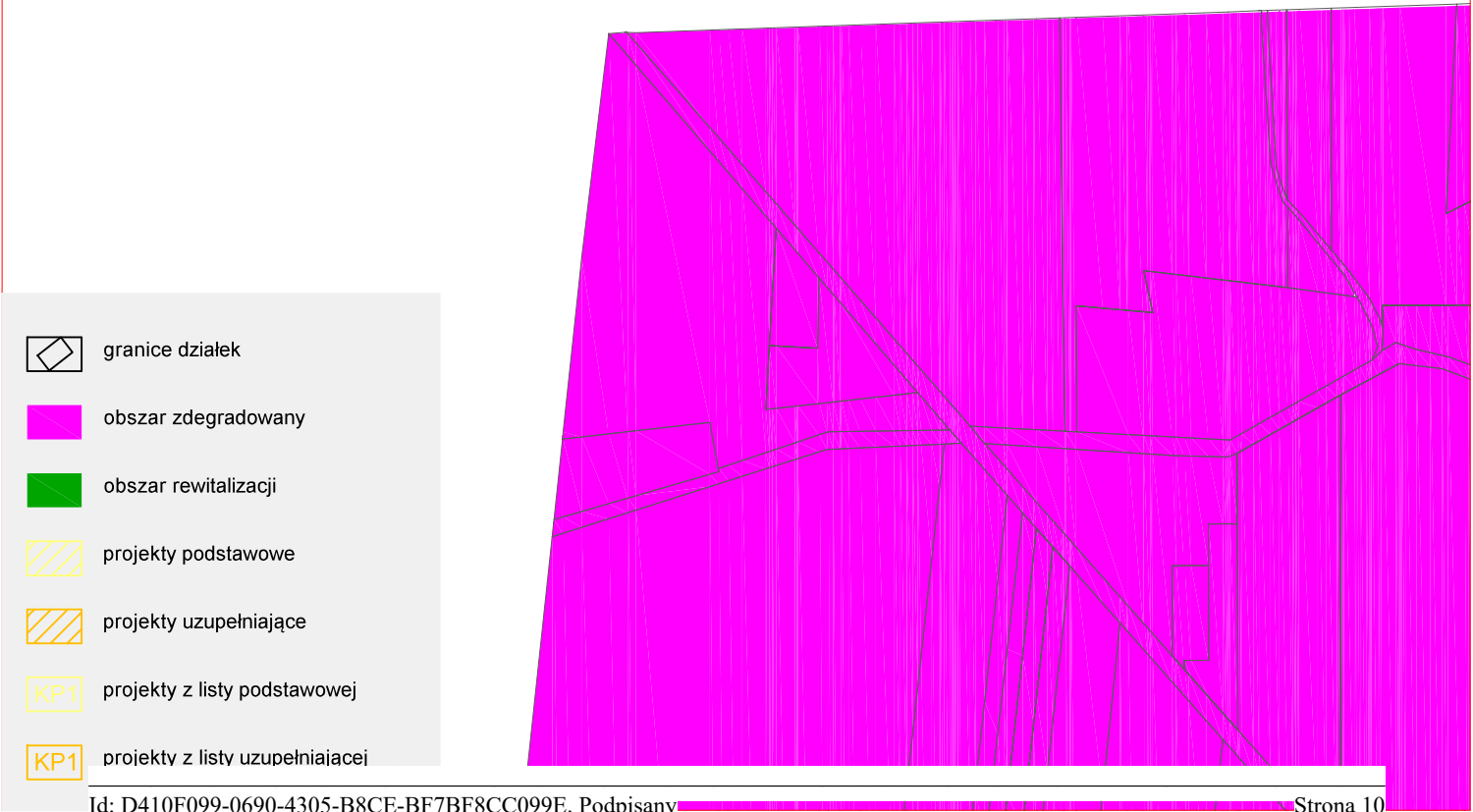
 obszar rewitalizacji

 projekty podstawowe

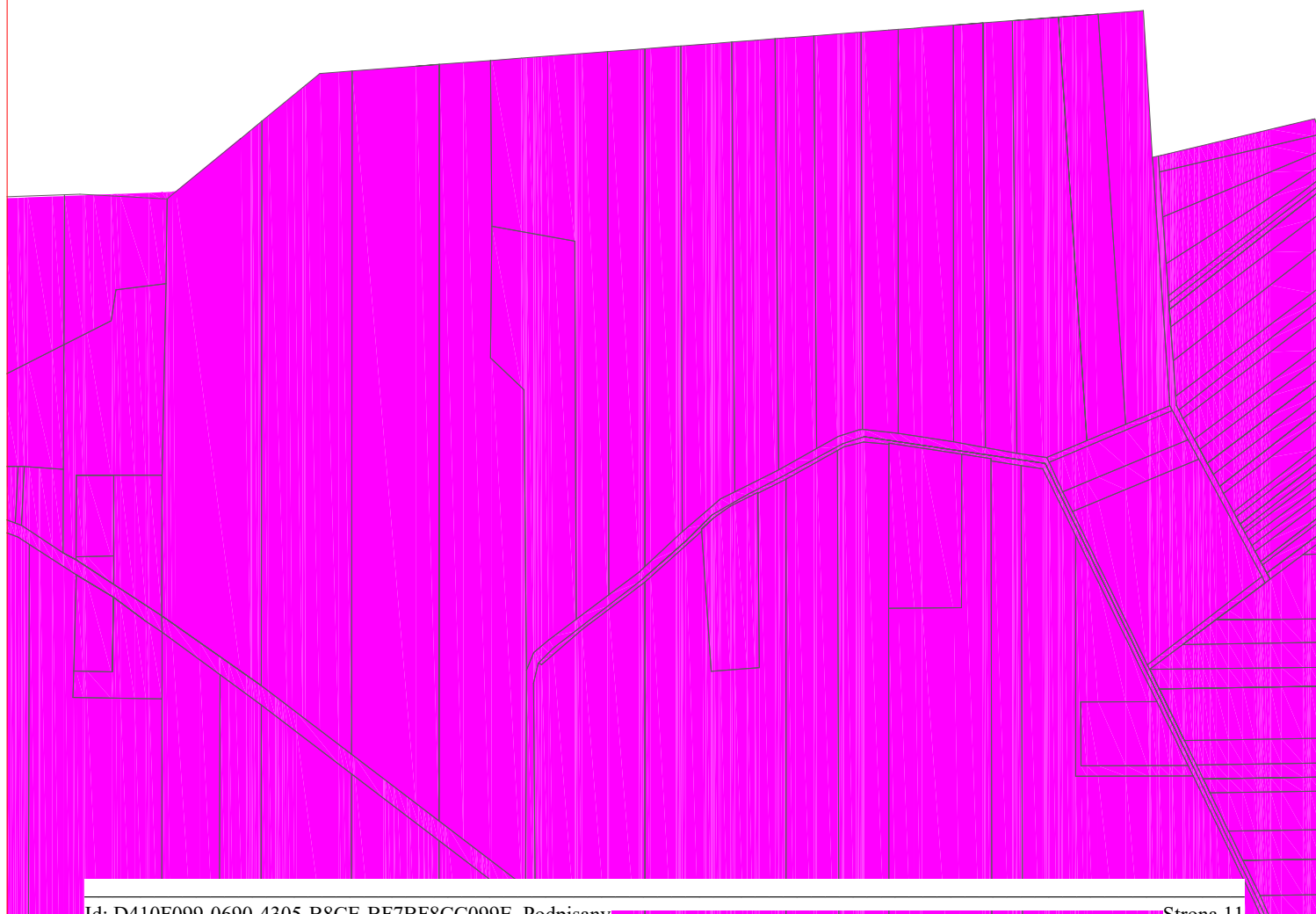
 projekty uzupełniające

 projekty z listy podstawowej

 projekty z listy uzupełniającej

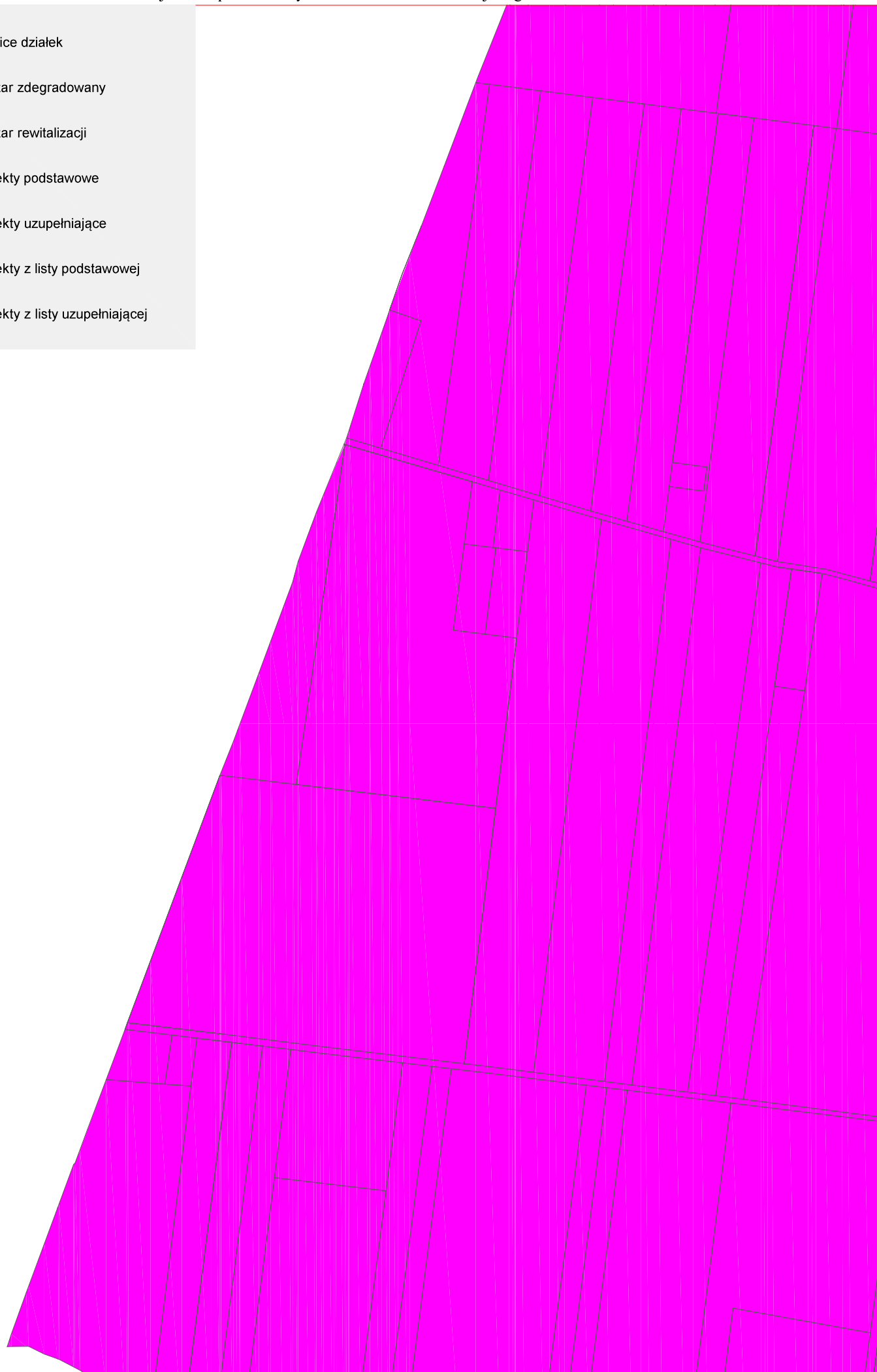
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

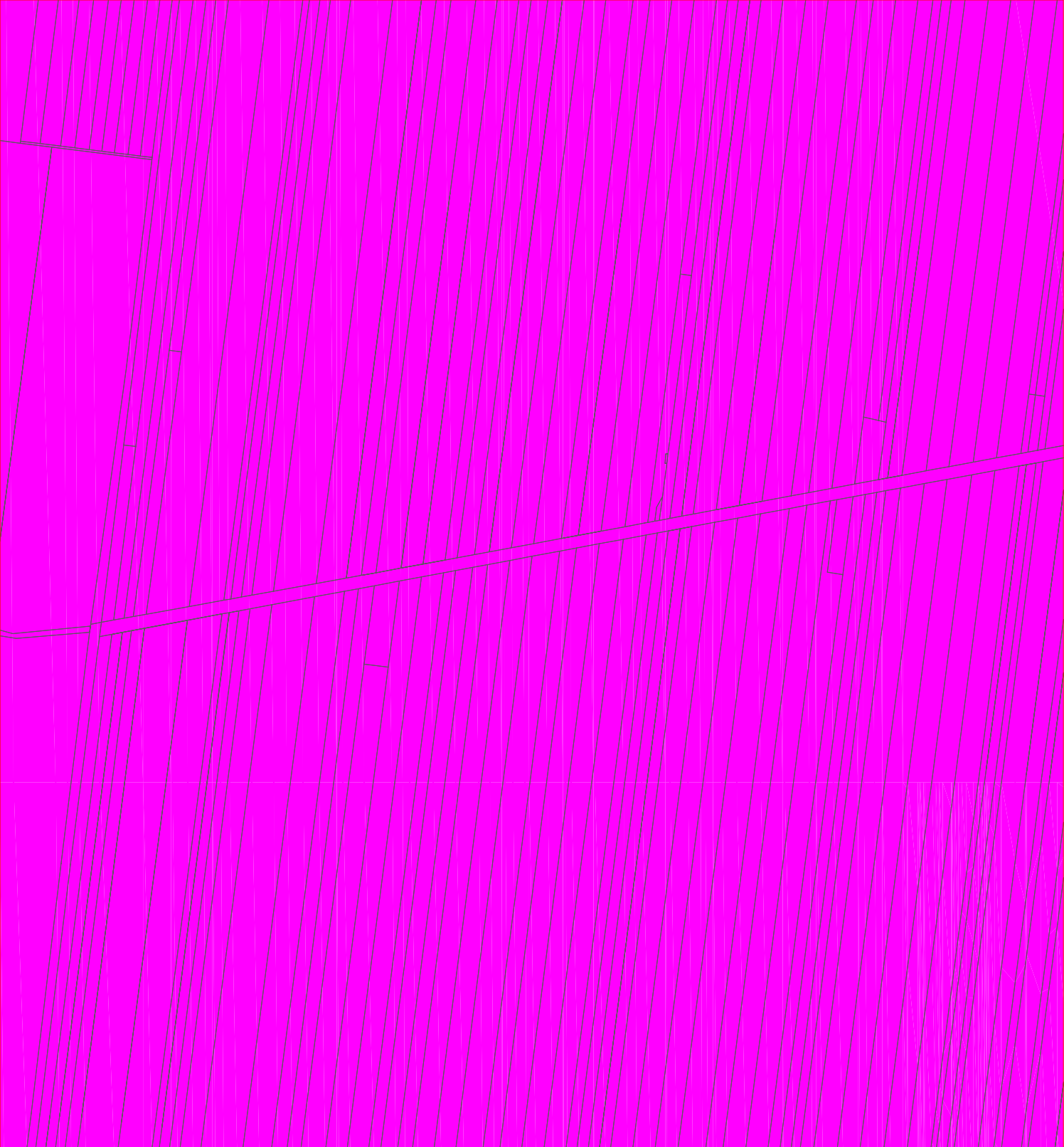

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

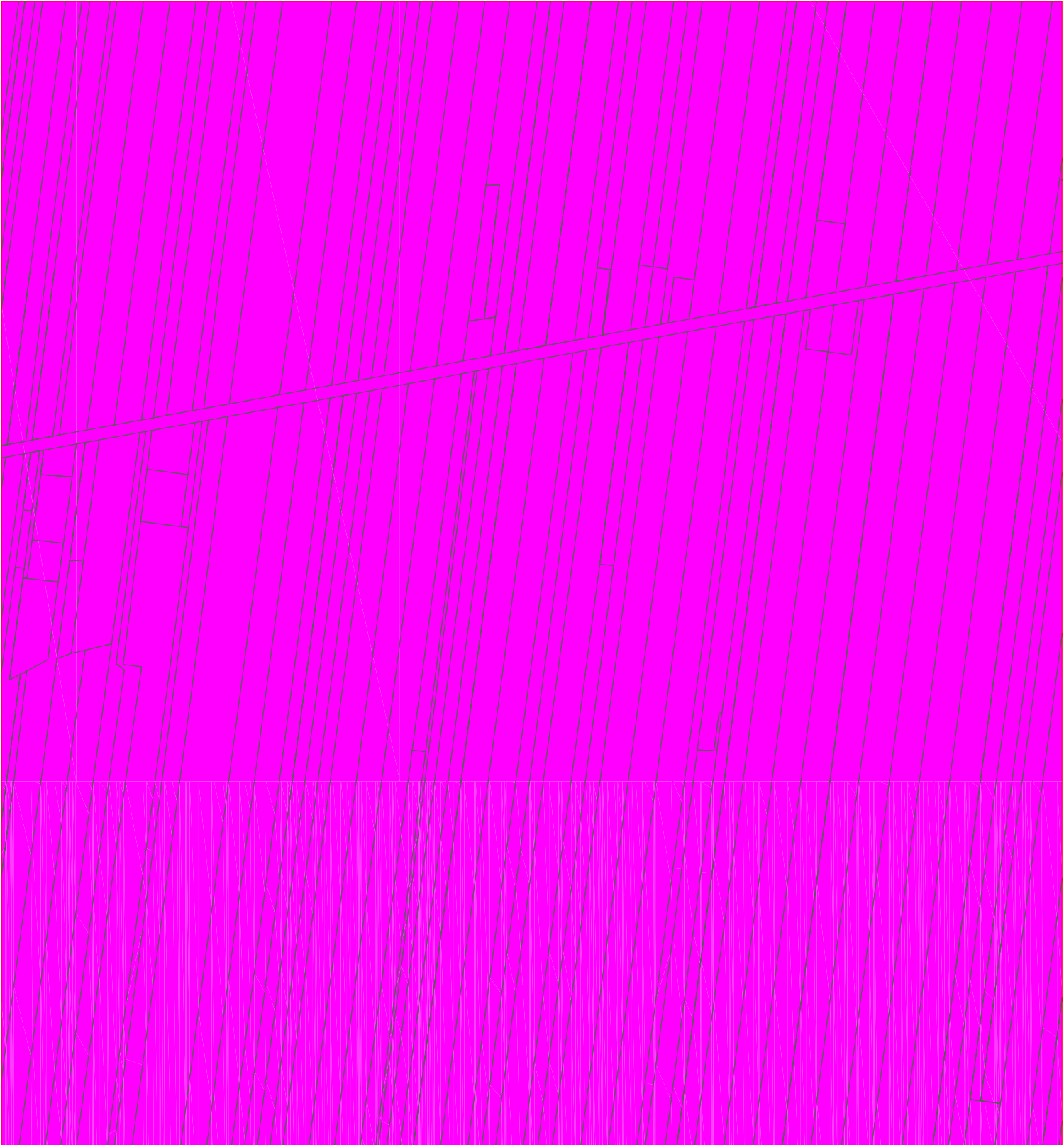
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacei

 granice działek

 obszar zdegradowany

 obszar rewitalizacji

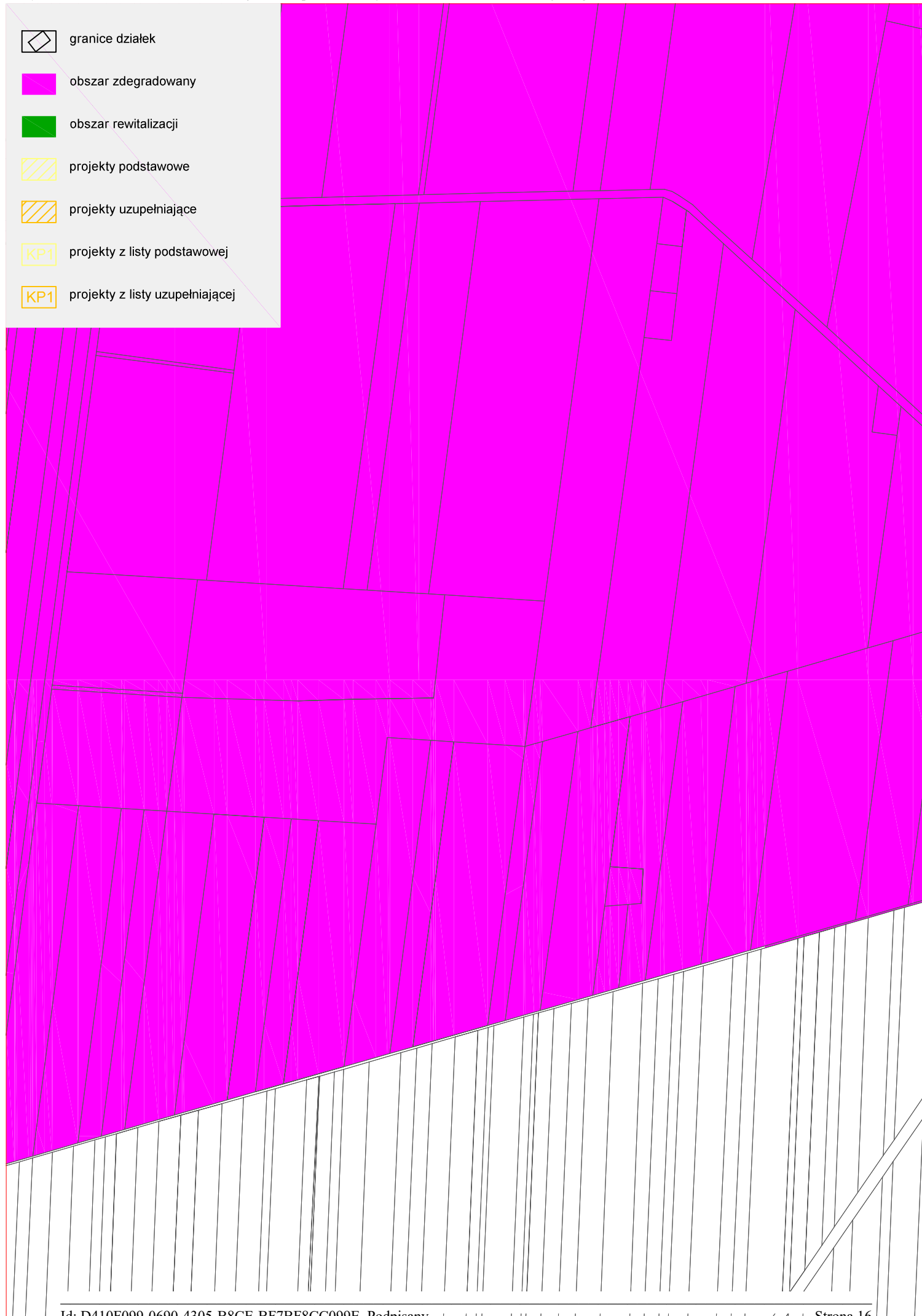
 projekty podstawowe

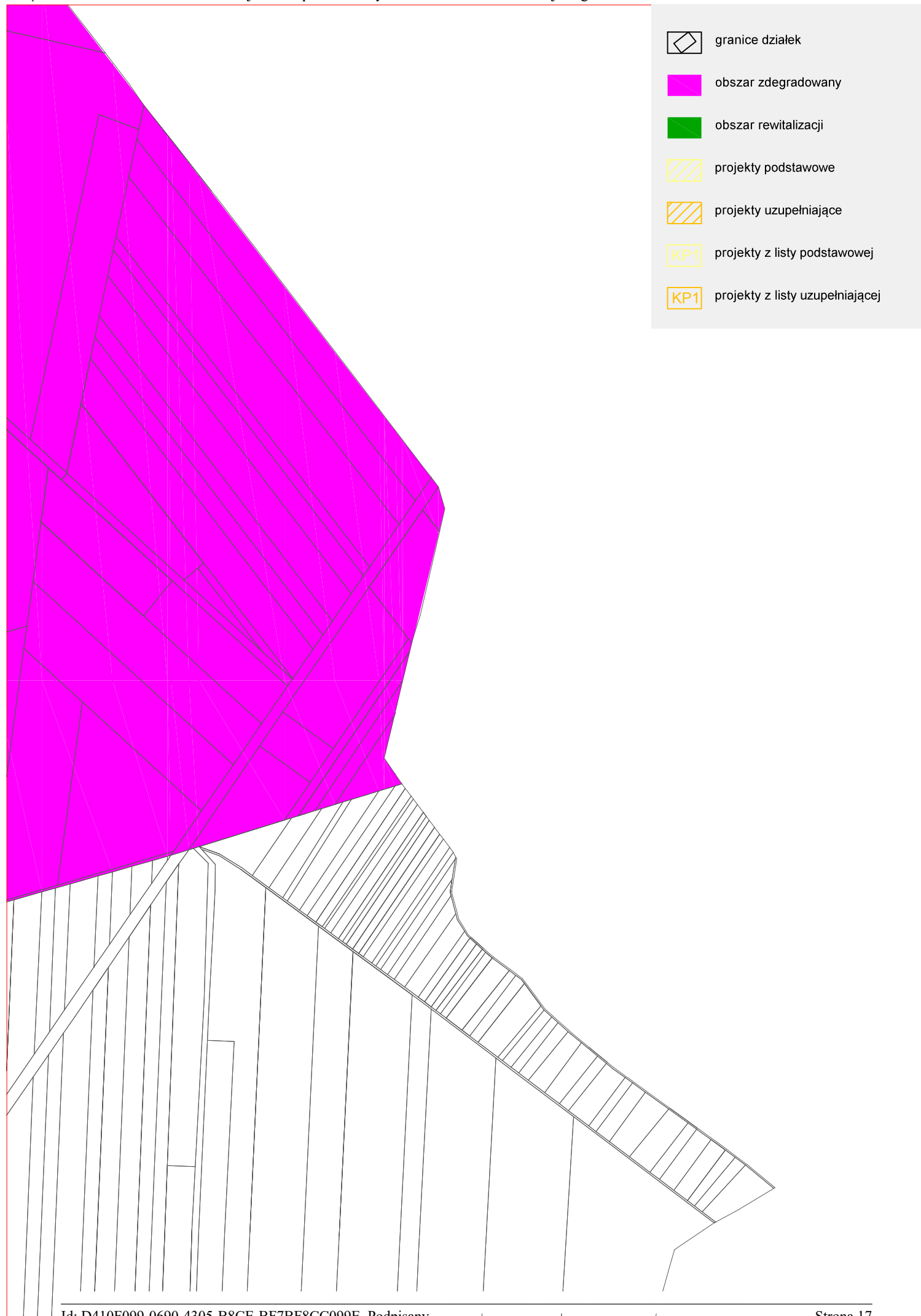
 projekty uzupełniające

 projekty z listy podstawowej

 projekty z listy uzupełniajacej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

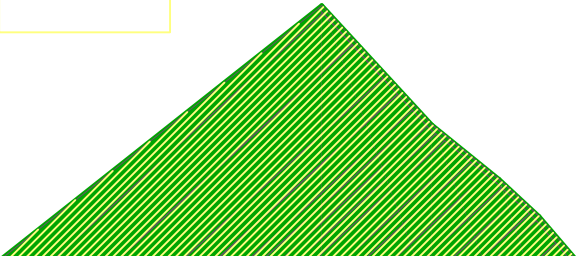

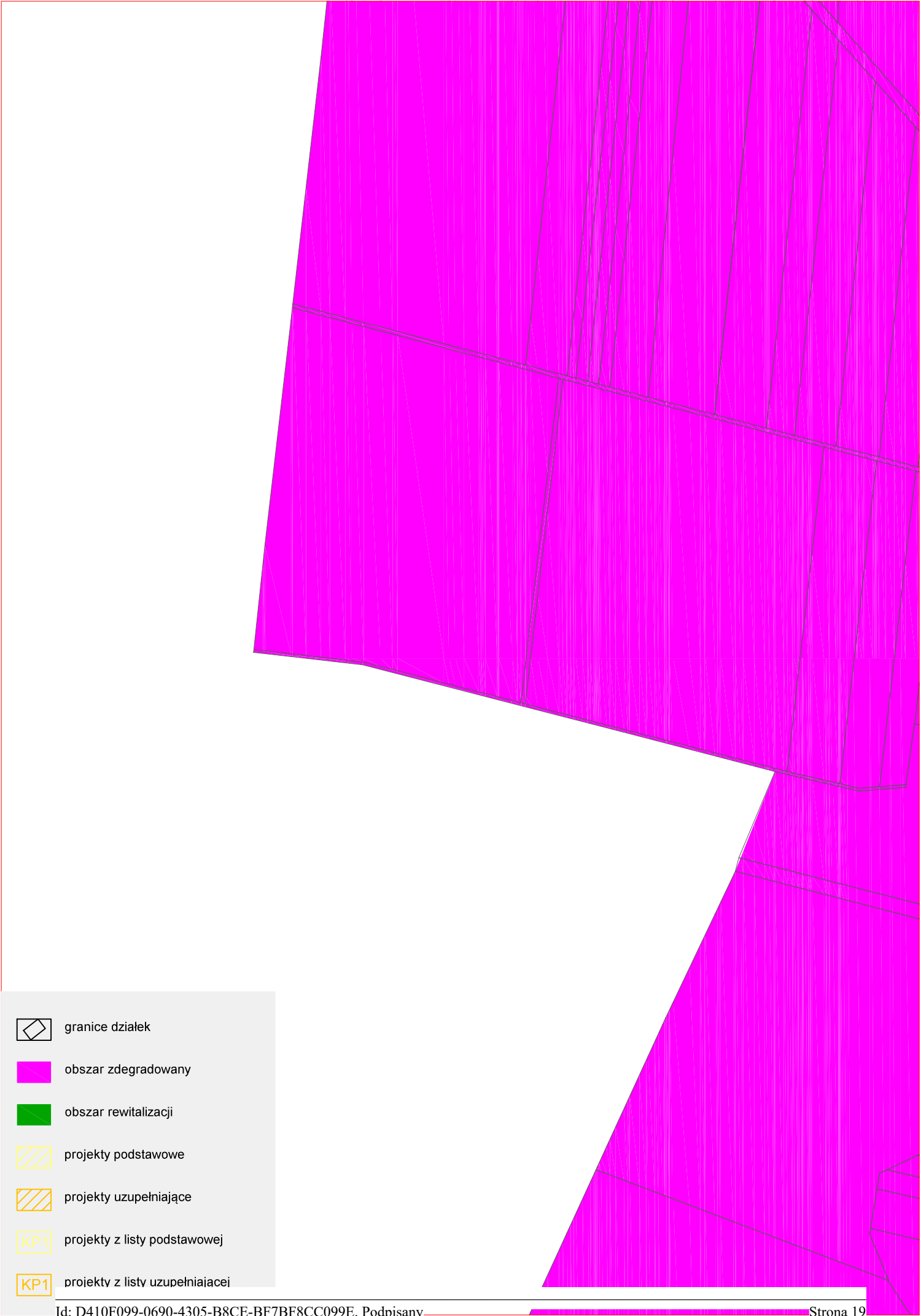
projekty z listy podstawowej

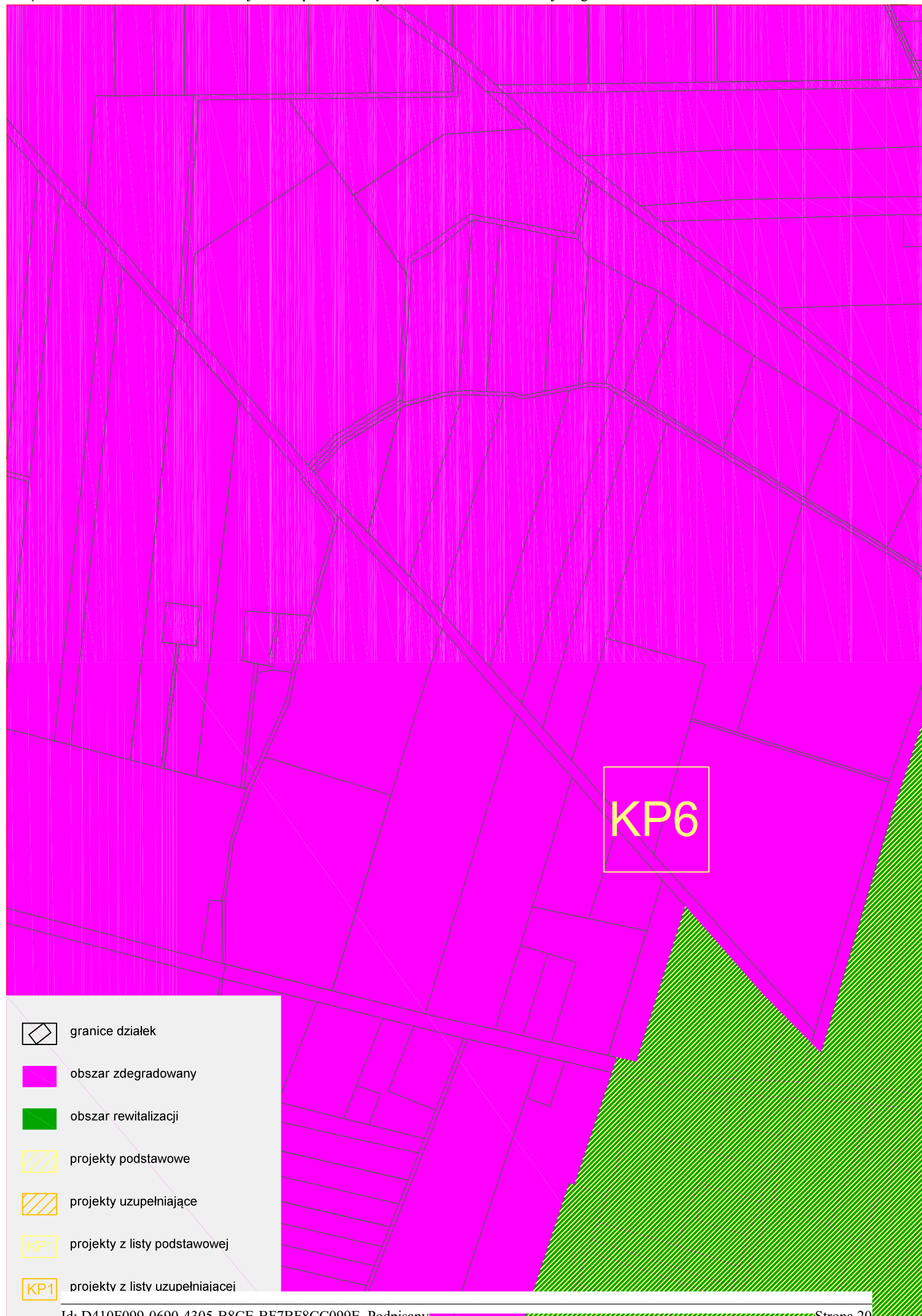

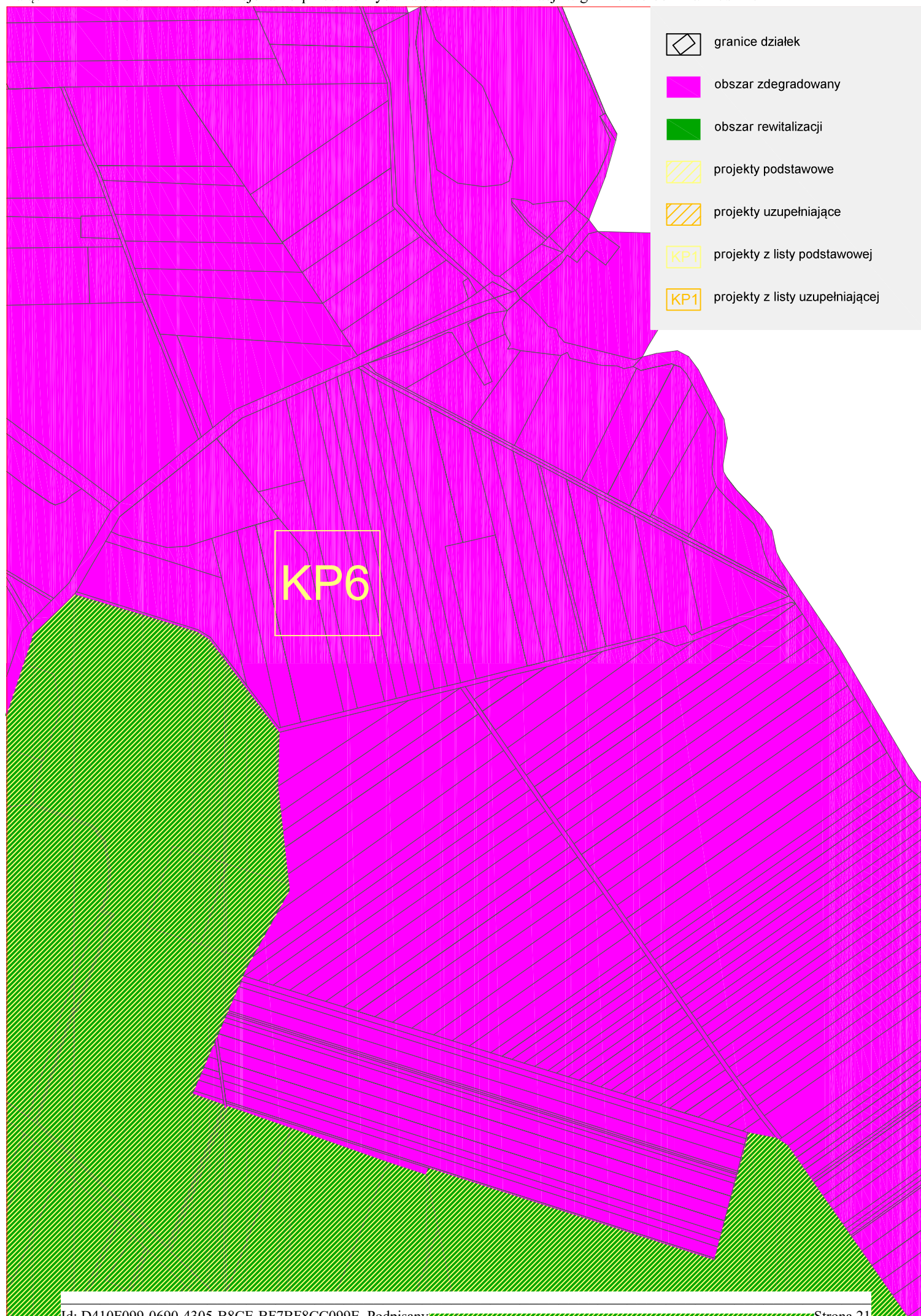
projekty z listy uzupełniajacei

KP6

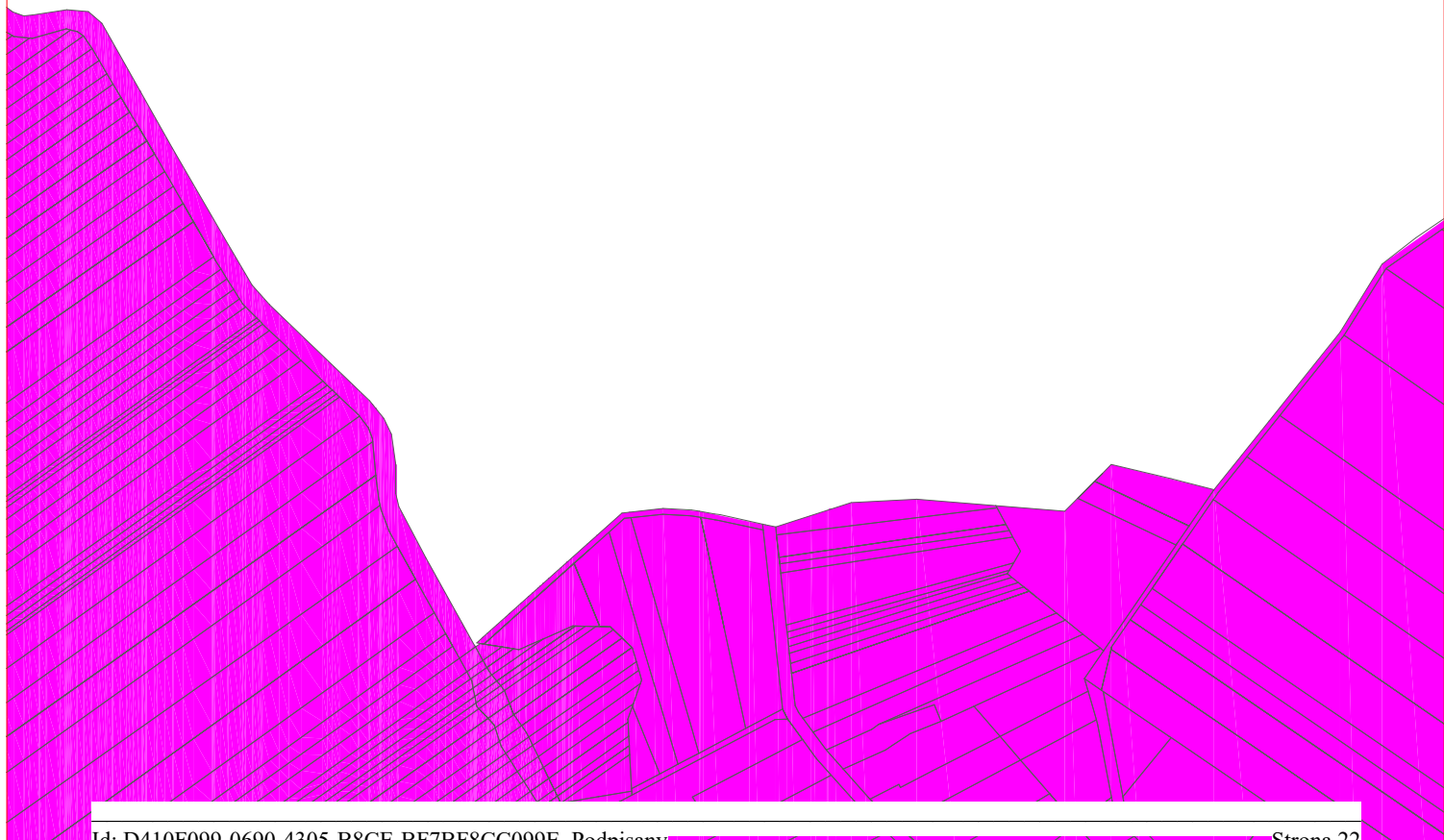

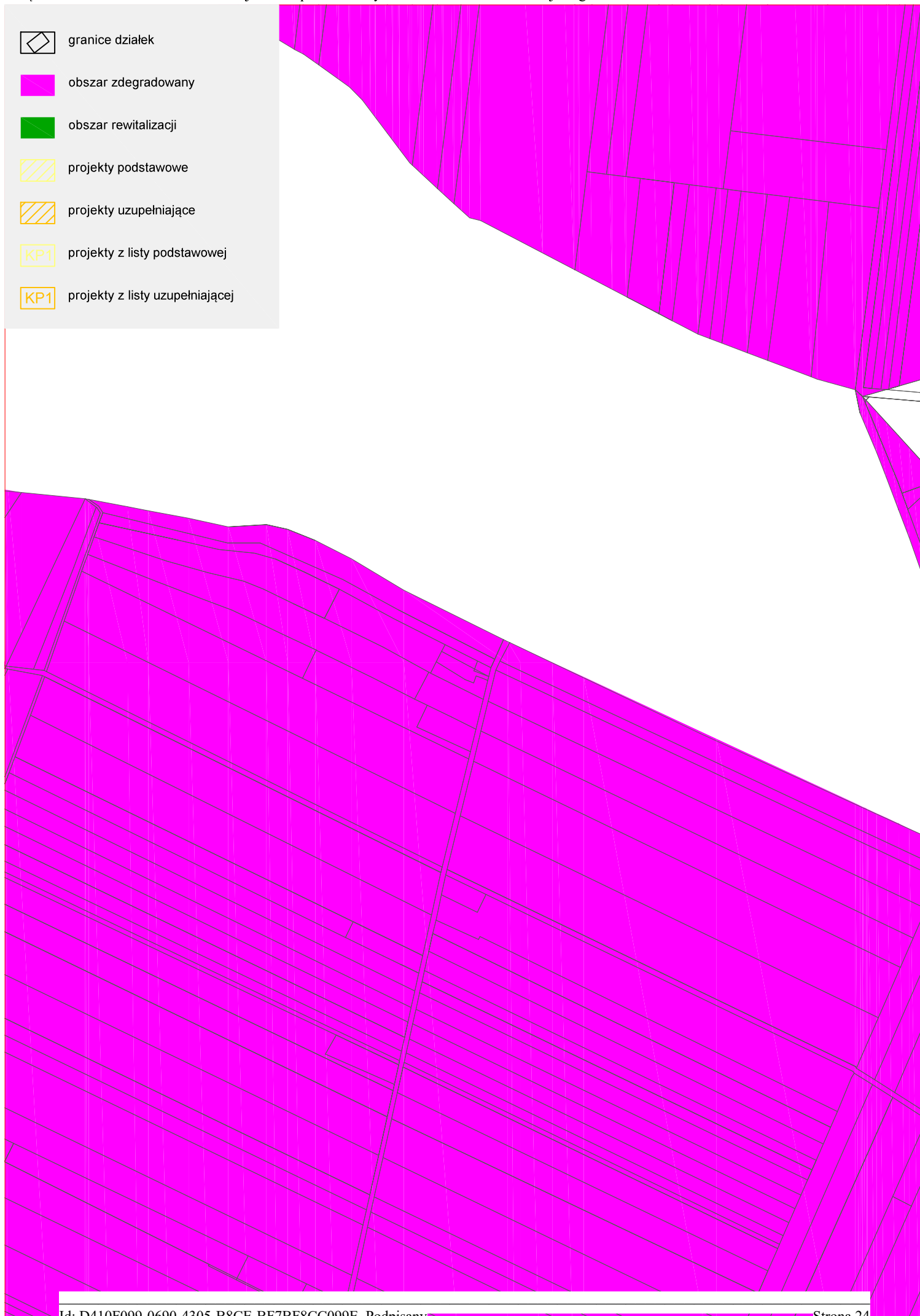
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

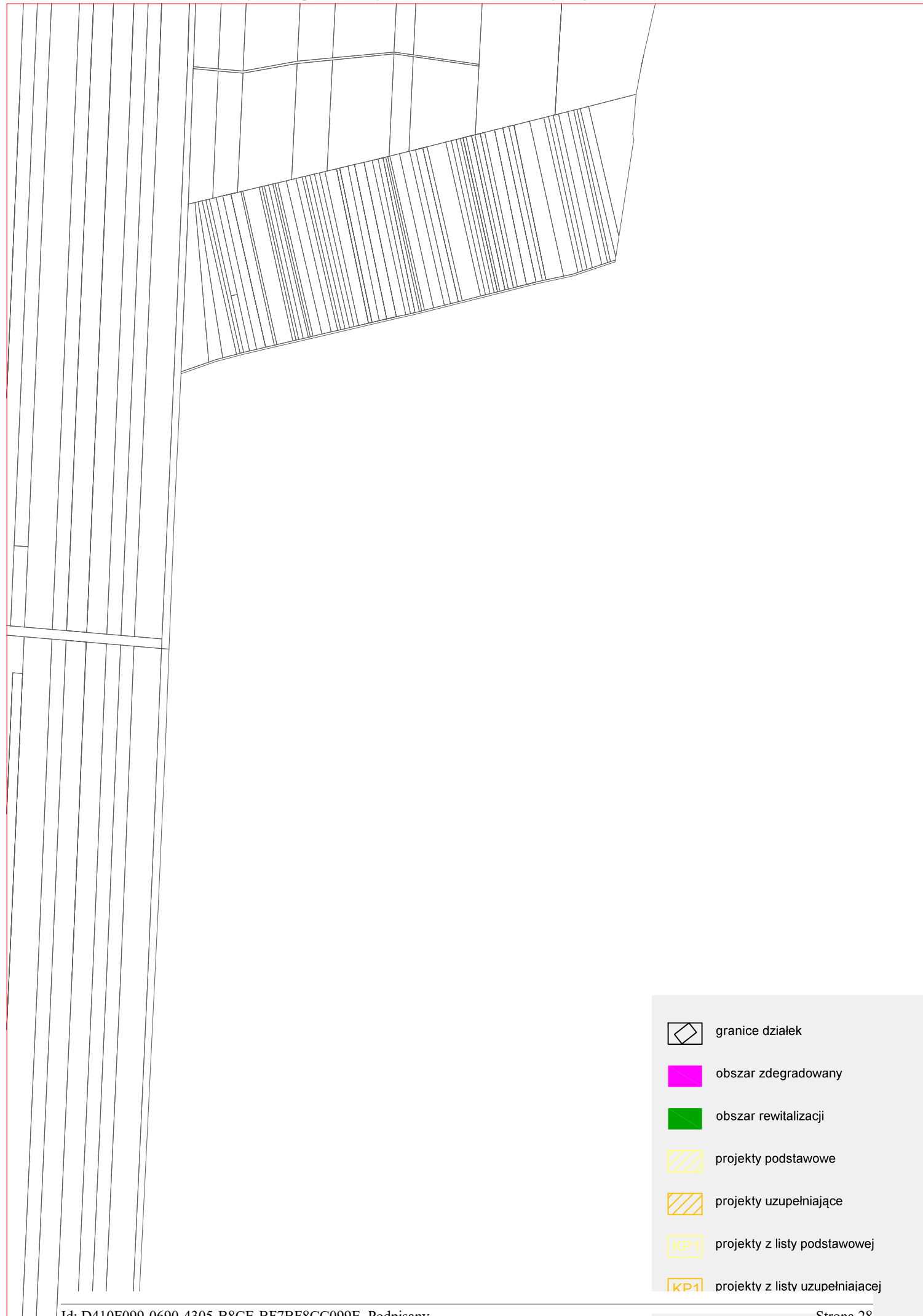

projekty z listy podstawowej

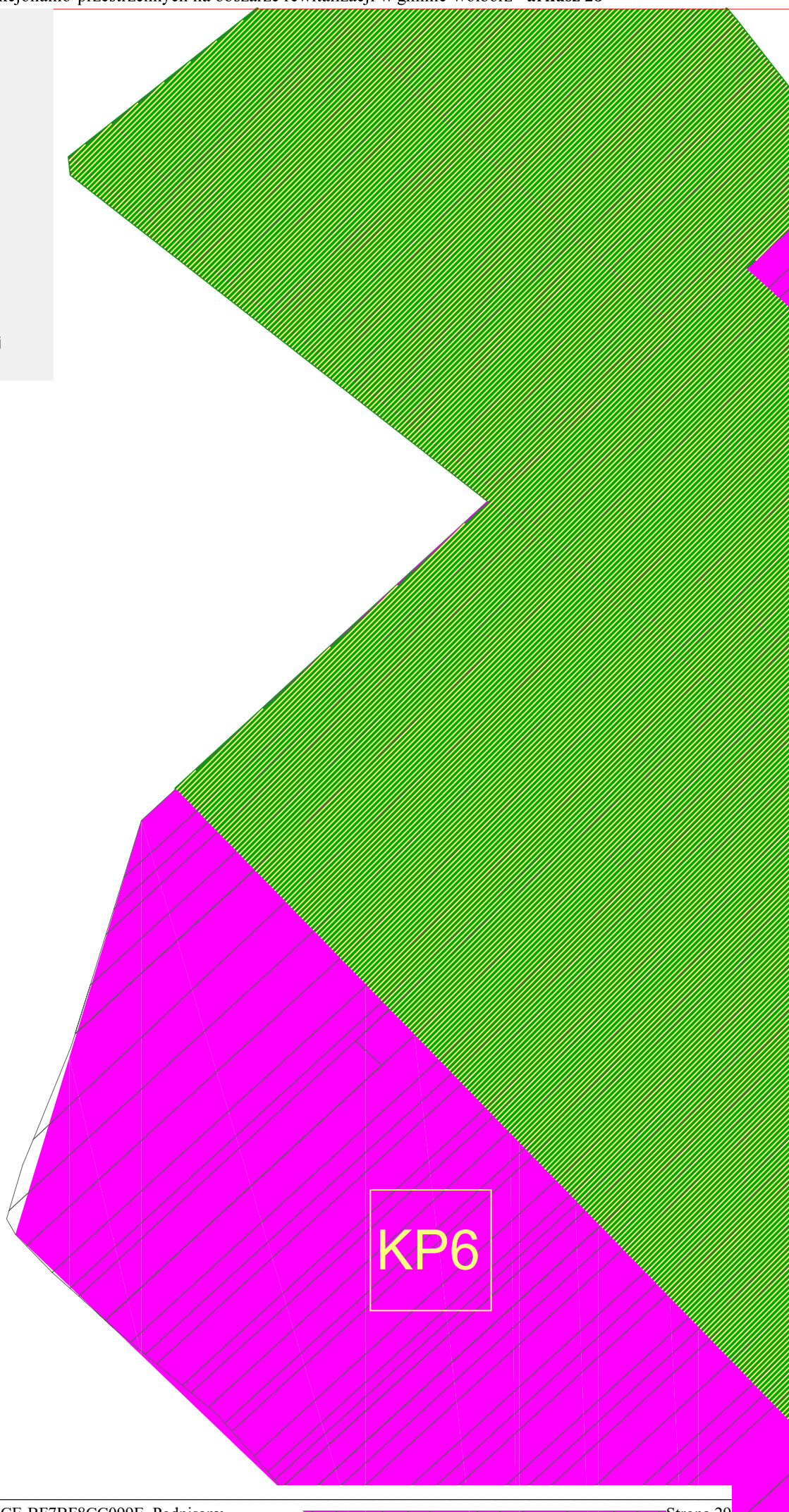

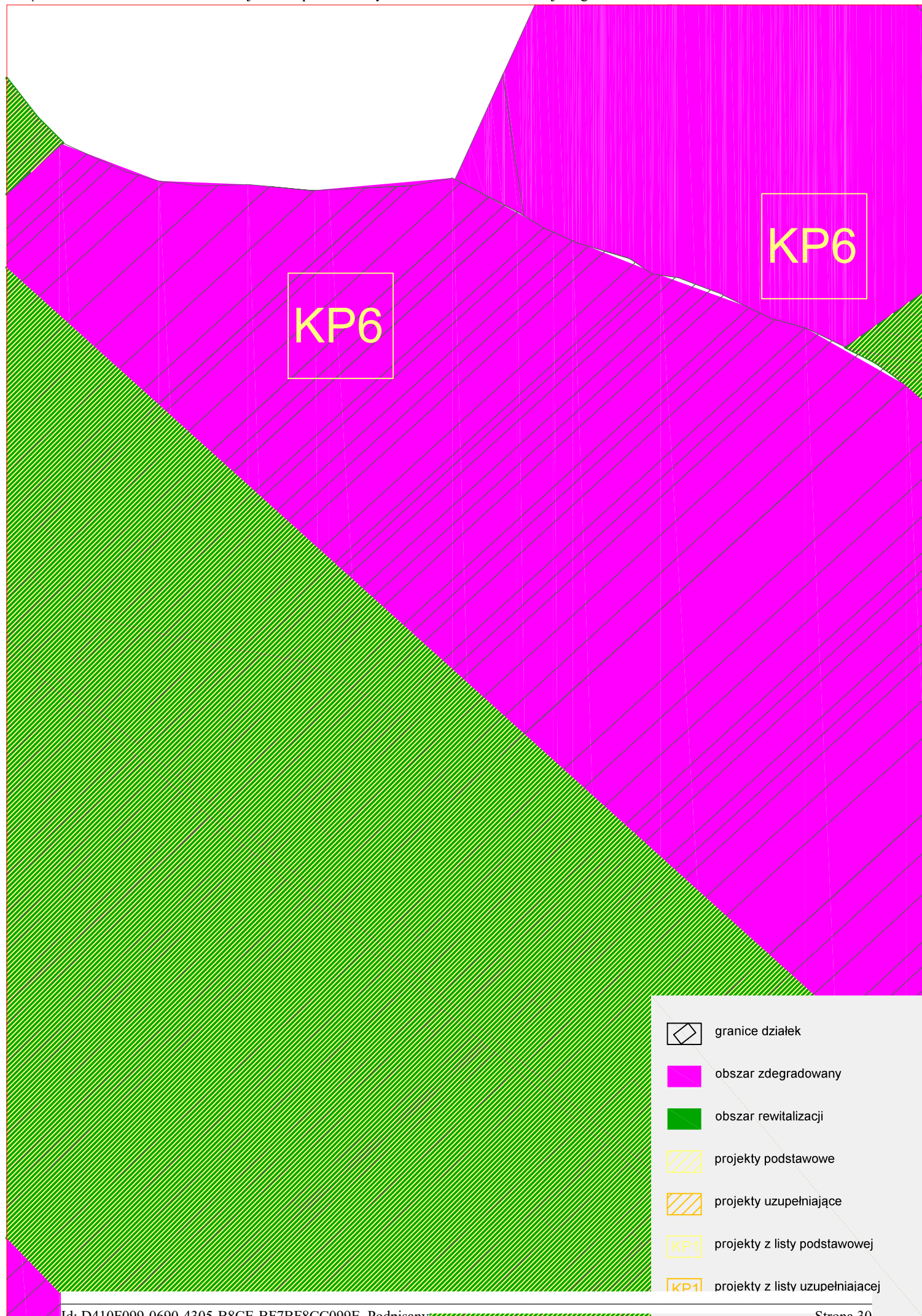
projekty z listy uzupełniajacei

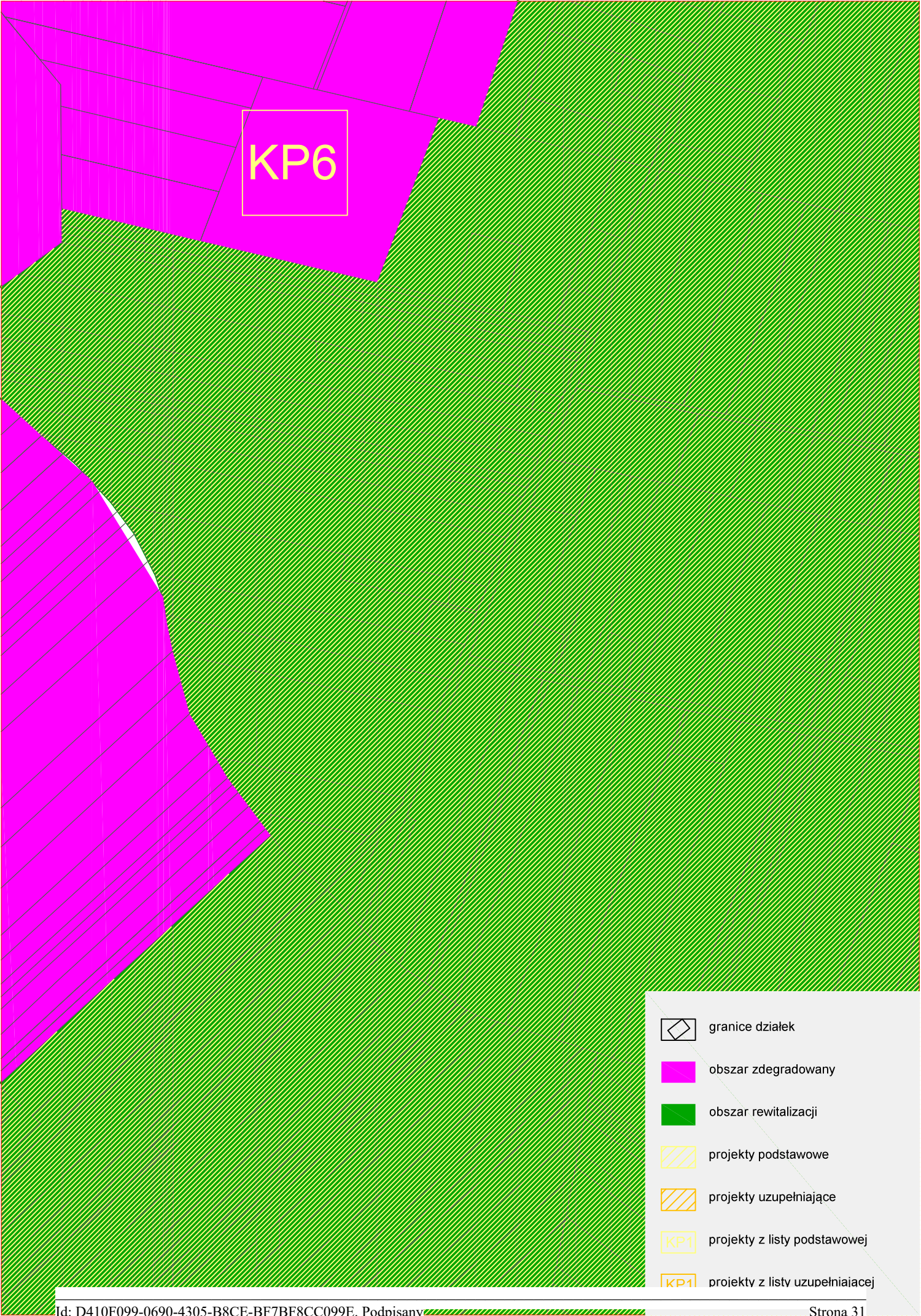

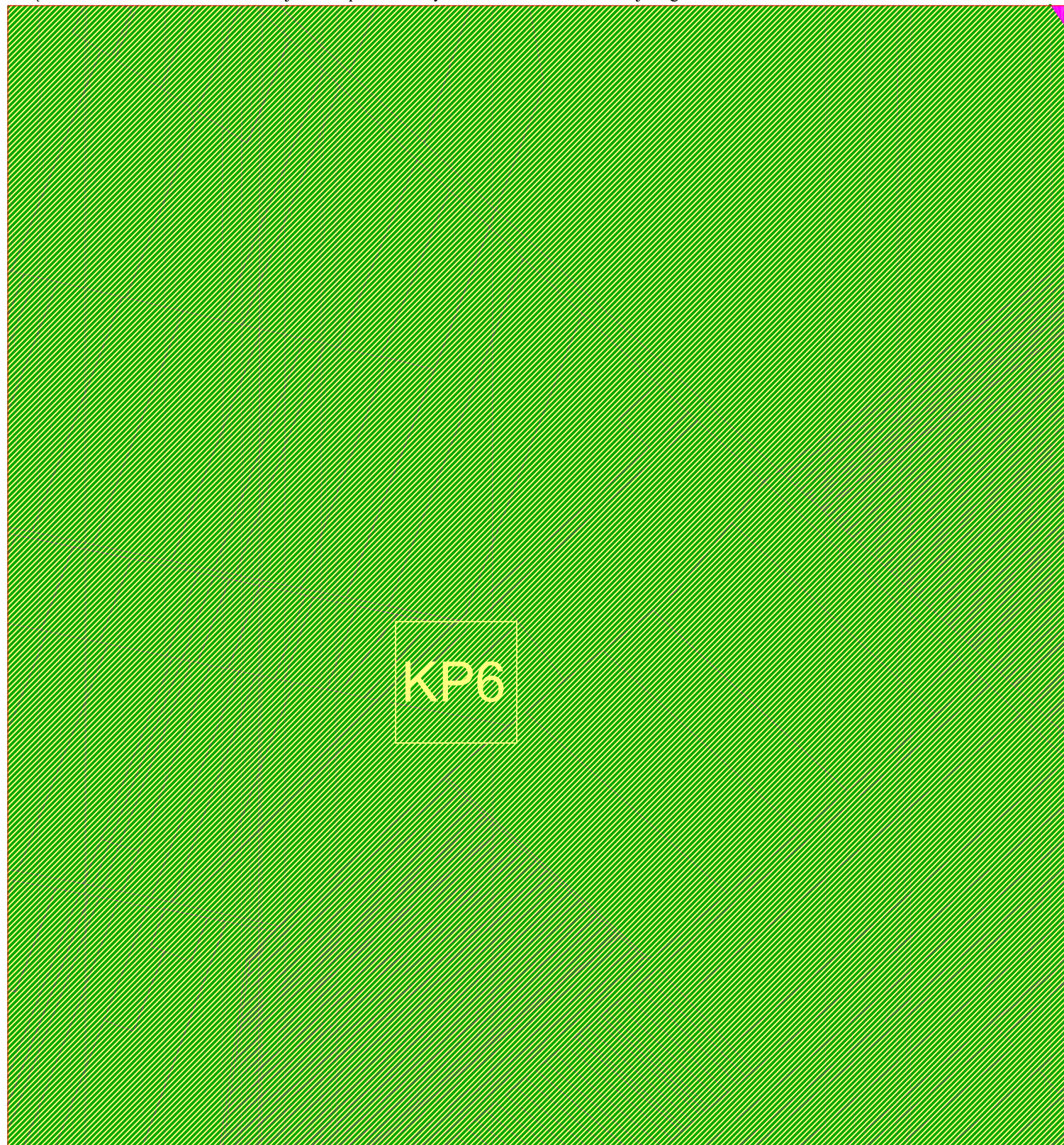

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

KP6

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

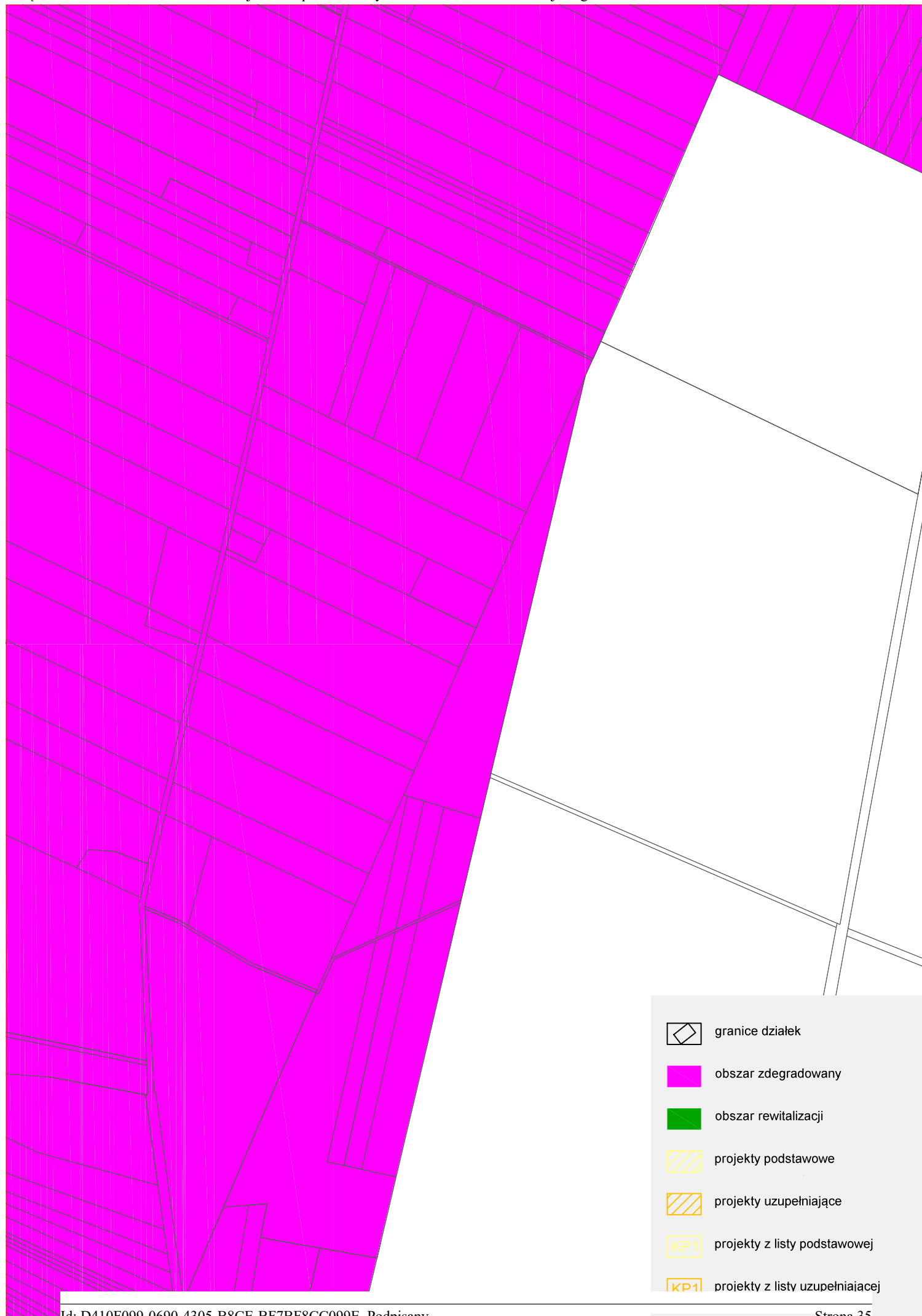
projekty z listy podstawowej

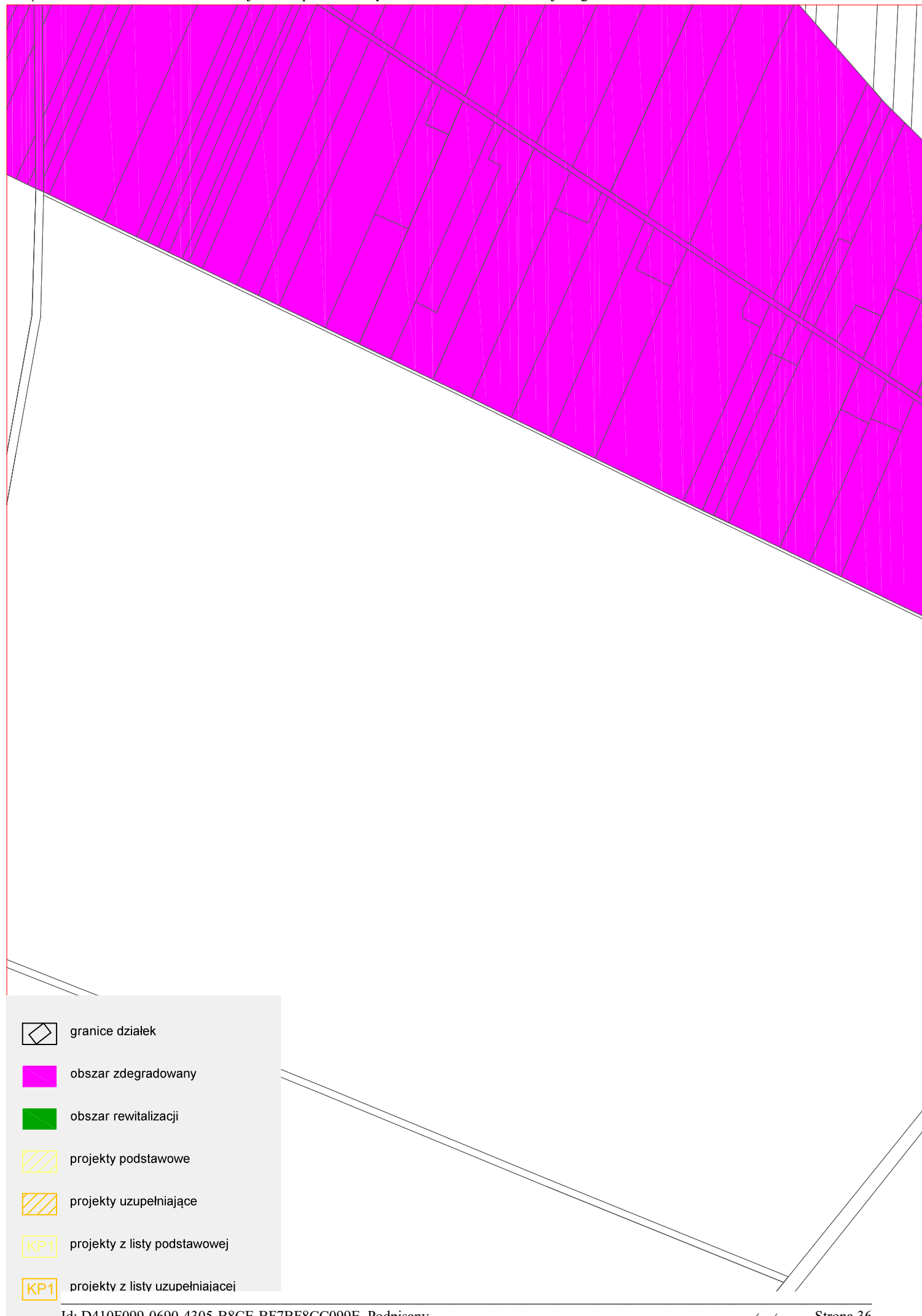

projekty z listy uzupełniającej

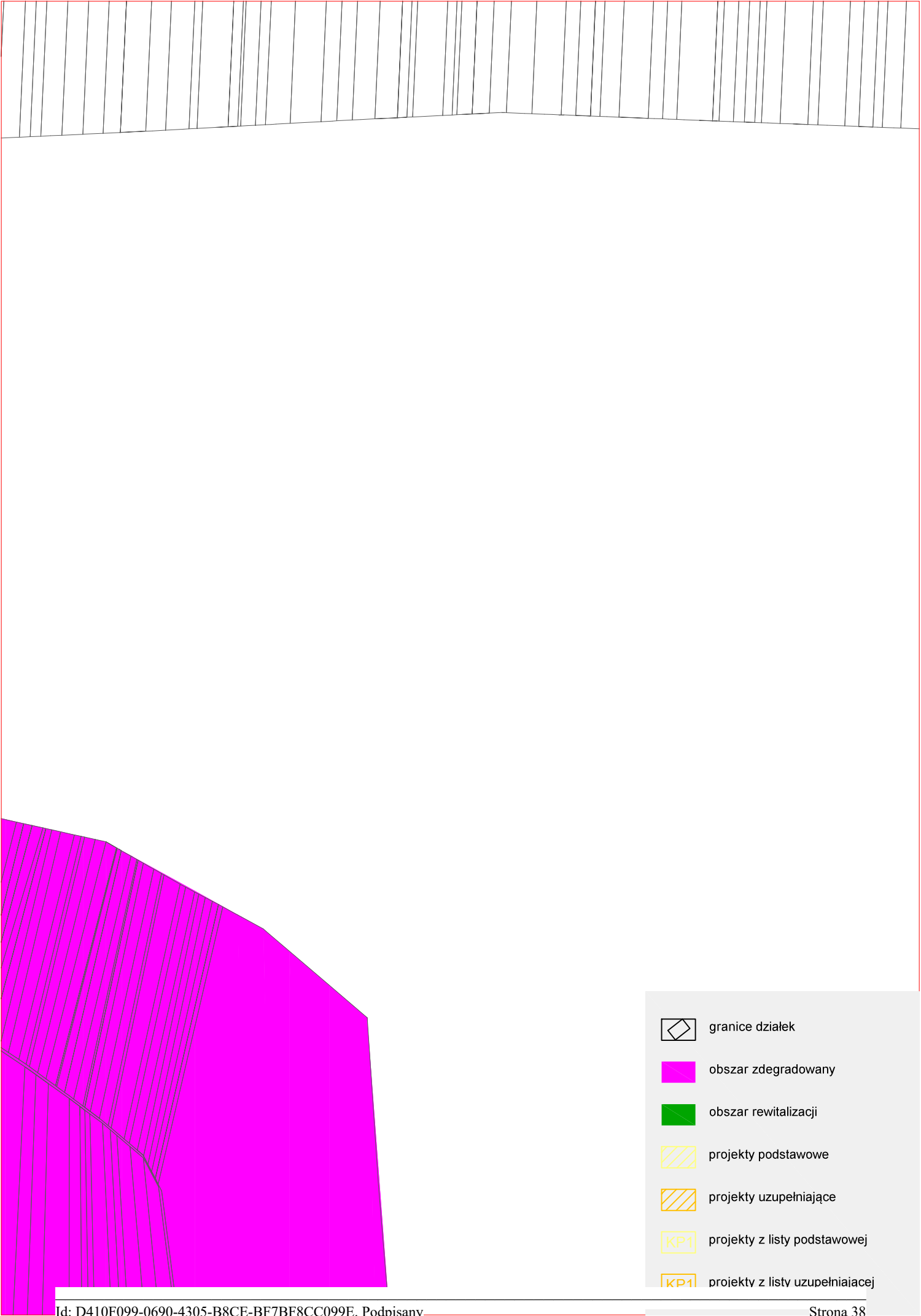

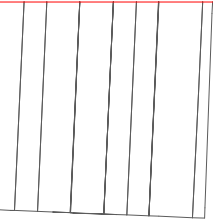

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

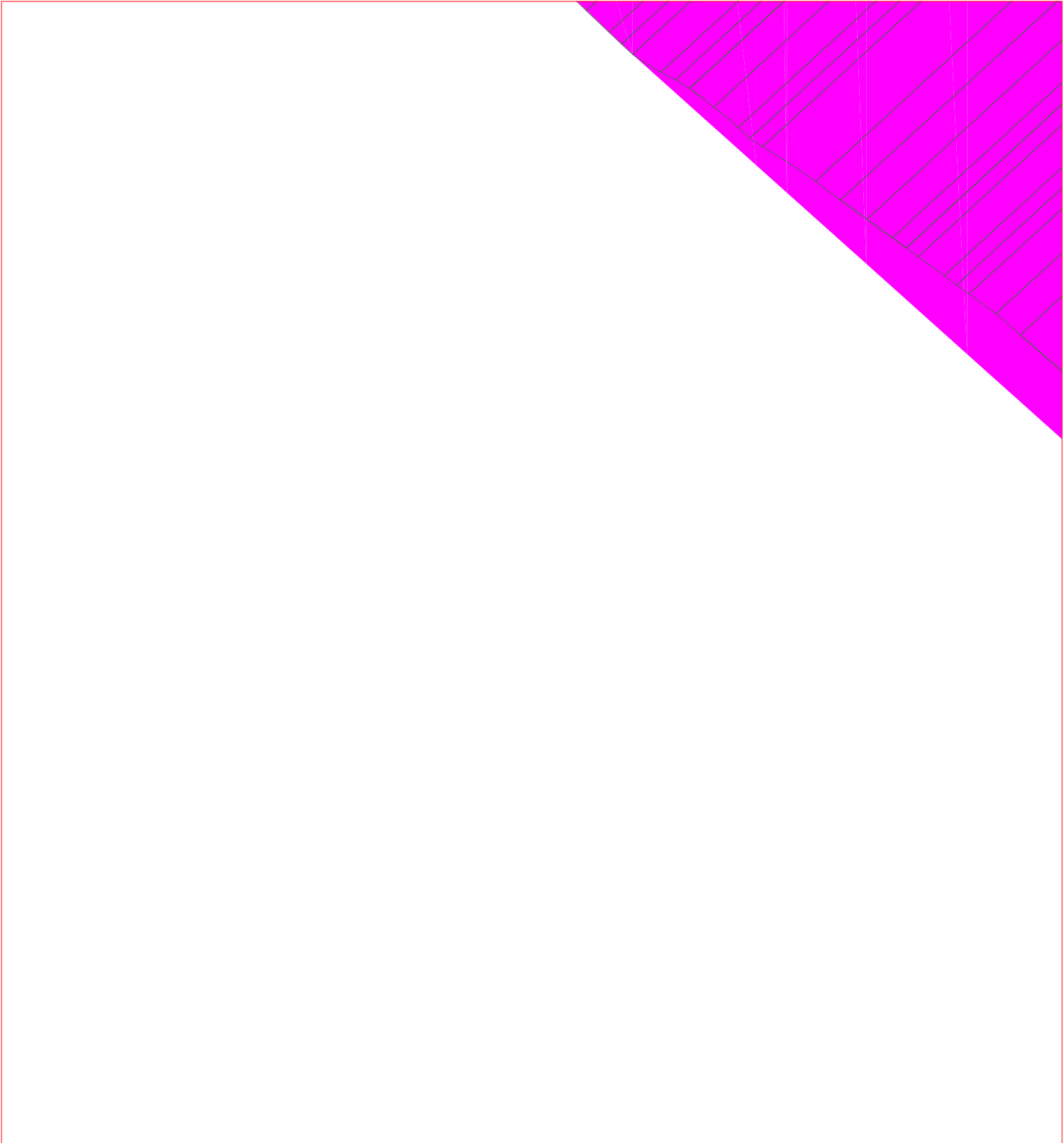
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

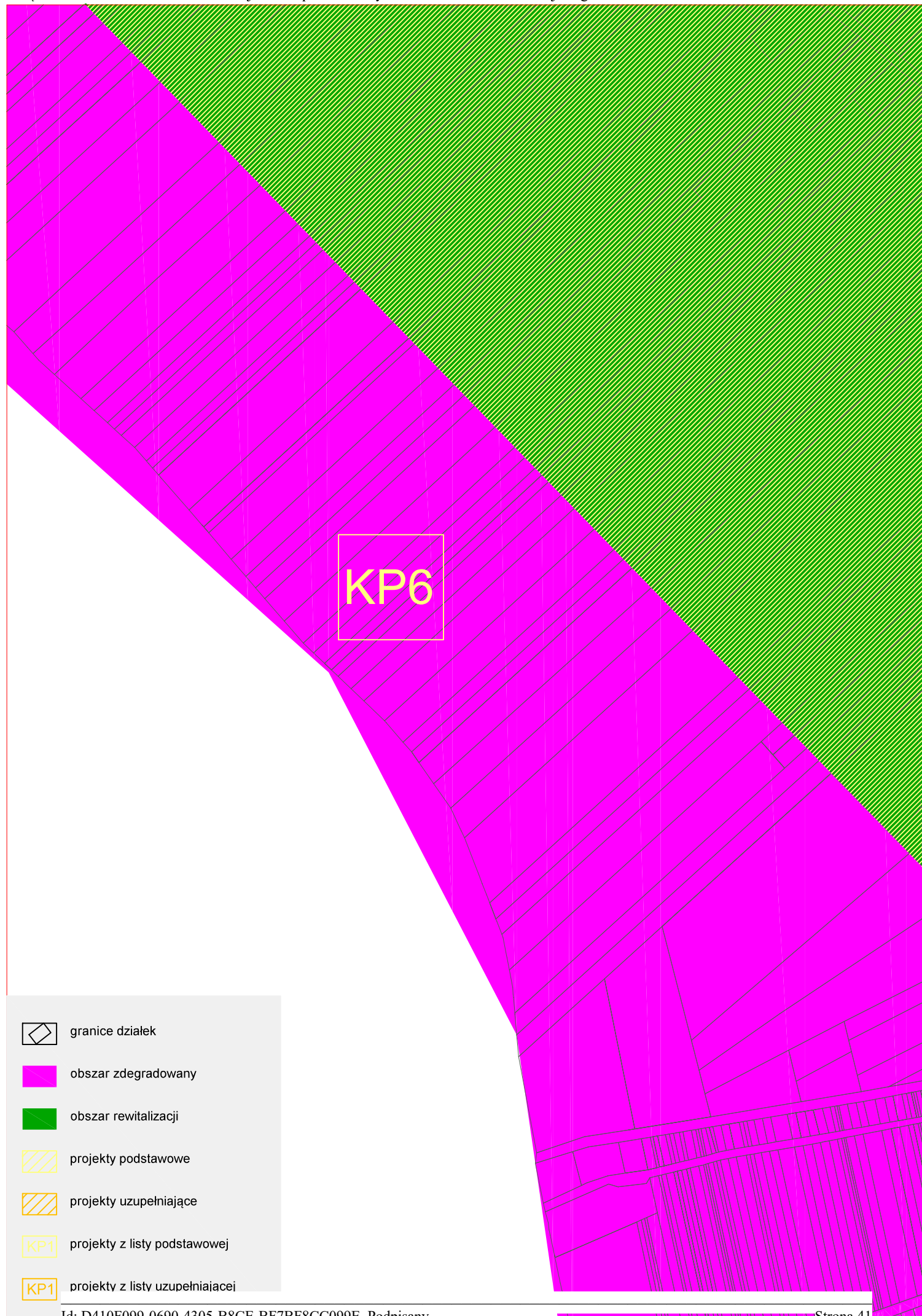
projekty uzupełniające

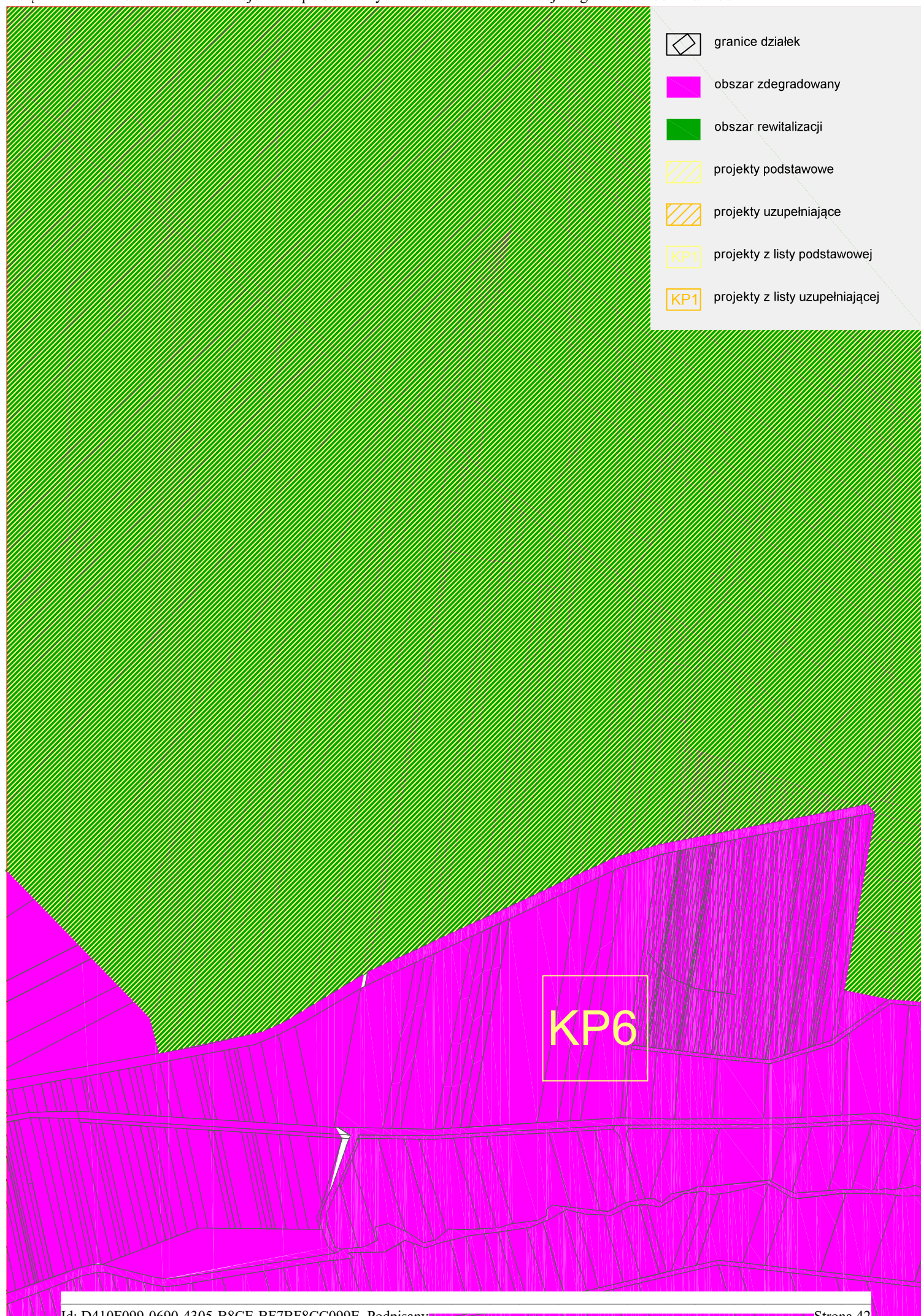

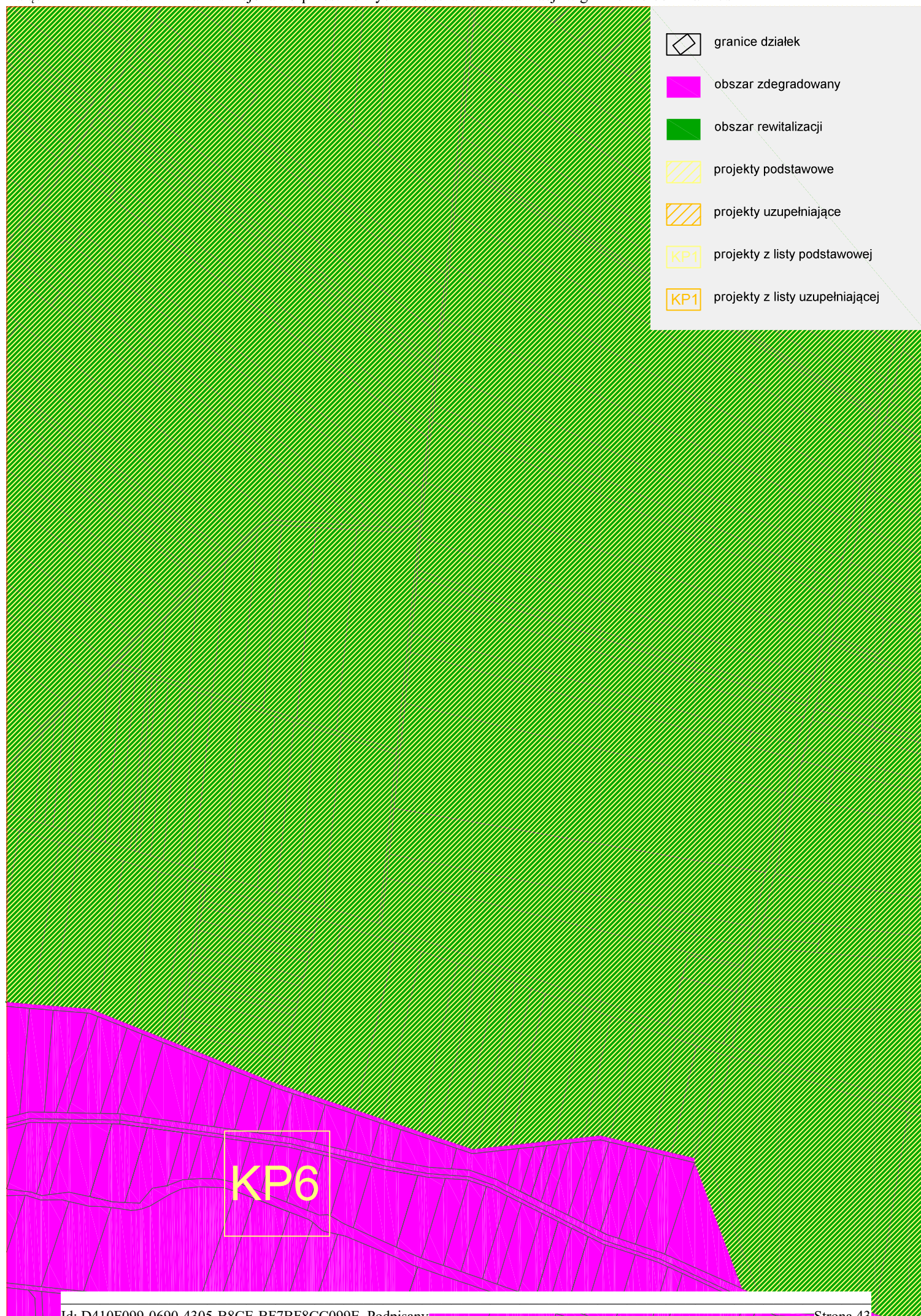
projekty z listy podstawowej

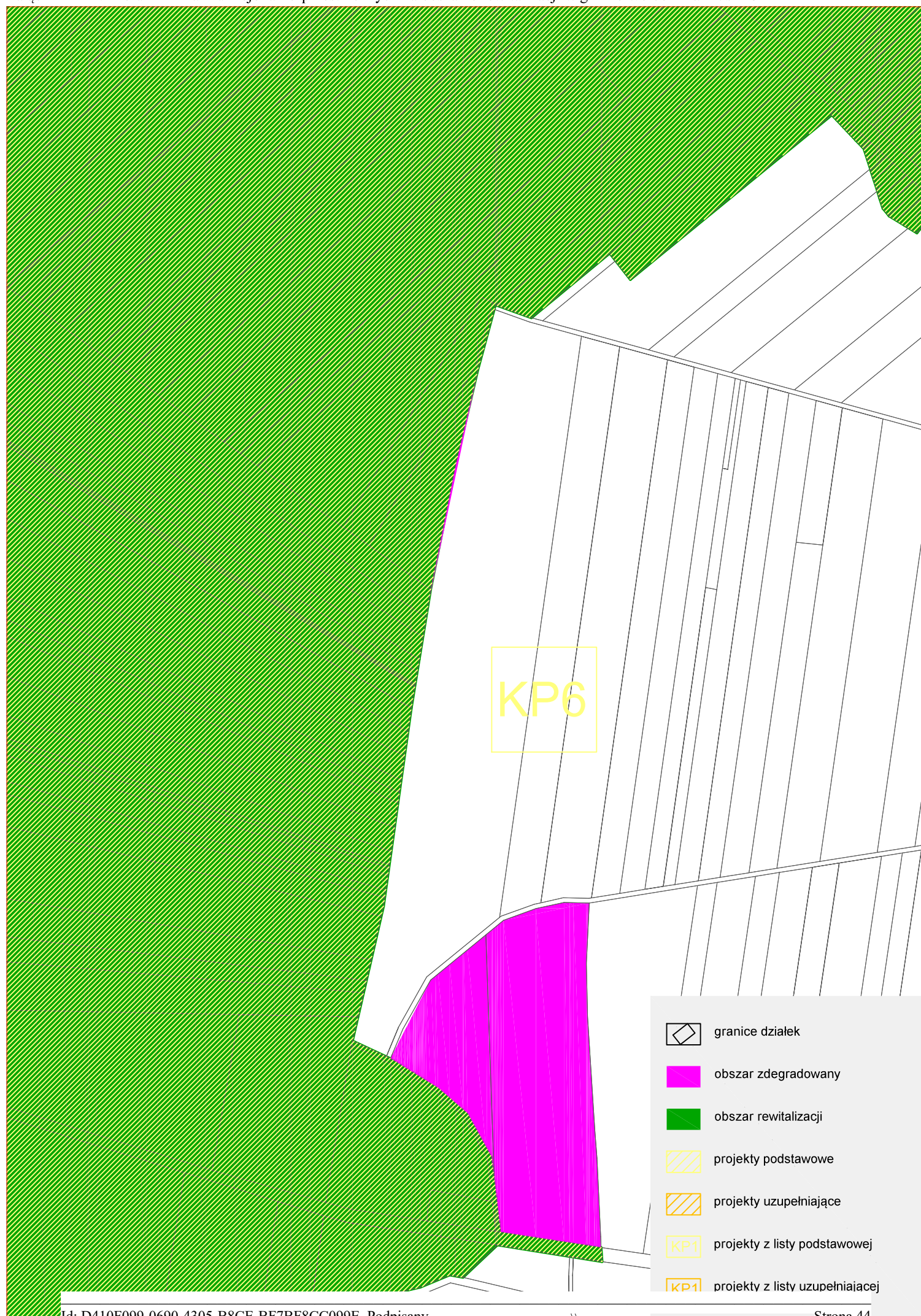

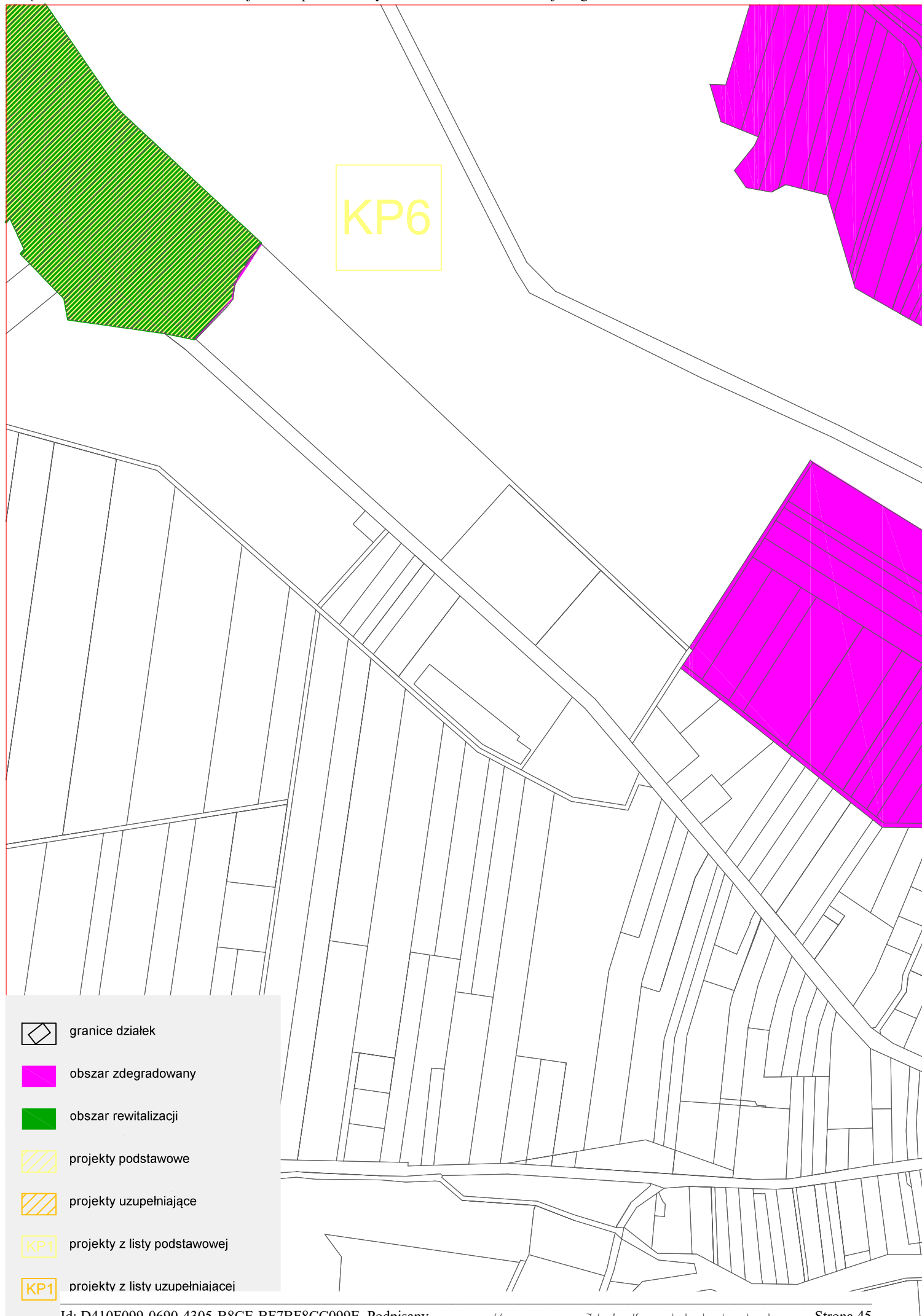
projekty z listy uzupełniającej

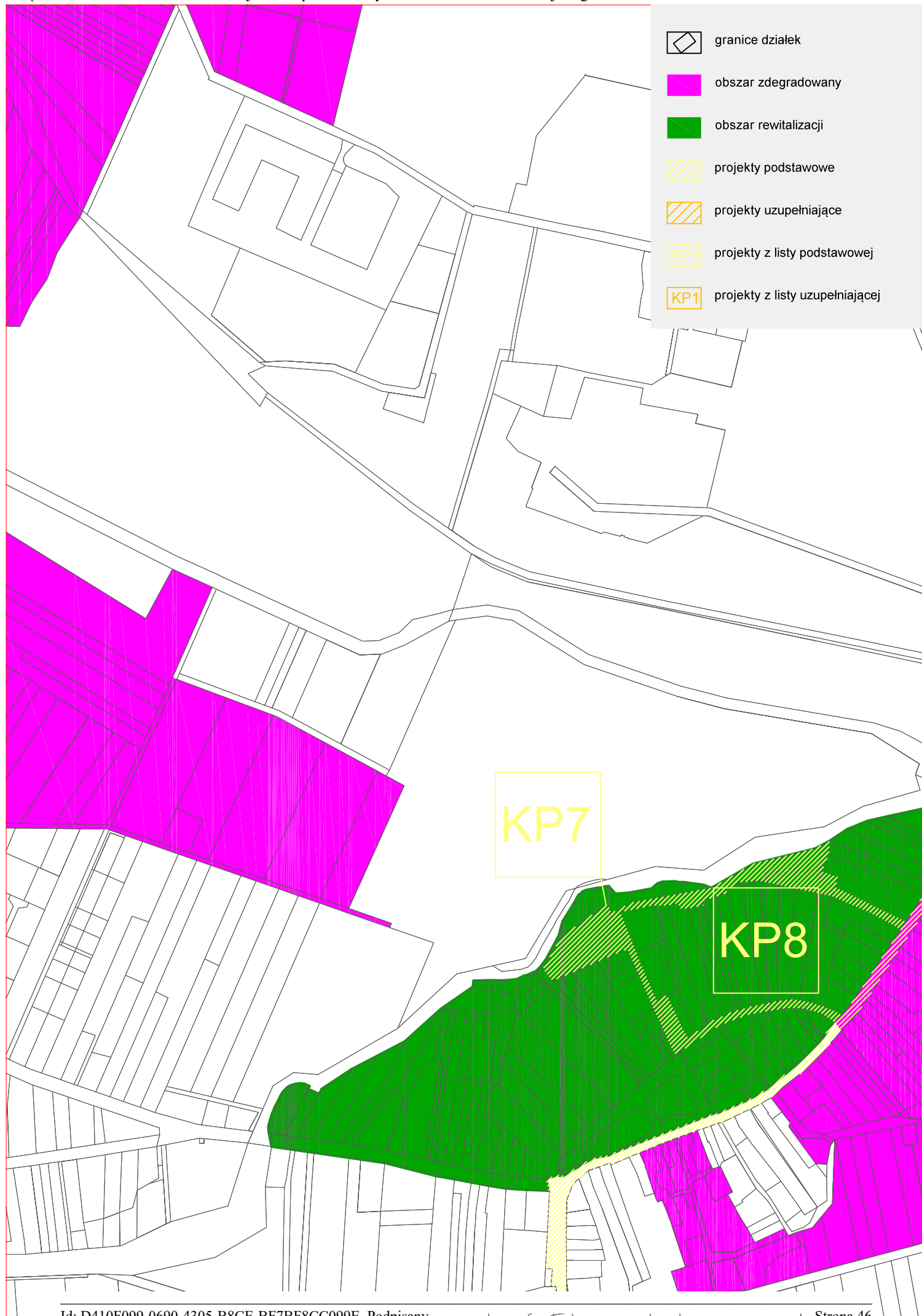

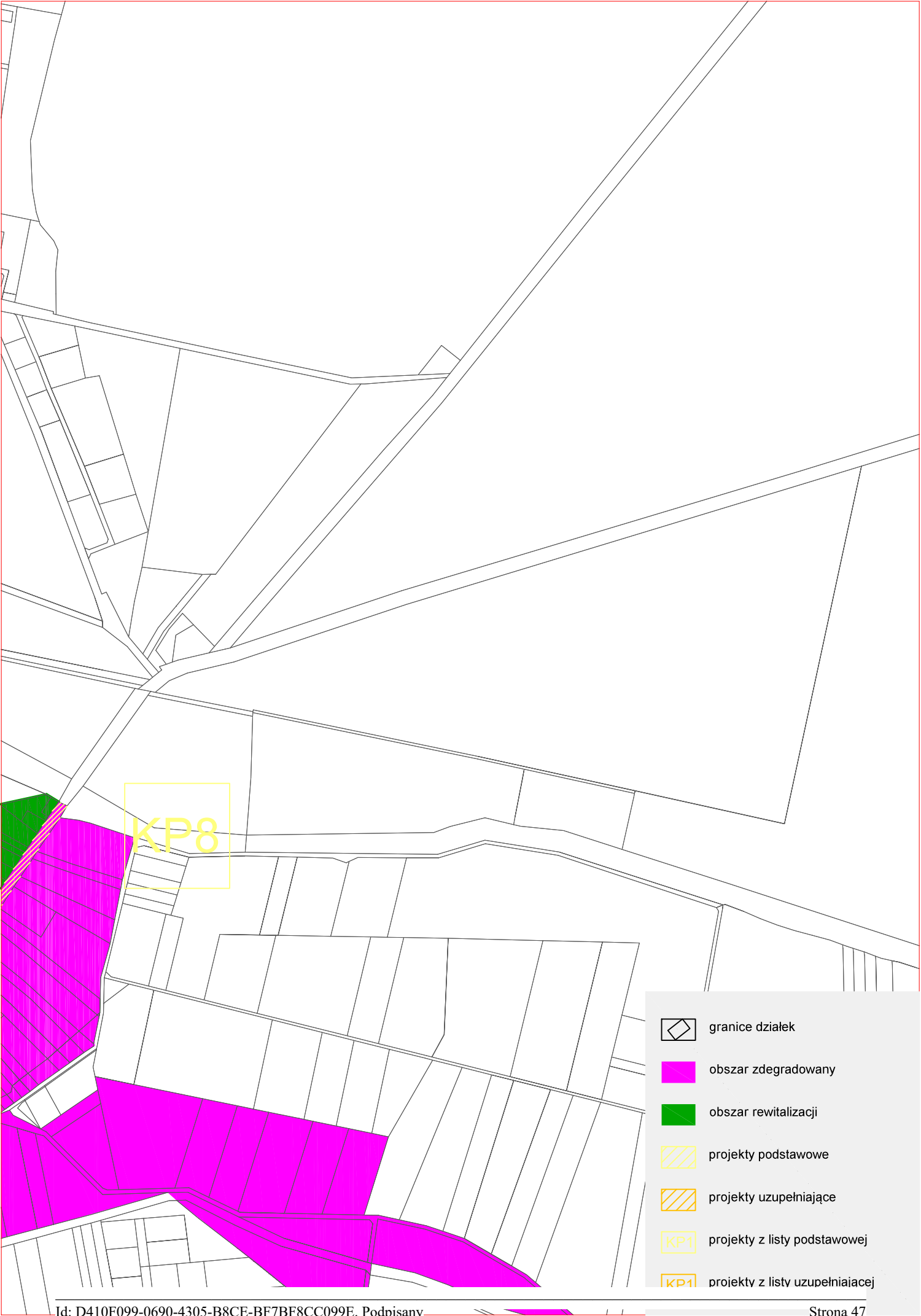

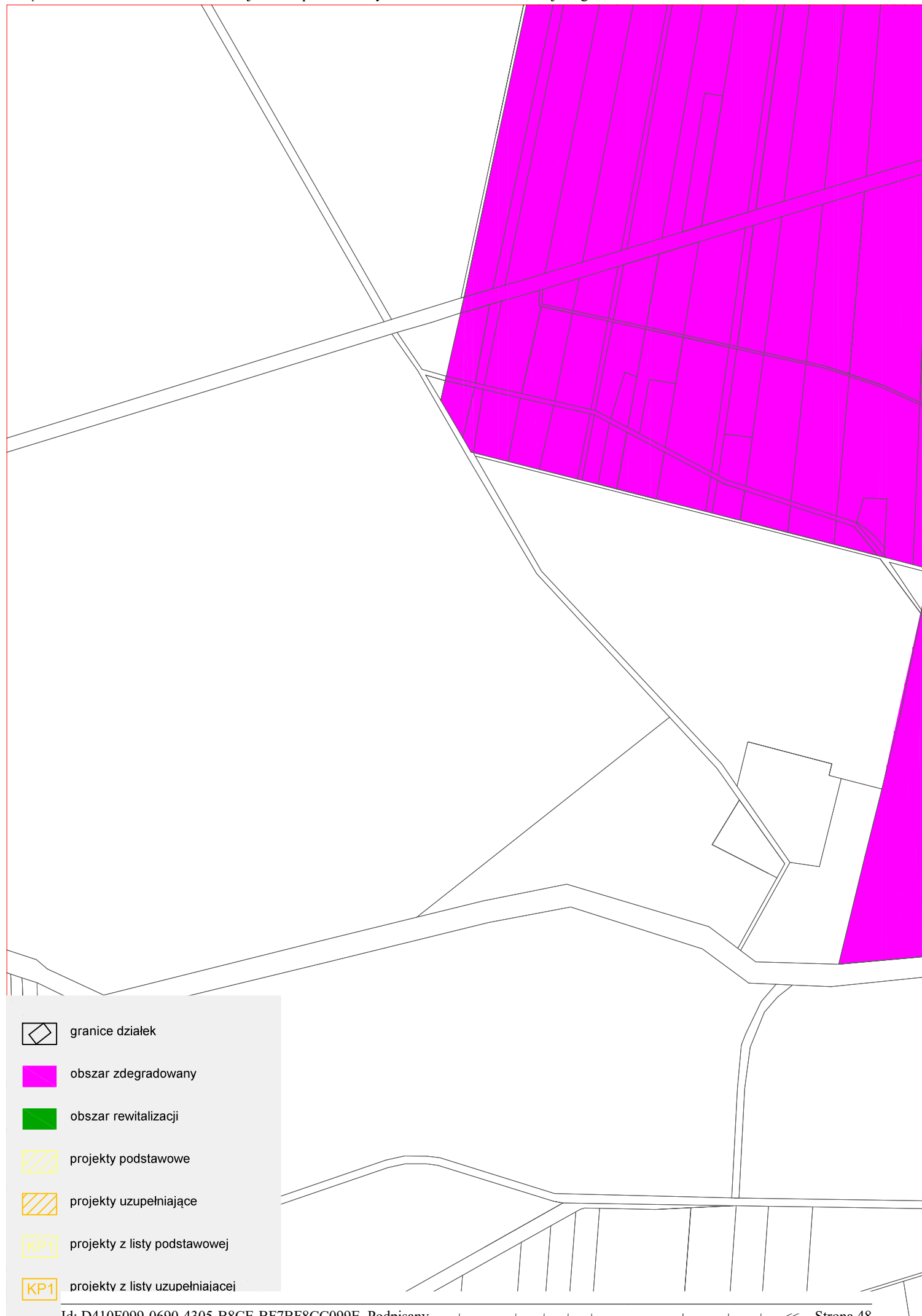

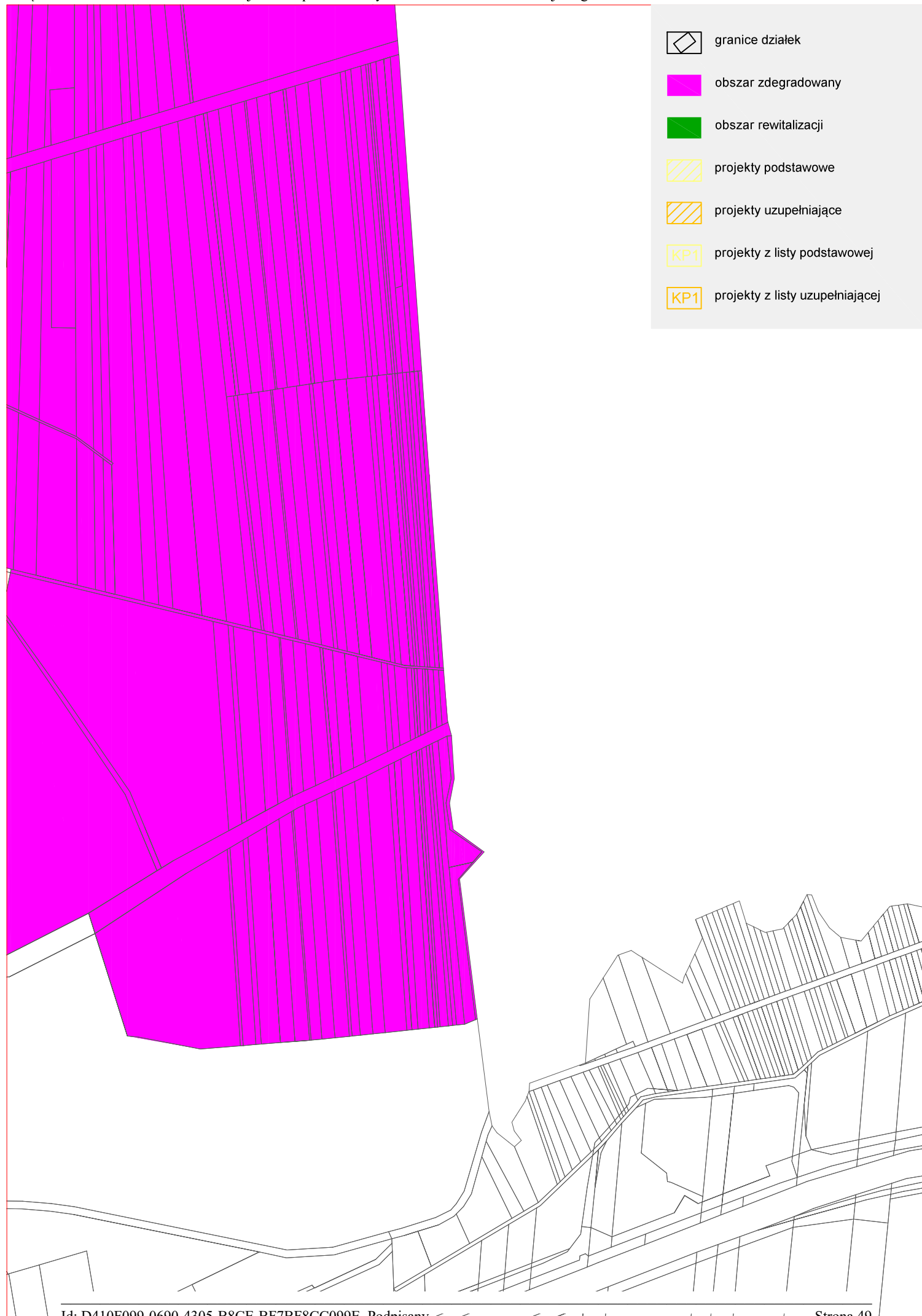

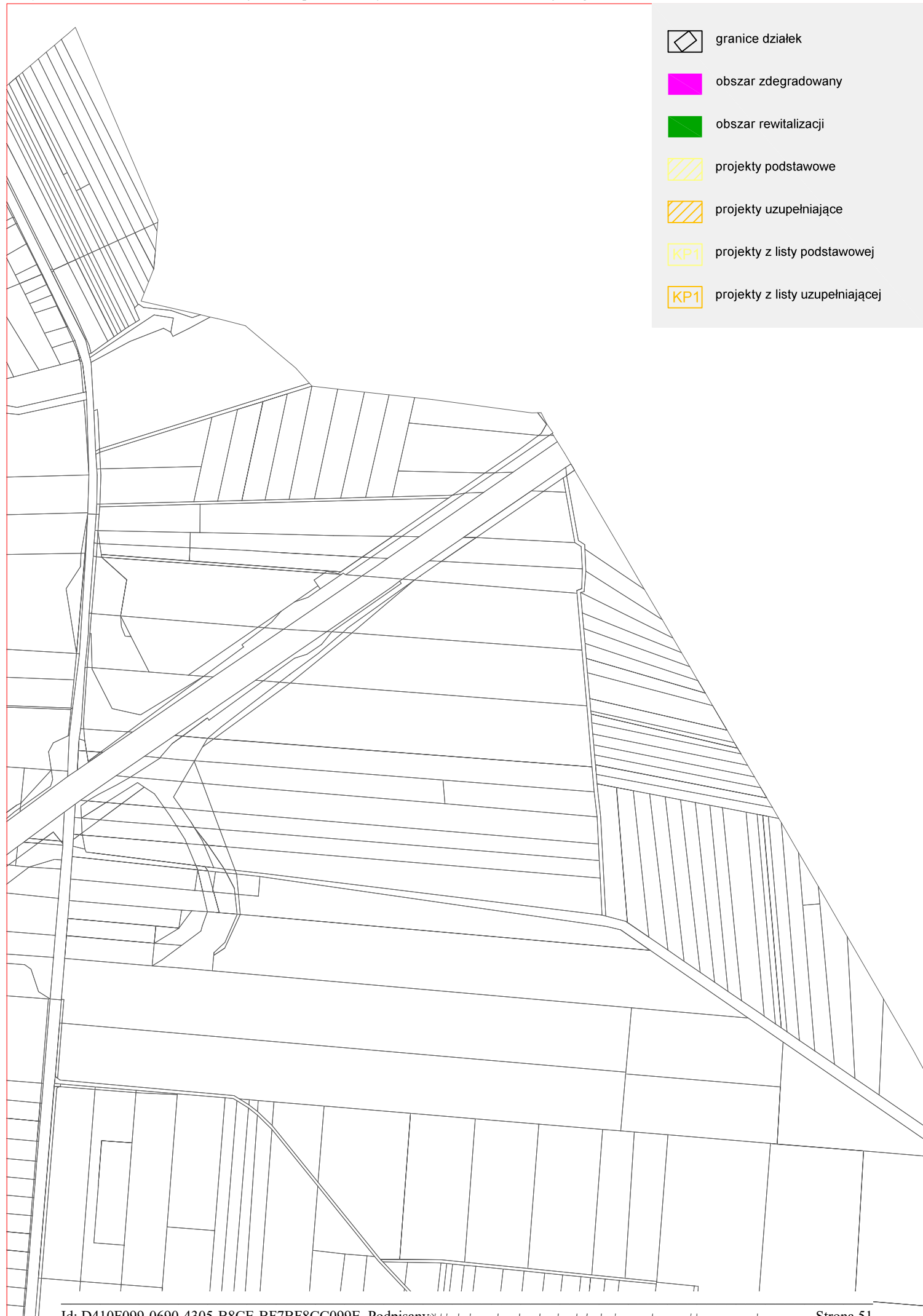

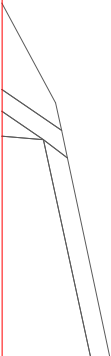

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

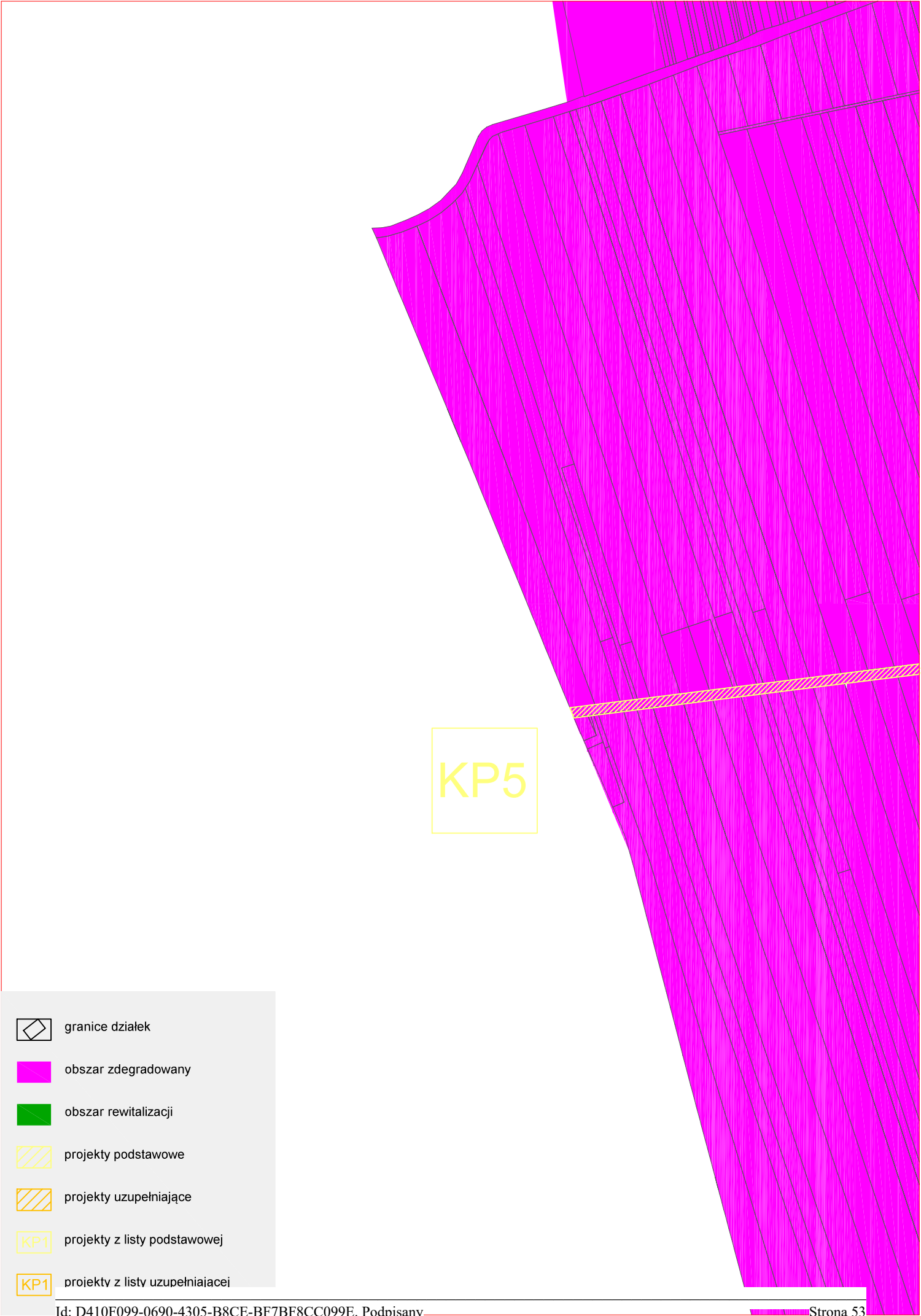
obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

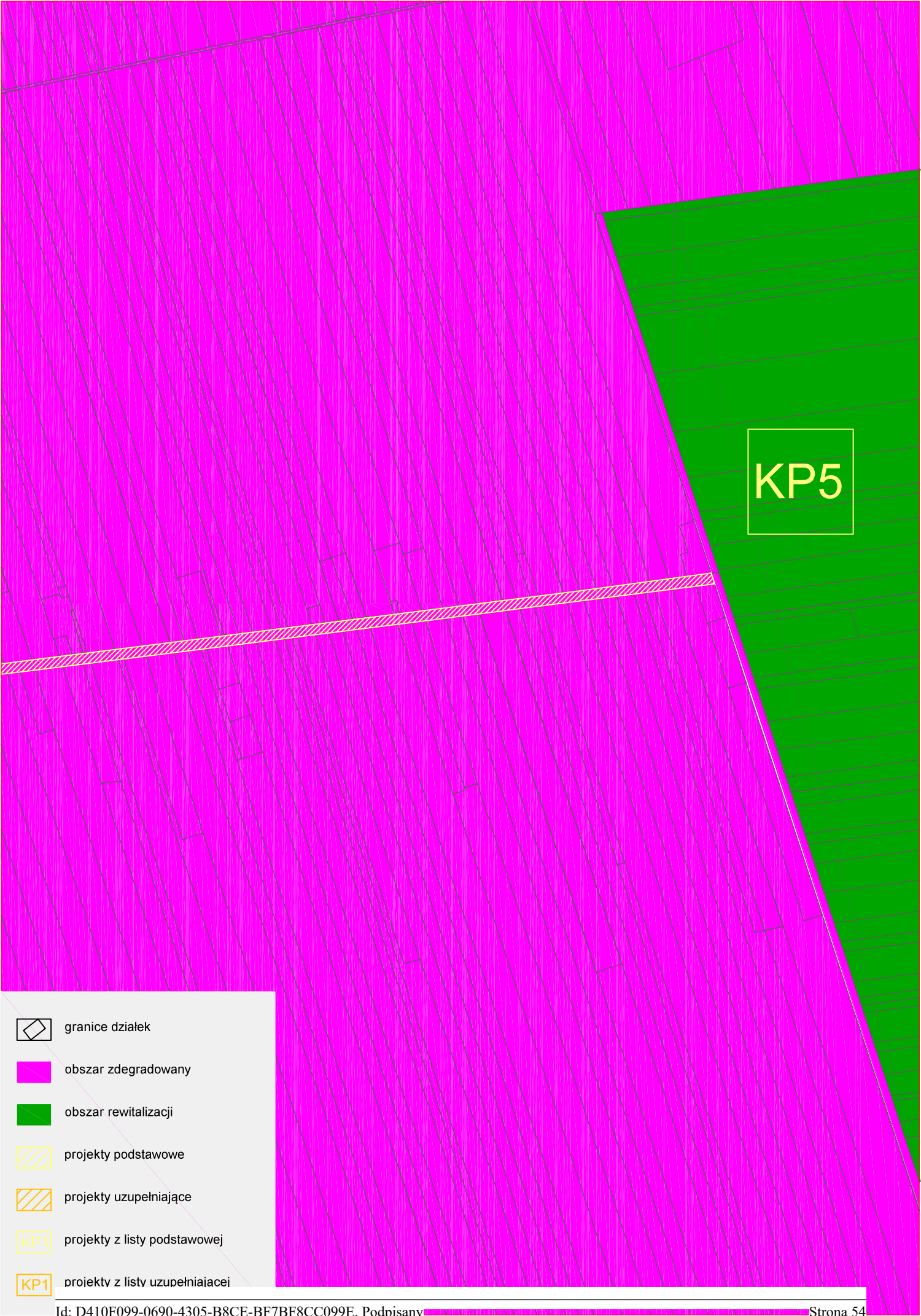
projekty uzupełniające

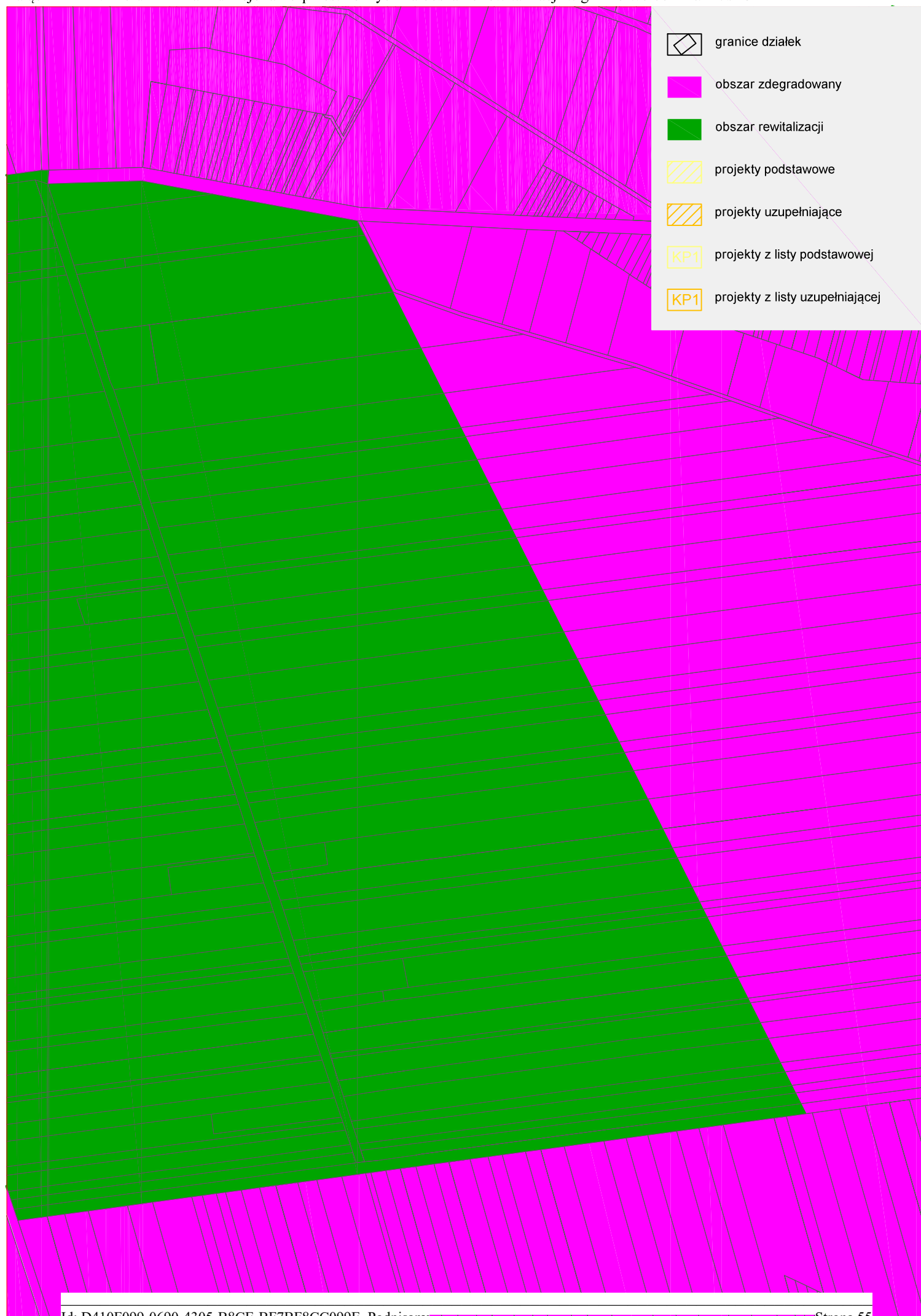

projekty z listy podstawowej

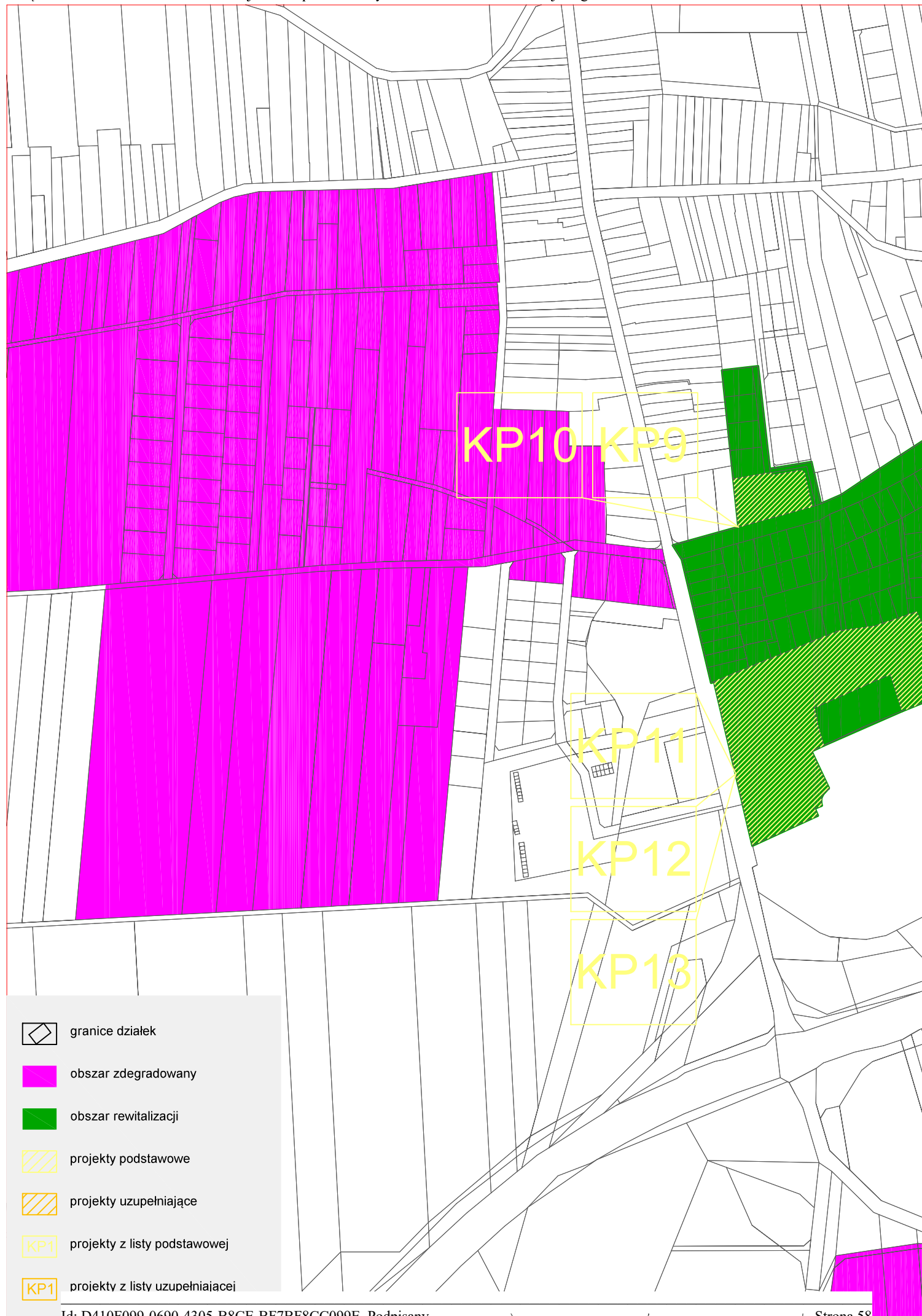
projekty z listy uzupełniajacei

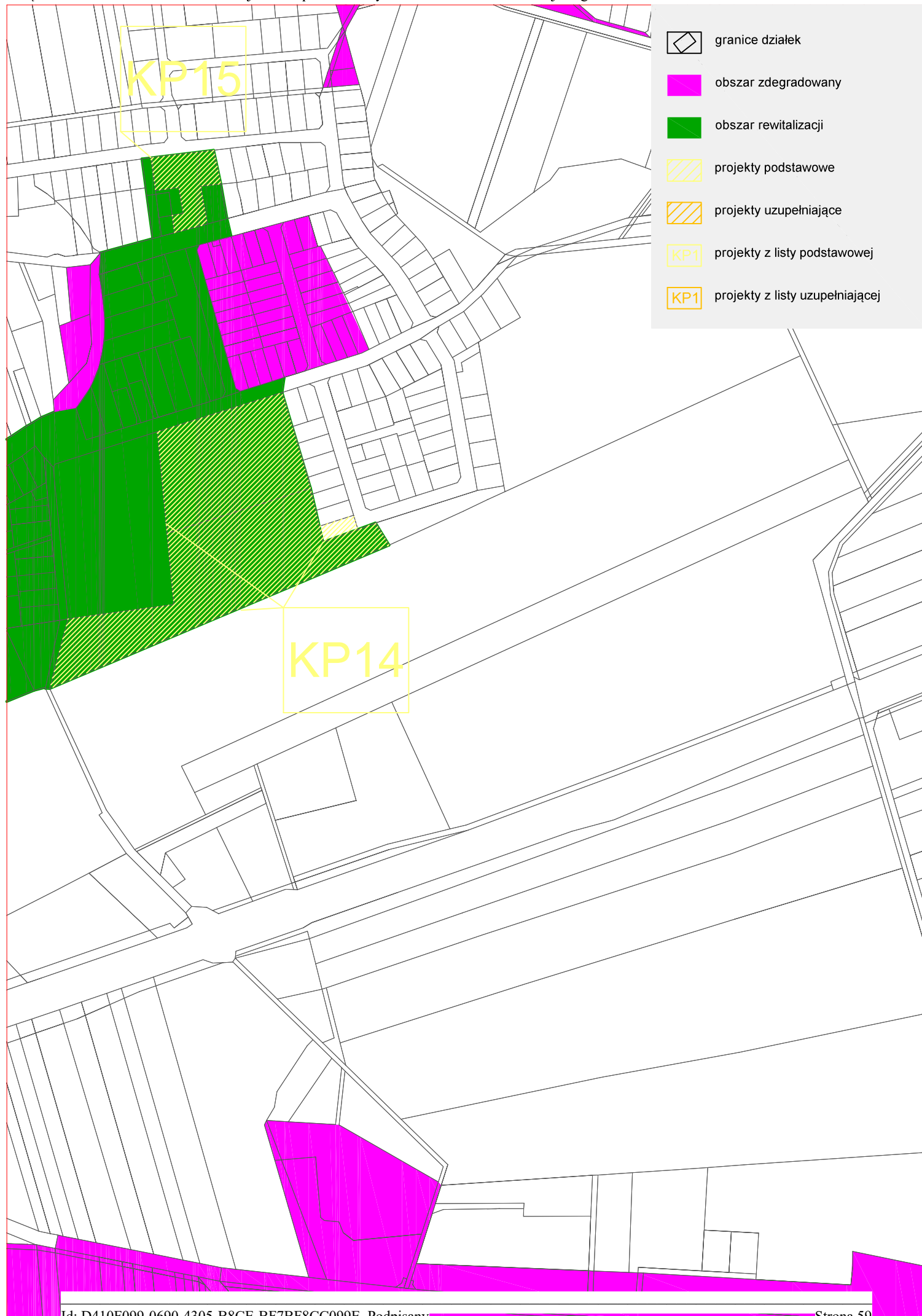

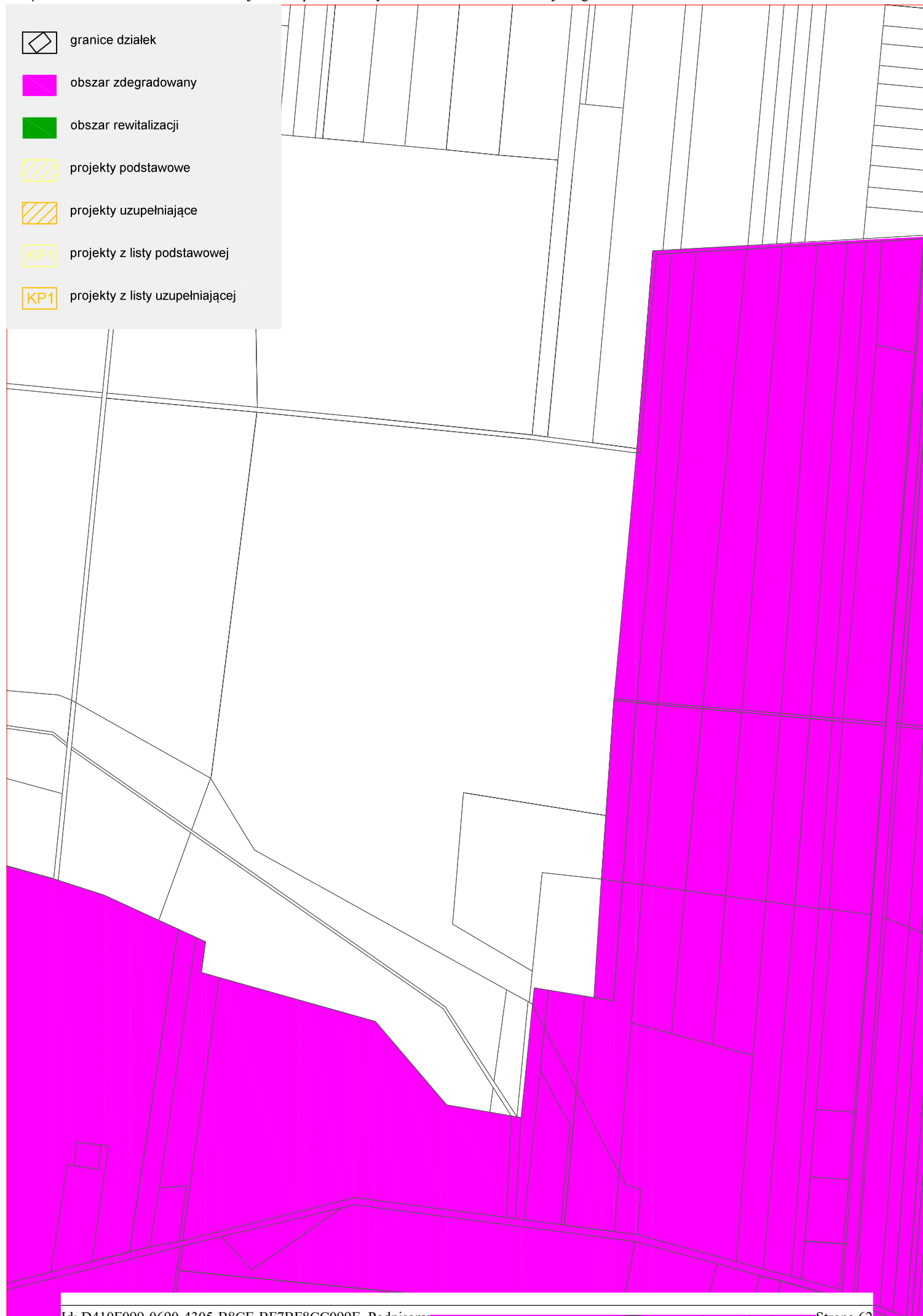

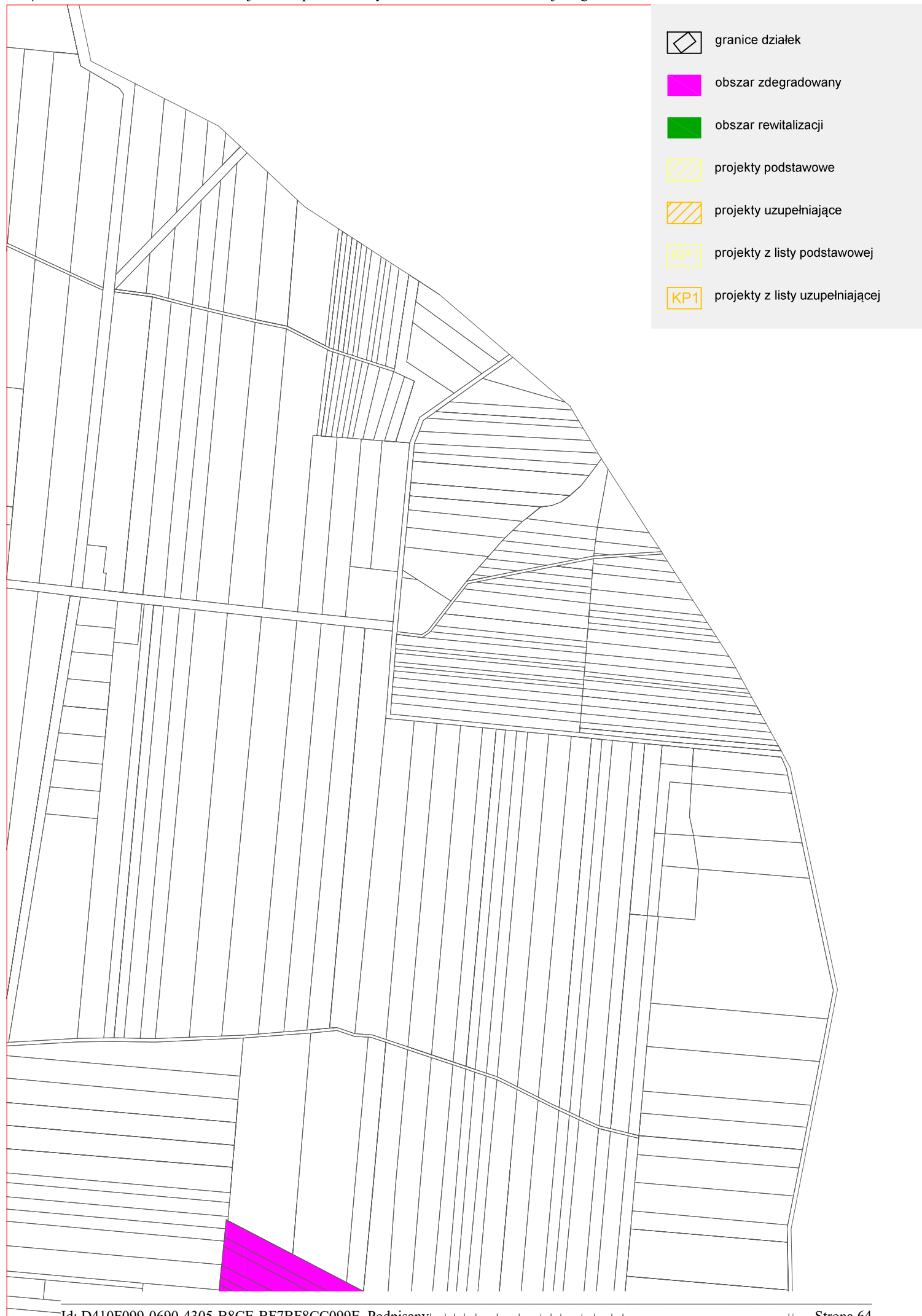
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

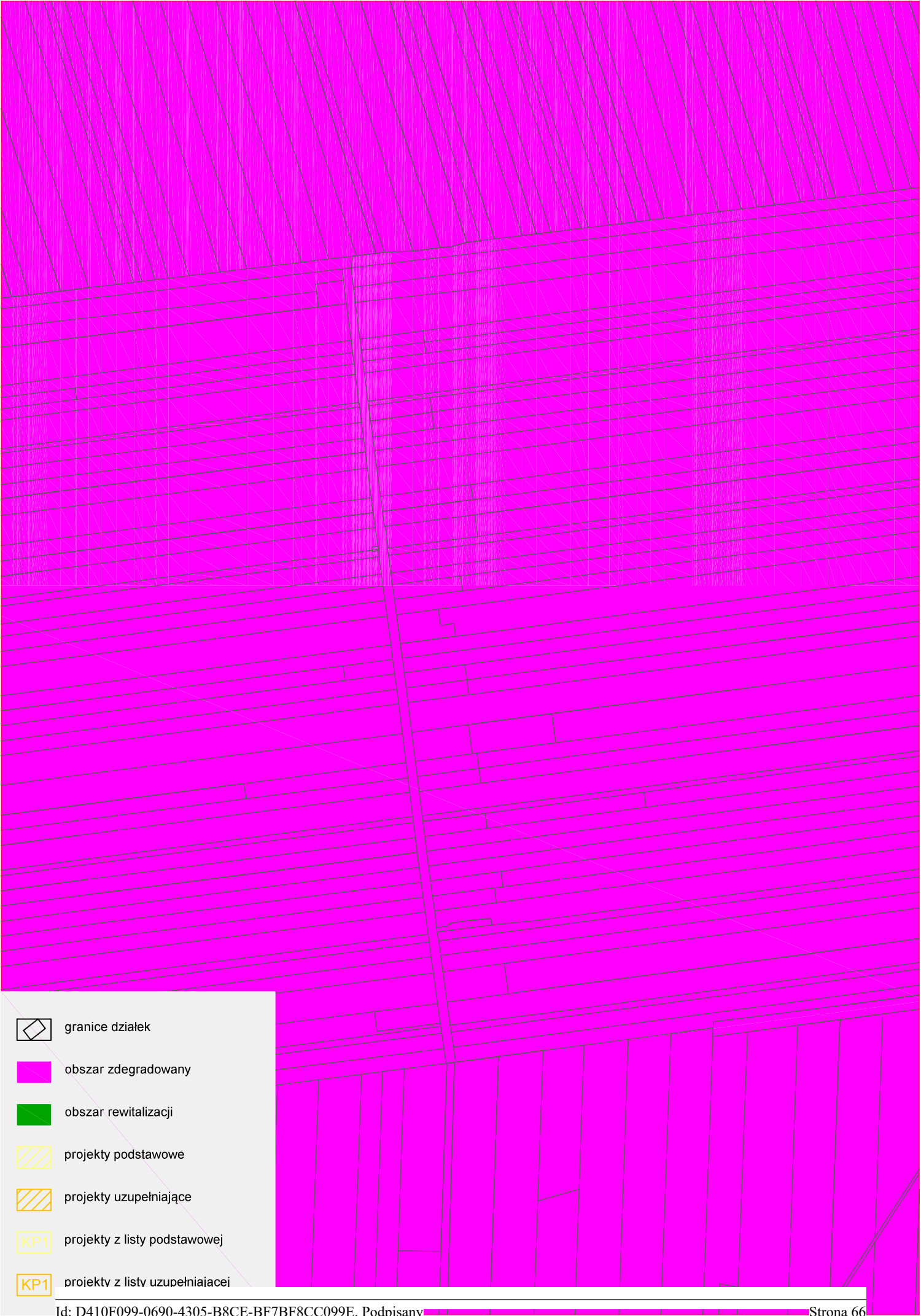

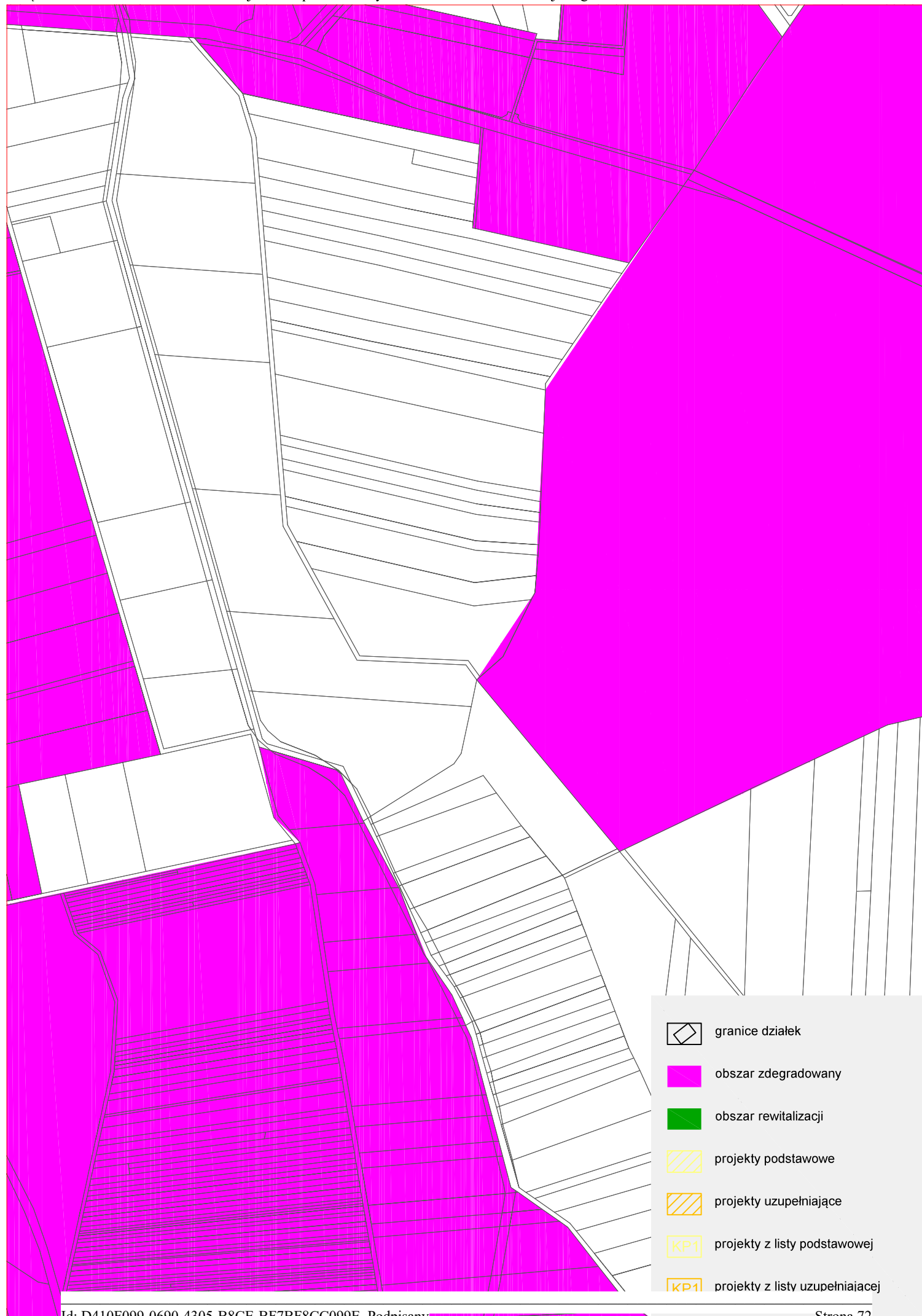

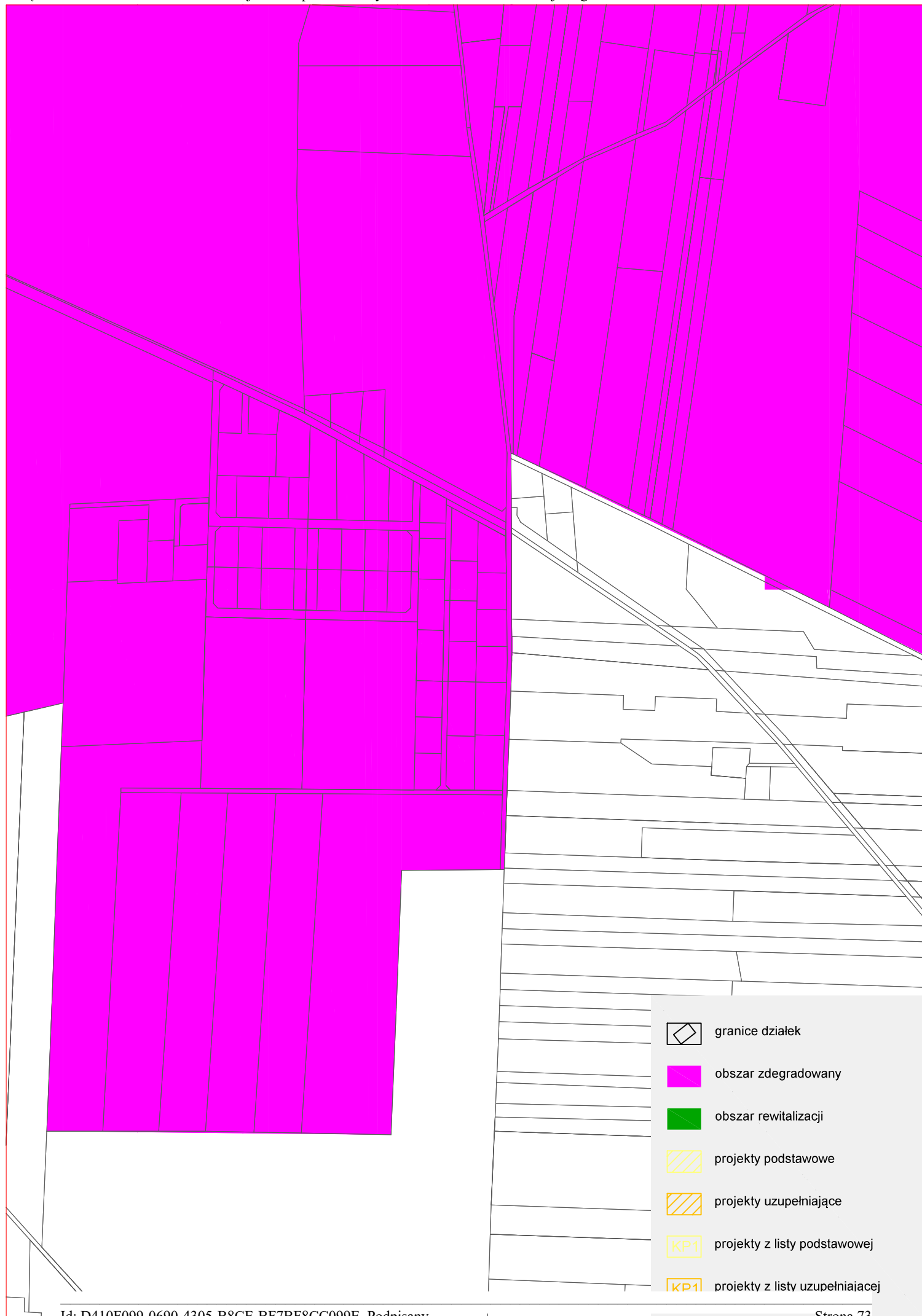

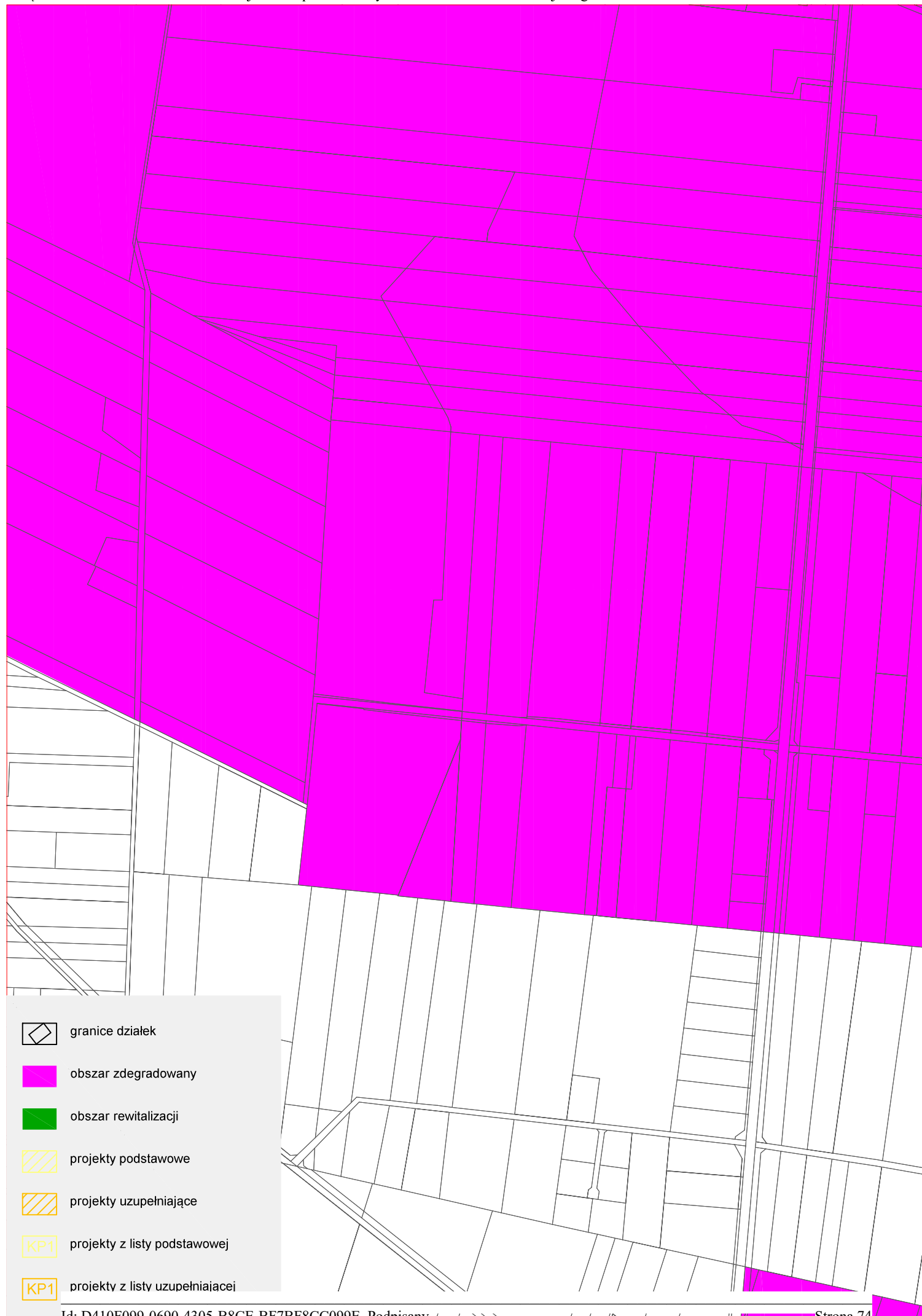

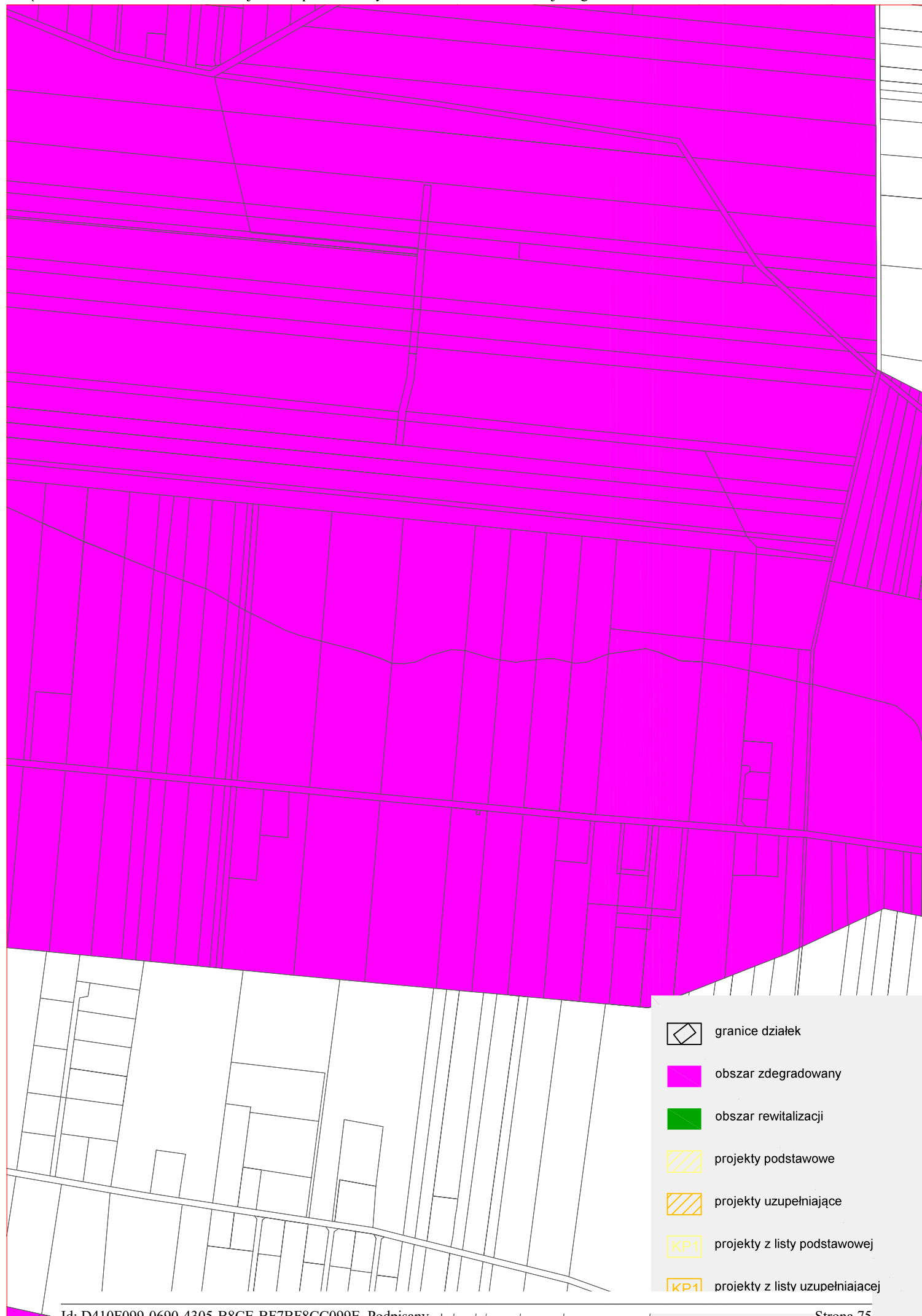

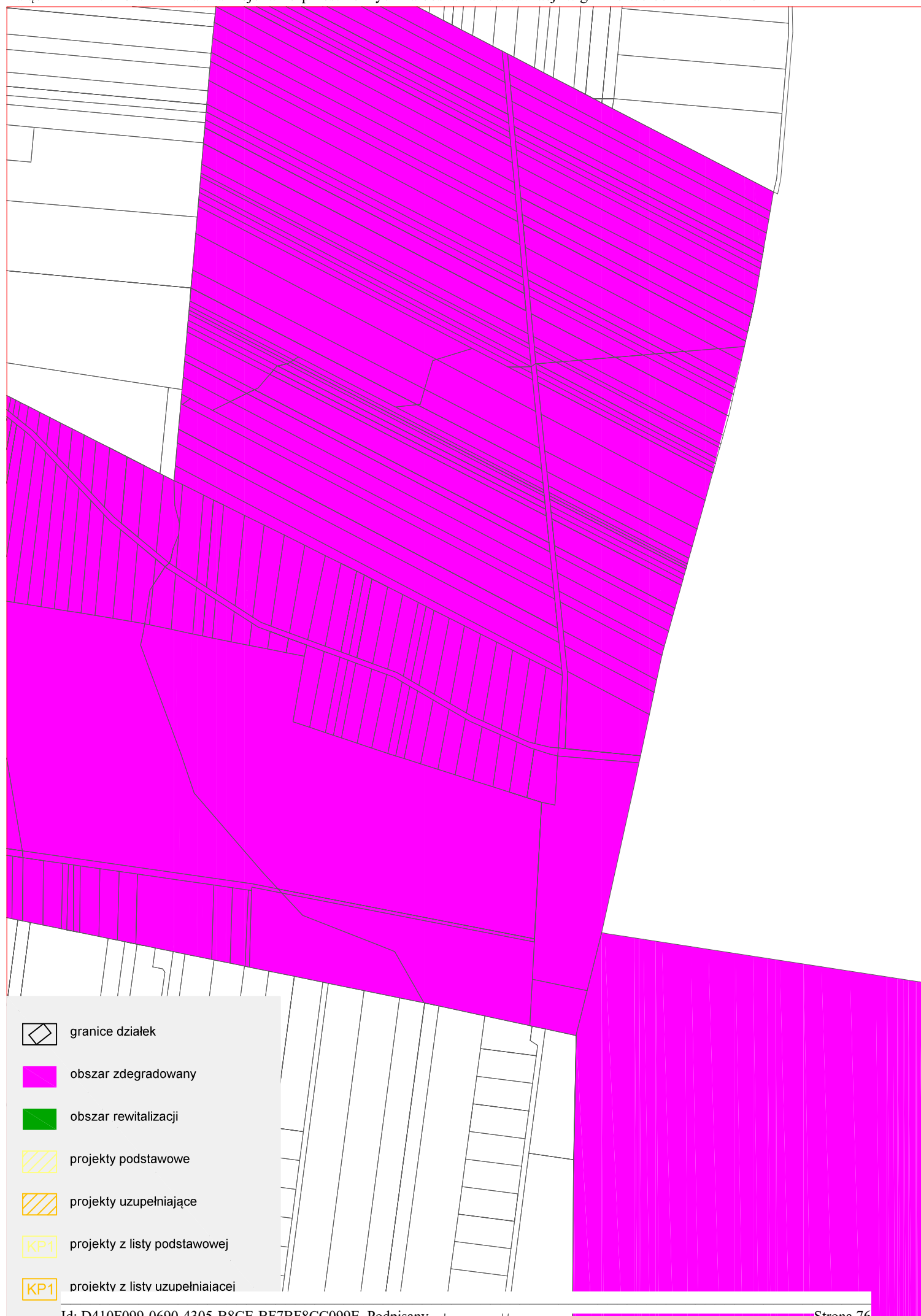

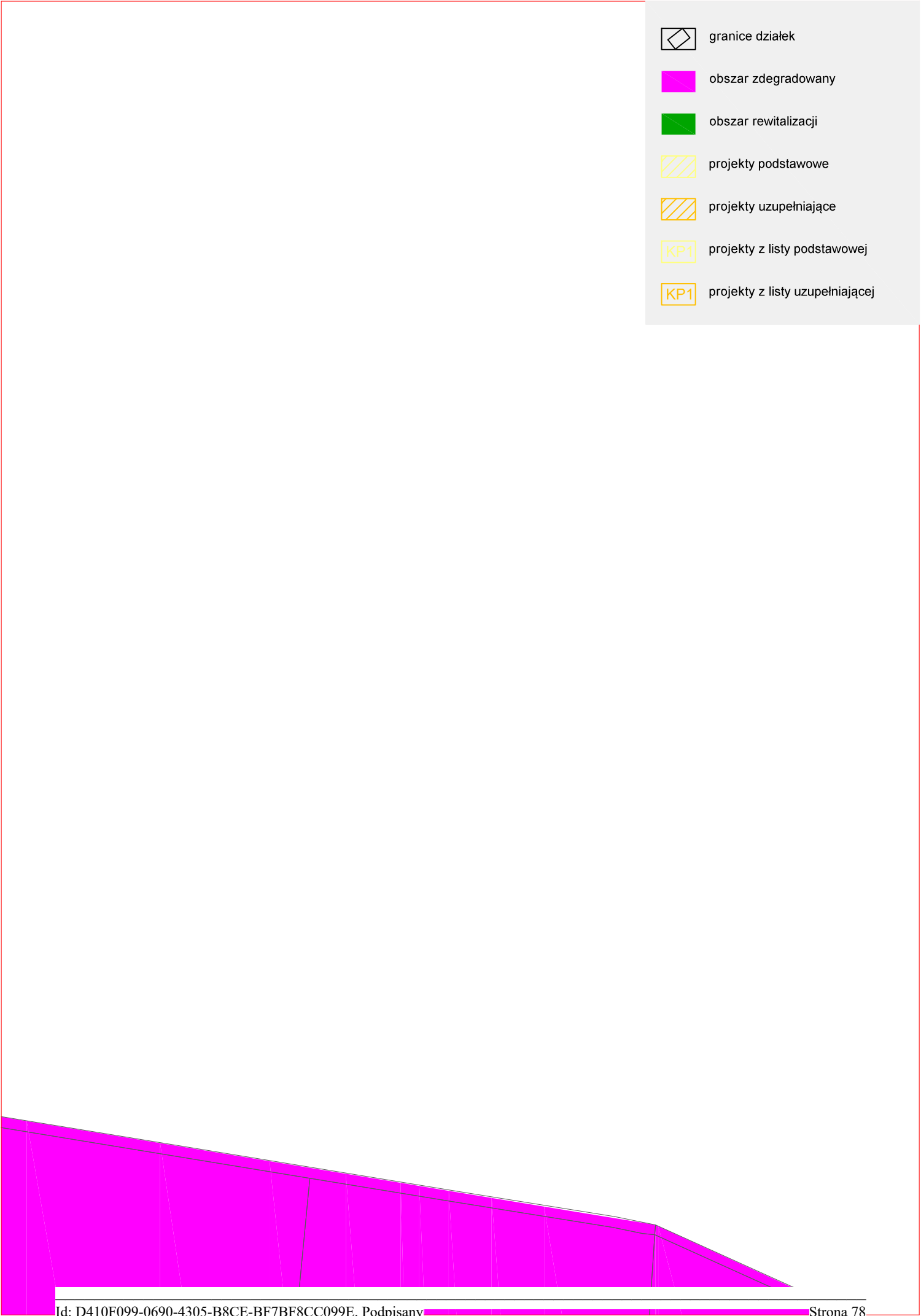

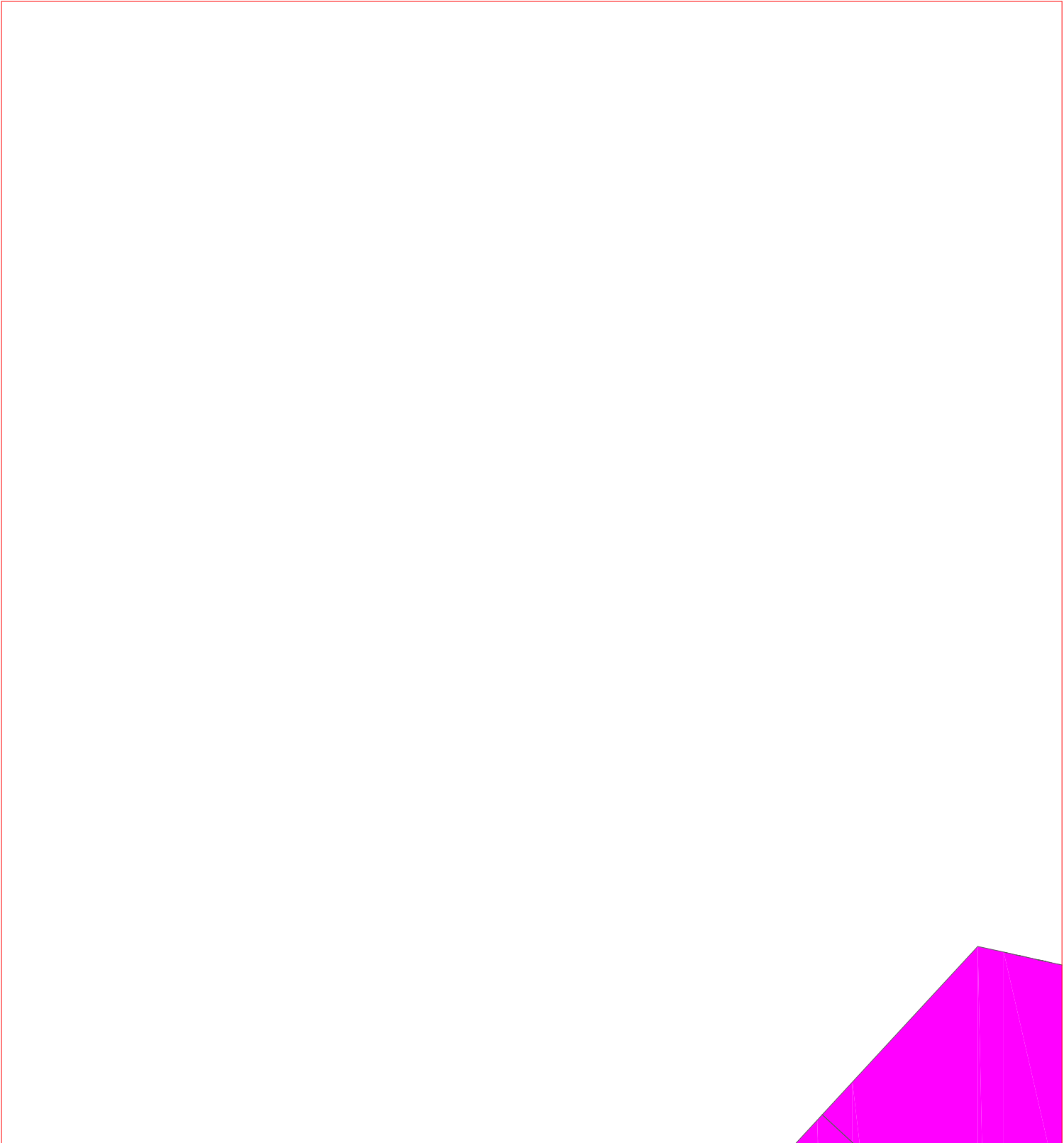

 granice działek

 obszar zdegradowany

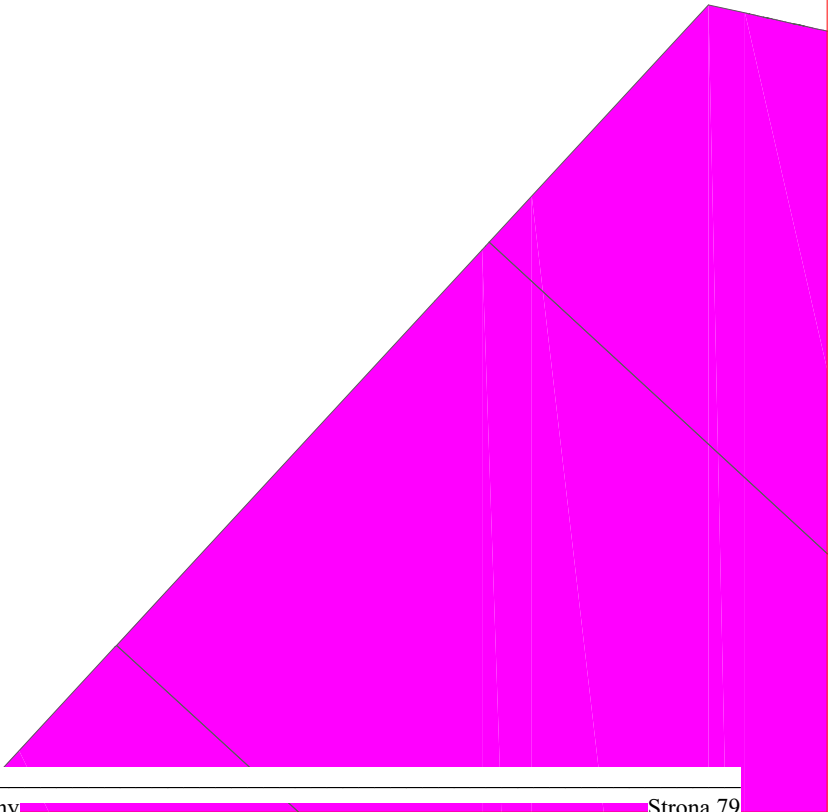
 obszar rewitalizacji

 projekty podstawowe

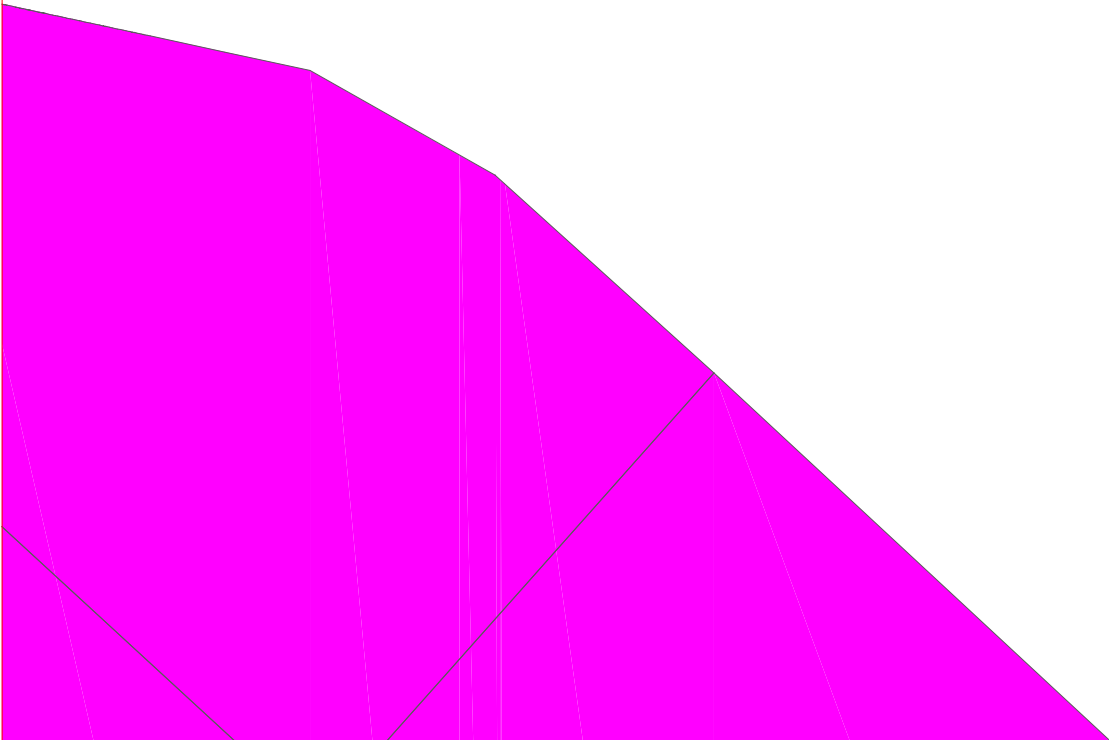
 projekty uzupełniające

 projekty z listy podstawowej

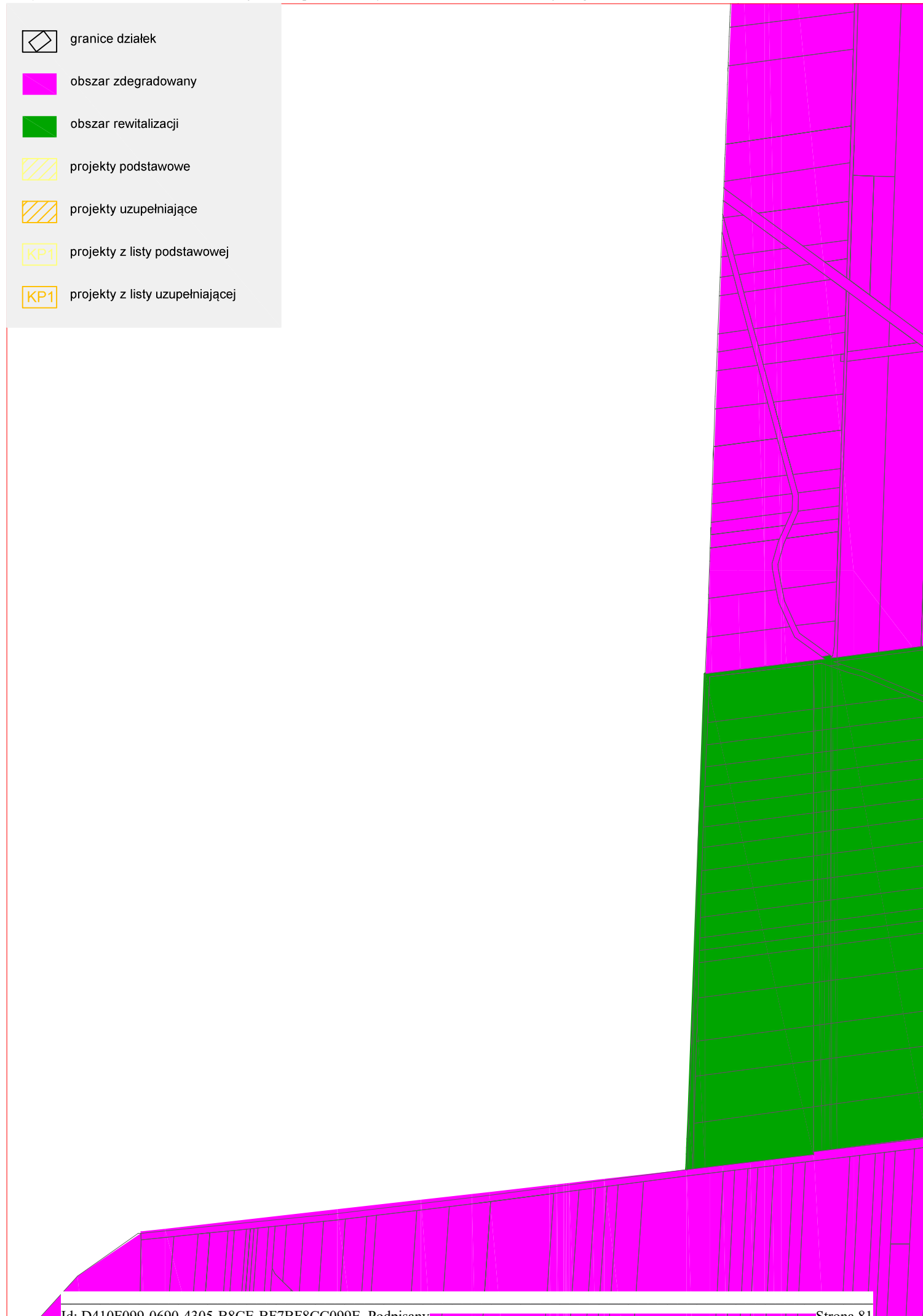
 projekty z listy uzupełniajacei

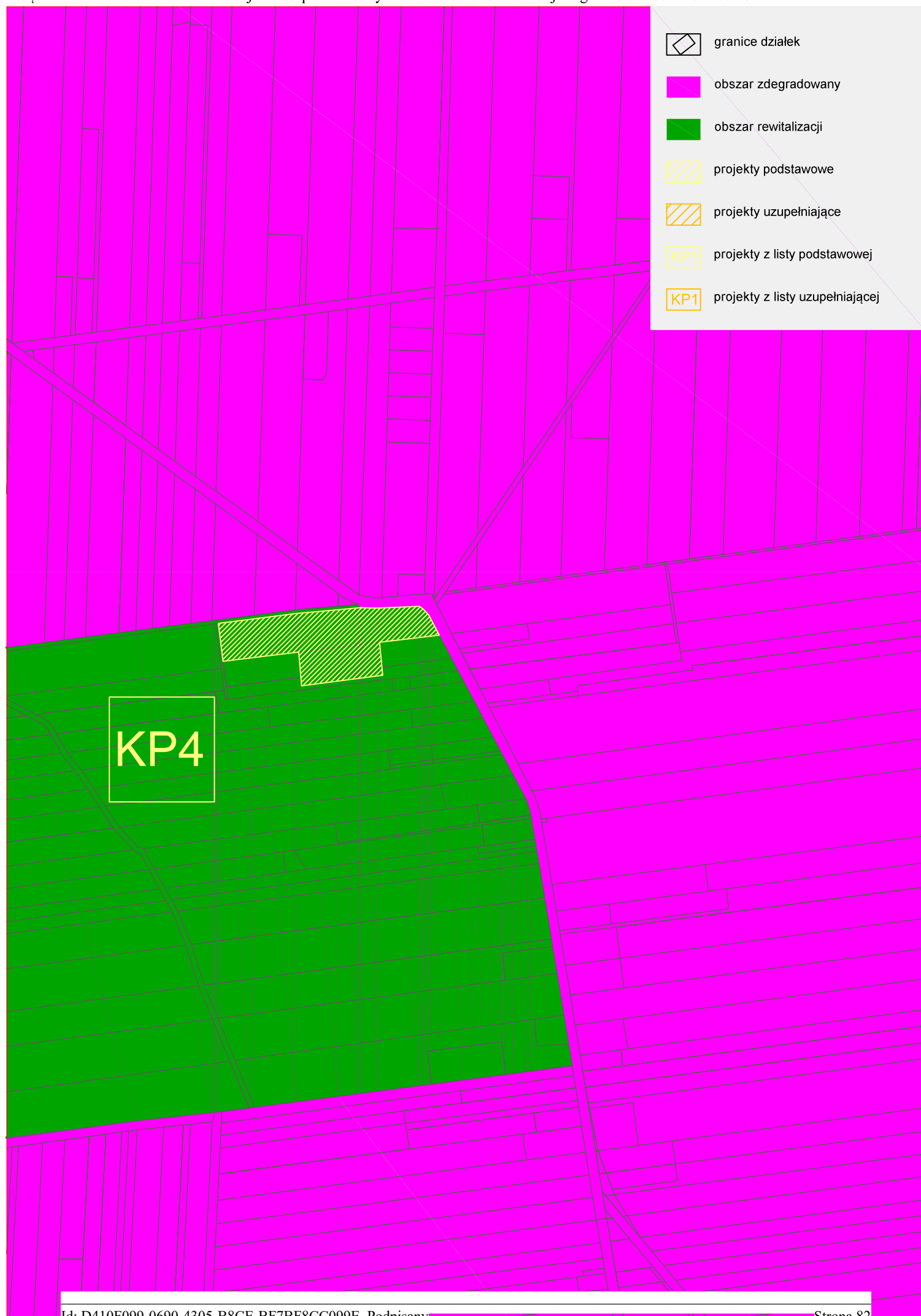

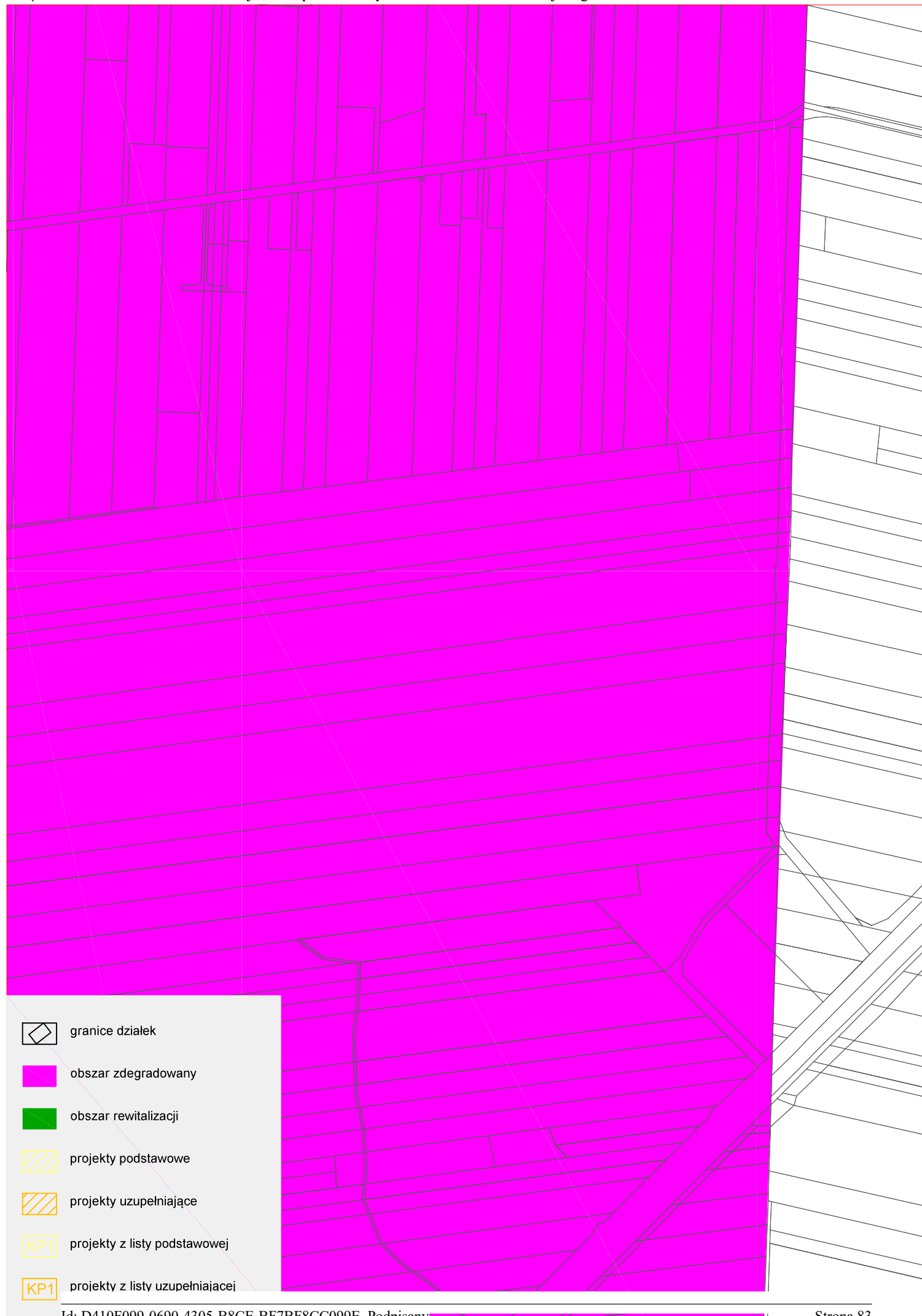
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

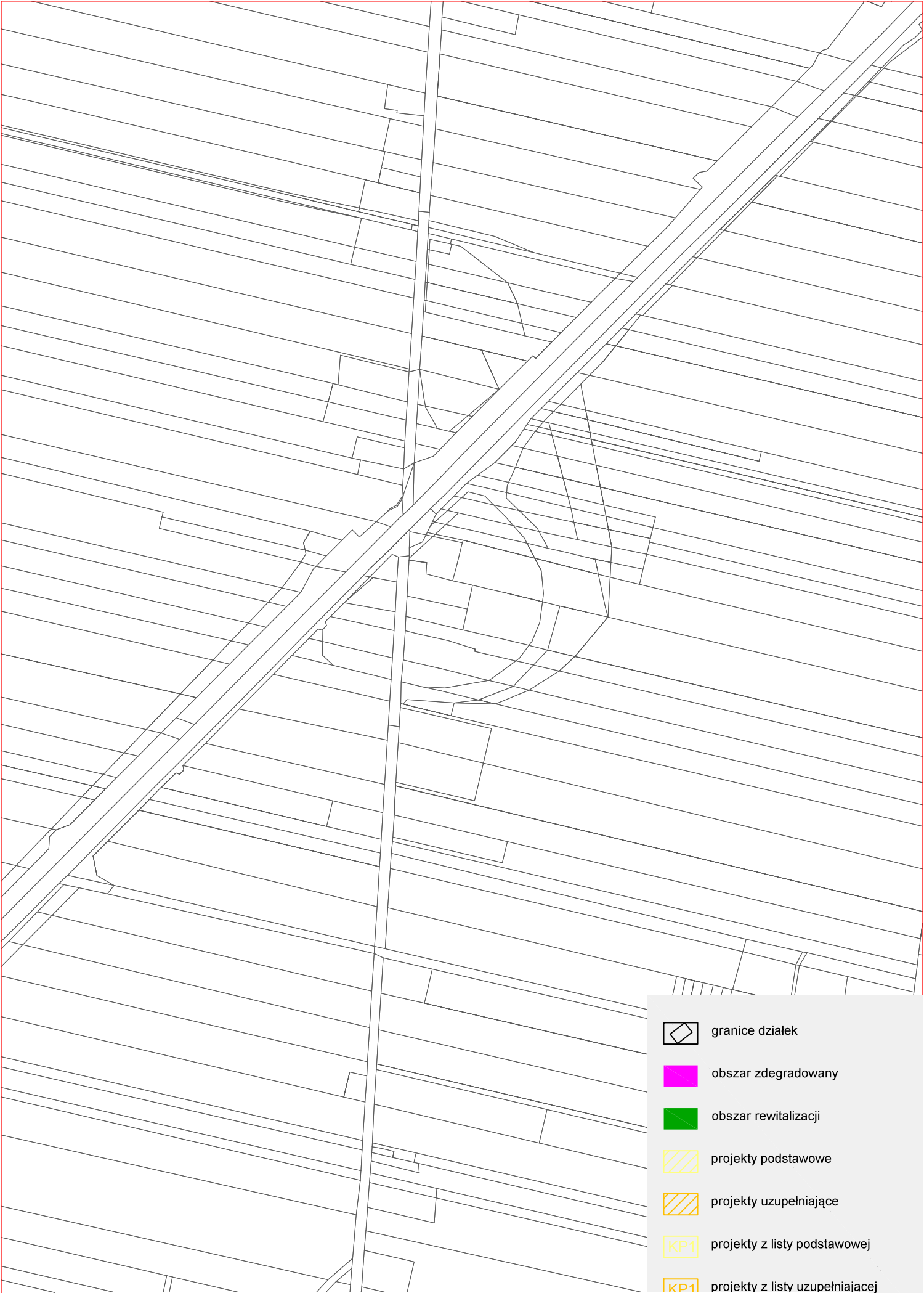
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniające

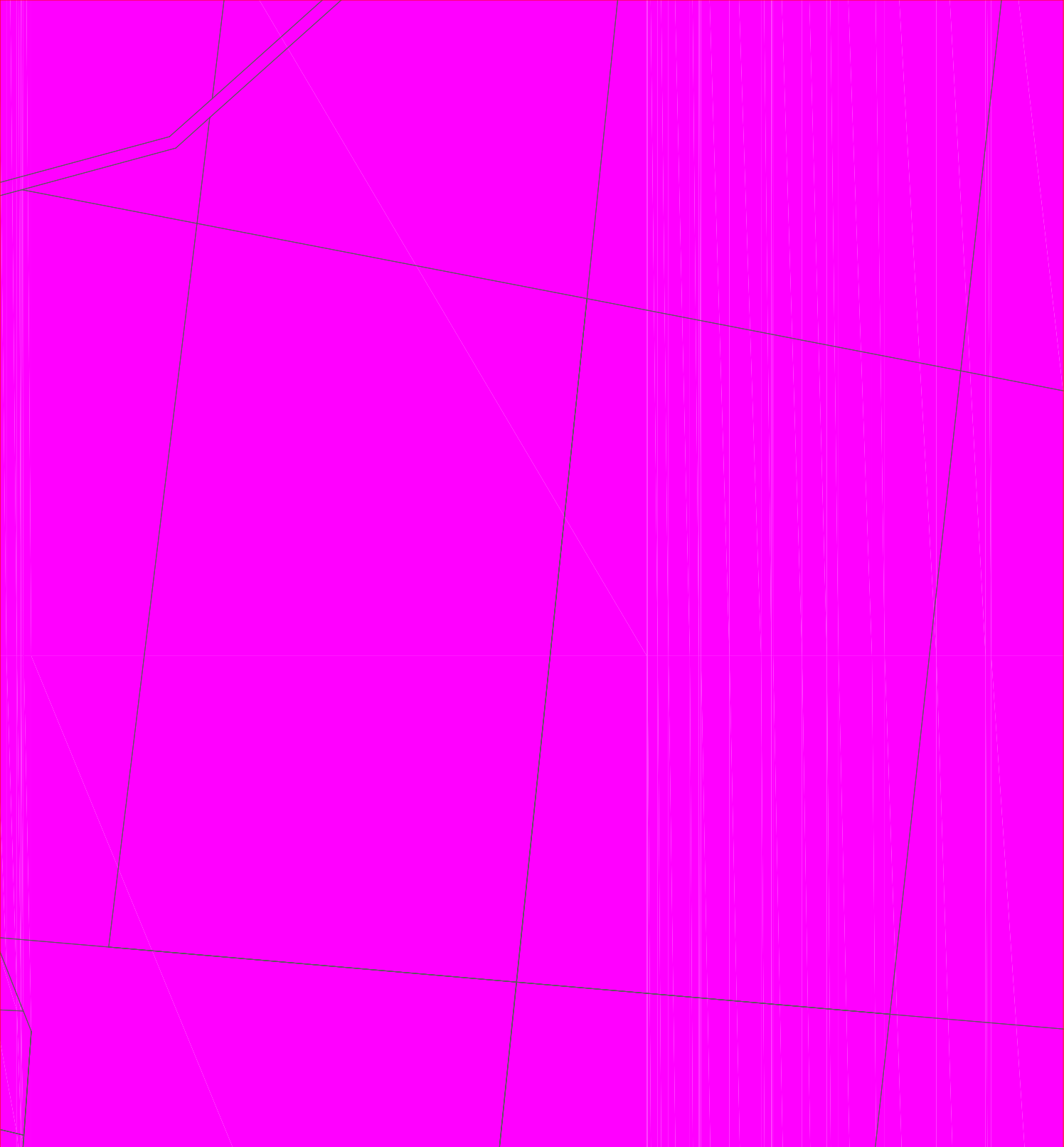

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

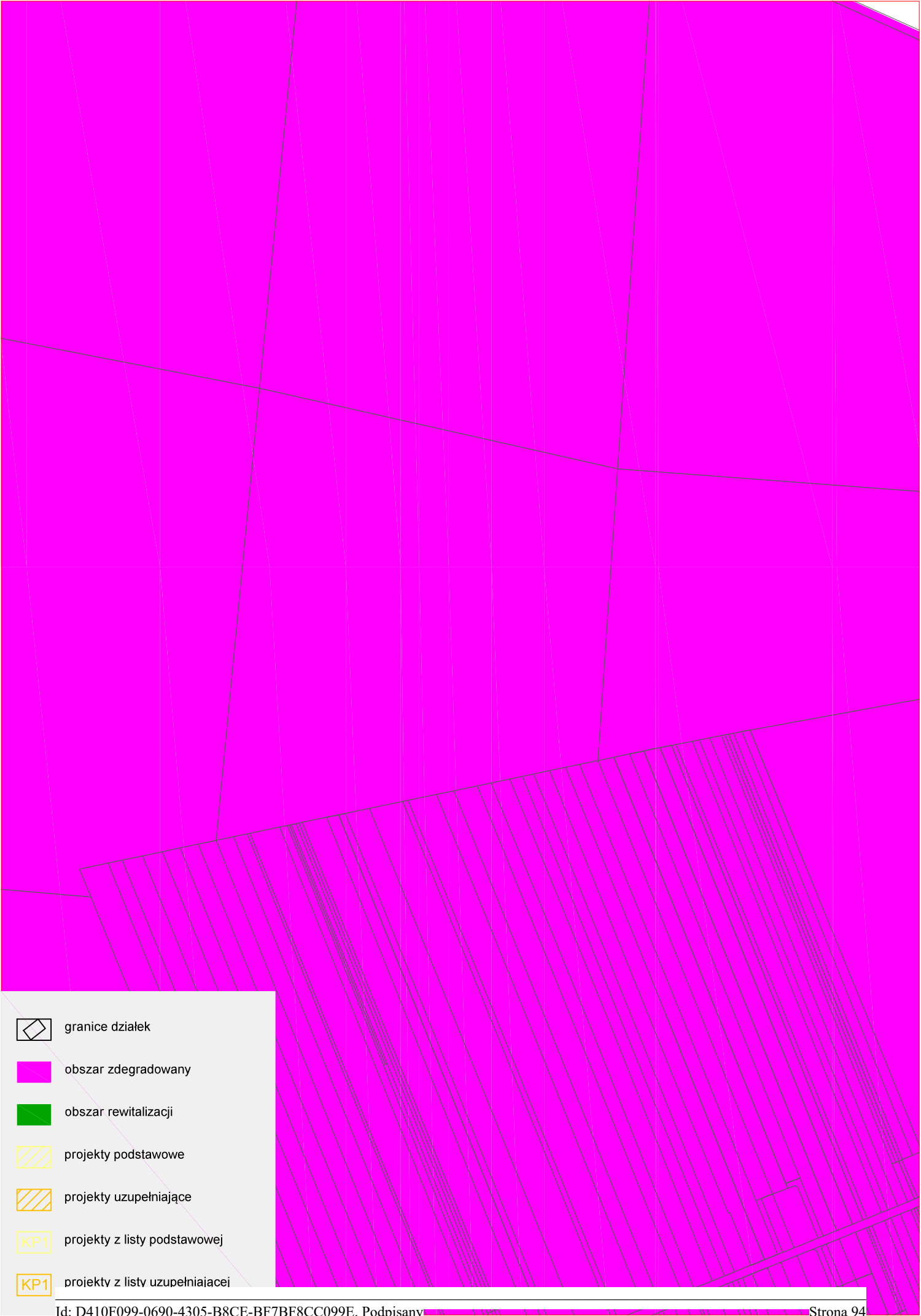
projekty uzupełniające

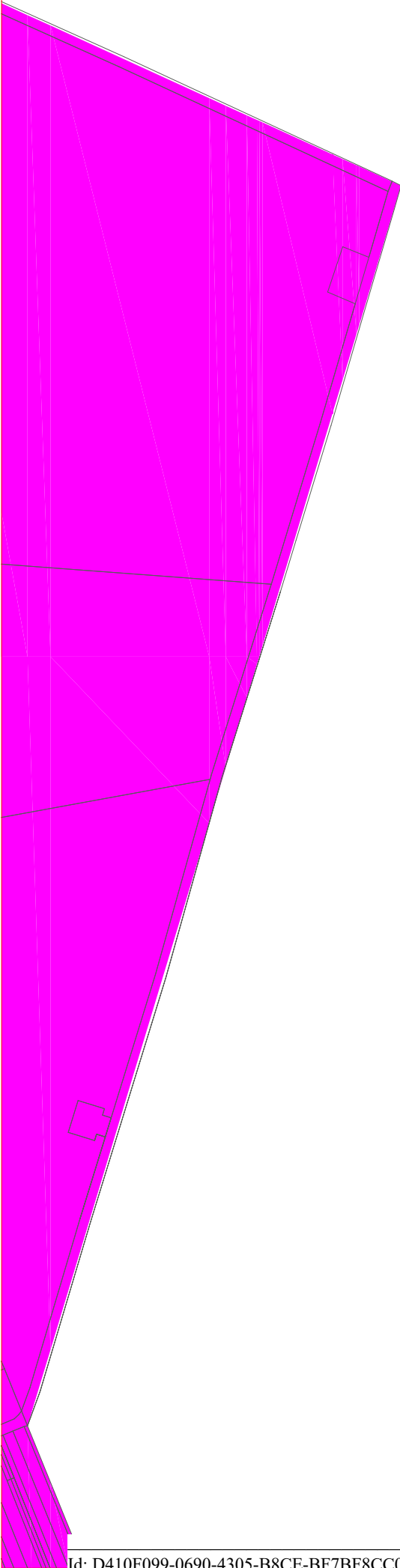

projekty z listy podstawowej

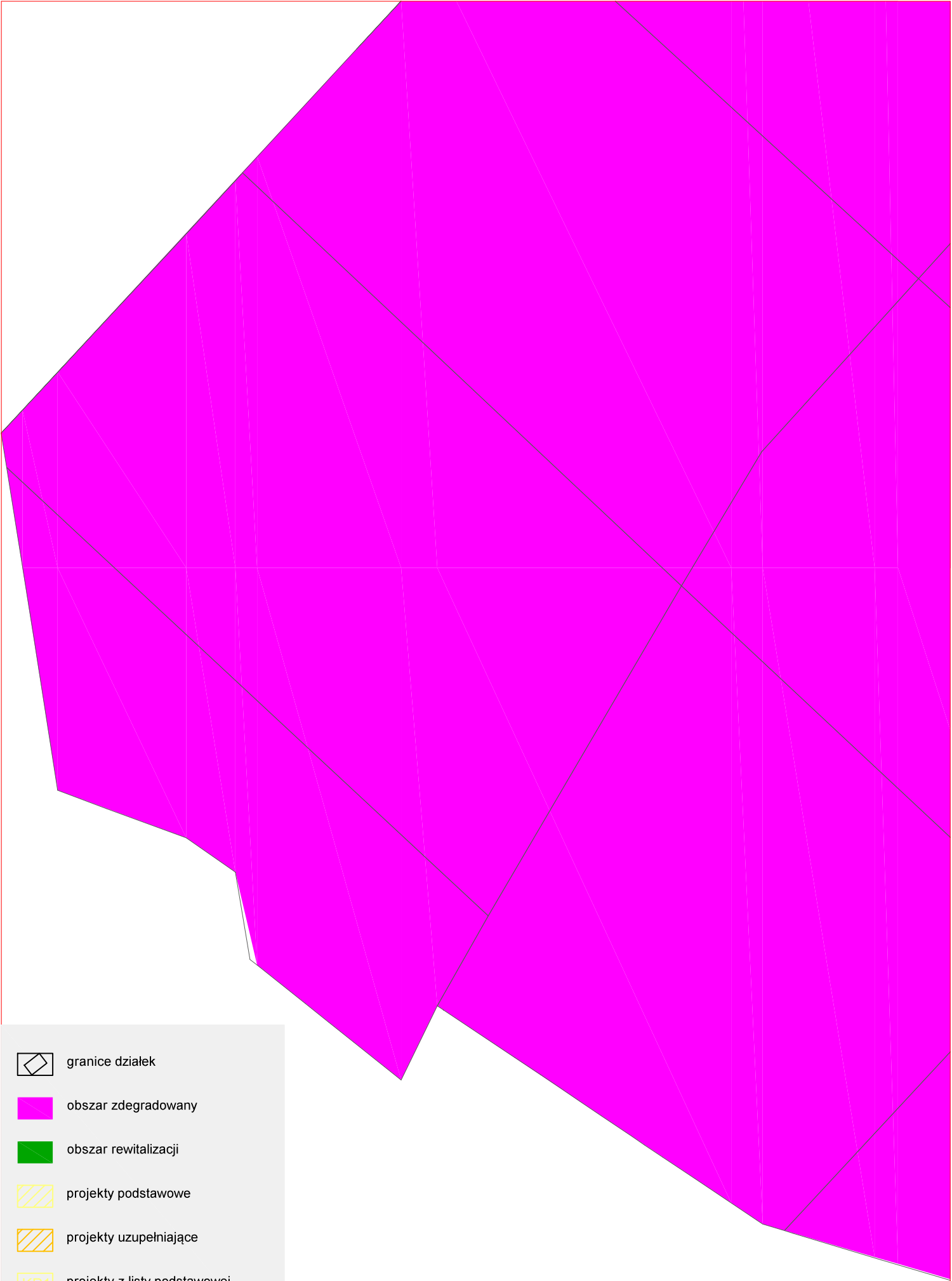

projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniających

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

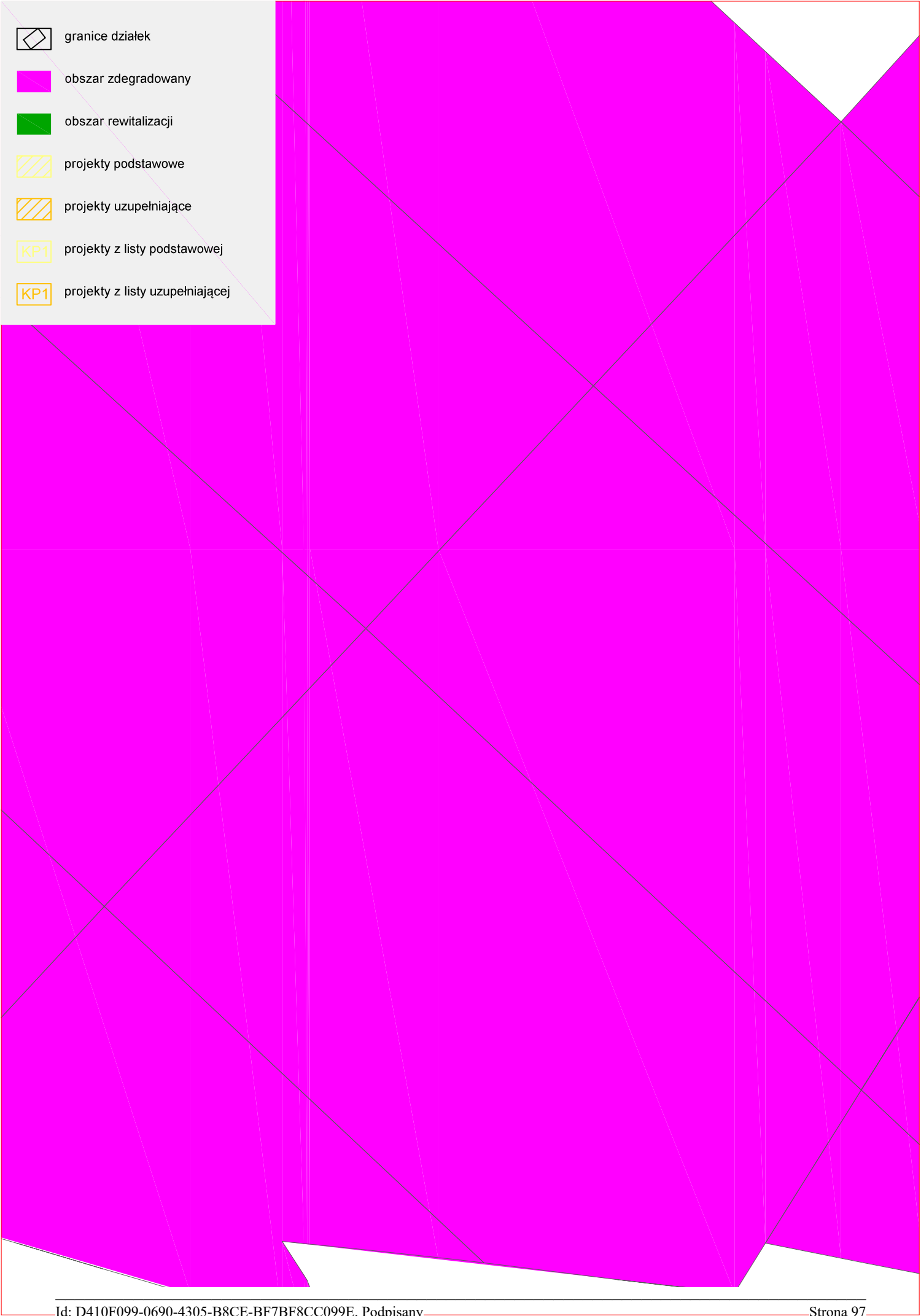
projekty uzupełniające

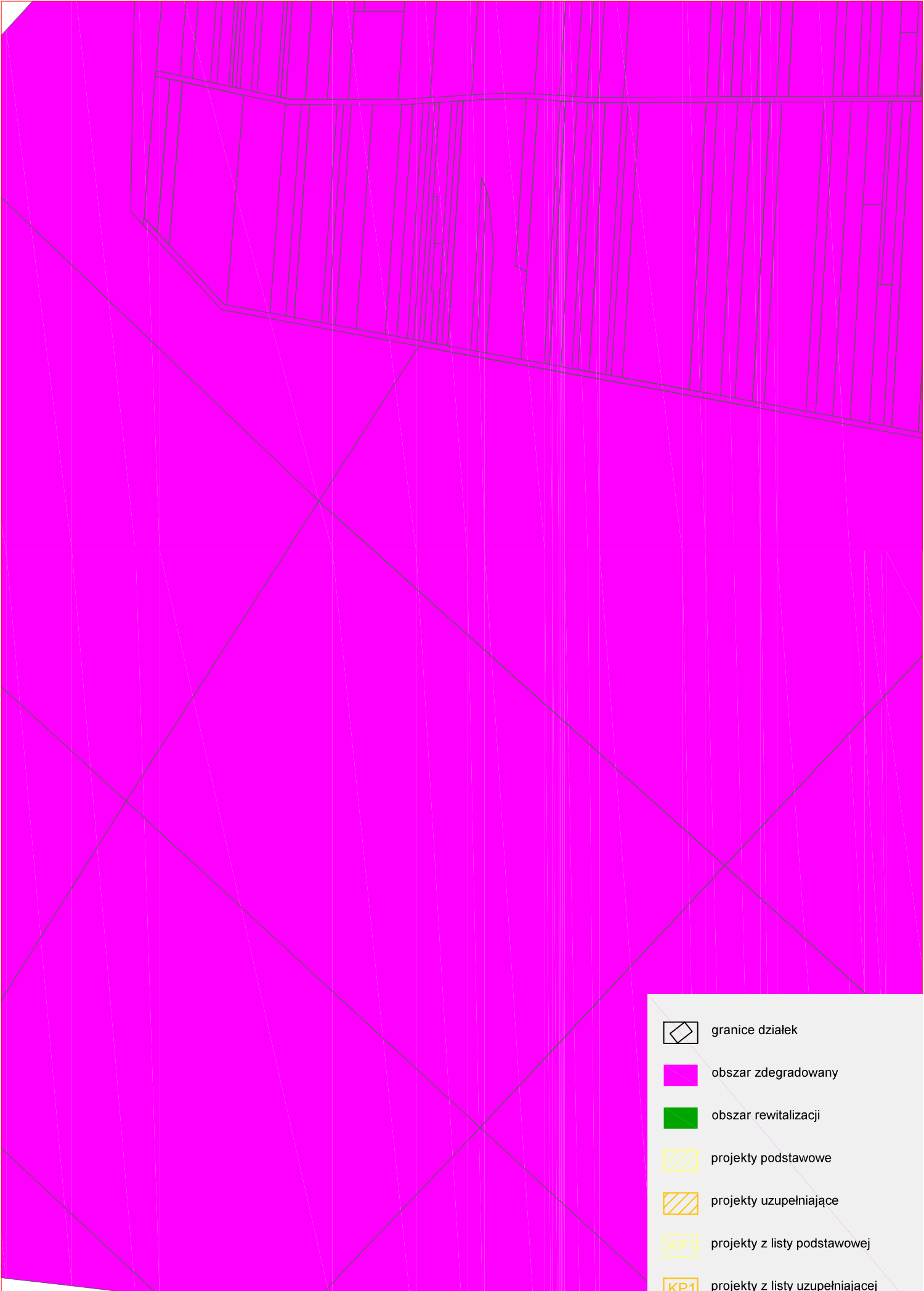

projekty z listy podstawowej

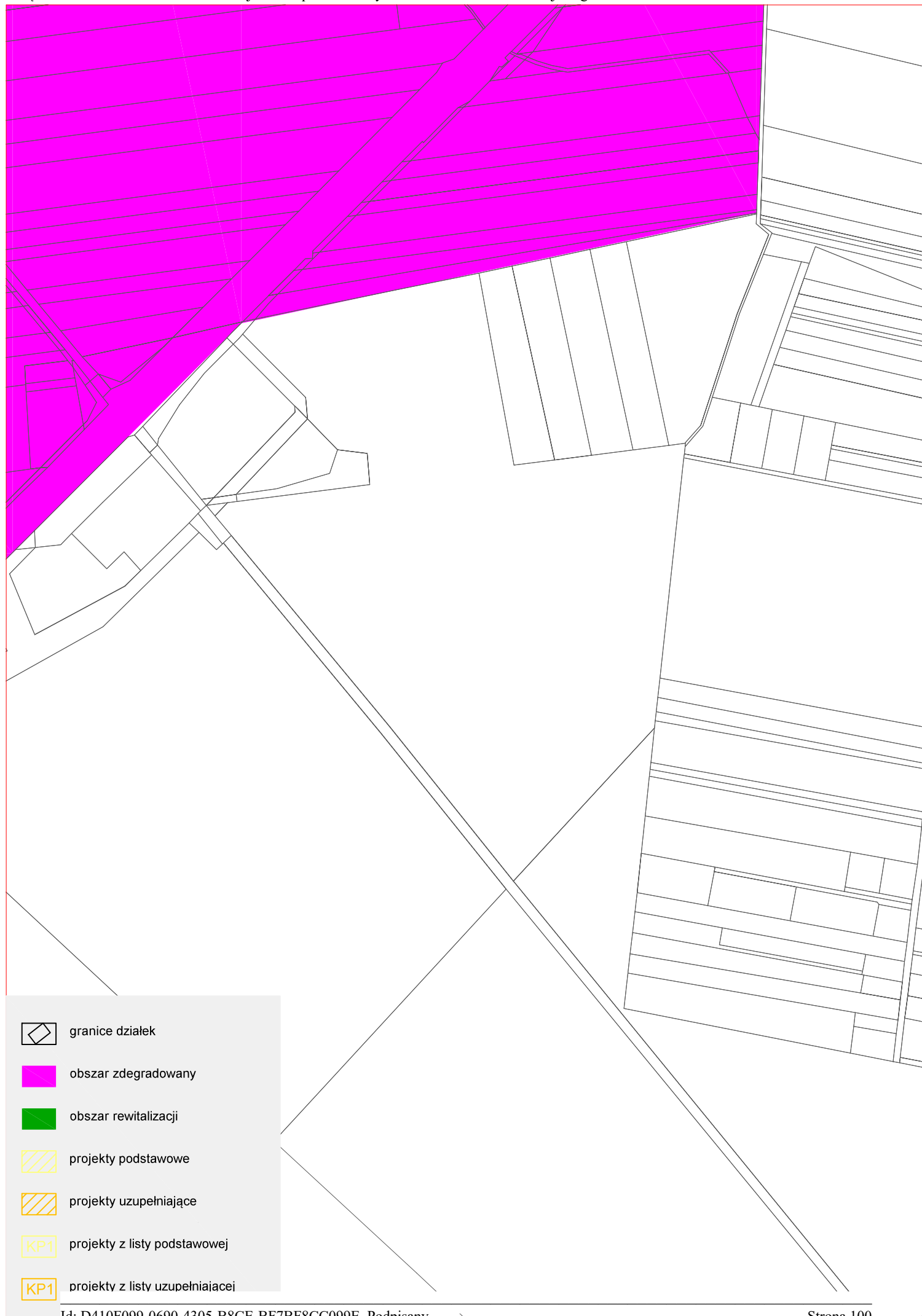

projekty z listy uzupełniajacej

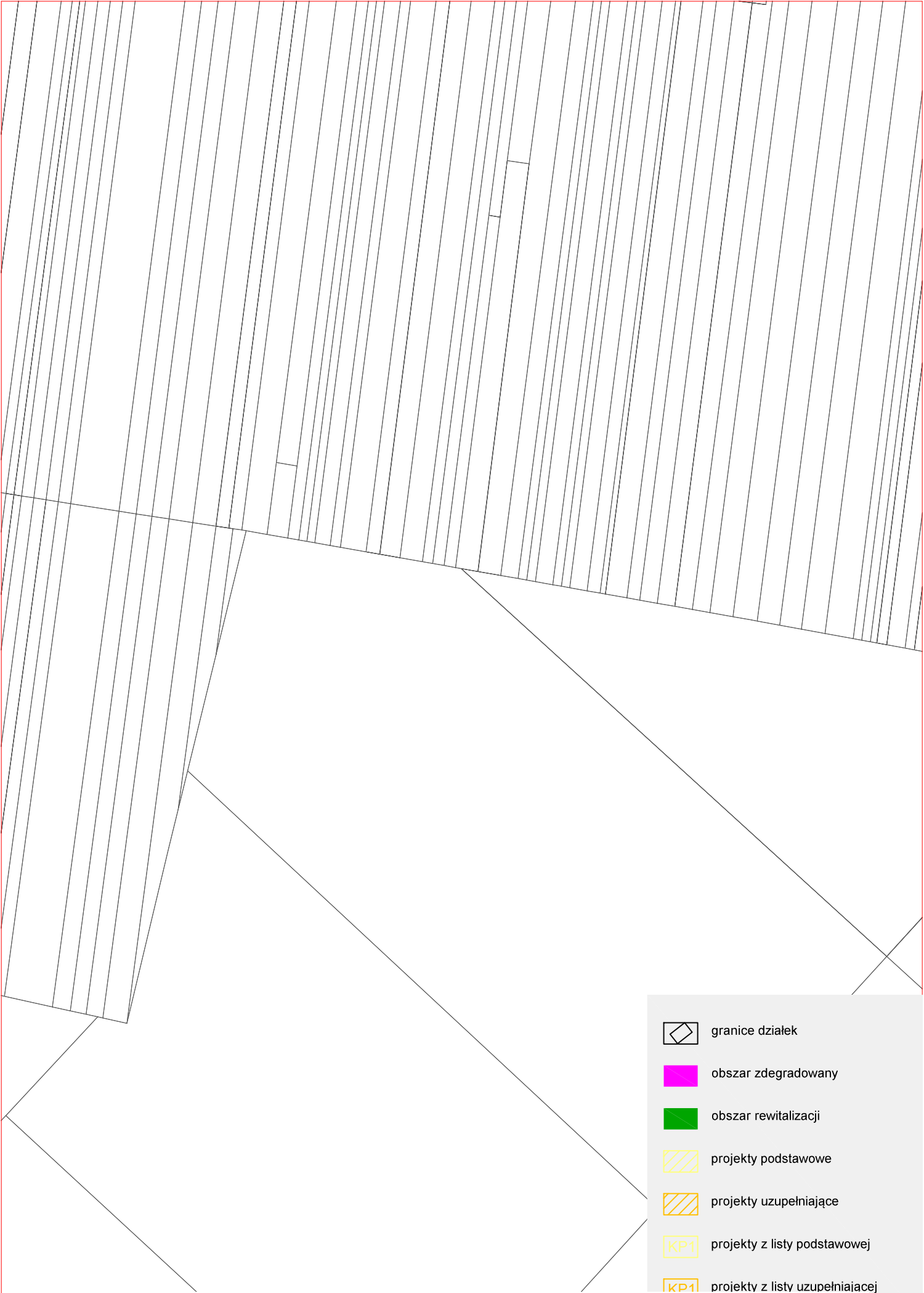

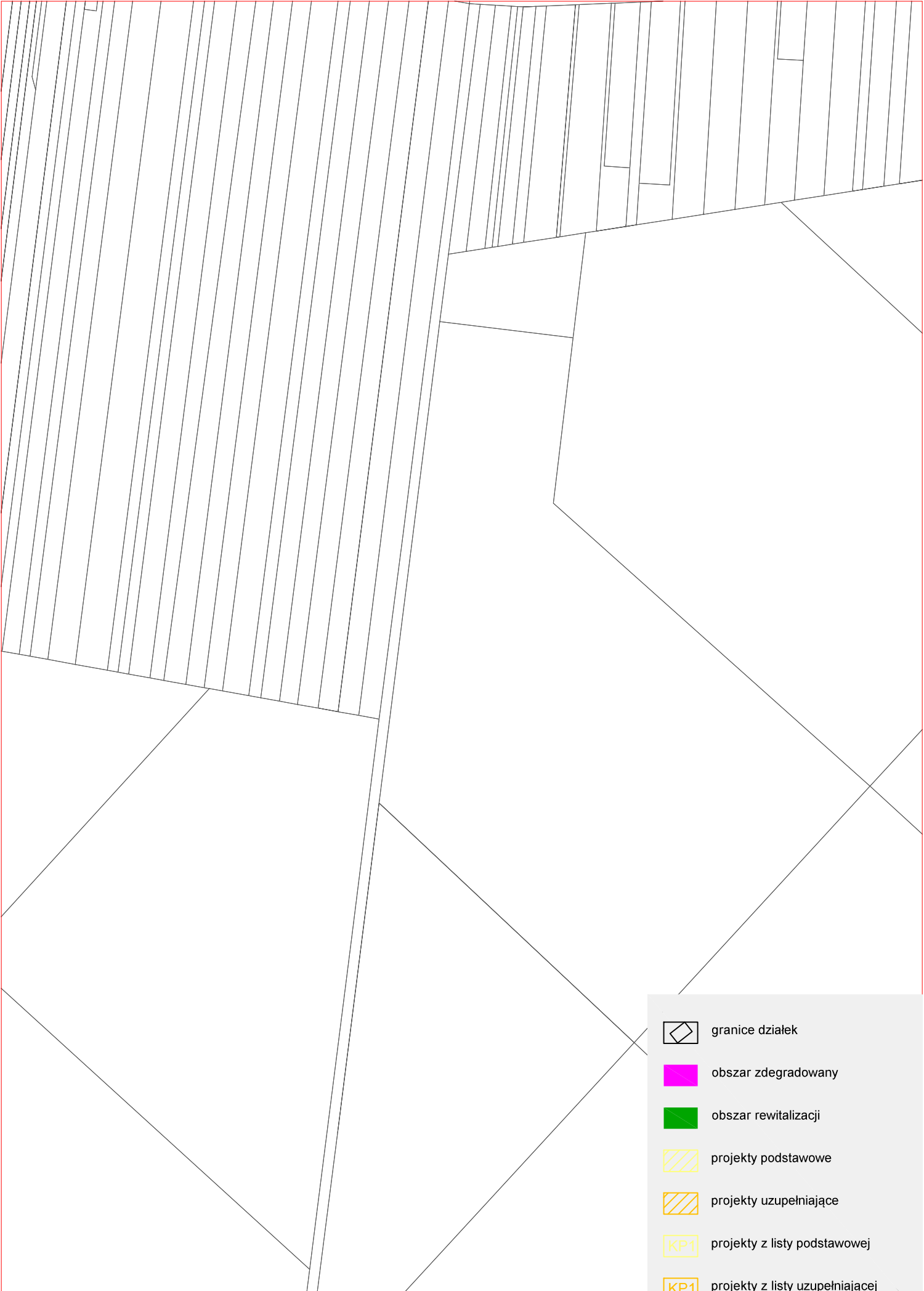

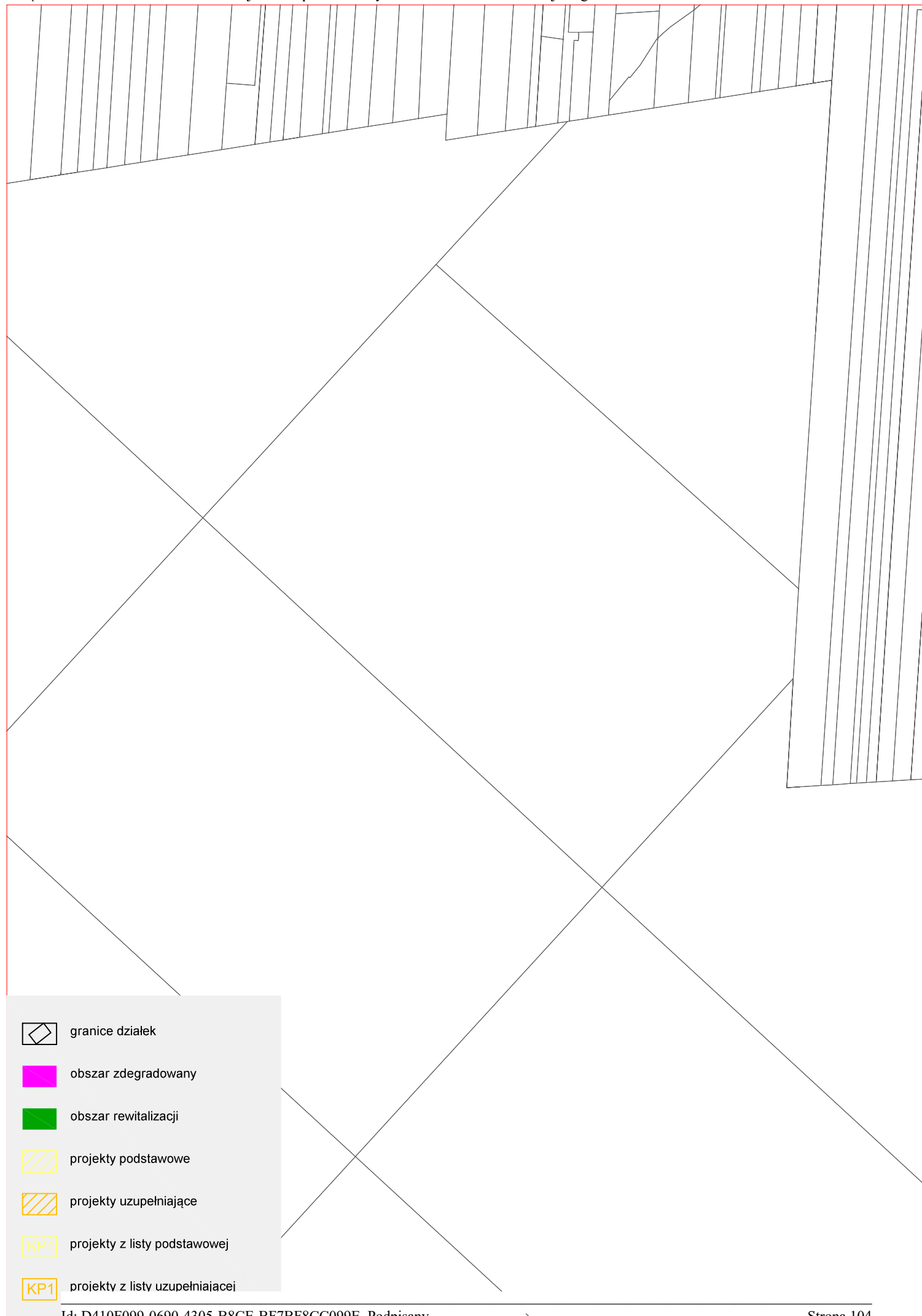

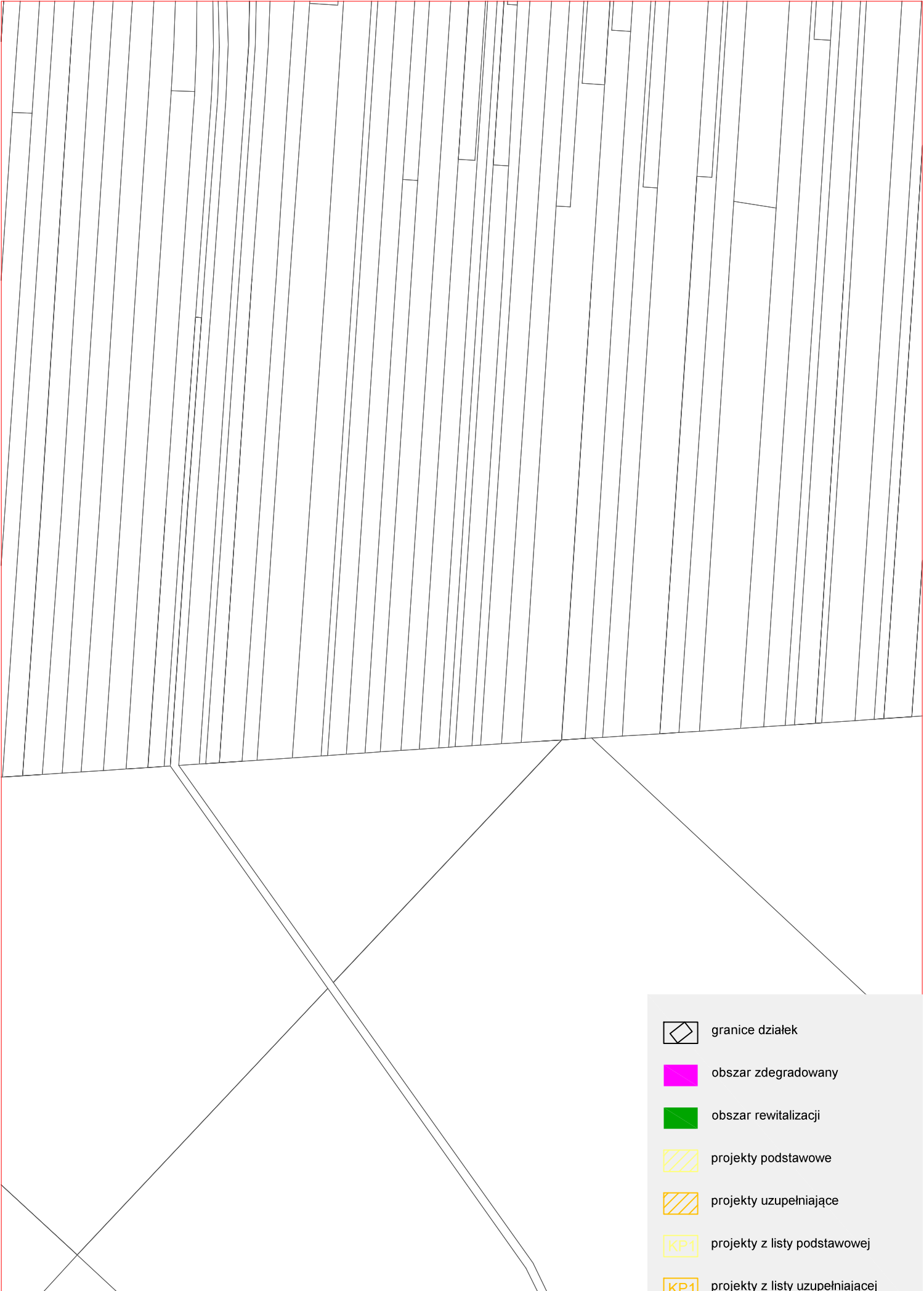

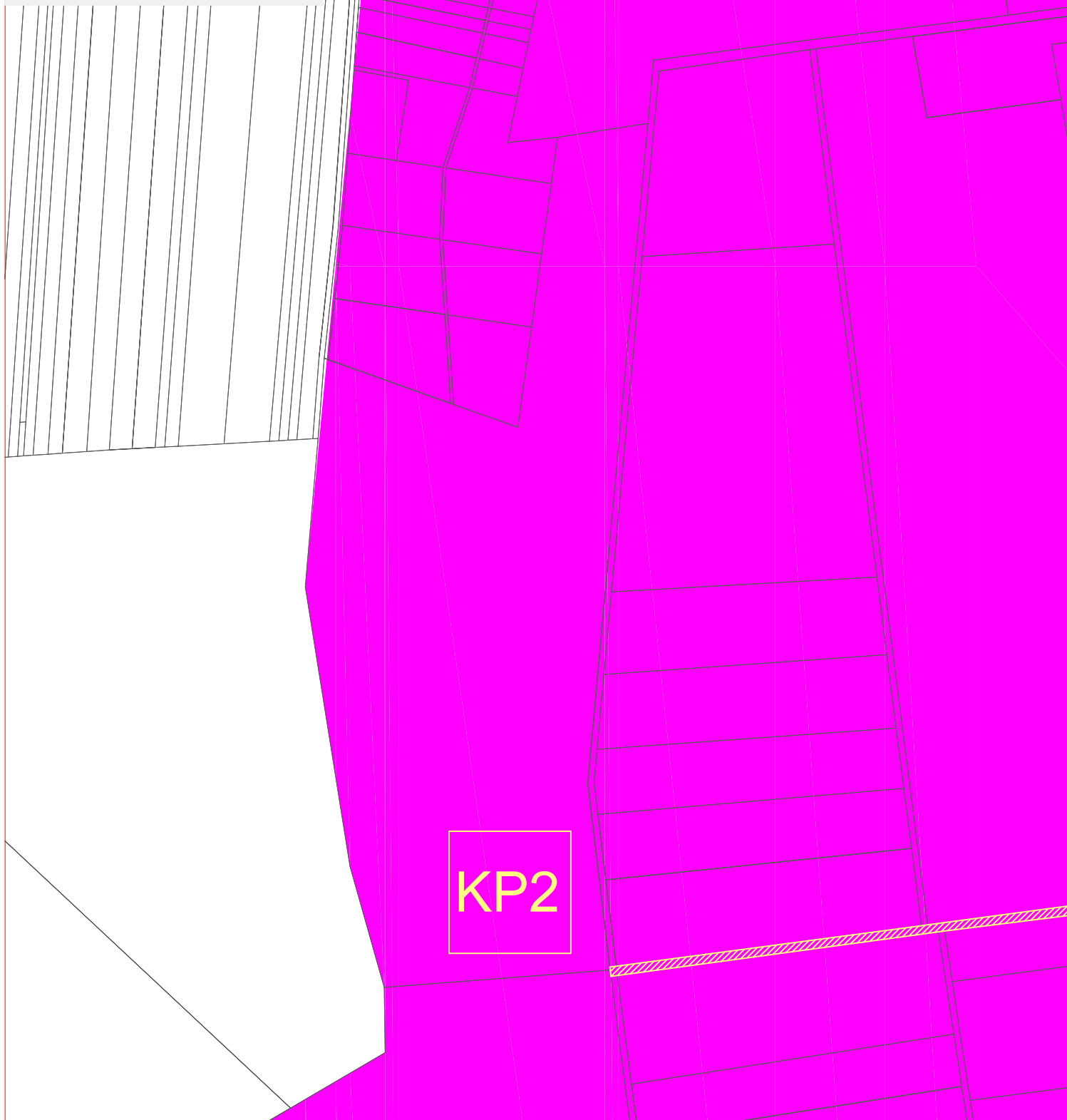

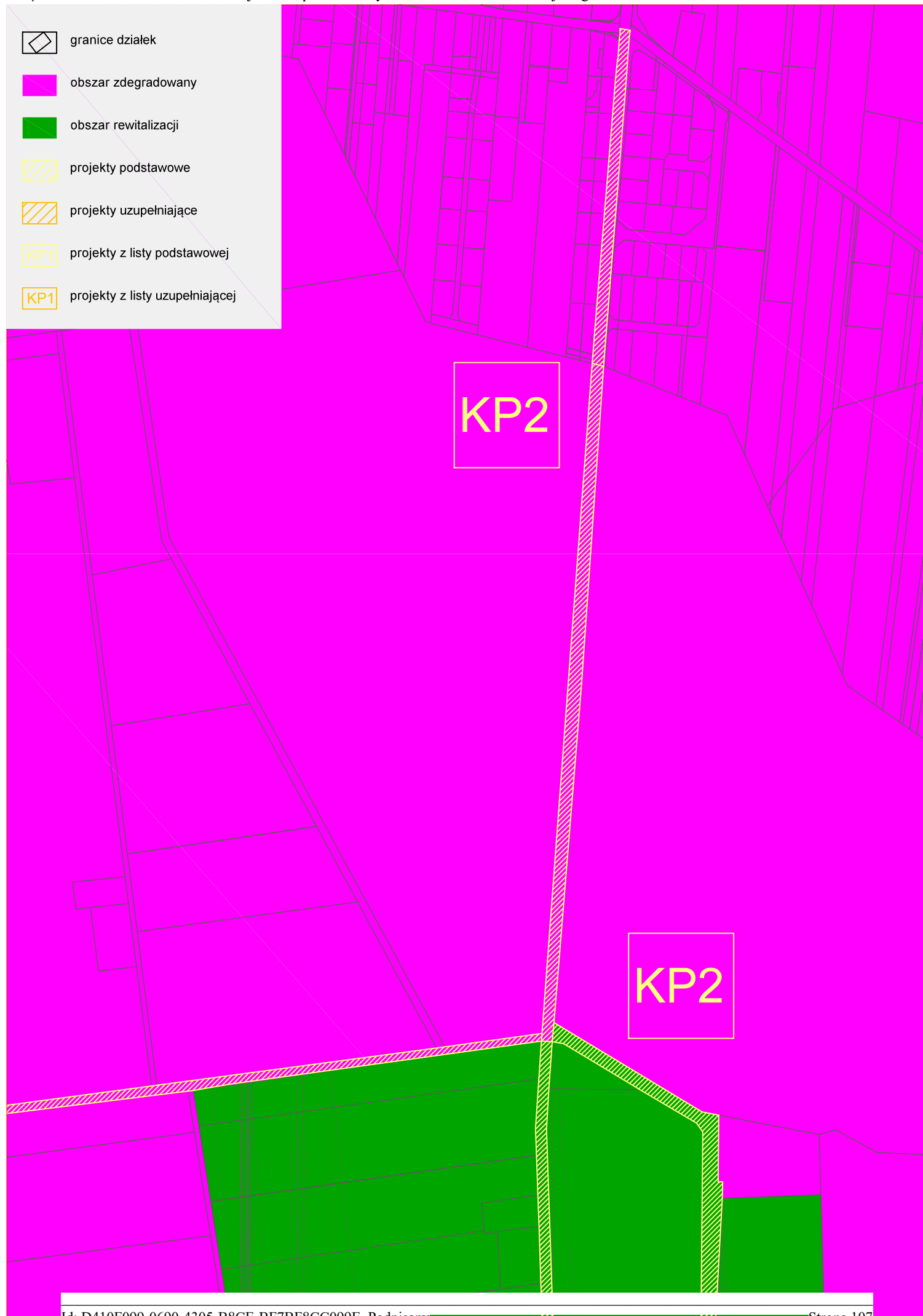

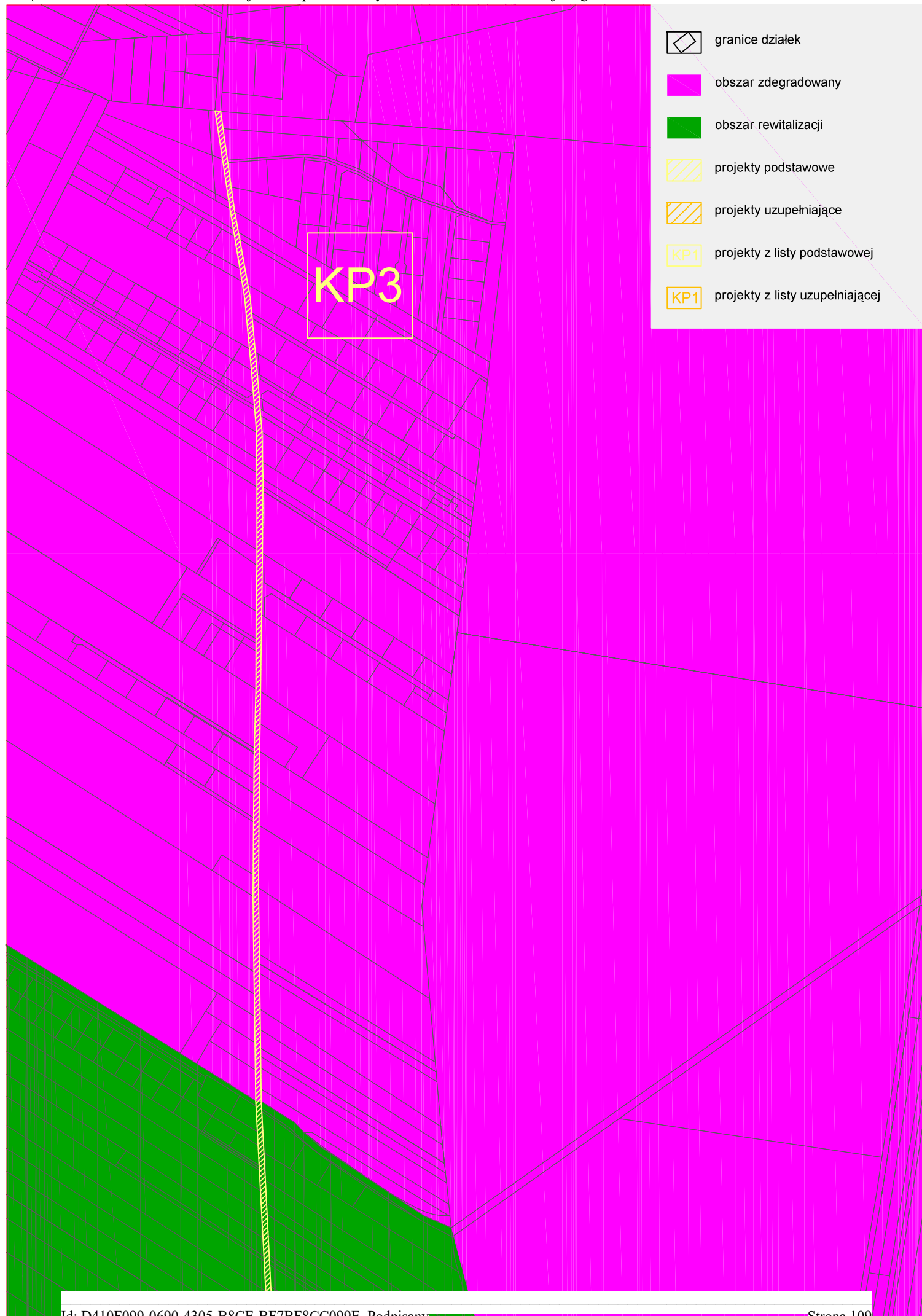
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

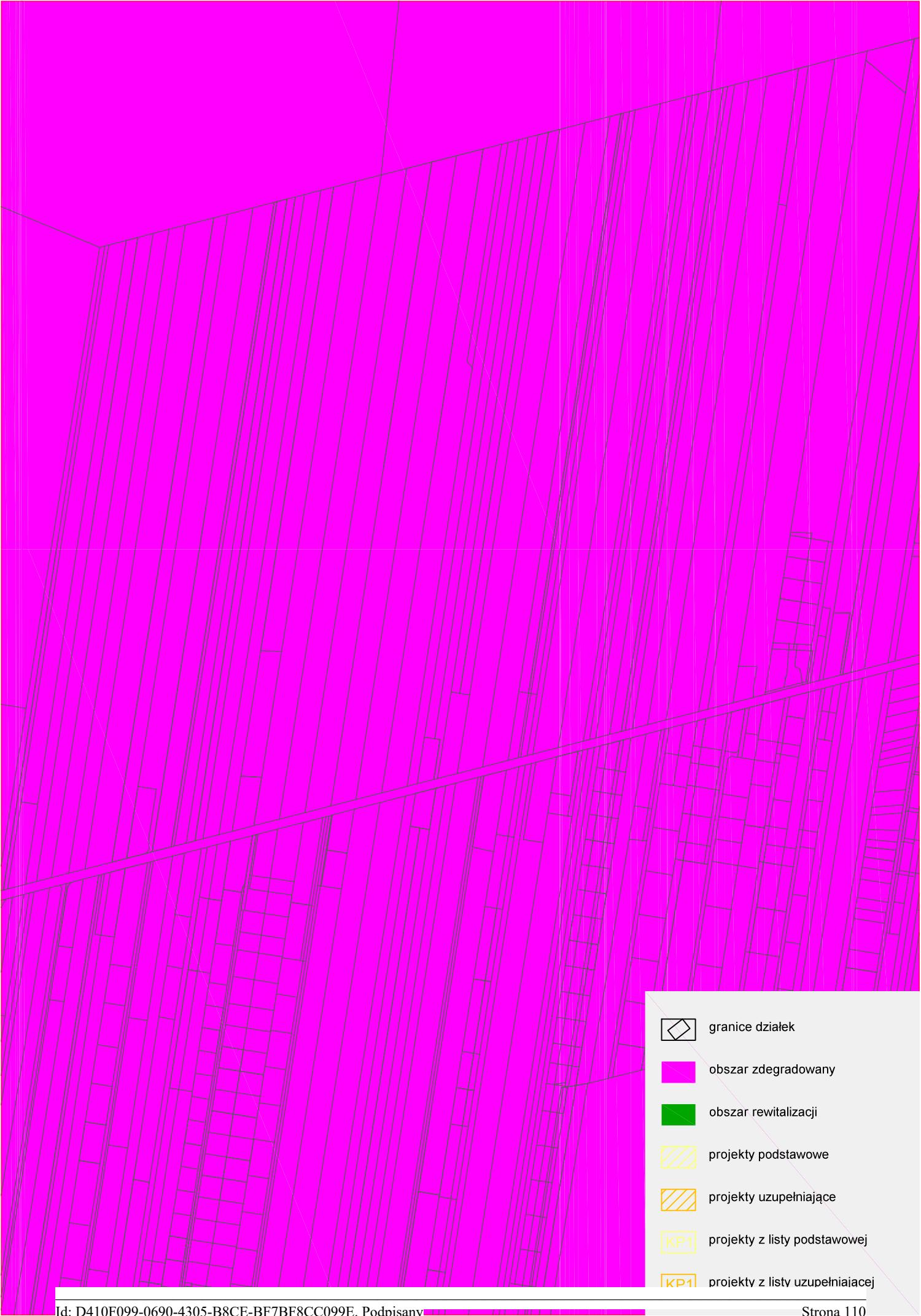

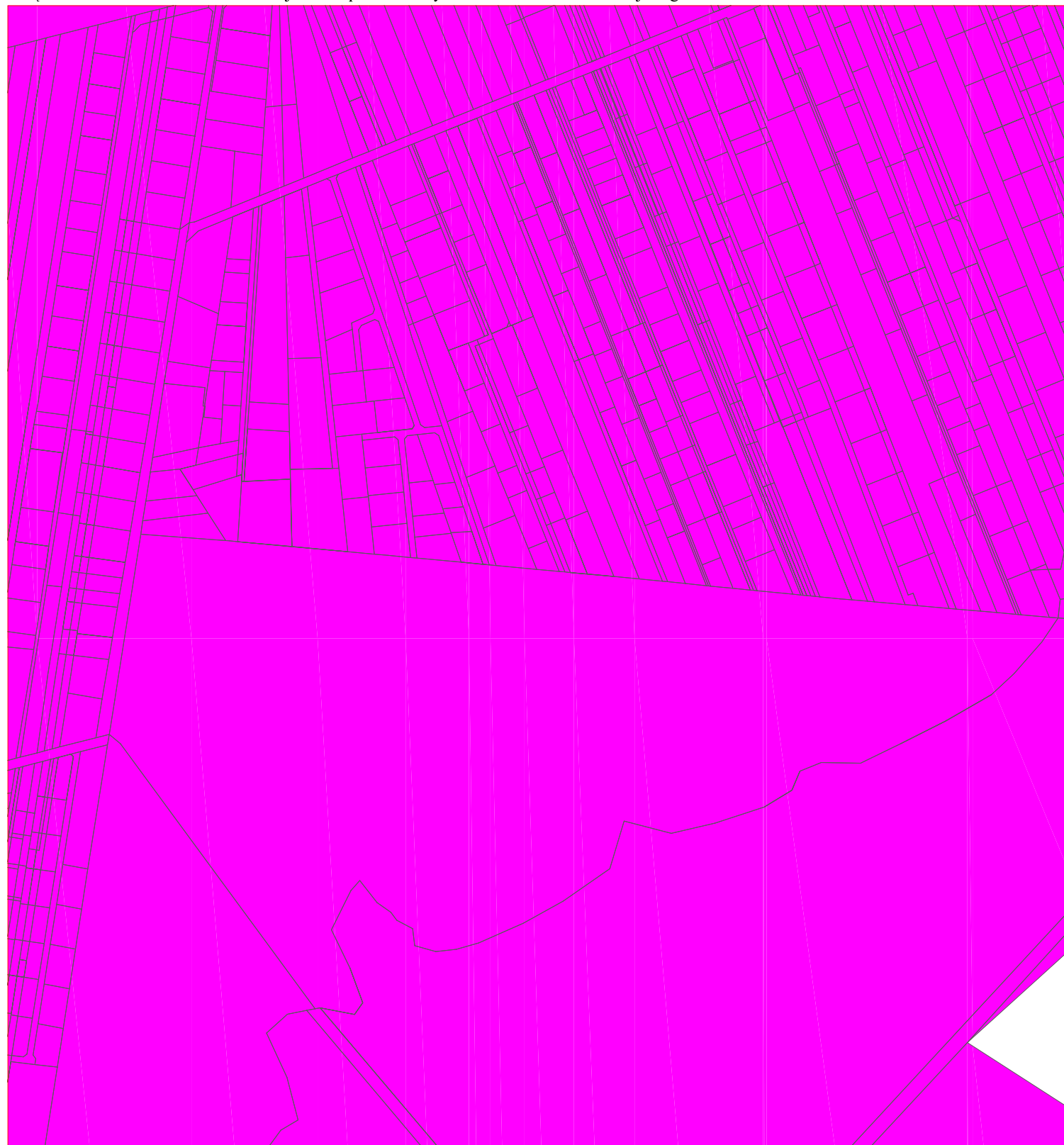
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

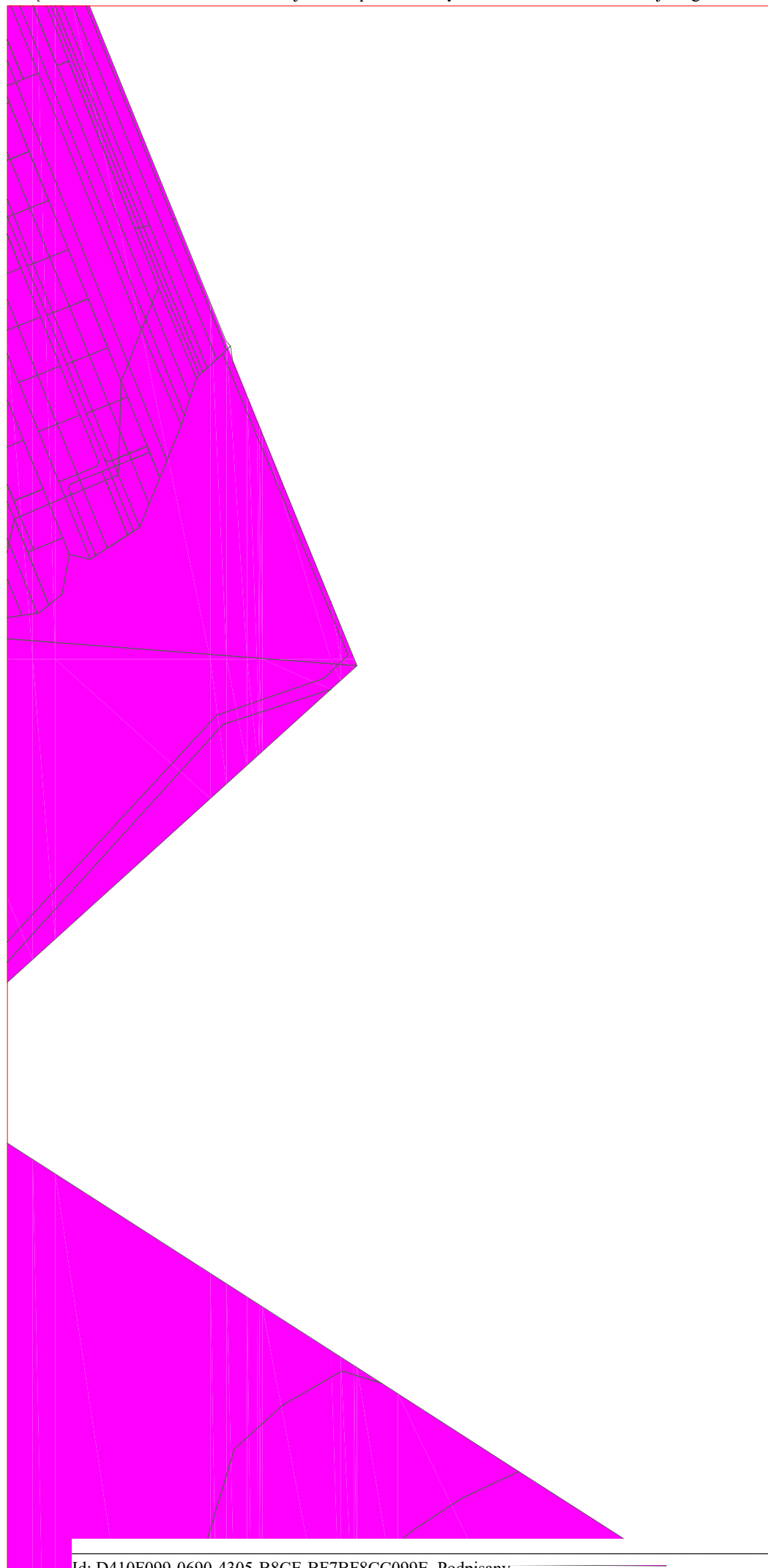
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

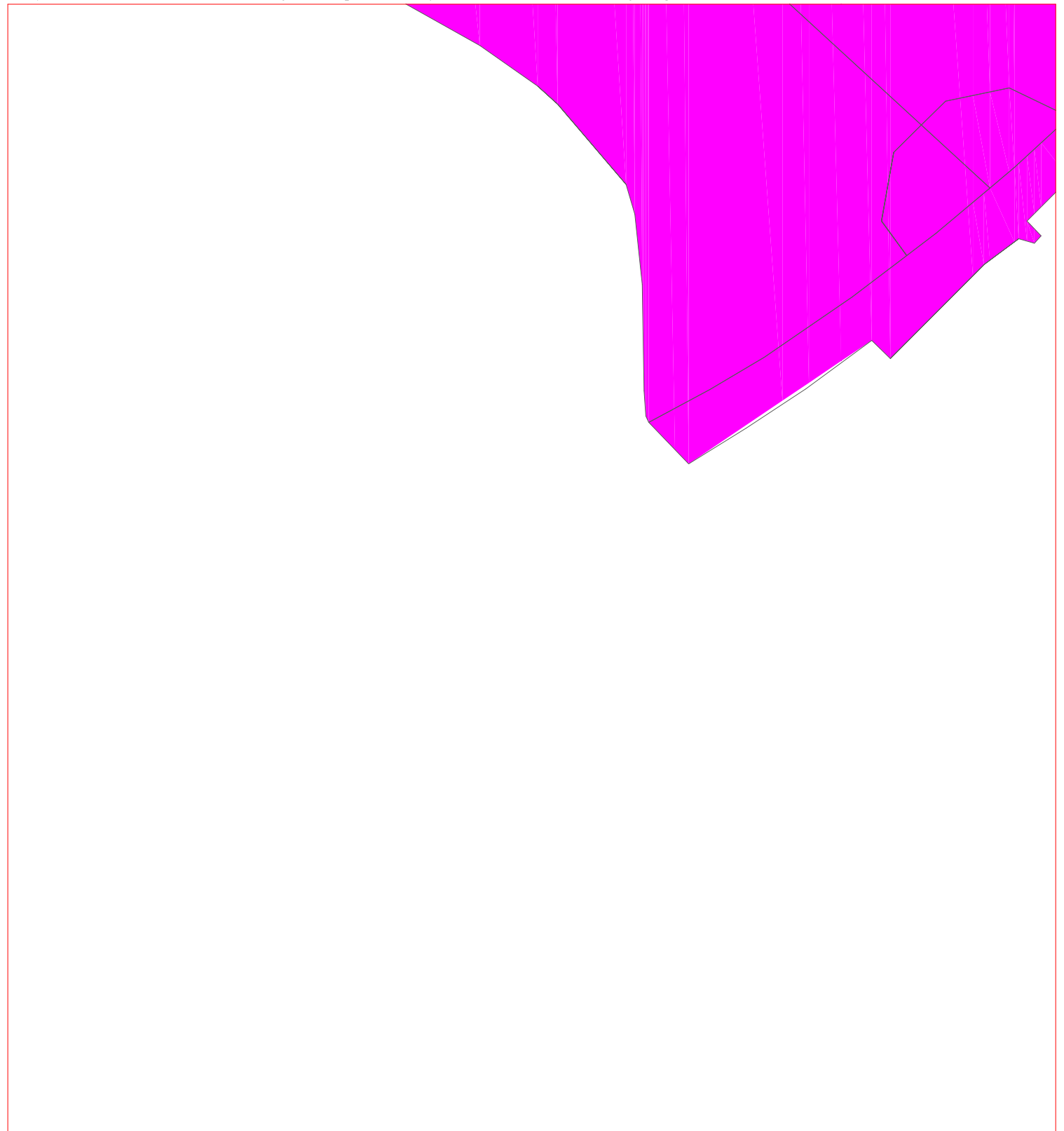
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

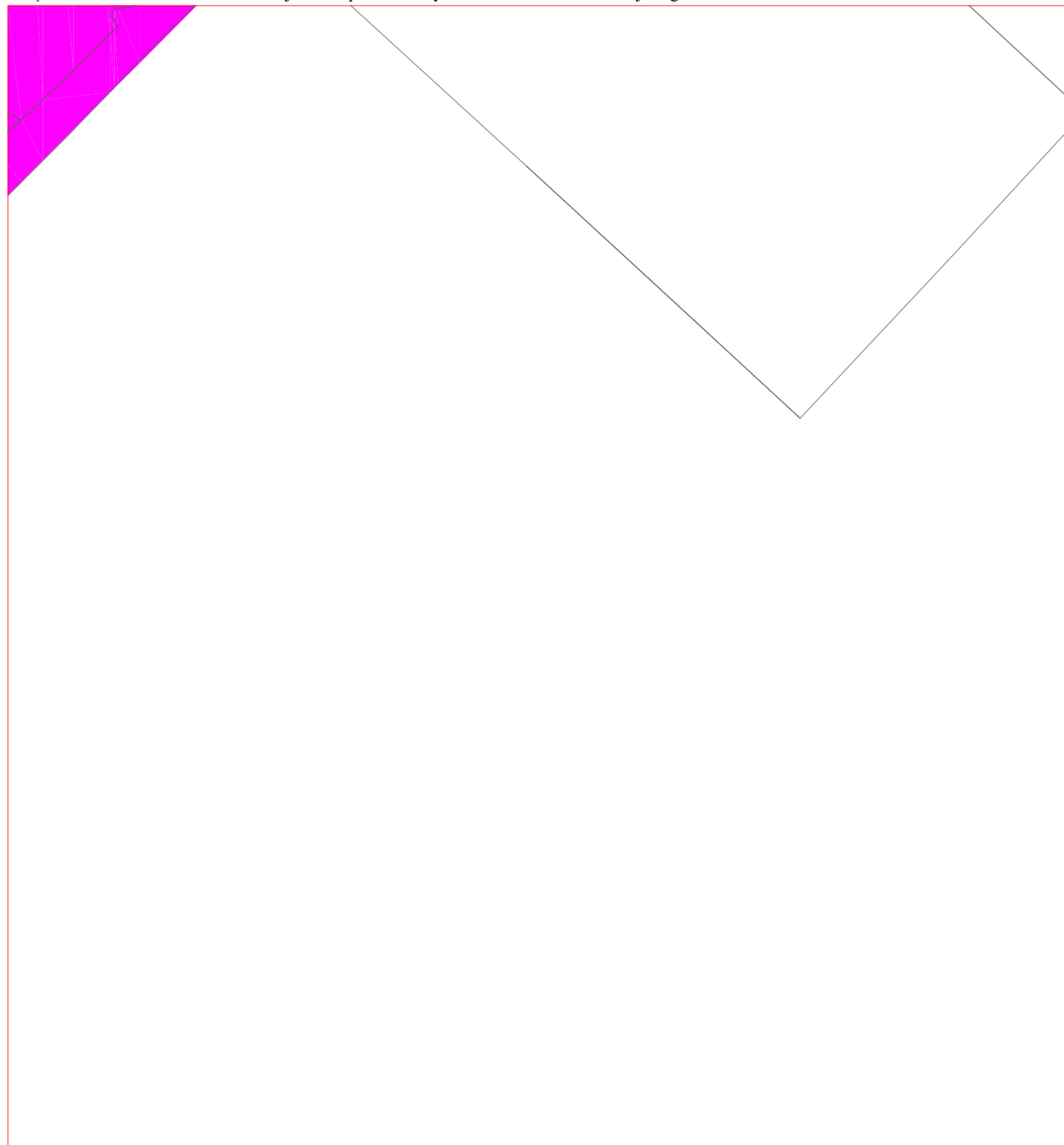
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

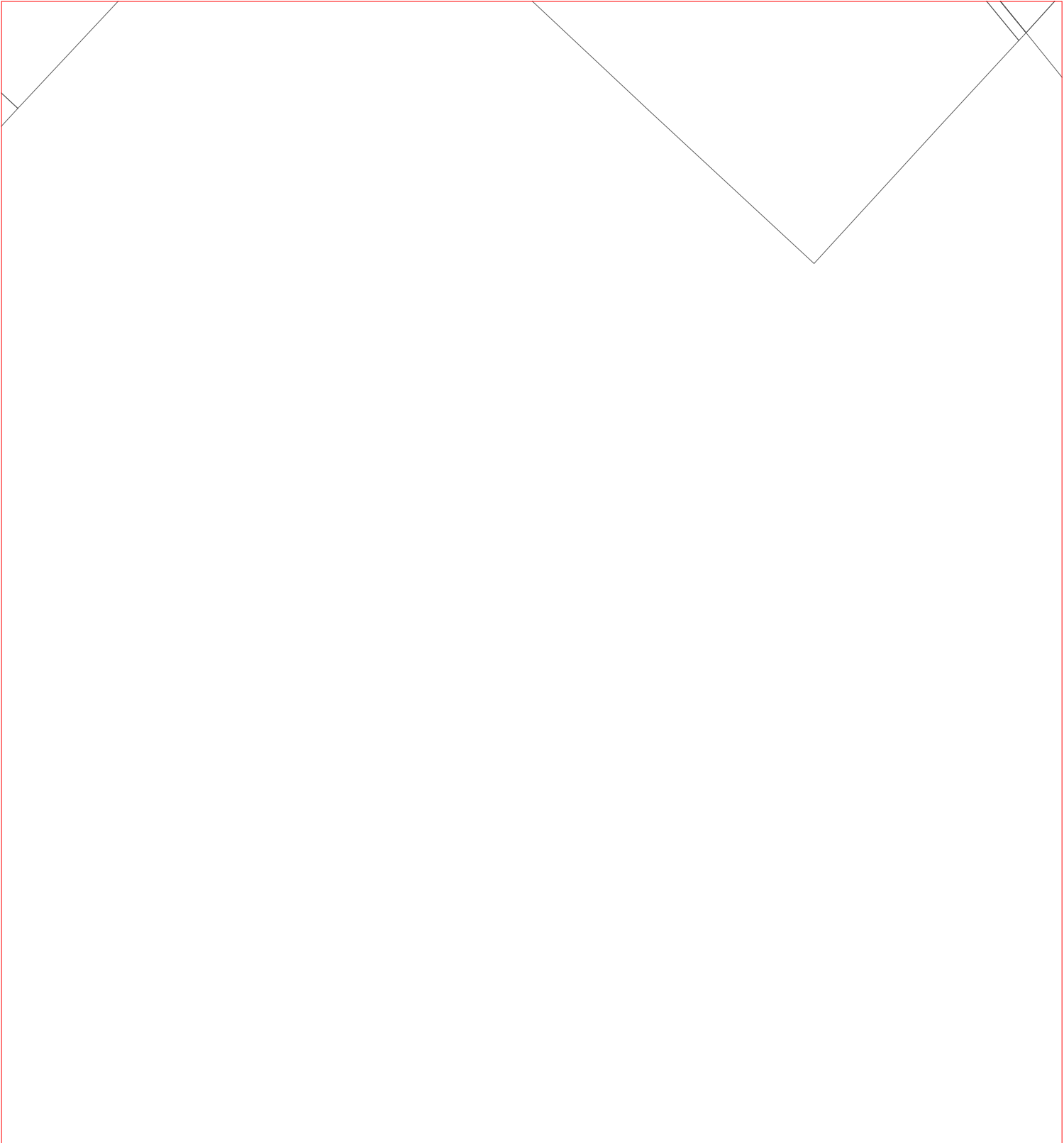
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

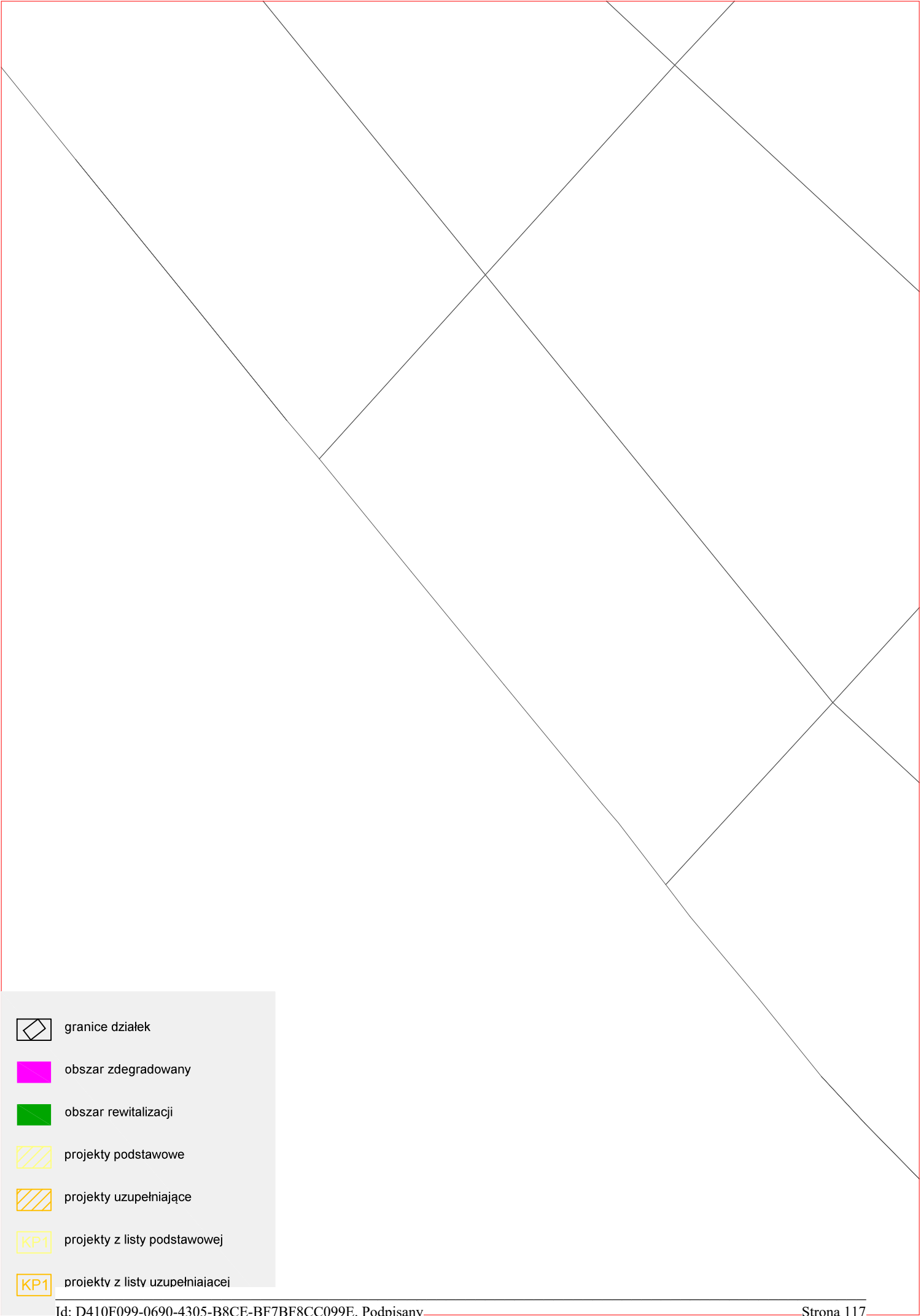
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

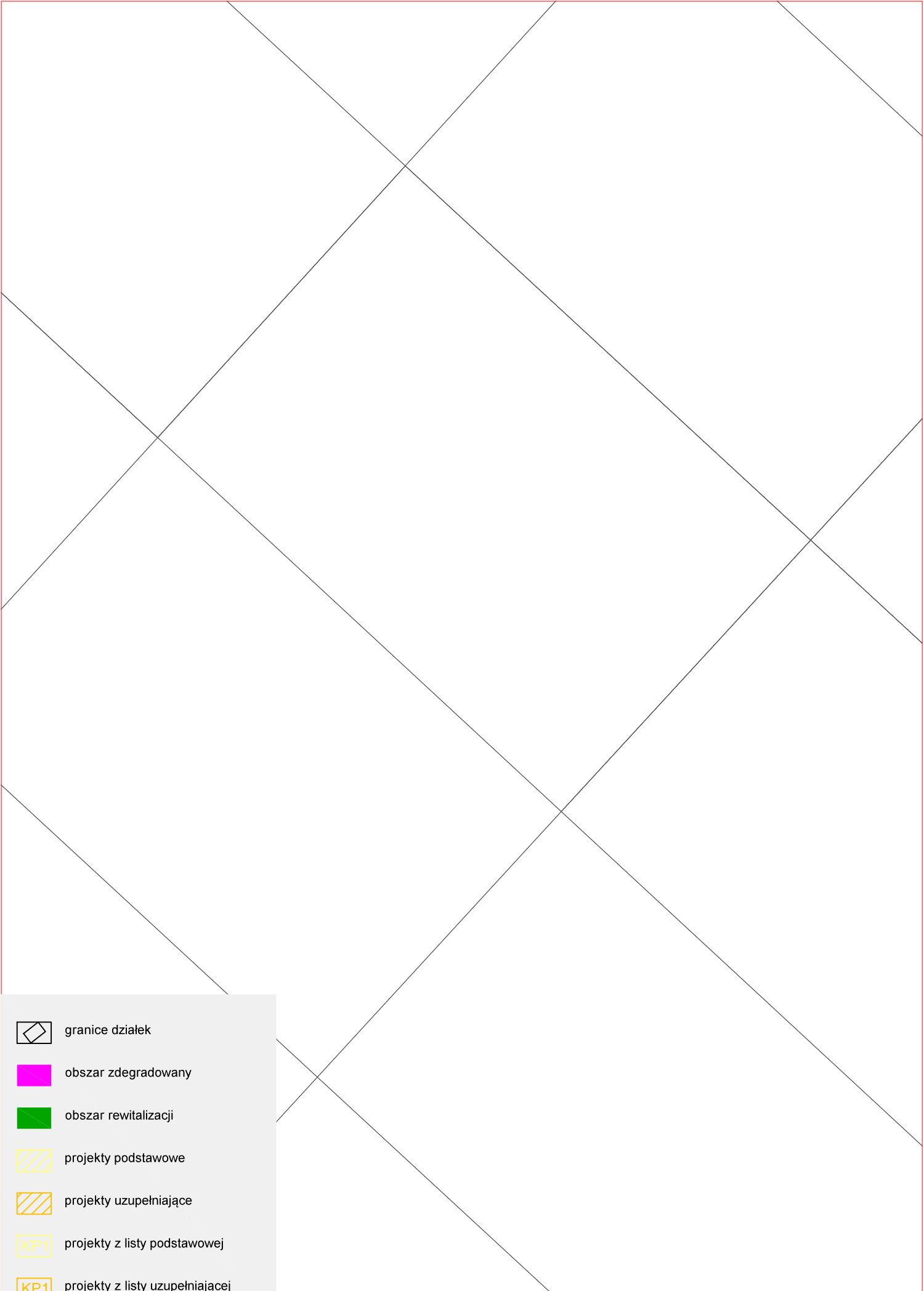
projekty uzupełniające

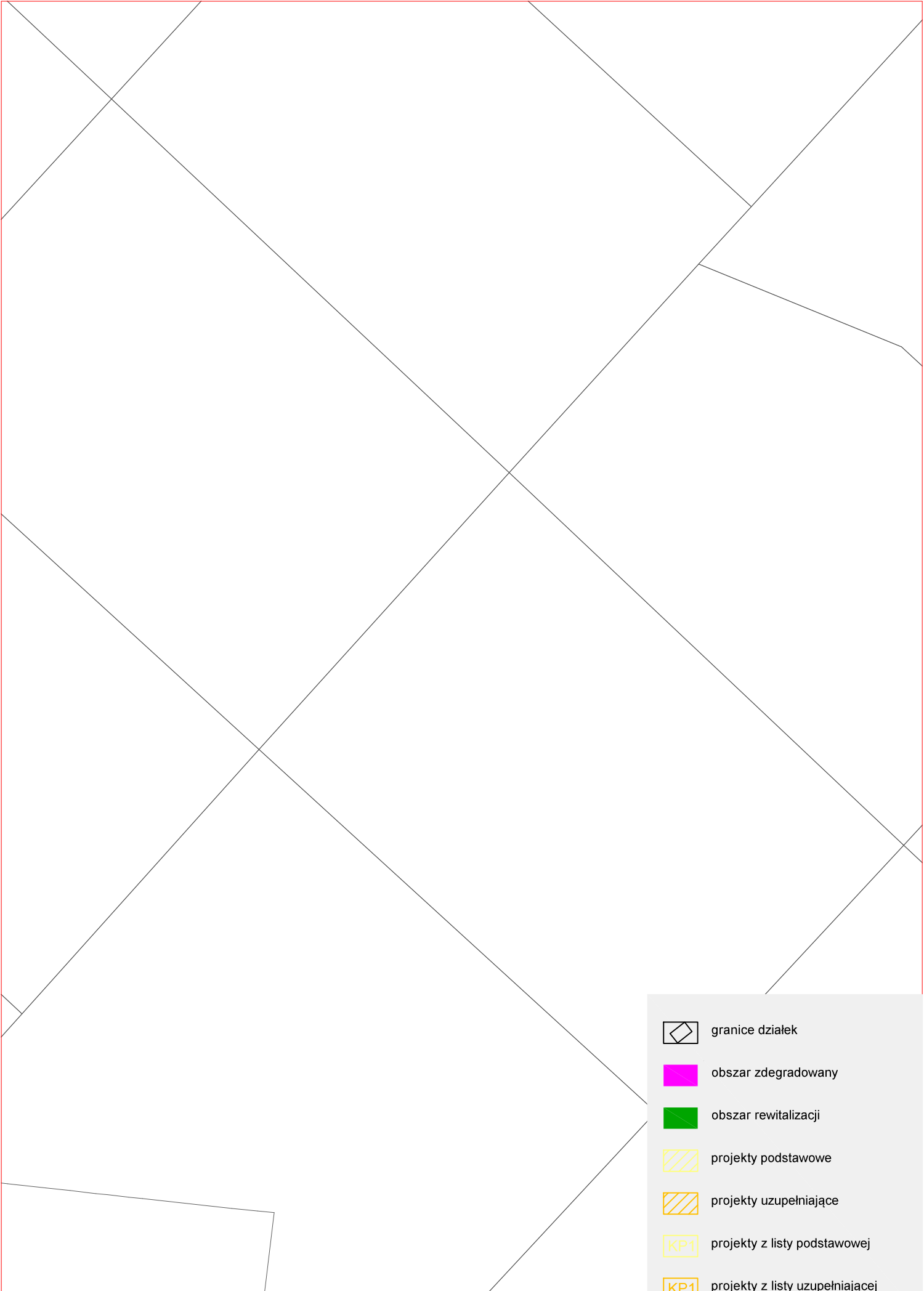
projekty z listy podstawowej

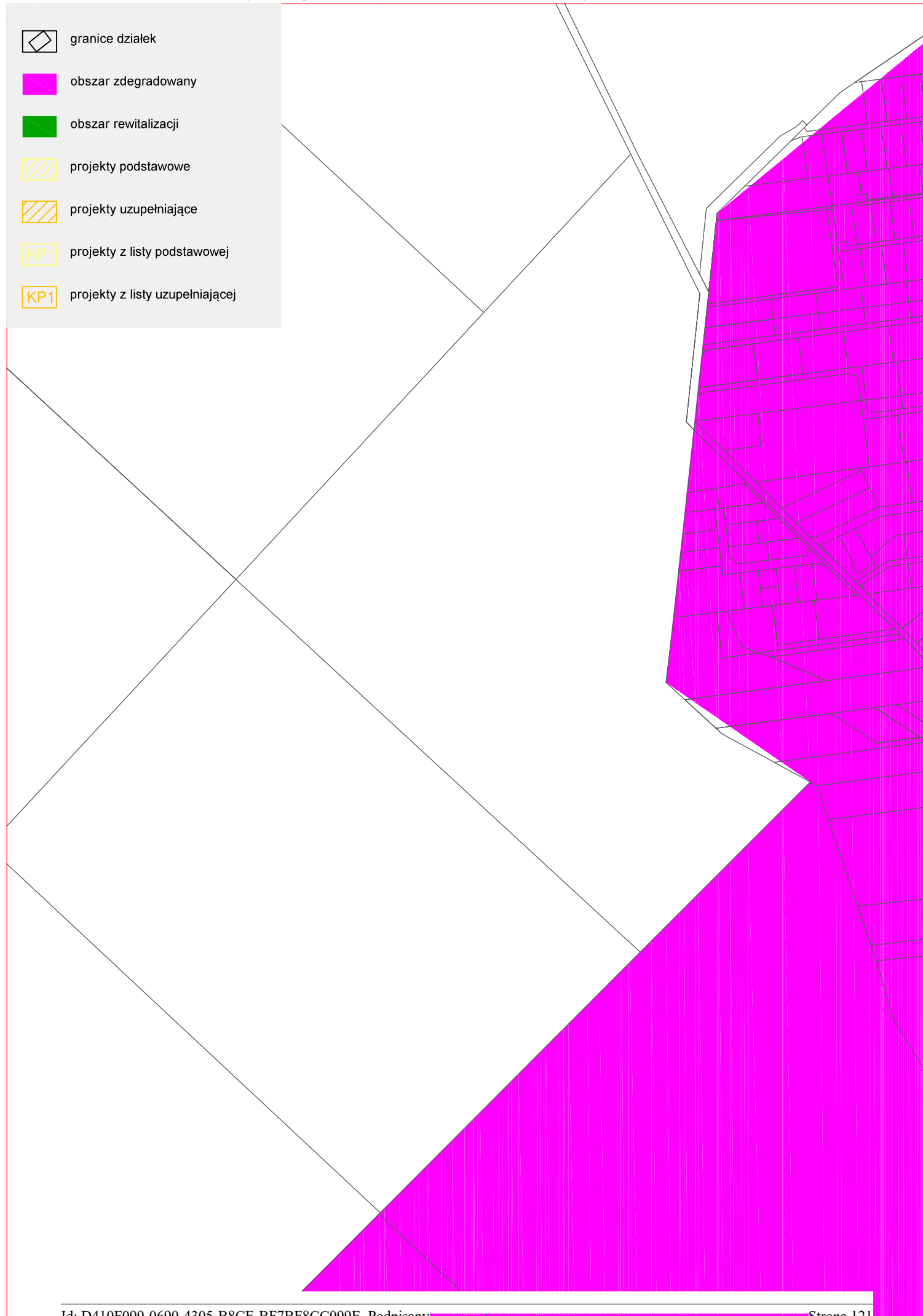
projekty z listy uzupełniajacei

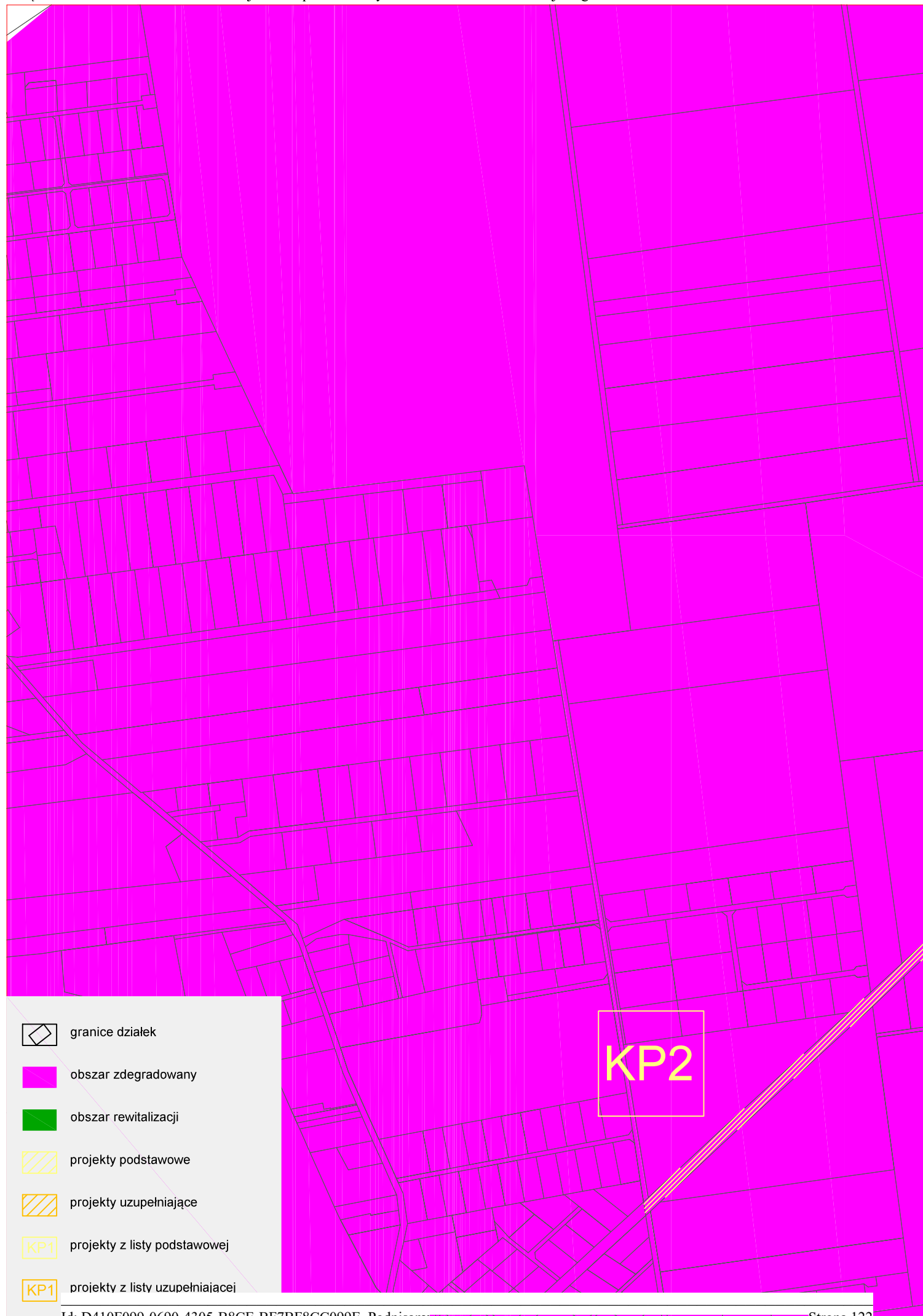

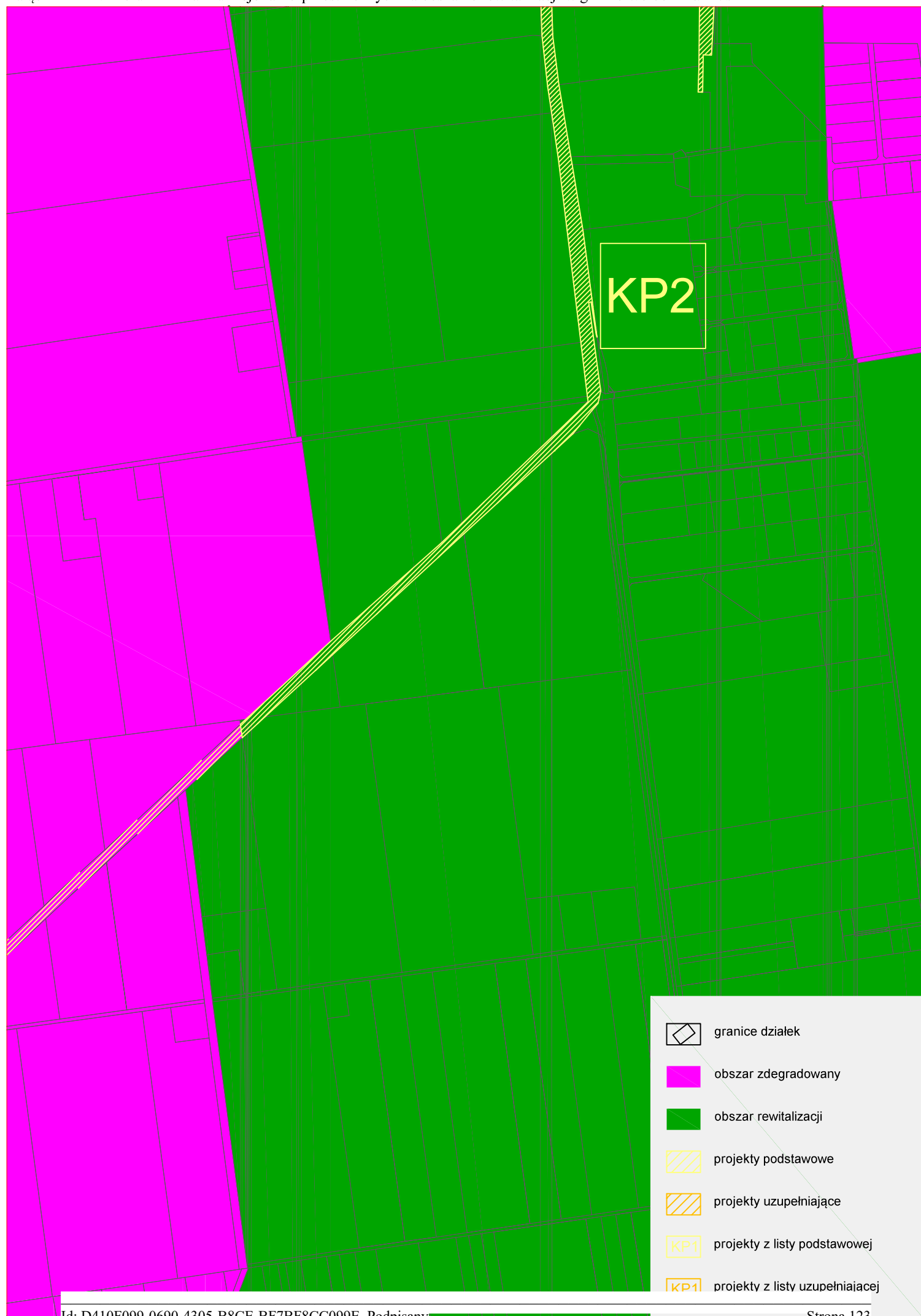

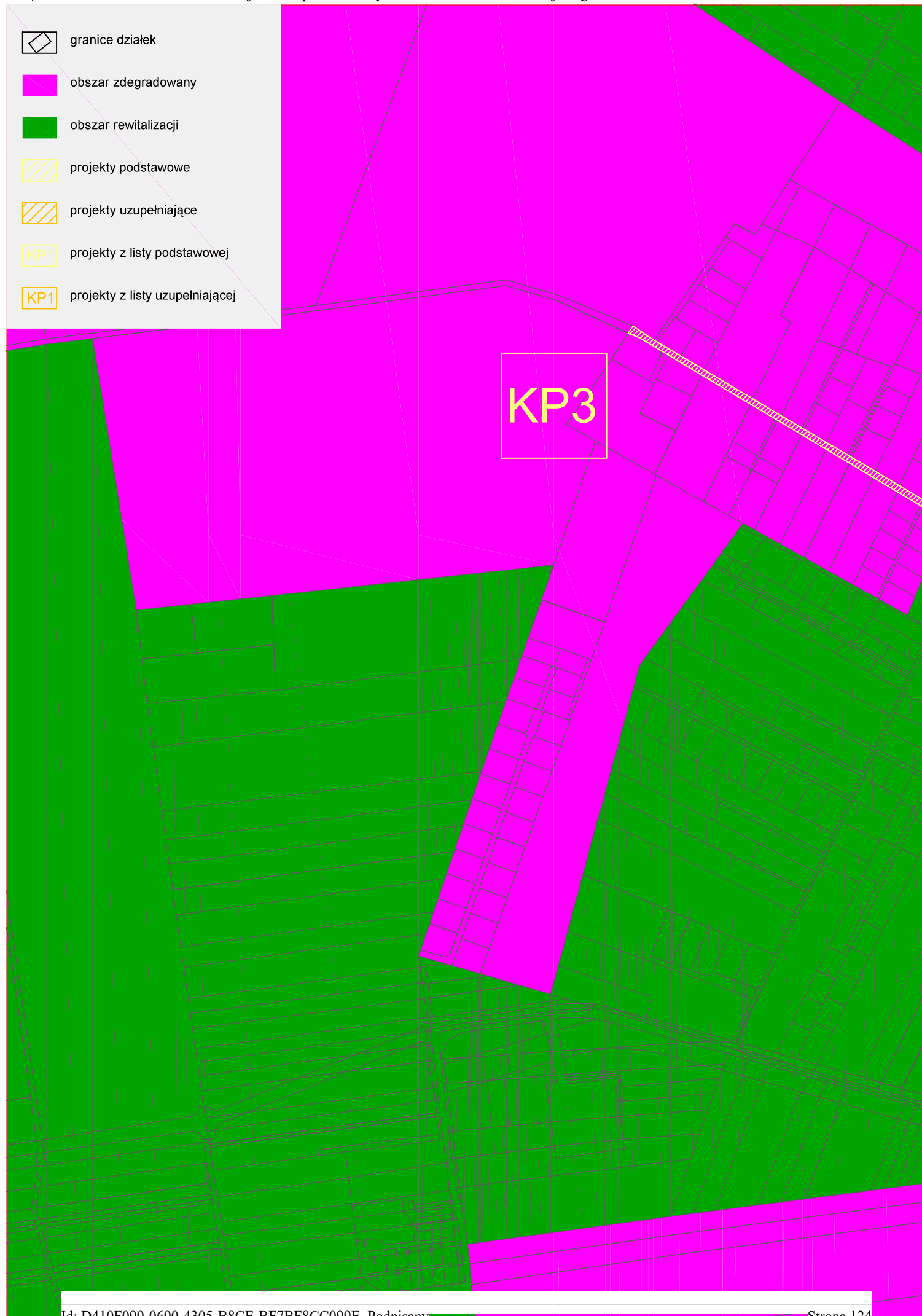

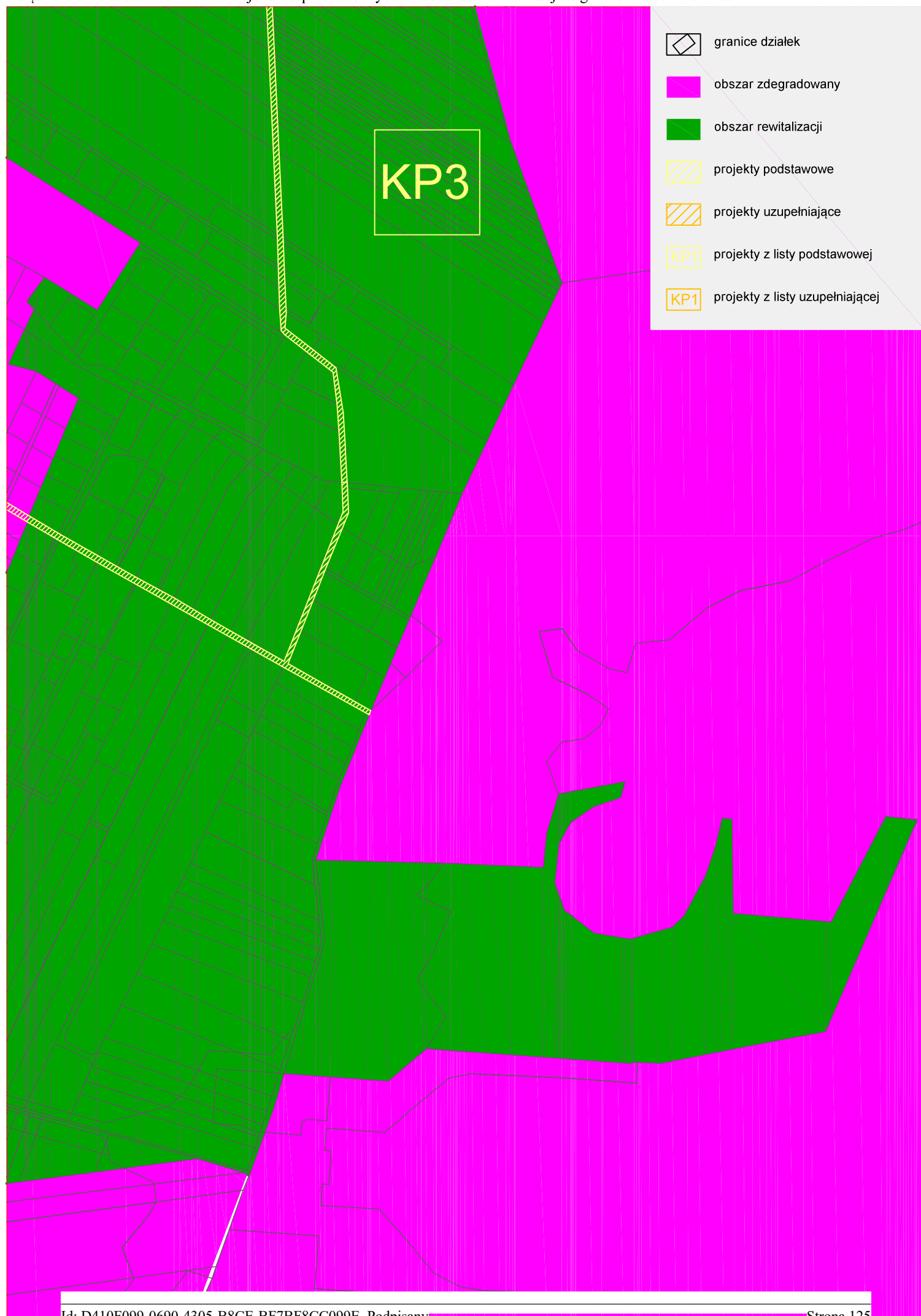
- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

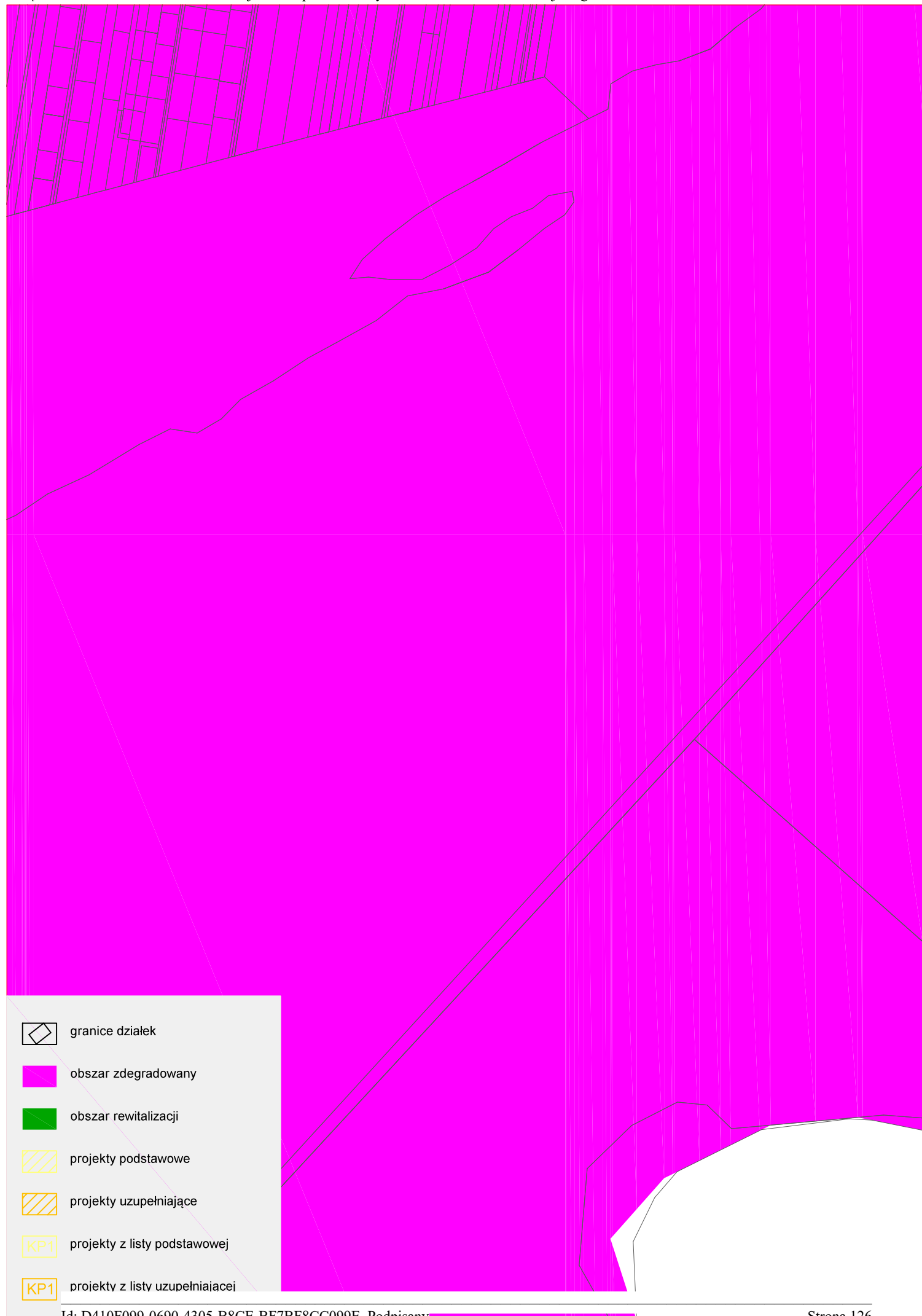

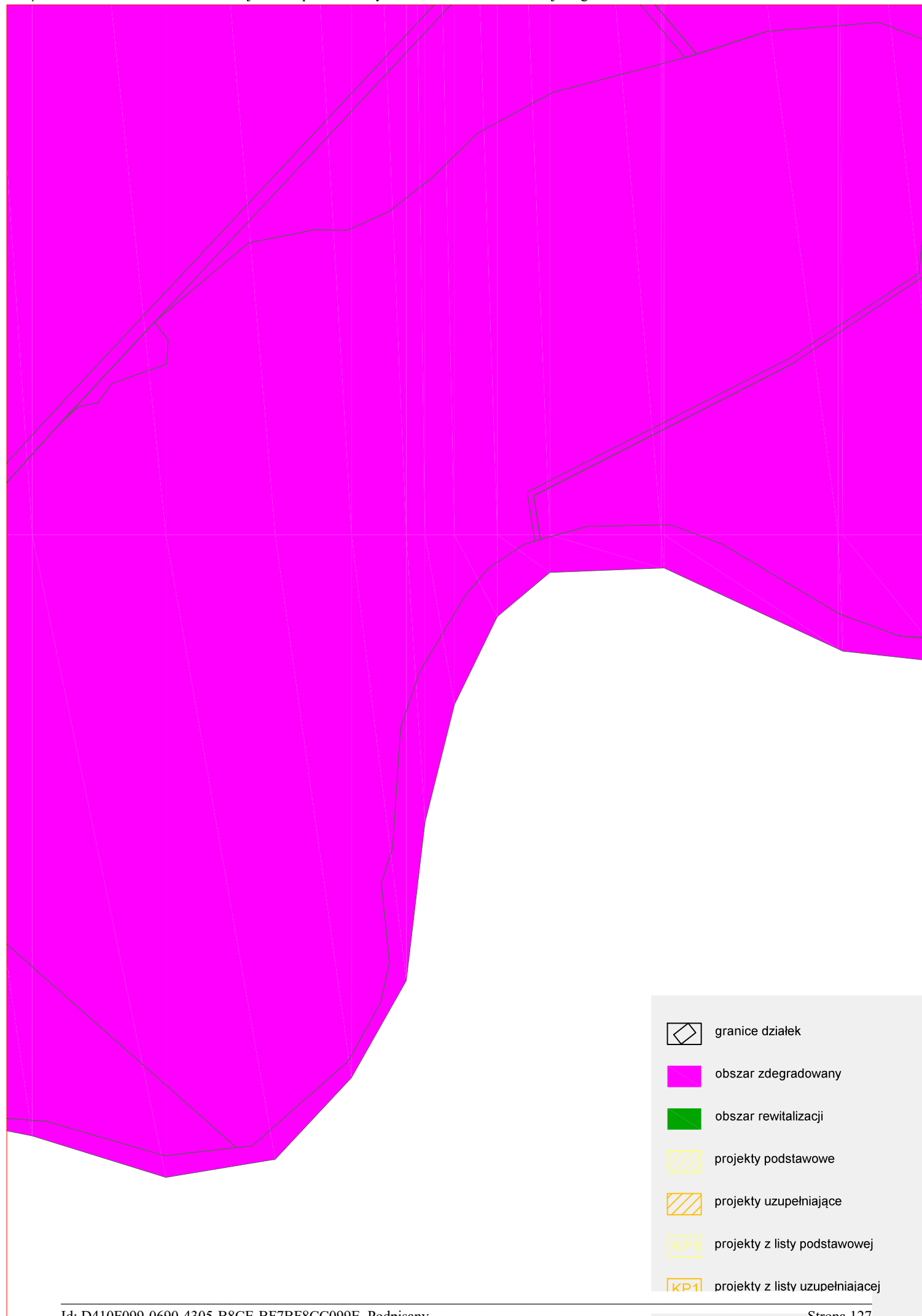

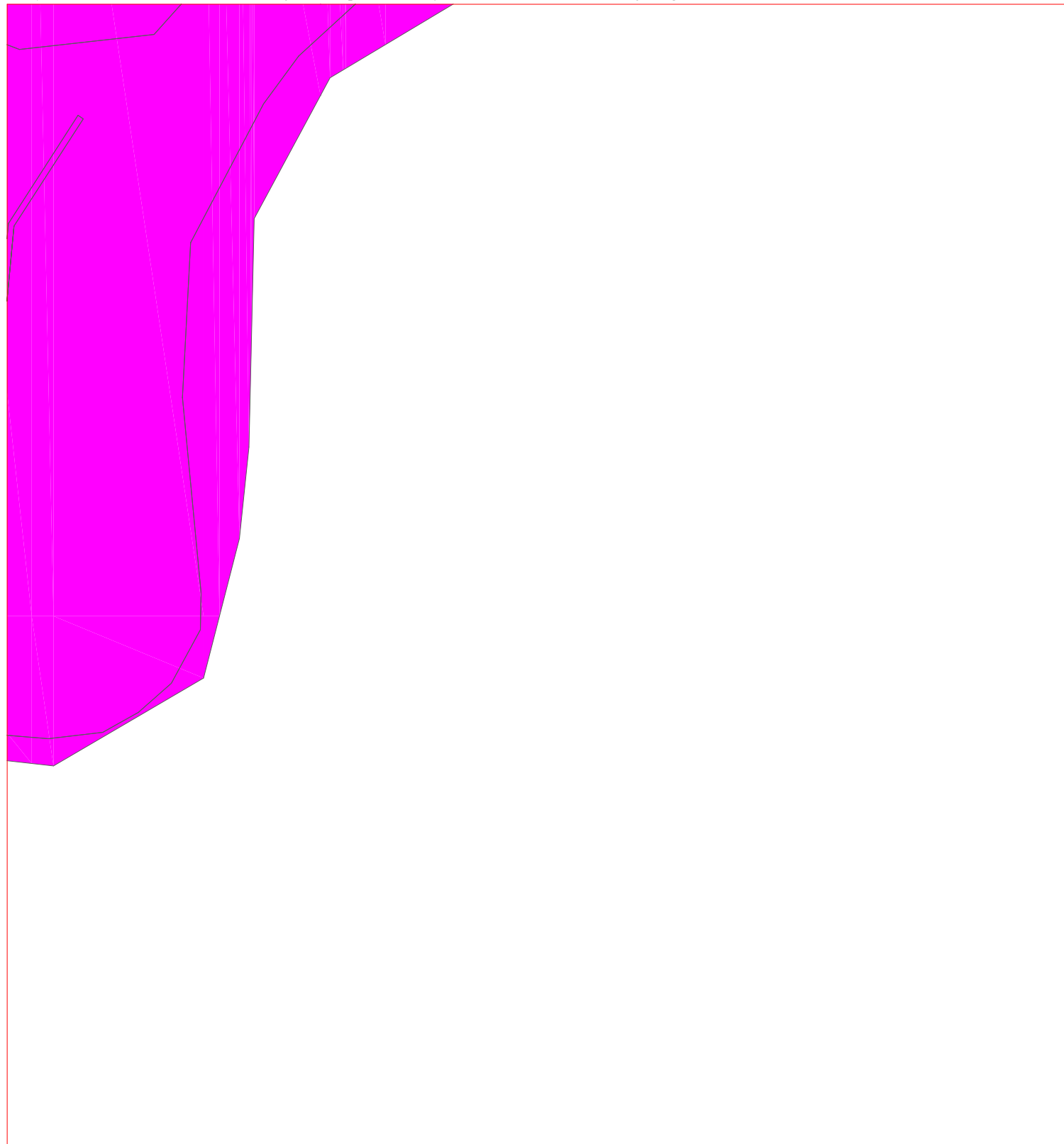

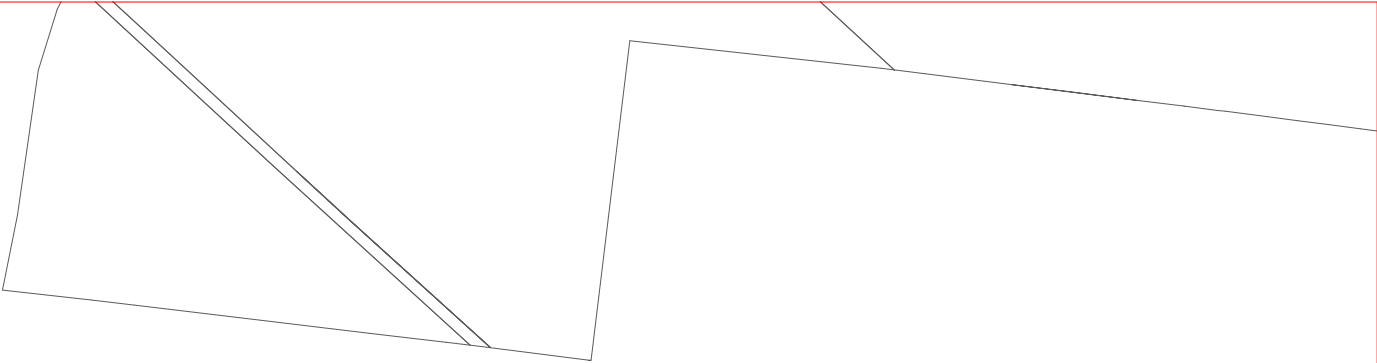

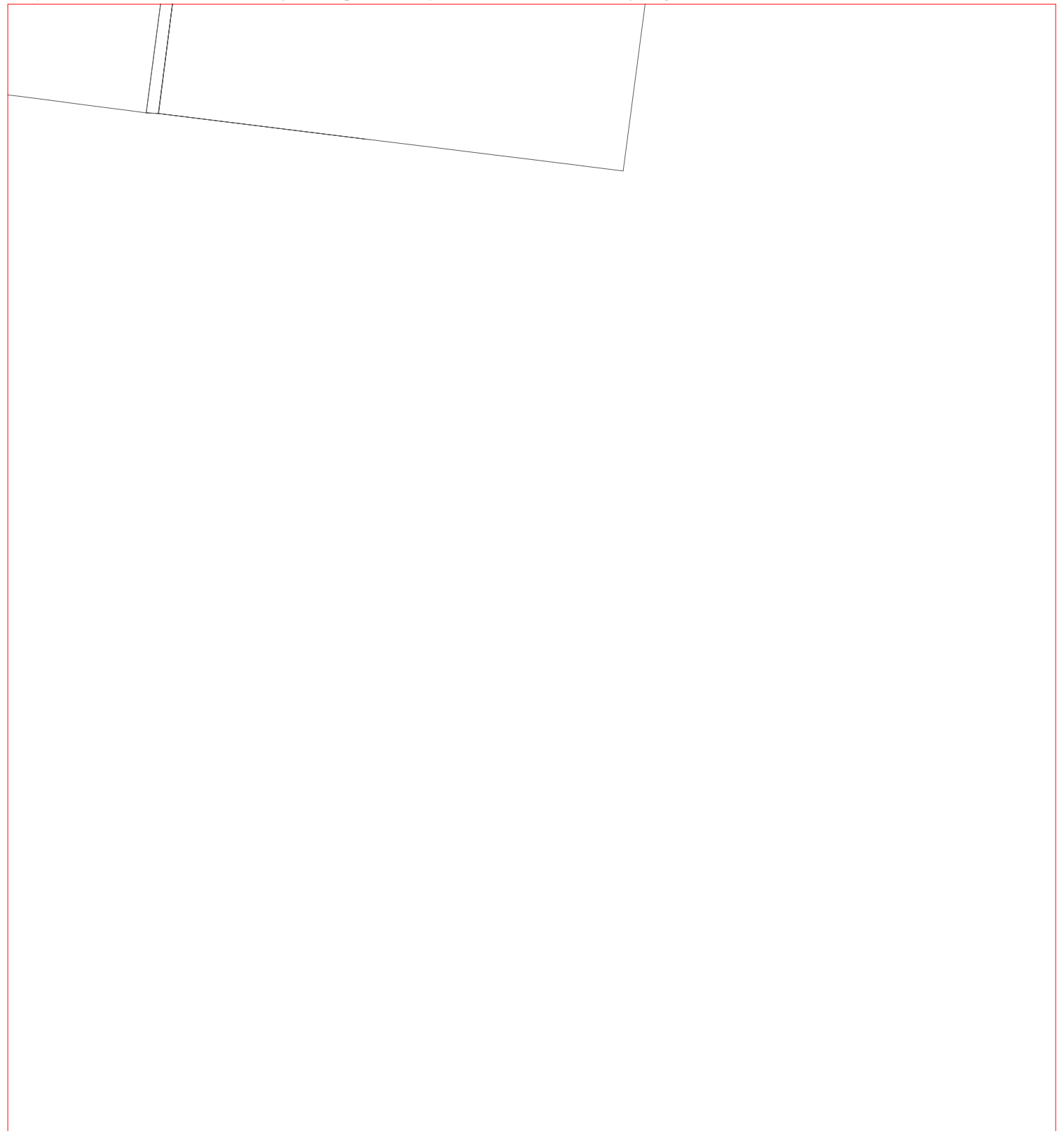

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

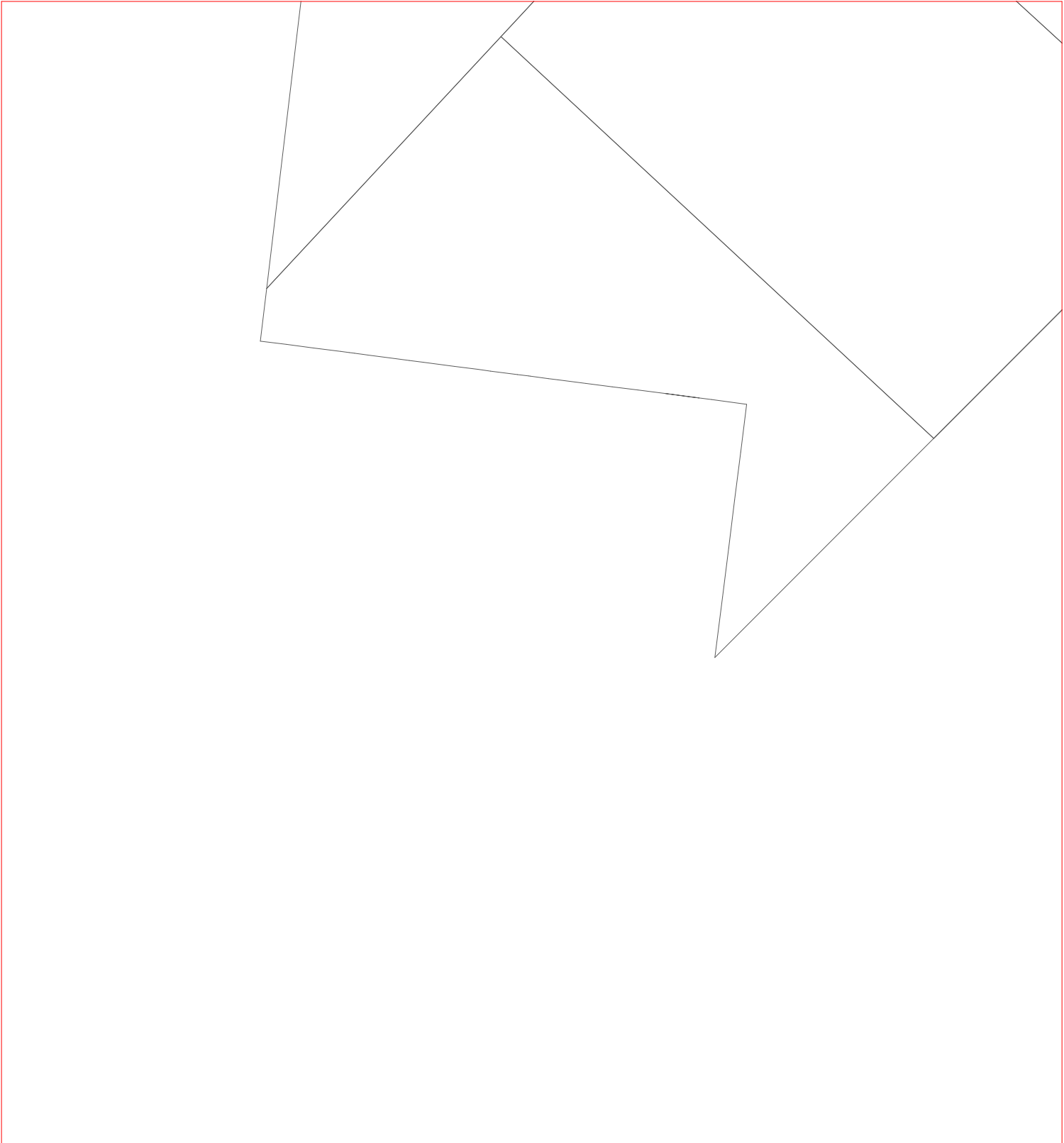
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

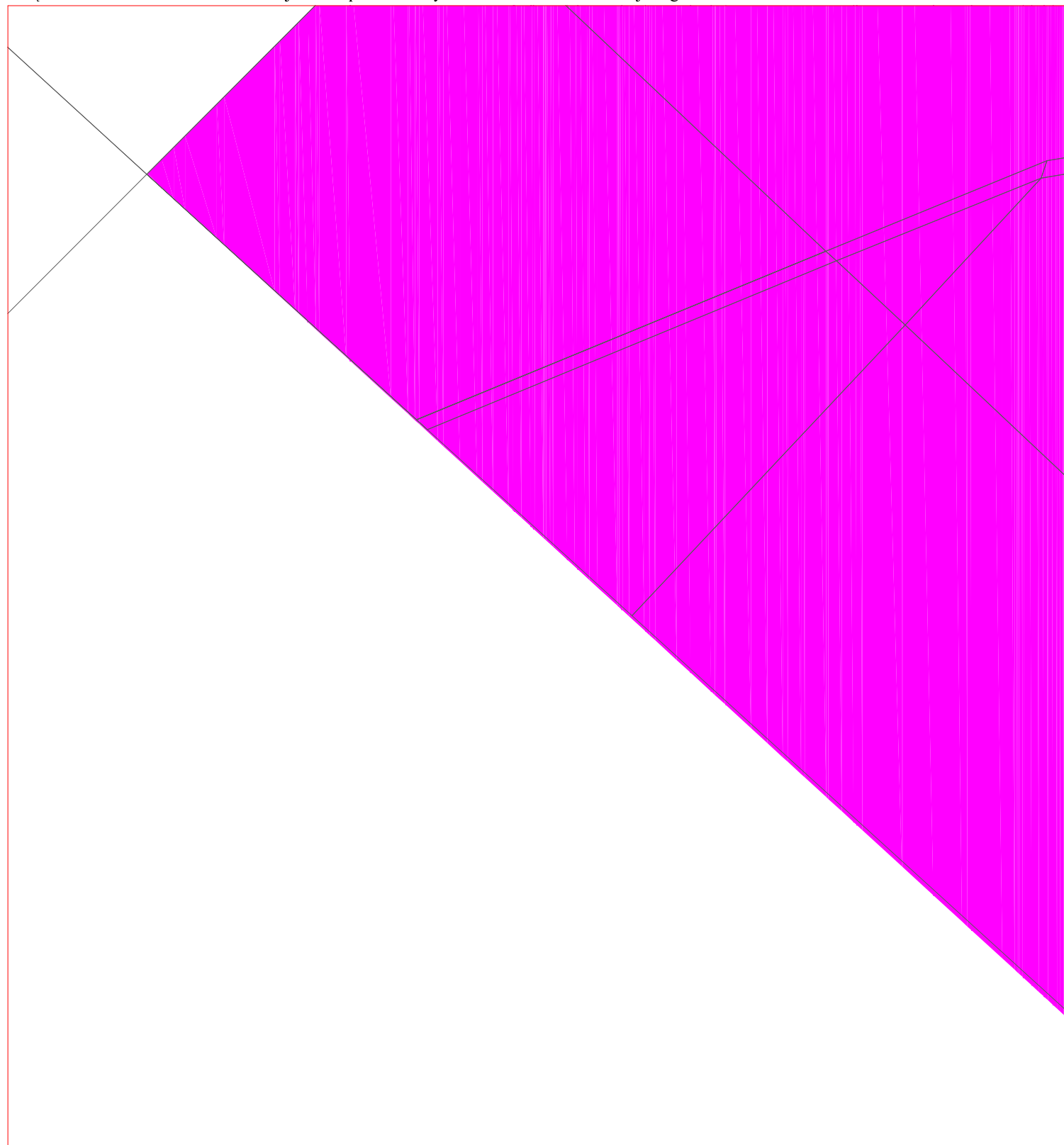
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacei

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

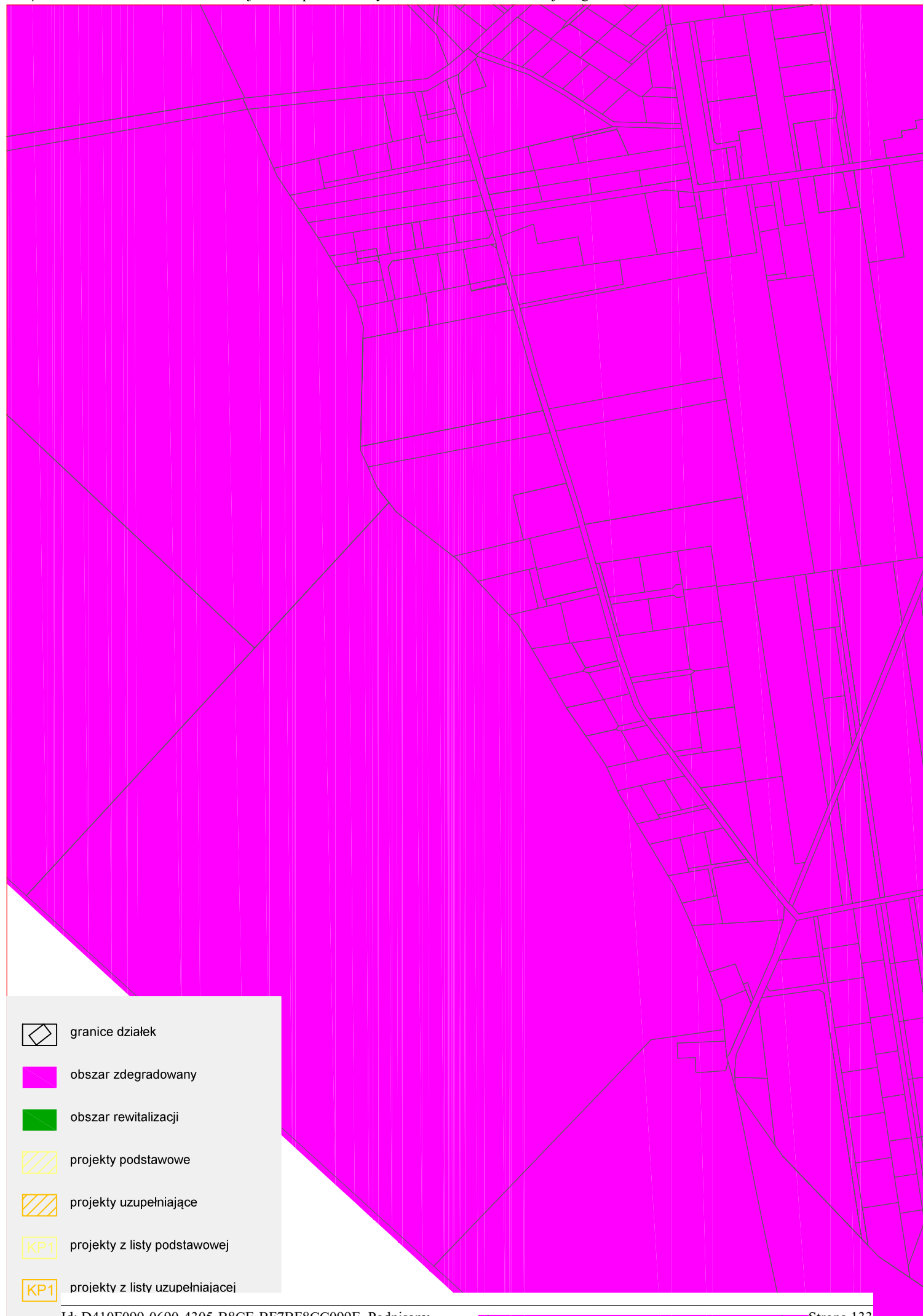
projekty uzupełniające

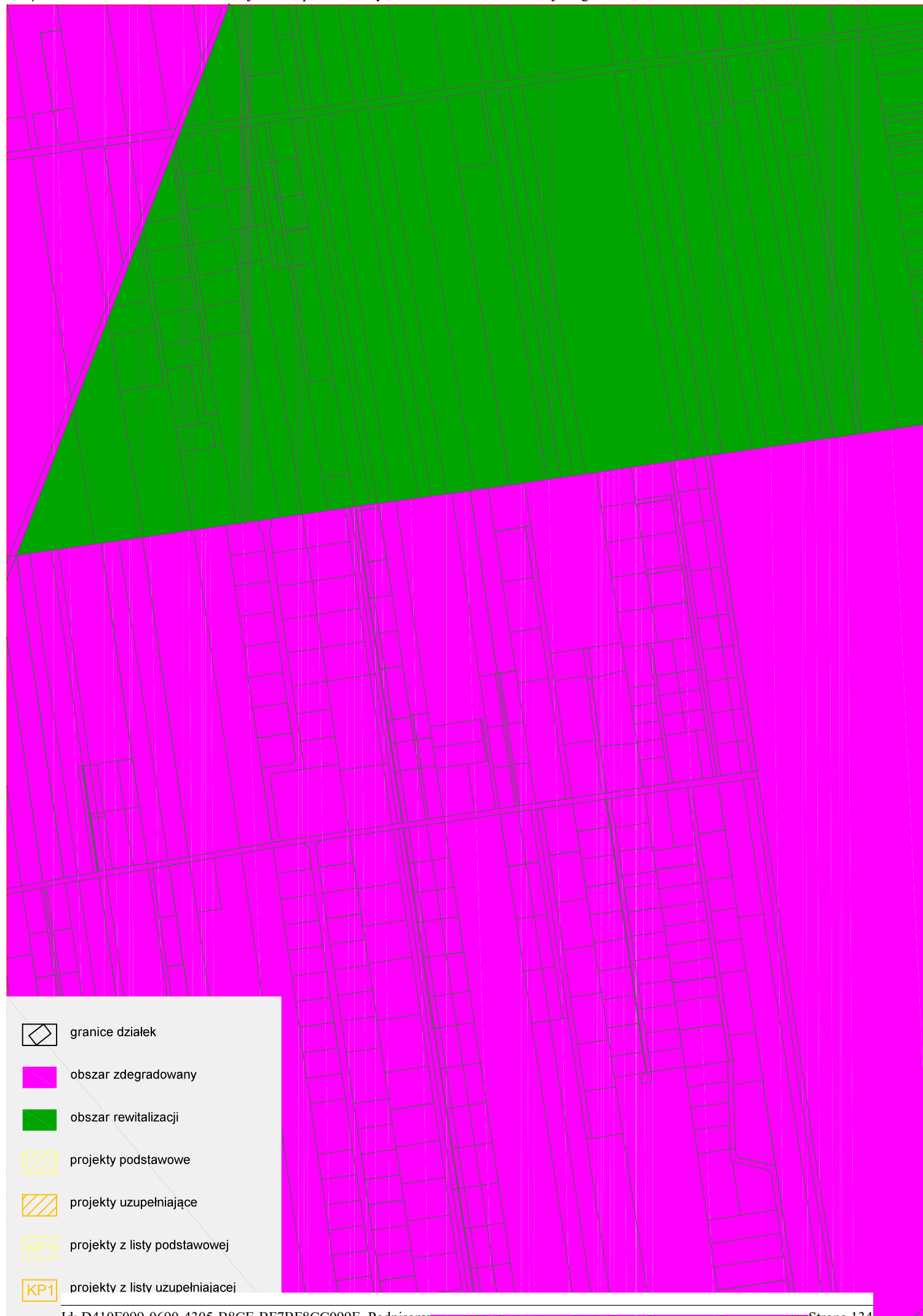

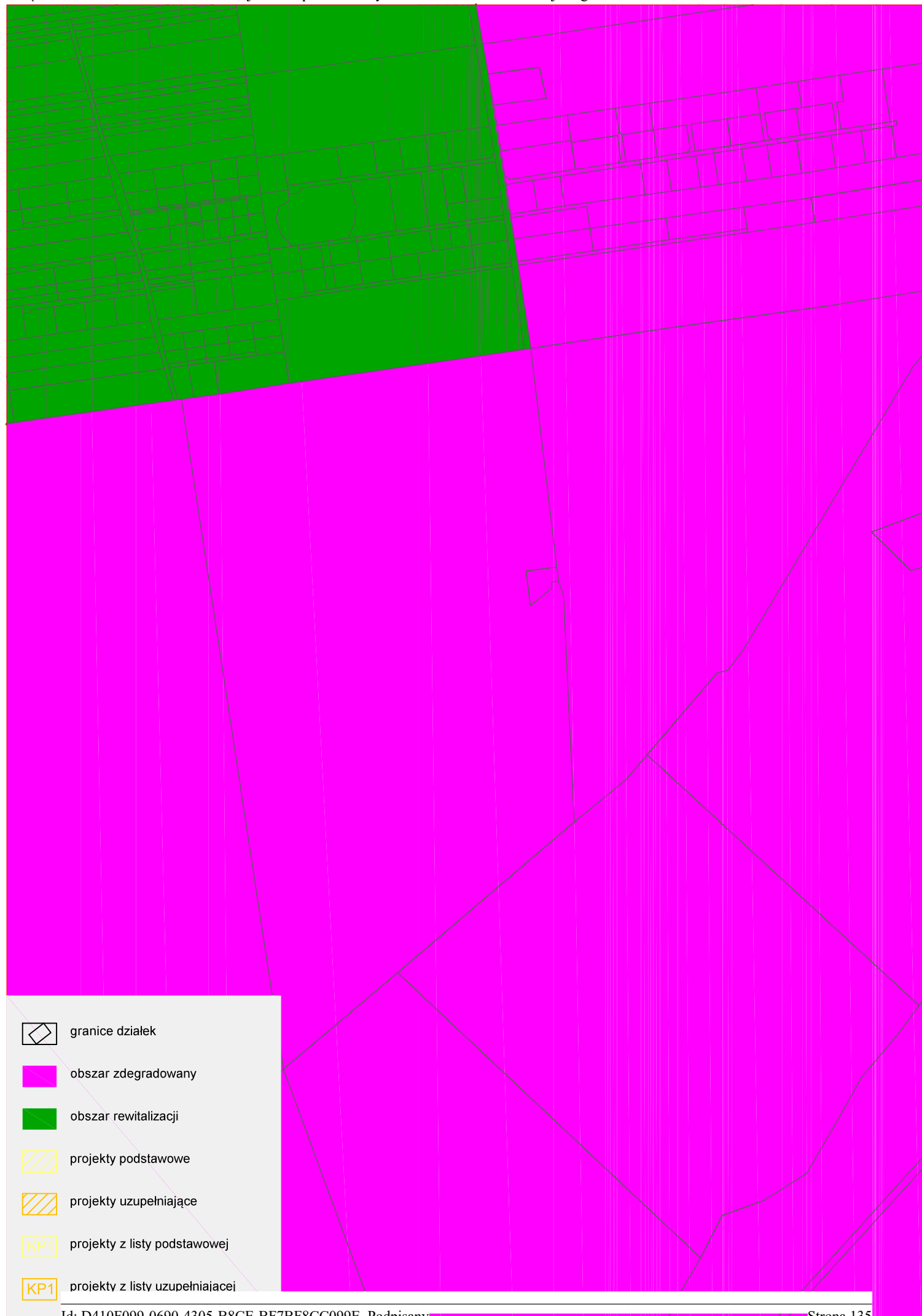
projekty z listy podstawowej

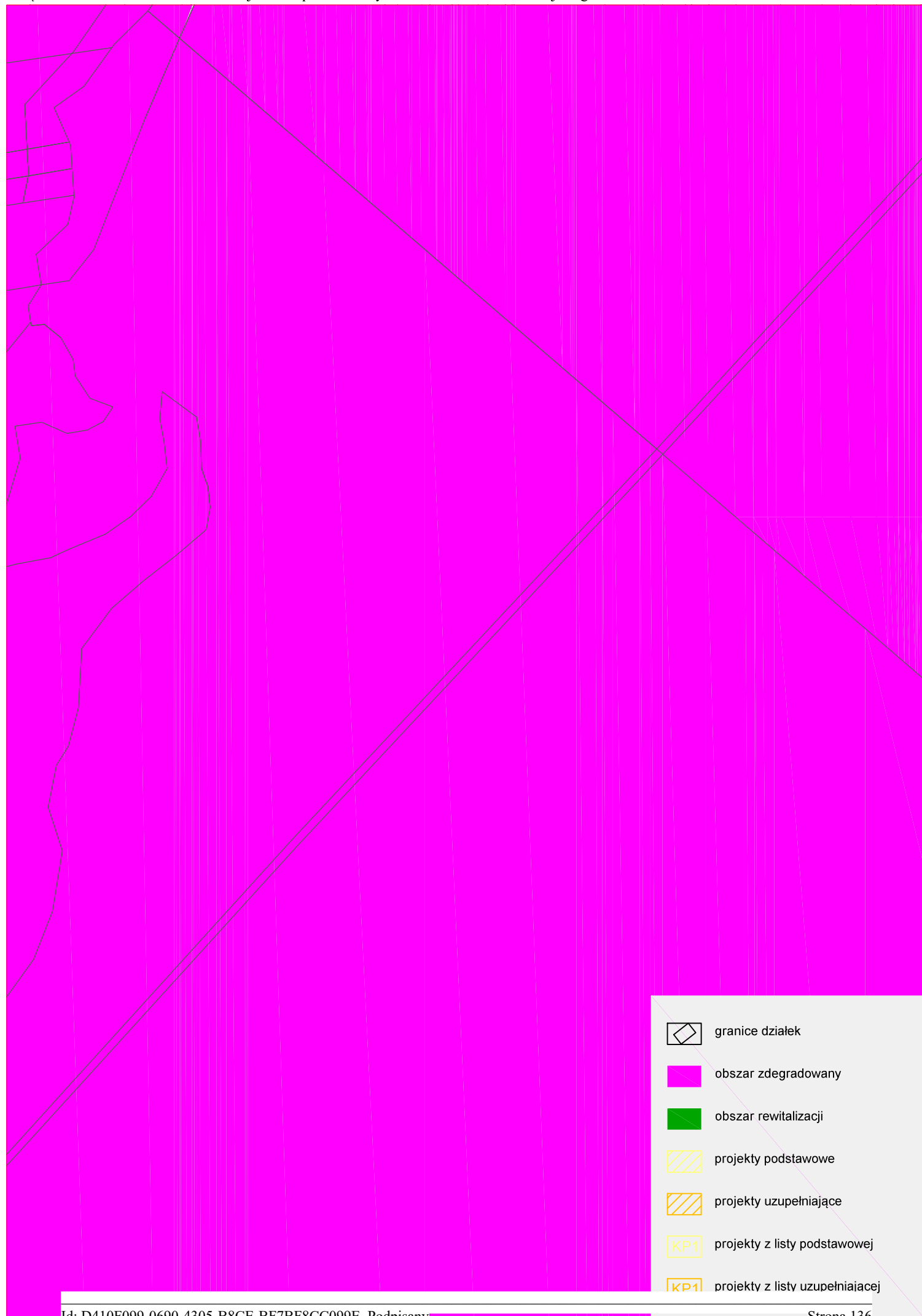

projekty z listy uzupełniającej

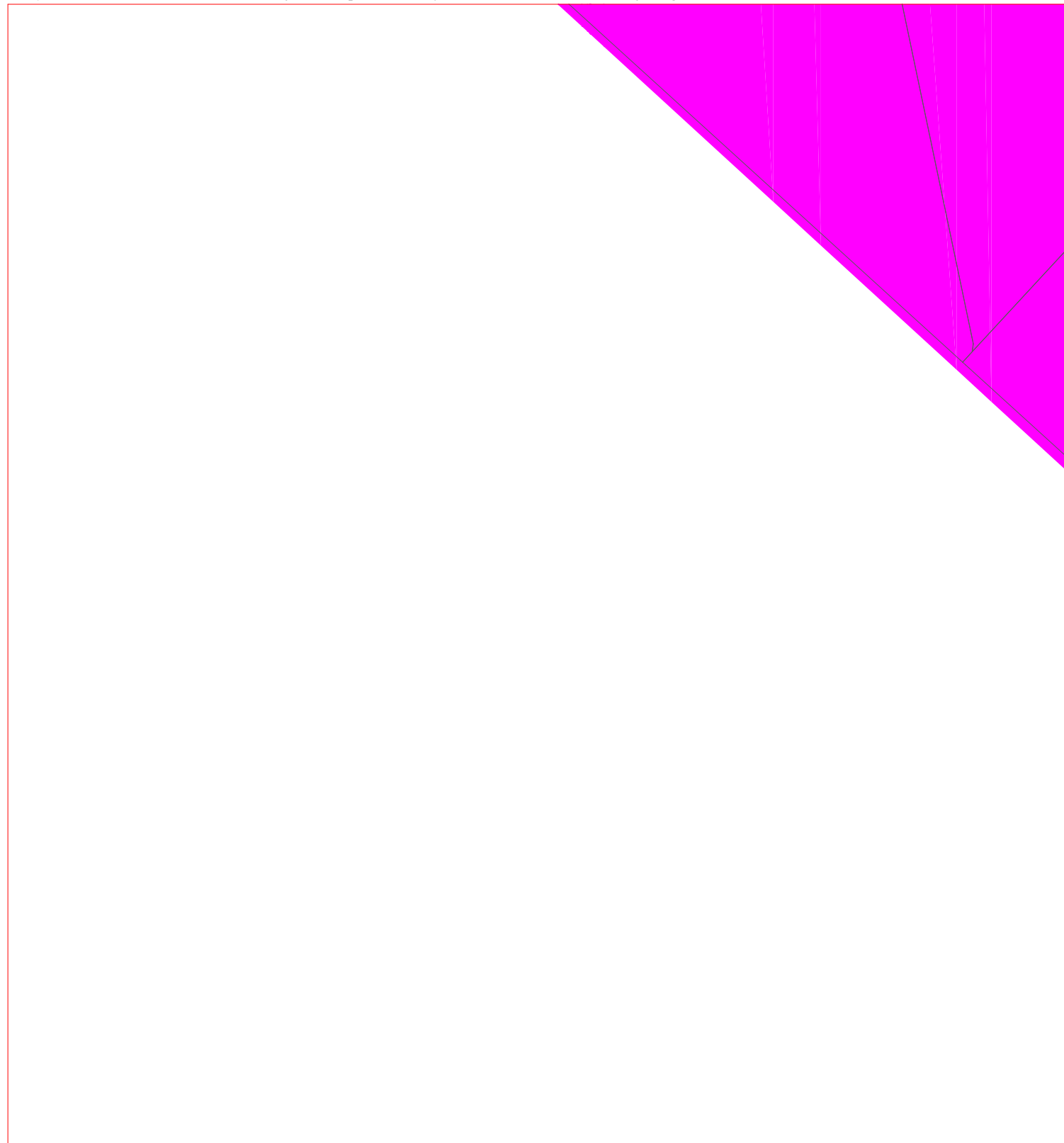

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

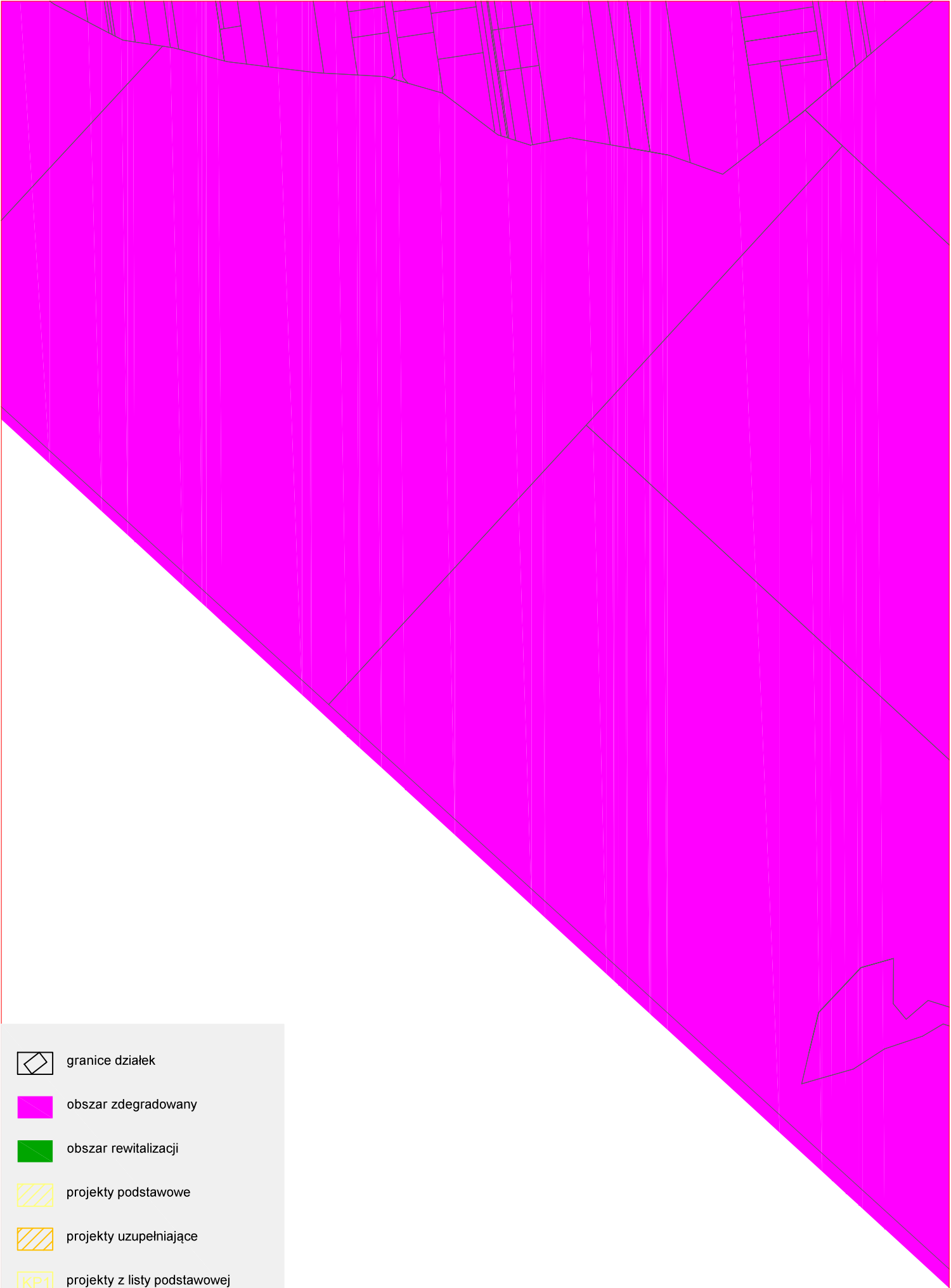
projekty uzupełniające

projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniającej

granice działek

obszar zdegradowany

obszar rewitalizacji

projekty podstawowe

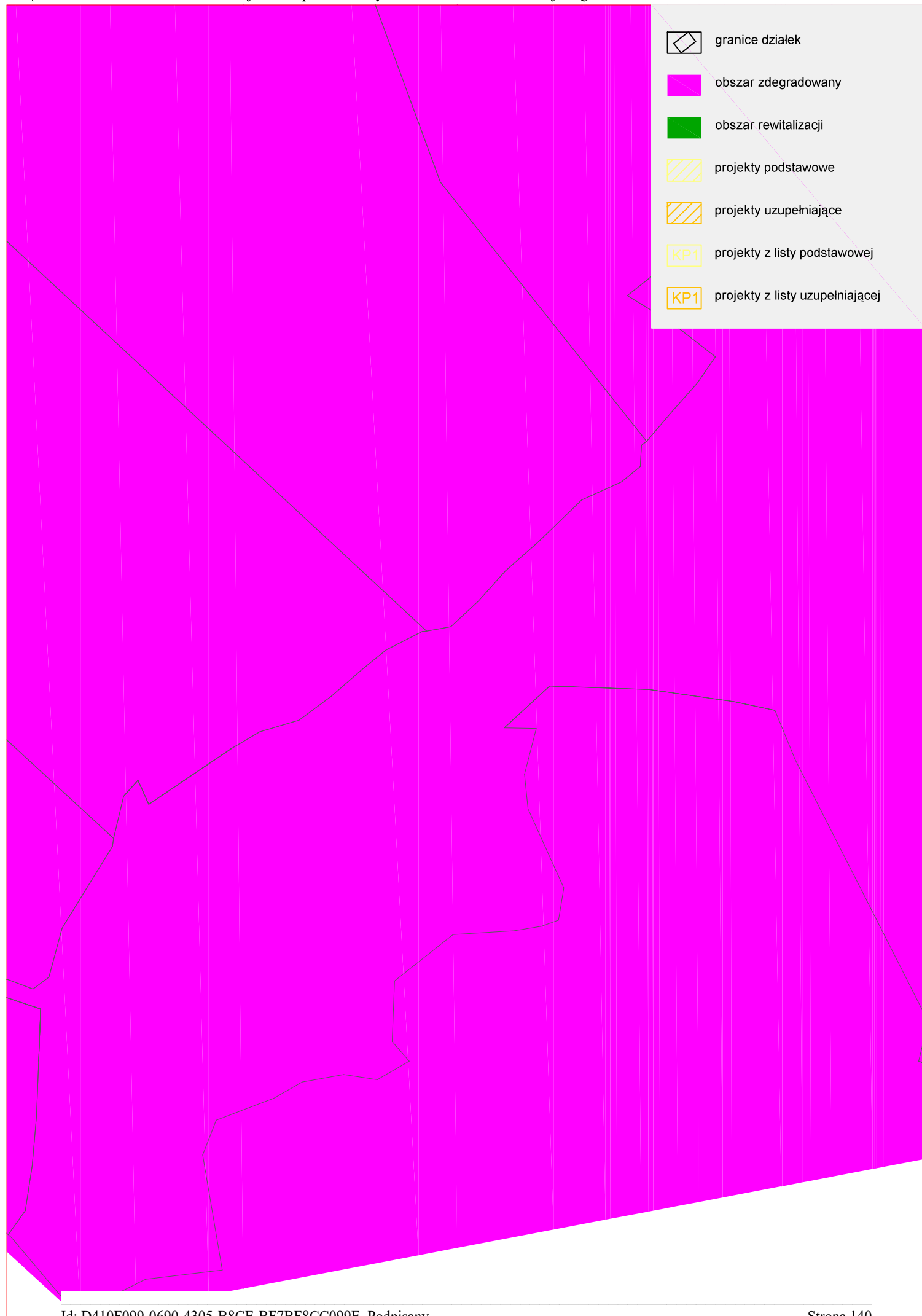
projekty uzupełniające

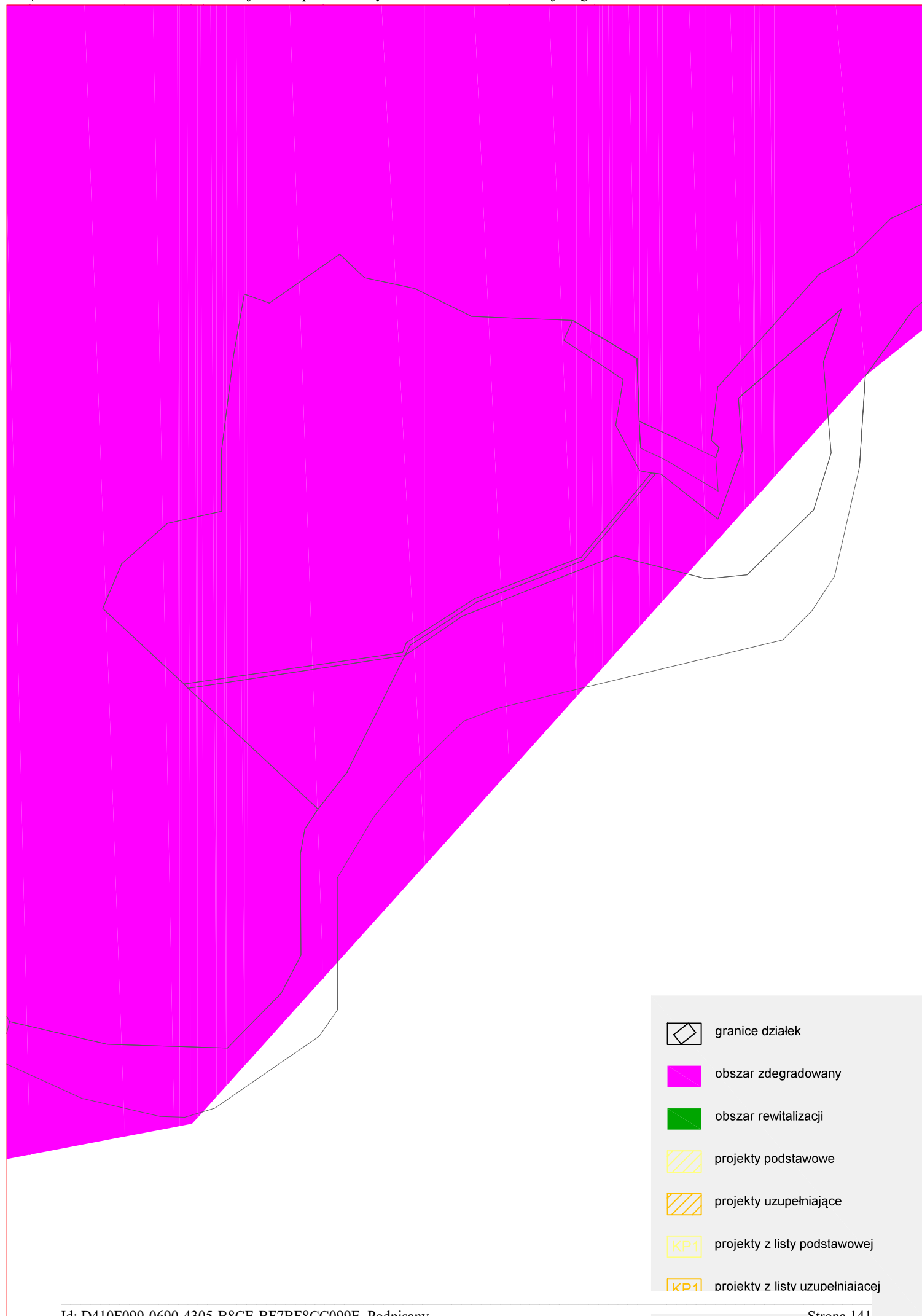

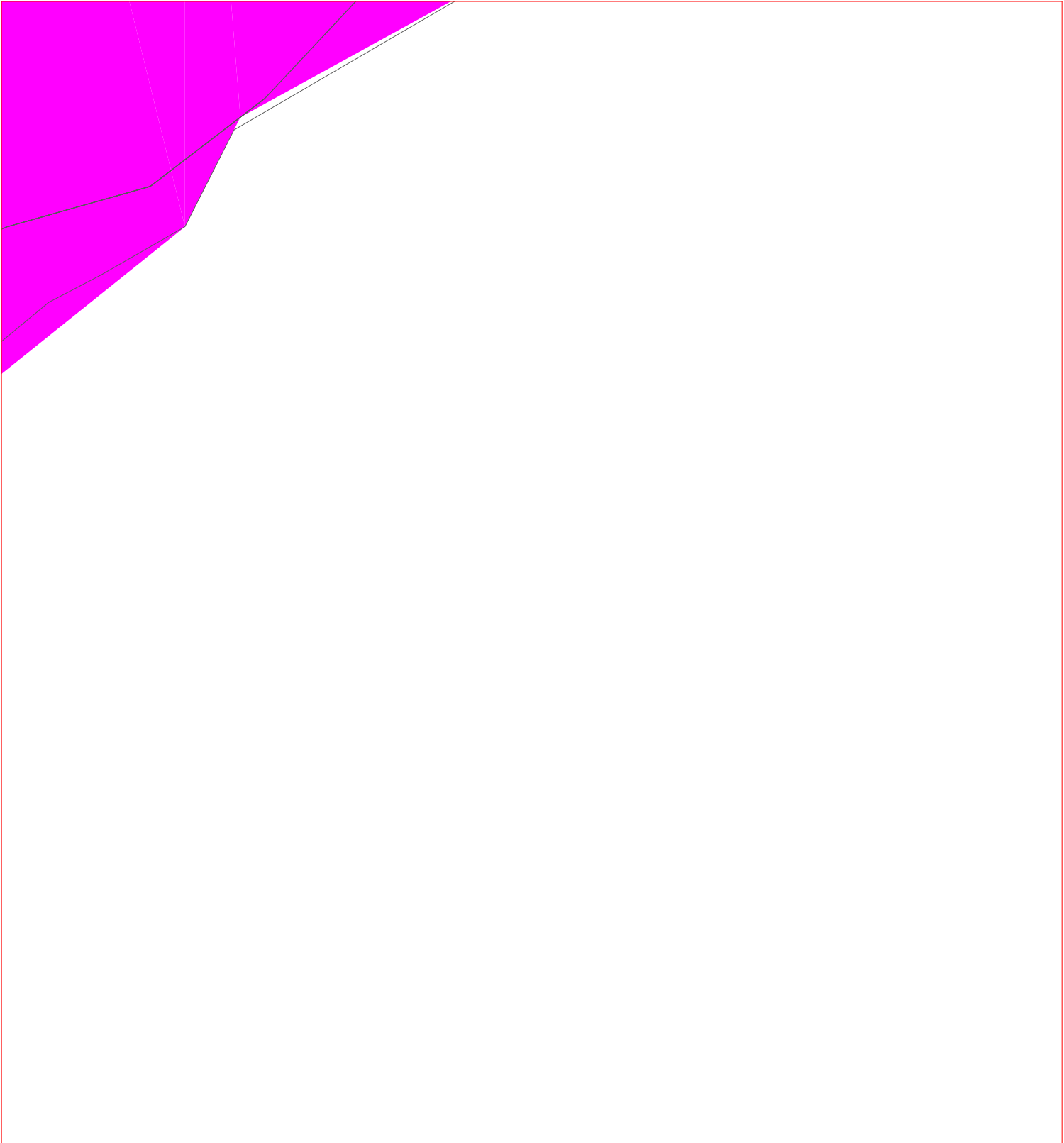
projekty z listy podstawowej

projekty z listy uzupełniajacei

- granice działek
- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji
- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- projekty z listy podstawowej
- projekty z listy uzupełniającej